

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die naar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 730.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Wetenschappelijke Kneipp-dokters.
Berichten: Bestuur der Vereeniging. — Lezing over kwakzalverij. — Een wonderdokter veroordeeld. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Weer een onbevoegde. — De fabrikant van Glanduleen. — Het „Independent Medical College te Chicago.

Grootere artikelen: Het buitenland ons weer ten voorbeeld.
Ingezonden: Hulp voor ooglijders in het buitenland. — Een slachtoffer van Windelincx. — Verkoop van kwakzalverijen in Indië.

Correspondentie.
Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncelet. — Teercapsules van Guyot.

Wetenschappelijke (!) Kneipp-dokters.

*In het October-nummer van het vorige jaar hebben wij, naar aanleiding van de verhandeling van Dr. H. PH. BAUDET in de Geneesk. Bladen, gesproken over Water- en Kneippkuren, en, op grond van het degelijk betoog van dezen schrijver, aangetoond, dat de toepassing van water in den vorm van baden, wasschingen en besproeiing, bij zeer vele ziekten heilzaam kan werken, maar juist daarom ook geen onschuldig middel is, dat om zoo te zeggen in het wilde mag worden toegepast bij alle en allerlei half of door gebrekkige kennis in het geheel niet herkende ongesteldheden.

In een volgend no. wezen wij er op, dat niet alle ware of vermeende genezingen, tijdens het aanwenden eener waterkuur verkregen, daarom als een gevolg van deze aanwending mogen worden beschouwd, doch dat het volkomen verklaarbaar en met de goede trouw in overeenstemming is, wanneer niet-deskundigen tengevolge van hun gebrekkigen maatstaf van beoordeeling, nochtans deze gevolgtrekking maken en dus pastoor Kneipp zoowel als velen zijner volgelingen inderdaad ten diepste overtuigd zijn van de onfeilbaarheid der nieuwe wijze van toepassing van water, in verband met verschillende meer of minder nauwkeurig aangegeven levensregelen, ten opzichten zoowel van voeding als kleeding en gewoonten.

De wetenschappelijke volgelingen echter, betoogden wij, zij die als zoogenaamde Kneipp-artsen zich opwierpen, en door de toepassing der methode van den eenvoudigen pastoor van Wörishofen, zich een cliëntèle vormden om daardoor een bestaan te vinden, zij hadden tot taak de heilzaamheid dezer methode boven andere geneeswijzen te bewijzen, wilden zij de beschuldiging ontgaan haar alleen te hebben aangevat als middel om er geld mee te verdienen, zonder er zelf aan te gelooven, hetgeen in de *Limb.*

Koerier aan pastoor TH. zulk een krasse veroordeeling had in de pen gegeven.

Tot heden is, voor zoover ons bekend, wij schrijven uiteraard thans alleen over Nederland, dit niet geschied, doch aan het slot van ons artikel maakten wij melding van 'een boekje, dat als zoodanig schijnt bedoeld te zijn.

De titel luidt: *Een jaar badarts van Klein-Wörishoven*, waarnemingen en ondervindingen door S. C. M. SOER, med. doctor en arts te Ginneken (bij Breda). Volgens het voorwoord werd het geschreven op aansporing van tal van belangstellenden.

Op den naam afgaande is het dezelfde geneesheer, die volgens herhaalde advertenties, zittingen houdt te Amsterdam en te Rotterdam, voor behandeling van lijders naar de methode van pastoor Kneipp, en die zijne inrichting in het Geneeskundig Tijdschrift aanbeveelt speciaal voor zenuwlijders en dyskrasiën.

Evenals wij van de electrotherapeuten, van de heilgymnasten, van de voorstanders der dosimetrie en van de homoeopaten onder de geneesheeren in hunne geschriften eene verdediging mogen verwachten hunner methode, willen zij niet voor de rechtbank hunner collega's als kwakzalvers worden gebrandmerkt of als personen „die het alleen er om te doen is, geholpen door hun titel van arts, langs dezen weg geld te verdienen”, zoo heeft ook de onbevooroordeelde lezer in een geschriftje, met zulk een titel aangeboden, speciaal ook aan geneeskundigen, het recht eene nauwkeurige aanwijzing en beschrijving te vorderen van de ziektegevallen en hun verloop bij de behandeling volgens de Kneipp-methode.

De schrijver schijnt dit zelf te vermoeden; althans in het voorwoord wordt gezegd, dat eerst zullen worden gegeven: verslagen van eenige merkwaardige genezingen, welke dezen zomer te Ginneken hebben plaats gehad, terwijl er aan wordt toegevoegd dat zij met honderd anderen te vermeerderen zouden zijn.

De verontschuldiging valt dus weg, dat de korte duur der nieuwe inrichting nog niet toelaat op voldoende resultaten te wijzen.

Welnu, niettegenstaande dezen aanhef en deze verzekering wordt in het heele boekje geen enkel ziektegeval met eenige nauwkeurigheid beschreven, zóó dat daaruit blijkt de loop en de genezing op eene wijze, dat zij door een onpartijdig deskundige kunnen nagegaan en gecontroleerd worden.

Zeker, er wordt op de eerste 10 bladzijden ge-

sproken van een „lijder door tuberculeuse aandoeningen geheel ondermijnd”, die door het verblijf veel verbeterd is, zoodat „het hoesten” bijna was verdwenen toen hij heenging; en van een ander met beenzweren, die vroeger onder andere behandeling gedurig terugkeerden, en nu door „water en lucht, gepaard aan eenvoudige voeding”, evenzeer genazen, natuurlijk zonder de zekerheid, dat het herstel thans van blijvenden aard zou wezen.

Ook wordt melding gemaakt van „een moede strijder in den levenskamp” een grijsaard met ingebeelde kwalen en slecht humeur, bij wien „het water de circulatie krachtiger, de bloedverdeling gelijkmatiger maakte” en . . . hiermede wordt de geschiedenis der mannelijke patiënten besloten.

Onder de „dames-bezoeksters der inrichting” wordt herinnerd aan eene „rheumatische mevrouw”, die na maanden lang toepassing der kuur, met blij gelaat en normalen gang heenging; en „een juffertje, met tegenzin in eten, maagpijn, pijnen in andere deelen, matheid en hartkloppingen,” die na de behandeling „tot het verledene behooren, zooals te hopen is voor altijd”, terwijl de reeks der vrouwelijke patiënten, dus eveneens een drietal, eindigt met een „moedeloos vrouwtje met dagelijks wederkerende felle hoofdpijn,” voor wie „het water een reddende engel” werd, die haar het leven „meer genietbaar maakte.”

Behalve het geval van een beri-beri lijder met zeer twijfelachtigen afloop, is dit half dozijn ziektegeschiedenissen het eenige in het boekje van 40 bladzijden groot octavo, die de voortreffelijkheid der Kneipp-methode, toegepast door een „med. doctor en arts”, moet bewijzen.

Het beteekent toch niemandal of hij zelf al verzekert van zijne honderden patiënten nauwkeurig aantekening te hebben gehouden en dat „twee „derden met een goed of + teeken zijn aangeduid „en van 't overige derde deel de eene helft met een „vraagteeken, de andere helft met een negatie — „teeken”; iedere kwakzalver doet precies eveneens, om, zij het ook het meest onzinnig geheimmiddel aan den man te brengen.

In elk nummer van dit Maandblad wijzen wij op hunne boekjes, die onfeilbaar genezing voorspiegelen van allerlei kwalen, die gevuld zijn met attesten van dankbare lijders, en toch ten slotte niets anders zijn als een middel om de goe-gemeente zand in de oogen te strooien.

Welke reden bestaat er meer geloof te hechten aan de + en — teekens van den „med. doctor en

arts" „boekhoudende van de patiënten", wanneer zijn persoonlijk voordeel onmiddellijk medebrengt de eerste zoo groot mogelijk in aantal te doen zijn en de laatste weg te moffelen?

Slechts wanneer hij de controle zelf in handen geeft van ieder deskundige, door nauwkeurige beschrijving van elk geval en van zijne behandeling, heeft hij aanspraak op zachter beoordeeling.

En hoe aan te nemen, dat de honderden genezingen, waarvan hij niets geeft dan zijne eigene verzekering, het gevolg zijn van zijne eigenaardige behandeling, wanneer het bovenbeschreven zestal, dat als zwaartepunt dienst moet doen, zoo weinig waarborg aanbiedt?

De omstreken van Breda, vooral Ginneken met zijne uitgestrekte bosschen, zijn ten allen tijde een toevlucht geweest voor zwakken en lijders aan slepende ongesteldheden. Wat wonder, dat bij den vermeerderde toevloed van lijders door de oprichting van „klein Wörishoven" de frissche lucht, de vermeerderde lichaamsbeweging, de geregelde voeding en het onttrekken aan de sleur der dagelijksche bezigheden, zoowel als de opwekking, ontstaan door de vernieuwde hoop op genezing, dat dit alles te samen krachtig genoeg zijn werking zou doen op sommige gestellen om tijdelijk of blijvend verbetering te brengen in den gezondheidstoestand! Door den wetenschappelijken, zich noemenden Kneipparts, wij zeiden het reeds in het vorige artikel, moet bewezen worden dat het heilzame effect bij deze gevallen verkregen werd door de eigenaardige behandeling volgens Kneipp, wiens „therapie bestaat „in de allereerste plaats in verschillende douches, „wasschingen en koude baden; in de tweede plaats „in inwikkelingen en verder minder als genees- „maar als hardingsmiddelen: het loopen barvoets, „het grasloopen en het watertrappen," en dat niet de oorzaak gelegen is in de bovengenoemde gunstige bijomstandigheden, welke het verblijf te Ginneken gemeen heeft met de behandeling in een gezondheidsetablisement op vele badplaatsen en niet zelden toepassing kunnen vinden bij gewone geneeskundige behandeling, waar het mogelijk is hygiënische maatregelen aan te wenden en regeling van het individuele leven voor te schrijven.

Een geneesheer behoeft waarlijk geen uitgebreide praktijk te hebben om op minstens evenveel gunstige resultaten te kunnen wijzen bij juist dezelfde soort van gevallen van tuberculeuse beenwonden, bleekzucht en zenuwoverspanning en die thans door „een Kneippkuur" op bijzondere wijze heeten genezen te zijn. Wil het iets bewijzen, dan moet worden aangetoond, dat deze eigenaardige Kneippmethode zoodanige ziekelijke aandoeningen als regel gemakkelijker of in grooter aantal geneest. De brochure van den Kneipparts leert daaromtrent niemandal; alleen wordt bij herhaling doch steeds zonder bewijs gezegd en verzekerd, dat deze geneesmethode zoo bij uitstek goed is; juist op de manier van iederen kwakzalver, die vertelt dat zijn medicament, zijn geheimmiddel genezing aanbrengt. Ook de verdere inhoud van het boekje is geschoeid op de leest der gewone geheimmiddelkramers. Terwijl de zoogenaamde officieele wetenschap wordt belachelijk gemaakt en hare beoefenaars met minachting worden bejegend, wordt toch angstvallig uit hun arsenaal alles bijeengezocht wat schijnbaar kan dienen tot bevestiging van de nieuwe aangeprezen geneeswijze, die deze Kneipparts zelf wenscht te exploiteeren. Wij kunnen de ware beteekenis van dergelijke kunstgrepen, waarop wij in dit blad reeds zoo menigmaal de aandacht vestigden, thans onbesproken laten; alleen zal ieder nauwlettend lezer moeten erkennen, dat deze aanbeveling der nieuwe waterkuur eigenlijk haar eigen hooggeroemde voortreffelijkheid afbreekt. In een historisch overzicht toch wordt aangetoond, dat reeds Hippocrates „tot de twee groote uitgangspunten was gekomen, die ook de Kneippische zijn", dat keizer Augustus „even kras, ja wonderdanig „was genezen, als onlangs de aartshertog Frans „Jozef van Oostenrijk door vader Kneipp," dat Horatius en Virgilius „de lang miskende hydrotherapie" hebben aangeprezen en dat van dien tijd af het water steeds in hooge eere was, zoodat „een tijdlang niemand tot ridder kon worden geslagen, dan, nadat „deze zich te water had begeven," dat „in 't begin „der achttiende eeuw reeds een volledig Wörishoven

„door Floyer in Engeland werd gesticht", gevolgd door vele anderen, waarbij ten slotte de naam van Vincent Priessnitz niet mag ontbreken — en niettegenstaande dat alles, niettegenstaande de aanhoudende aanbevelingen en de wondervolle genezingen, die deze methode heette tot stand te hebben gebracht, ging zij na korten tijd van bloei weder te niet. Zou dit mogelijk zijn geweest, indien zij werkelijk en op den duur gaf wat hare voorstanders in den aanvang zich zelf of anderen voorspiegelden? Wanneer de genezing van allerlei ziekten en gebreken zoo eenvoudig was, zouden de ongelukkige lijders haar dan moedwillig verwerpen, alleen omdat, zooals beweerd wordt, sommige geneeskundigen onder den druk der officieele wetenschap haar niet genegen zijn? Wat waarlijk goed is, heeft in zich zelf de kracht van zijn voortbestaan, het blijft leven ook bij de meest heftige tegenwerking!

In een der vorige artikelen hebben wij er op gewezen dat de beteekenis der eigenlijke Kneippkuur zeer wordt verkleind door den weinigen ernst, die de zoogenaamde wetenschappelijke „Kneippartsen" zelf bij de toepassing schijnen noodig te achten. Ook „klein Wörishoven" en zijn „med. doctor en arts" getuigen er van; — in het Geneeskundig Tijdschrift, naast de advertenties van andere gezondheidsetablisementen en als 't ware aan zijne collega's, beveelt hij zijne inrichting aan voor „zenuwlijders en dyskrasiën", doch intusschen worden blinden, kreupelen en lammen zonder onderscheid aangenomen ter behandeling. Dr. Baudet, wiens verhandeling ons aanleiding gaf tot het schrijven dezer artikelen, wijst op de vaak heilzame, maar ook krachtige werking van koud water onder sommige omstandigheden; *nauwkeurige* toepassing van dit middel is daarom een eerste vereischte, en toch geschiedt de aanwending in de inrichting niet onder het oog van den Kneipparts en uiteraard nog minder bij de talrijke patiënten, die op de spreekuren te Amsterdam en Rotterdam hulp komen vragen. Het heeft zoo allen schijn alsof het er ten slotte toch niet zoo bijzonder op aan komt, of dit „krachtigste aller middelen" zooals het genoemd wordt, met meer of mindere nauwgezetheid wordt aangewend. Bij de ernstigste ongesteldheden, bij zieken zelfs waar een doodelijke afloop met iederen dag te wachten is, (elk gewoon geneesheer die lijders onder behandeling heeft gehad, die zelf of door hun huisgenooten het advies hadden ingewonnen van een „Kneipparts", kan het getuigen,) wordt met een haast en onverschilligheid de raad gegeven met wasschingen, inwikkeling of begietingen voort te gaan, als eenige verandering vaak om het water te vermengen met „hooizaad."

Het kan niet mogelijk zijn, zal ieder zeggen, die dit waarneemt, dat de arme, lijdende menschheid voor hare talloze kwalen en gebreken met behulp der wetenschap en ervaring reeds zoo lang genezing heeft gezocht, terwijl deze nagenoeg voor een ieder te verkrijgen is op zulk eene eenvoudige, nonchalante wijze. Jammer genoeg, is dit dan ook niet het geval; wat de bewuste Kneipparts aan Dr. Baudet zeide, de Kneippkuur is maar onzin en de roem begint in Duitschland al te dalen, moeten wij volkomen beamen; ook hier te lande durven wij gerust voorspellen „zal er geen vijf jaar meer geld mee te „verdienen zijn!"

Toch heeft de belangelooze pastoor daar ginds in zijn dorpje in zekeren zin goed gedaan; hij heeft duizenden en duizenden wakker geschud en daaronder velen die de waarheid door anderen niet willen hooren; hij heeft hun geleerd dat reinheid, zuivere lucht, gezond voedsel, onthouding van prikkels voor lichaam en geest meer dan overvloed van medicijnen genezing kunnen aanbrengen; geheel in tegenstelling met de kwakzalvers die wij in dit maandblad onophoudelijk moeten bestrijden en die de koopers onfeilbare genezing beloven, alleen door het slikken van hunne poeders, pillen en potjes.

Berichten.

Bestuur der Vereeniging. De heer I. M. VAN ELK te Dordrecht, heeft met 1 Januari zitting in het bestuur genomen, ter vervanging van Mr. L. ZEGERS VEECKENS, die zich niet weer verkiesbaar had gesteld; de heer GULDENSTEEDEN EGELING heeft het voorzitterschap aanvaard.

Lezing over kwakzalverij. Voor een stampvolle zaal heeft het lid onzer Vereeniging, de heer W. SNETHLAGE, arts te Aalsmeer, aldaar een lezing gehouden over de kwakzalverij met geneesmiddelen, die, naar men ons mededeelde, een goed succes had. O.a. kreeg de spreker den volgenden dag een bezoek van iemand, die gedurende ruim 2 jaar aan de Miraculo-praeparaten meer dan f300 had vermorst. Na het gehoorde zag hij zijn dwaling in en hij zal nu zijn geld niet langer wegwerpen.

Wij vestigen de aandacht op de methode, thans weder door den heer Snetlage toegepast, om onze denkbeelden meer algemeen ingang te doen vinden en roepen de hulp van onze leden in om op dergelijke wijze propaganda voor onze zaak te maken. Er worden hier te lande, vooral 's winters, zoo dikwijls personen gezocht om een „spreukbeurt" te vervullen, dat de gelegenheid om op de aangegeven methode onze zaak bevorderlijk te zijn zich menigmaal zal aanbieden.

Aan hen, die bij een dergelijke lezing gebruik zouden willen maken van een verzameling voorwerpen, betrekking hebbende op de kwakzalverij en geschikt om bij de lezing ter demonstratie te dienen, zullen deze voorwerpen gaarne door den Secretaris-penningmeester gratis in bruikleen worden gezonden.

Tegen den wonderdokter J. G. v. d. M. in 't Friesche dorp Winsum, is door het O. M. bij 't kantongerecht te Bolsward wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, eene boete van f50 of 20 dagen hechtenis geëischt.

Deze kwakzalver hield zitting in een herberg en bediende zijne klanten voor één kwartje de persoon. Zoodra hij een patiënt zag, wist hij wat hem mankeerde en schreef hij in den regel voor: in een dikkop anijs peperkorrels aftrekken, en daarvan geregeld innemen, eieren met cognac, wittebrood met koefet en blauwe rozijnen in 't water. Als deze medicijnen bleken wat te sterk te werken, schreef hij een tegengemiddeld voor, n.l. gekookte melk met kaneel. N. R. Ct.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Door den Hoogen Raad werd onlangs de zaak van B. W.C.J. de B., huisvrouw van N. L., te Amsterdam, waarin de kantonrechter te Goes zich onbevoegd had verklaard, naar het kantongerecht aldaar teruggewezen. Het O. M. heeft nu geëischt dat de vrouw zal worden schuldig verklaard aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde enz. en veroordeeld tot f300 boete, subs. 60 dagen hechtenis. Deze eis is toegewezen.

Wij vonden dit bericht in de *Nieuwe Rott. Ct. Kan* en wil iemand ons ook betreffende deze zaak inlichten in hoeverre zij in ons blad thuis behoort?

Weer een onbevoegde. Tegen een koopvrouw te Oud-Vosmeer is in de gemeente St. Annaland proces-verbaal opgemaakt wegens het leveren van geneesmiddelen, zonder daartoe bevoegd te zijn. Het eenvoudige wijfje schijnt wel eens meer te kwakzalveren, al zijn de gebezigde middeltjes van eenvoudige samenstelling. In het onderhavige geval bestond het middel uit bruine teer en dooier van ei, wat volgens haar probatum was voor zoogenaamden aardworm. L. Ct.

De fabrikant van het Glanduleen. De uitvinder of fabrikant van dit middel, aanbevolen tegen chronische longziekten, wiens circulaire wijf in het nummer van November 1897 bespraken, voert, als firma, den naam DR. HOFFMANN NACHF. in Meerane. In het *Tijdschrift van Geneeskunde* wordt nu bericht, dat de man JOZEF WERTHEIM heet, koopman is van beroep, en zover men weet, geen opleiding als geneeskundige heeft genoten. Het middel is in onderzoek bij het „Landes-Medicinal-Collegium te Berlijn; wij zullen er dus spoedig wel meer van hooren.

Het „Independent Medical College" te Chicago. *De Tel.* bevat eene schildering van de wijze waarop iedereen die een klein beetje verstand van de geneeskunde heeft en nog minder van de heilkunde weet, zich in den tijd van zes maanden, tegen betaling van 75 tot 200 dollar aldaar een diploma kan verzekeren, dat hem in staat stelt als een dokter van zessen klaar te gaan praktiseeren.

Wij ontleenen aan die beschrijving het volgende: De man, die alles bezorgt, is dr. J. ARMSTRONG, de voorzitter en penningmeester van het college.

„Onze examens zijn niet streng", zegt de doctor, als men hem vertelt, dat men totaal een leek is in het „vak van medicijnen" en toch zich zoo spoedig mogelijk aan de praktijk wenscht te wijden. „Als gij maar een beetje hebt gestudeerd, behoeft gij hier waarschijnlijk niets meer te leeren" zegt dr. Armstrong. „Wij geven bij voorkeur onzen studenten onderricht in de leer der vergiften en in de middelen, zich tegen het gebruik

daarvan te beschermen. Ook waarschuwen wij hen er wel voor, in 't begin niets aan chirurgie te doen. Ik sta u borg, dat wij u binnen zes maanden een diploma kunnen uitreiken, waardoor gij een lucratieve praktijk kunt verkrijgen."

De doctor geeft echter den wijzen raad niet in den staat Illinois te praktiseeren want „de wetten, zie je, de wetten zijn hier nog al zonderling. Michigan is de beste Staat voor ons; wij hebben daar veertig of vijftig gegraduateerden. Wij hebben eveneens gegraduateerden in Indiana, maar ons diploma wordt niet in alle Staten erkend."

Ten slotte geeft Dr. Armstrong den studenten, die zich als leerlingen van het college willen laten inschrijven, een lijst van de professoren die aan zijn model-hoogeschool les geven. Het lijstje telt 22 namen. Bovenaan prijkt die van den hier te lande welbekenden kwakzalver ZWIGTMAN VAN NOPPEN.

Alweer het buitenland ons ten voorbeeld.

*Het hoofd der Politie te Berlijn heeft dezer dagen ter algemeene kennis gebracht, dat onder den naam van *Elixer Godineau* een zoogenaamd middel tegen bloedarmoede wordt aanbevolen, waarvoor niet minder dan f 12 per flesch wordt gevraagd, terwijl het uit niets anders bestaat dan uit suikerstroop en 2 pct. vleeschextract. *)

Ook hier te lande wordt hetzelfde mengsel dikwijls aanbevolen; de politie, wij weten het, bemoeit zich echter bij ons niet met zulke beurzensnijderij; wij haasten ons daarom ter wille van het publiek de waarschuwing harer Duitsche collega meer algemeen bekend te maken.

In Duitschland is thans eene lijst opgemaakt van de meest bekende geheimmiddelen. Op voorbeeld van het hoofd der politie te Berlijn is deze in geheel Pruisen bekend gemaakt evenals in vele andere Staten van Duitschland. De lijst is in het bijzonder ter kennis gebracht van apothekers, drogisten en redacties van nieuwsbladen, onder herinnering, dat de aankondiging der genoemde middelen verboden is.

De autoriteiten worden tevens aangemaand bij de eerste overtreding te waarschuwen en daarna te vervolgen.

Ingezonden.

Hulp voor ooglijders in het „Buitenland."

's Gravenhage, 19 Sept. '97.

Mijnheer de Redacteur!

Andermaal moet mij iets uit de pen, en ben ik zoo vrij dit UEd. toe te zenden, dewijl mij gebleken is, dat, al is de wetenschap van een eenvoudigen leek geen schaduw van die der Medische Faculteit, uw blad niet schroomt ook de bemerkings van een eenvoudig man te aanvaarden, waar het strekken kan om in het waarachtig belang der menscheit — en vooral die der lijdende — nuttig werkzaam te zijn.

In uw blad van Juli werd ik getroffen door het artikel: „Hulp voor ooglijders in het buitenland". Was het eene gelukkige gedachte van den heer H. J. LENDERINK, Directeur van het „Instituut voor Blinden" te Amsterdam, eene ernstige waarschuwing te richten om vooral geen hulp te zoeken bij buitenlandsche „warschijnlijke" oogartsen, aangetoond met treffende bewijzen, mij ging een kille huivering door de leden, dat er in ons land menschen gevonden worden, die zich met een der *voortreffelijkste zintuigen*, namelijk de oogen, iets van zoo groot belang, tot onbekende vreemdelingen wenden. Ja, het scheen mij bijna ongelooft, bij de zoo groote populariteit onzer oogheelkundigen, die ons Vaderland het voorrecht heeft te bezitten, dat zulks geschiedde, ware het niet, dat men de groote en naakte waarheid voor zich had van een geloofwaardig man als de heer LENDERINK.

Sta mij toe twee ernstige gevallen van oogziekten bij mij dierbare en geliefde betrekkingen, in mijn leven ondervonden, aan u mede te deelen.

Het was in het voorjaar van het jaar 1870, en dus in den schoonmaaktijd. Nadat de witter zijn aanden daarin had gehad, was er nog een klein plekje aan zijn aandacht ontsnapt. Mijne moeder, toen reeds op 57-

*) Een andere samenstelling, medegedeeld door *Aufrecht*, is opgenomen in het Maandbl. van Nov. '97. Ook bij deze samenstelling is 't middel nog schreeuwend duur en zwaar eenige waarde voor het beoogde doel.

jarigen leeftijd, nam de witkwast zelf ter hand om dit euvel te verhelpen, en in haren ijver had zij het ongeluk eene vervaarlijke kalkspat in het linkeroog te krijgen. Had men nu de kalk voorzigtiglijk met slaolie trachten te verwijderen en zich dan onmiddellijk tot den arts gewend, wat ik nu zoude doen op rijperen leeftijd, ongetwijfeld ware grooter onheil voorkomen. Door het veelvuldig wrijven en het aanwenden van koud water, om het brandende gevoel te doen ophouden, kwam men van kwaad tot erger. Eindelijk werd na verloop van eenige weken de arts geraadpleegd en wel de welbekende — vooral bij min- en onvermogenen in 's Gravenhage — nu wijlen de heer chirurgijn TERLAAK. Met onverdroten ijver en belangstelling behandelde deze heelmeester mijne moeder, en ik heb hem dan ook altijd de grootste achting toegedragen. Evenwel, zooals het, helaas! meer gaat, de hulp was ook hier te laat ingeroepen. Veel en velerlei middelen werden aangewend, niets mocht baten en de onuitstaanbare smarten in het reeds van licht beroofde oog namen hand over hand toe. Als jongeling heb ik dat smartelijk lijden bijgewoond en waarlijk, als men het wist, wij zouden onze oogen wat méér op prijs stellen, dan dezelve met maar al te groote onverschilligheid te behandelen. Eindelijk deelde de arts mijn vader mede, dat, wilde men niet nog erger beleven, tot de amputatie moest overgegaan worden. De heer TERLAAK wilde zijn patiënt naar de uitstekende stichting „Bronovo" vervoerd zien, doch mijn vader vond het niet goed en wenschte dit liever in zijne woning verricht te hebben. Het noodige werd aangeschaft, en de heer TERLAAK verzekerde zich van de uitstekende hulp der Zeer Gel. Heeren MOLL en HANLO. Het zou te ver voeren om de geheele operatie, die nagenoeg 1½ uur duurde, en die ik, na bekomen verlof, mocht bijwonen, in zijne details te bespreken. Nadat het oog was afgezet, mocht ik het aan de achterkant door een loup bezien; de heer TERLAAK had het op de vlakke hand, en toen ontwaarde ik de geheele kalklaag, die verspreid door de wrijving achter het netvlies gekomen was, en de heeren MOLL en HANLO verklaarden, dat het smartelijke daarvan tot geheele blindheid, nog gevolgd door zinneloosheid, zou hebben kunnen lijden. Na nog eenige maanden onder behandeling en de rusteloze verpleging van den waardigen heer TERLAAK gebleven te zijn, werd moeder verblijd door dien arts met een reisje naar Utrecht, waar Professor DONDERS en Docter SNELEN, mannen van Europeesche vermaard- en beroemdheid, haar een kunstoo in het hoofd plaatsten, dat éénmaal slechts vernieuwd werd en moeder heeft daarna 20 jaren geleefd, met behoud van het gezichtsvermogen in het rechteroog. Beide kunstooen zijn nog in mijn bezit.

Laat nu eens door kwakzalvers u behandelen in eene zaak van zulke lichamelijke groote belangen. Neen! duizendmaal neen! Wendt u gerustelijk tot Nederlandsche oogheelkundigen, die alles doen om dieper en dieper door te dringen en de wetenschap telkens verrijken op het oogheelkundig gebied.

Een tweede voorbeeld. Twee mijner eigen kleine jongens hebben een kinderkibbelpartij. Zij twistten om een lei; een tuimelt op den grond en krijgt vlak in het rechteroog de griffel van de ander. Daar kwam natuurlijk de heelmeester aan te pas. Blijkbaar was hij niet gelukkig in de behandeling en werd het oogje zelfs afschuwelijk om te zien. Ik en vele mijner bekenden dachten, dat daar nooit iets van terecht zou komen. Nu had zich hier juist gevestigd de heer Dr. BOUVIN, als oogheelkundige. De hulp van dien geachten Dokter werd ingeroepen, en na verloop van een drietal weken, dus in minder dan geen tijd, was de knaap hersteld, en dat nog wel zonder dat ik één cent kosten behoefde te betalen, in tegenstelling van de enorm hooge prijzen gevorderd door buitenlandsche zoogenaamde artsen, die toch inderdaad, zooals meer en ontelbare malen gebleken is, niet anders zijn dan kwakzalvers en veelal de *hulpzoekenden* er aan wagen.

Mijnheer de Redacteur! Het doel van mijn schrijven is, u vriendelijk te verzoeken met alle kracht die in u is voort te blijven gaan Neerlands ingezetenen te waarschuwen en te behoeden voor bedrog. Maar zou er tevens niet bijgevoegd kunnen worden, vooral voor min- en onvermogenen, waar en bij wien en langs welken weg die geneeskundige hulp te verkrijgen is, die men noodig heeft, opdat velen zich niet aan sensatiemakende en onfeilbaar leugenachtige advertenties of reclame vertrouwen.

Hoogachtend,

Uw WelEd. Dienstw. Dien.,
P. G. H.

Gaarne plaatsen wij het bovenstaande, al geschiedt het, wegens gebrek aan ruimte, wat laat. Ons blad staat steeds open voor ieder, die ons in onzen strijd behulpzaam wil zijn. Zelfs zij, die er bezwaar in zien hunne denkbeelden zoo op het papier te zetten, dat zij voor de pers geschikt zijn, kunnen ons toch dikwijls een

grooten dienst bewijzen, door ons eenvoudig mede te deelen handelingen en feiten, de kwakzalverij betreffende, die zij in hunne omgeving waarnemen.

Naar aanleiding van het stuk van den heer P. G. H. een enkele opmerking: Aan het verzoek, in 't slot van dat artikel vermeld, kunnen wij niet voldoen. Uit beginsel onthouden wij ons van al dergelijke aanbevelingen. Ze zijn ook niet noodig; de geachte inzender bewijst zelf, dat 't niet moeilijk is — ook voor on- of minvermogenen — den weg te vinden langs welken de geneeskundige hulp te verkrijgen is.

De Engelschen zeggen: „waar een wil is, daar is ook een weg" en dat is hier zeker het geval. Wie den wil bezit om zich van de hulp van kwakzalvers te onthouden, kan met een weinig moeite de gelegenheid vinden, die hier te lande ruimschoots bestaat om zorgvuldige en liefderijke geneeskundige behandeling deeltachtig te worden; ook voor hen, voor wie de kosten te bezwaren zouden zijn.

Redactie.

SEROOSKERKE, 27.11.97.

WelEdele Heer.

Hierbij vermeld ik U in 't kort de lijdensgeschiedenis van een patiënt van Windelincx:

K. de J. kreeg nog geen twee jaar geleden tengevolge van een nieuw tabakspijpje een blaar aan de onderlip, die allengs een knobbeltje werd. Daar dit langzamerhand groeide begreep de man dat dit wel eens kanker kon wezen en stelde pogingen in 't werk daarvan genezen te worden. Een vriendelijke buurman diende hem alvast van raad: Dokter Windelincx te Rotterdam genas kanker zonder operatie. Hiernaar had de patiënt wel ooren en wist, door in de gemeente rond te gaan, de noodige guldens bijeen te krijgen.

In 't begin van dit jaar vertrok hij naar Rotterdam en werd met open armen door Windelincx ontvangen. Al dadelijk kreeg hij een aanzienlijk aantal attesten van genezing te zien, zoodat hij goedsmoeds met zijn medicamenten (à contant) naar huis trok. Deze bestonden in zuiveringzout, pillen en korrels en bovendien pleisters op den kankerknobbel.

Een en ander heeft zijn werk gedaan zooals ik onlangs gelegenheid had mij te overtuigen. Bij mijn bezoek vond ik een man van 52 jaar met opgezette en gezwollen bovenkaak, het onderste deel van het gelaat door doeken bedekt. Toen die doeken verwijderd waren zag ik een etterend oppervlak dat naar achteren grensde aan de tong, de tanden waren uitgevallen, aan weerszijden van den hals waren openingen en verdikkingen zichtbaar (doorgebroken en gezwollen klieren). Ternaauwernod was de man te verstaan en, zooals te begrijpen is, had hij een ondragelijke lucht bij zich; af en toe kreeg hij koortsaanvallen.

Hij kon niet anders dan vloeibaren kost met een klein lepeltje tot zich nemen. Sinds eenigen tijd was patiënt niet meer onder behandeling. Toen het knobbeltje was doorgebroken en gaandeweg verengerde, was het verlangen van Windelincx geweest dat pat. zich te Brussel in 't ziekenhuis zou begeven, daar nu 't geval dagelijksche behandeling eischte. Hiertoe ontbrak hem de moed, daar de pleisters op zijn wonden hem ondragelijk pijn deden. Thans vroeg hij mij raad.

Dat deze zijn lijden niet meer kan baten behoeft wel geen betoog.

W. P. SMIT SIBINGA.

Geachte Redacteur!

Als getrouw lezer van uw blad kwam mij in het l.l. verschenen September-nummer een stuk onder de oogen, getiteld: „Uitoefening der Artsenijbereidkunst in Indië," een artikel, waarom zeker menig fatsoenlijk pharmacent in Nederland, schouderophalend of met een gevoel van innig medelijden, heeft moeten lachen.

Het hieronder volgend strooibiljet zal zeker in vervolg op het bovenbedoelde artikeltje in uw blad niet misplaatst zijn.

„DE SOEKABOEMISCHE APOTHEEK

Telefoonnummer 132

houdt zich beleefd aanbevolen tot het leveren van diverse geneesmiddelen tegen concurreerende prijzen, zooals:

PILLEN. Zoutzure en Zwavelzure Kininepillen. Laxeerpillen. *Cauwipillen*. Pillen van het *Roode Kruis*. *Hollowaypillen*. Pillen van Dr. *Laville*. enz.

LAXEERMIDDELEN. Bitterwater. Castorolie. Limonade purgatief. *Sedlitz Chateaud*. Tabletten met *Cascarra*. Laxeerpillen. Castorolie Capsules. *Karlsbader zout*, enz.

ZENUWSTILLENDEN MIDDELEN. *Eau de Carmes*. *Eau de Carmes Boyer*. *Alcohol de Menthe*. *Cerebrine*. *Migraine-stiften*. *Migraine*.

TEGEN HOEST EN VERKOUDHEID. *Sirop Dr. Zed. St.*

rop hypophosphite de Chauz. Salmiak pastilles. Jujubes. Diverse soorten drop. Hoeststroop, Hoestpoeders. *Emser pastilles*, enz.

TEGEN MAAGAANDOENINGEN. Kemmerich vleesch pepton. *Vin de pepton*. *Poudre Dr. Belloc*. Karlsbader zout, enz.

ZALVEN. *Holloway-zalf*. Boor-, kwik-, zink- en oogzalf. *Zalf van het roode kruis*.

INJECTIES. *Injectio Brou. Matico*, enz.

MEDICINALE WIJNEN. *Quina Laroche* met en zonder staal. *Pepton van Dr. Chapoteaut*. *Vin Bravais*. *Wijn van Dr. Vivien*. *Vin Desillies*. *Vin du Bugeaud*, Kinawijn. Tokayer en Malaga, enz.

CAPSULES. *Capsules Matico*, *Santalmidy*, *Santalclin*. Ol Santali. Castorolie Capsules en *Capsules Goudran Gujot*.

HUIJS. GEBRUIK. Beste Zuivere Slaolie. Sirop de Vanille. Sirop de Rose, Citroen en Frambozen Limonade. Tamarinde Sirop. Groene zuivere Zeep. Houtzeep. Brandspiritus. Soda. Boenwas. Marmerpolitoer. Sponzen (diverse prijzen). Vaselin voor technisch gebruik. Azijn essence. Beste Wijn-azijn. Salpeter tot inmaken van vleesch. Laurierbladen, Pijpkaneel. Oranjebloesemwater voor gebak. Goud en Zilver brons. Ruwe Creolin. Carbol. Naphthalin. Kamfer. Lysol. Arak. Obat. Kajapoeti-olie, enz.

DIVERSEN. Levertraan. *Sirop de Raifort Jodé*. Farina Lactée. *Pain expeller*. Engelsche pepermint. *Jaysn Expectorant*. *Sassaparillee Bristol*. Eikelcacao. Eikelkoffie. *Awroroot*. *Obat Seriuwan*. *Pain killer*. *Chorodijn*. Aitkensdroppels. Betel. Honing, enz.

INSTRUMENTEN. Irrigators. Borstpomp. Alpha-Glycerine en andere Spuiten. Keelkwasten. Oogbadjes. Inhalatie toestellen. Breukbanden. Suspensoirs. IJskappen en verder alle andere Soorten van verbandartikelen.

TOILETARTIKELLEN. Salicyl en andere Bedak. Pears Soap en andere medicinale Zeepen. Mondwaters. Tandpoeder. Tandpasta. Tand- en nagelborstels. Cosmetique. Haarwater. *Vinaigre de Toilet*. Verschillende soorten odeurs van Roget Gallet Paris.

Bestellingen zullen ten spoedigst uitgevoerd worden. Voor buiten-af franco.

STATION SOEKABOEMI.

Bij het doorloopen van het wonderding zal het den geachten lezer niet alleen duidelijk worden, dat de apotheker, die aan het hoofd van die apotheek staat, schijnbaar niet weet wat een apotheek is of wat daarin verkrijgbaar wordt gesteld, daar er toch den volke verkondigd wordt dat men er „chininepillen, boorzalf, castorolie” etc. kan bekomen, voor een boer in Nederland, voor een inlander in onzen archipel, eene conditio sine qua non, of zouden we hier met een leuken grappenmaker te doen hebben, evenals in den Haag er een apotheek is die op zijne ruiten (volgens de dagbladen) heeft laten schilderen „roemah obat”, tot gemak der Indische menschen, die in Holland komen? Maar ook geeft het een overzicht van de kwakzalversmiddelen welke men daar kan koopen, om van de huishoudelijke en toiletartikelen maar niet te gewagen.

Wel zijn niet alle apothekers in Indië zoo brutaal om een dergelijk hun vak en titel compromiteerend strooibiljet de wereld in te zenden, doch het is een feit, dat in Indië niet één apotheker zal gevonden worden, die de meestal waardelooze en tevens geheel onwerkzame kwakzalverijen niet verkoopt.

Was het me vroeger een aangename afleiding in het belang uwer Vereeniging te kunnen werken, thans zou ik niet weten welken weg in te slaan om eenig effect te verkrijgen, laat staan, door samenwerking met vrouwe Justitia, een vonnis uit te lokken evenals indertijd tegen Maria Jacoba Wortelboer.

„Wie wil, die kan”, aldus luidt het spreekwoord, maar al was in Indië een apotheker nog zoo van de beteekenis der bovenaangehaalde schoone woorden doordrongen, en wilde hij geen patentmedicijnen (een deftig woord voor de bedoelde gevaarlijke producten) verkoopen, ach dan was de man niet alleen in de oogen van „Jan Publiek” een eigenwijs mensch, een beter-weter, ja de hemel mag weten welke titels het publiek niet direct in zijn mond heeft om een Pharmaceut of Esculaap mede dood te verven indien bij zich tegen het gebruik van die heilaanbrengende! producten ging verzetten, maar ook zou zijn zaak al spoedig zoodanig verlopen, dat hij ze nolens volens toch weder spoedig ging verkrijgbaar stellen; voorwaar een erbarmelijke toestand, want het is behalve dat de verkoop van die moorddadige producten finantieel zooveel voordeel oplevert, ook een noodzakelijk kwaad.

De struggle for live is ook in Indië voor de pharmaceuten niet gemakkelijk en het kan toch niemand euvel geduid worden zoo hij paecunia causa die zaken niet aan de kant zet. Het publiek wordt hier zoodanig in de luren gelegd, dat het niet meer buiten die veel te duur betaalde pruldingen kan, want heusch de reusachtige reclames, de in het oog vallende advertenties, welke men iederen dag in de hier verschijnende bladen ziet prijken, blijven niet zonder effect; daarbij komen dan nog de arglistig opgedachte sprookjes, welke men als ingezonden stukken (natuurlijk met goud betaald) of anderzins, ten overvloede van ramp, door de drukpers ziet opgenomen, en die het lichtgeloovige, altijd naar nieuwtjes snakkende publiek, hetzij ontwikkeld of oledom, beschaafd of onopgevoed, de overtuiging schenken dat het toch wel goed moet zijn, deze of die medicijn?! Ach de kwakzalvers weten wel, dat ze door dergelijke

hartroerende verhalen de goeie gemeente op hun hand krijgen, om het daarna... te vertrappen, uit te lachen, en om zich te verrijken met het bloedgeld dat hun door hun arme slachtoffers zoo sans compliments in de zak wordt gestort.

Hierbij zend ik U eenige van die mooie verhalen, die het lezen uit een economisch oogpunt niet waard zijn, want de kostbare tijd daaraan verspild is verloren, doch onwillekeurig de verbazing moeten opwekken over de verraderlijke gespannen valstrikken, welke dikwijls door velen nooit worden begrepen. En een nog grooter kwaad is, dat hier medici worden gevonden die zich niet ontzien om die charlatannerie zonder schromen voor te schrijven, door, zooals bij het afgeven van een recept geschiedt, een gelijk papiertje af te geven waaraan het hoofd hun naam staat gedrukt en waarop men leest: R. „Een doosje Pâte de Zed” of „een fleschje Spermaceti balsem” of „Een fleschje Roches Embroation” enz., en waaronder last not least hun eigen paraaf prijkt.

Wat te doen om hier in Indië in dezen treurigen toestand, die de Volksgezondheid gedeeltelijk met ondergang dreigt, die overal waar ze bestaat, malaise teweeg brengt, met eenig succes verandering te brengen? De pers is natuurlijk doof, echt Oost-Indisch doof in den waren zin des woords, ofschoon zij eigenlijk de schuld is van alles. Slechts één dagblad verschijnt hier ter plaatse, dat de weerzinwekkende advertenties en reclamemakeryen niet opneemt en steeds met een zekere lofwaardige fierheid elke verleiding, hoe groot ze finantieel ook moge zijn, met het devies: „sol justitiae illustra nos” voor oogen, van de hand wijst.

Veel zou men over dit onderwerp nog kunnen schrijven, doch de toestand zal wel dezelfde blijven, ja steeds verergeren, tenzij er door Uwe Vereeniging op krachtige, afdoende wijze tegen die gevaarlijke strooperijen, erger nog dan flesschentrekkerij, te velde worde getrokken.

Zoo mogelijk zal ik gaarne de Vereeniging willen helpen en voorlichten in haar streven en hoop, dat onder de leden zooveel gevoel van medelijden wordt opgewekt dat door hun toedoen een flinke som wordt bijeengebracht om in het verre Oosten, onder hun landgenooten en ook onder andere volken, haar edel streven bekend te maken en hare welgemeende uit overtuiging neergeschreven waarschuwingen aan den man te brengen.

Het „laissez faire, laissez aller”, den Hollander zoo eigen, moet hier worden gelogenstráft, want de nood is hoog.

W. K. A. BURGHARDT.

BATAVIA, 15/11 '97.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

E. Heckmann, apotheker te Medemblik,
Dr. H. M. Hijnmans, te den Haag,
E. I. van Itallie, Mil. apoth. te Leiden.
T. Ploeger, te Breda,
A. Schuckink Kool, semi-arts te Leiden.

K. S. te R. Dank voor 't gezondene. De geneesmethode van *Gebres. de Alimonda* is o.a. behandeld in de Maandbladen van October '94 en van Juli en October '95.

v. R. te R. Omtrent de *K.* is het onderzoek nog niet afgeloopen; wij hopen spoedig de gewenschte inlichtingen te kunnen verschaffen.

H. G. te A. Dank voor de gezonden blaadjes over *Beth-El*. Zooals wij reeds vroeger schreven kunnen wij de zaak niet als kwakzalverij, zooals wij die opvatten, beschouwen. Toch zijn wij van meening dat tegen een gevaarlijk werkje als hetgeen onder den titel: „*Dokters, Medicijnen en Duivels*” voor ons ligt, in het belang der algemeene gezondheid moet worden opgekomen. Dit ligt echter niet op onzen weg.

v. R. te L. In het Maandblad van Juni 1893 zijn uitvoerige mededeelingen opgenomen over *van A.*, als wij ons wel herinneren, grotendeels van u afkomstig. Deze mededeelingen komen geheel overeen met het thans door u ingezonden stuk, zoodat wij plaatsing daarvan niet noodig achten. Temeer is dit het geval, omdat wij *van A.* niet meer als gevaarlijk beschouwen.

J. A. F. te W. Ook wij hadden gaarne de samenstelling van de pillen van *BEYERS* in het vorig no. bekend gemaakt, maar dit kan niet zoo snel als wij soms willen. Wij konden de pillen eerst 24 Dec. in ons bezit krijgen; niet altijd heeft een onzer scheikundige leden terstond tijd beschikbaar en meestal duurt zoo'n onderzoek lang. De pillen zijn nu echter onder handen genomen en zoodra mogelijk zullen wij iets van de samenstelling mededeelen.

J. W. M. D. te A. Alleen van het *Eisenpeptonatessenz* van *Pizzala* konden wij iets omtrent de samenstelling vinden. Volgens een onderzoek van *GEISSLER* is het een vloeistof, die *pepton en ijzer* benevens sporen zoutzuur bevat, vermengd met suiker, alcohol en water. Wij gelooven niet, dat het wat bijzonders is, doch kunnen dit, zonder met de vloeistof zelf kennis te hebben gemaakt, niet zeker zeggen.

Dit laatste geldt ook voor *Poud's Extract van Hamamelis Virginica* en *Reeb's Sagrada Abführpillen*. Een extract van *Hamamelis Virginica* en pillen met cascara-extract zijn bekend en somwijlen in gebruik; of nu de bedoelde praeparaten wat anders zijn weten wij niet zonder nader onderzoek.

Wanneer gij ons advertenties, waarin de door u genoemde middelen worden aanbevolen, of nog liever gebruiksaanwijzingen enz. kunt toezenden, dan kunnen wij allicht eens nagaan of hier vermoeden op kwakzalverij bestaat, of niet.

Onze inlichtingen geven wij gratis.

P. R. te L. Die advertenties ter aanbeveling van de *Cap-*

sulus Guyot, Pastilles Poncelet, Schiffman's middel tegen Asthma, Zomatose, Kaetings borstpastilles en dergelijke zijn wij tegenwoordig weer dagelijks te wachten. Het is het goede seizoen van verkoudheid en borstlijden om een aanval op de beurs der lijders te wagen. Zie omtrent de twee eerstgenoemde middelen de „Herhaalde waarschuwingen” in dit no.

W. K. A. B. te B. Dank voor Uwe mededeelingen; wij zullen u spoedig schrijven.

— De *Limburger Koerier* van 21 Dec. j.l. werd ons op 28 Dec. toegezonden, met verzoek het daarin geplaatste stuk (2½ kolom) van *Dr. SOER*, arts te Ginniken, over te nemen. Al ontrak het niet aan tijd, zouden wij er toch niet toe overgaan, tenzij de *Limb. Koer.* ook onze artikelen aan zijne lezers heeft medegedeeld; — dit is zeker niet te veel gevraagd. Hiervan hebben wij echter niets gemerkt. Wanneer dit, door bemiddeling van den schrijver, alsnog geschiedt, zullen ook wij zijn verzoek in overweging nemen.

Misschien komen wij toch nog op genoemd artikel terug.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Pastilles Poncelet. Even als in vorige winters worden ook nu weer deze *Pastilles*, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Ook nu weer wordt er o.m. van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De *pastilles* bestaan volgens opgave in de advertentie uit *teer, chloorzure potasch, ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling is opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren *J. C. v. d. HARST J. Jz.* en *H. SLITSEMA* te *Middelburg*, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie *PONCELET* hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de *chloorzure potasch* mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de *Pastilles Poncelet* geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen en zeker niet duurder.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze in den laatsten tijd bijna geheel laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking teweeg brengen, al kunnen de voorbereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer wil laten gebruiken, kan hij bij ieder apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwachte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zóo onschadelijke stof als het door *GUYOT* en zijn navolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons meerdere gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht. In één geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgenden dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook, omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zagen wij een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield, buiten weten van haar geneesheer, twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde dan de aard van het longlijden meebracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaadt zeker altijd, zoowel de maag als de beurs. De 60 capsules kosten f 1,25 en zouden, fabriekmatig bereid, nog met behoorlijke winst voor f 0,30 te leveren zijn. Op een voorschrift van den geneesheer bij den apotheker gereed gemaakt zullen 60 teerpillen hoogstens f 0,60 kosten.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 741.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De wijze waarop wij den strijd voeren.

Berichten: Verordeeling wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Geheimmiddelen in de apotheken in Duitschland. — De middelen van graaf Mattei. — Ook een methode van reclame.

Grootere artikelen: Brievendokters. — Geneesheeren als helpers van geheimmiddelkramers. — Wettelijke maatregelen tegen kwakzalverij in Wurtemberg. — De kwakzalversadvertenties en de verantwoordelijkheid der dagbladen. — Haymans Genuine original Maredant's Antiscorbutic Drops. — Tannhäuser's Citroensapkuur. — De Kneippkuur aan het afsterven.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncelet.

De wijze waarop wij den strijd voeren.

Zoo nu en dan ontvangen wij van welwillende zijde — en ook soms van een kant die ons minder goedgezind is — opmerkingen over onze wijze van optreden bij de bestrijding van de kwakzalverij in ons blad. De opmerkingen van de eerste categorie van personen — en op die alleen willen wij acht slaan, — laten zich in 't kort aldus samenvatten. Het Maandblad moest volstaan met van de onderscheidene kwakzalversmiddelen de samenstelling op te geven en daardoor aan te toonen, dat die middelen niet de geneeskrachtige werking kunnen uitoefenen, die er van wordt beloofd. Het was dan onnoodig telkens te wijzen op het bedrog, dat er met die middelen wordt gepleegd en het aandeel dat de verkoopers in dat bedrog hebben, zoodat tegen de kwakzalversmiddelen in hoofdzaak en niet tegen de kwakzalvers werd gewaarschuwd.

Ons antwoord op die opmerkingen, dankbaar aanvaard, moet eenigszins uitvoerig zijn. Hoe gaarne zouden wij onze taak in de aangegeven richting opvatten; hoe aangenaam zou het ons zijn, wanneer wij niet gedurig op het schandelijkst bedrog in alle kleuren en geuren de aandacht moesten vestigen en telkens personen aan de kaak moesten stellen, en hoe licht zou ons het werk vallen, wanneer wij niet meermalen bij het schrijven van elken regel angstvallig moesten nagaan, of wij ook gevaar loopen met den strafrechter kennis te maken. Maar wij mogen dien weg niet opgaan, omdat bij ons de overtuiging vast staat, dat op die wijze ons doel, bestrijding van de kwakzalverij in 't algemeen belang, niet zou worden bereikt.

Ja, „waren alle menschen wijs”, dan zou de zaak vrij wat gemakkelijker gaan, dan zouden misschien onze Vereeniging en ons blad onnoodig zijn, maar zóó ver is het nog niet.

De personen, die baat zoeken bij de kwakzalvers

en hunne middelen, zijn in twee soorten te splitsen. De eene is die der lichtgelovigen, die nog steeds heil zien in alles wat met den sluier van het geheimzinnige is omgeven en meer vertrouwen stellen in den raad van een schaapherder dan in dien van een deskundige. Tot de andere behooren zij, die bij ongesteldheden, vooral als ze wat lang duren, buiten den dokter om, hulp zoeken waar die maar wordt aangeboden of die, vóórdat zij geneeskundigen raad inroepen, op eigen gezag of op raad van vrienden en kennissen de middelen probeeren, die onophoudelijk in de couranten als zoo bijzonder onovertreffelijk worden aanbevolen; 't is altijd te beproeven, zegt men. Wij vleien ons niet, dat wij de eerste categorie zullen bekeeren; wij mogen soms een enkel zieltje afvallig maken . . . groot zal onze oogst niet zijn.

Anders is het met de tweede categorie, bij wie kortzichtigheid, onwetendheid en onverschilligheid een hoofdrol spelen. De personen, in deze categorie thuis behorende, trachten wij de oogen te openen; hen zoeken wij omtrent den aard en de hoedanigheid der middelen in te lichten en te overtuigen, dat het niet aangaat het hoogste goed, de gezondheid, onverschillig te behandelen en aan de handen van den eersten den besten onkundige over te geven.

Maar de vijand aan wiens macht wij hen willen ontrukken is sterk en slim. Onophoudelijk wordt het publiek bewerkt; met opoffering van veel geld (dat waarlijk niet uit menschevendheid wordt besteed) worden door middel van advertenties, brochures — met tal van „attesten” — de wonderen van het middel hemelhoog geprezen, wordt de onfeilbaarheid als een waarheid verkondigd en genezing verzekerd, zelfs daar, waar alle middelen faalden. Dit gebeurt niet zonder invloed uit te oefenen; ieder weet het, de kwakzalverijen worden gebruikt en de kwakzalvers worden rijk en kunnen met nog meer krachtsontwikkeling aan 't werk gaan.

Zóó staan de zaken: dit kan niemand ontkennen, die een blik om zich heen heeft geslagen. Meent men nu werkelijk, dat men daarin verandering kan brengen door de opsomming van een paar nederlandsche of latijnsche namen (in geen van beide talen aan het groote publiek bekend) als uitmakende de bestanddeelen van dit of dat middel, onder bijvoeging, dat die bestanddeelen onmogelijk de genezing kunnen teweegbrengen, die er van wordt beloofd?

Waarlijk niet; met geleerde betoogen zou men het kwaad niet verhelpen; men moet op andere wijze

het publiek trachten te overtuigen, dat hier inderdaad van een *kwaad* sprake is. Waar wij, door ernstig onderzoek, tot de overtuiging geraken, dat bij de kwakzalverijen, die wij behandelen, bedrog in het spel is, daar kunnen wij van onze waarschuwing heil verwachten, wanneer wij het publiek dat bedrog duidelijk maken. Meer dan dat; door de taak die wij op ons hebben genomen is het onze *plicht* dat bedrog bloot te leggen; bewijzen aan te voeren, dat de handelingen der kwakzalvers enkel en alleen ten doel hebben zich te verrijken ten koste van hunne lijdende natuurgenoeten en dat, wat er van die middelen wordt medegedeeld, teneinde ze ingang te doen vinden, den toets van eene eerlijke beschouwing niet kan doorstaan. Met andere woorden: het ligt op onzen weg het publiek de overtuiging te schenken, dat de meeste kwakzalverijen met *leugens* worden aangeprezen, leugens, die ten doel hebben, de arme zieken te bewegen *veel geld* te besteden voor middelen, die bijna altijd waardeloos, dikwerf nog bovendien gevaarlijk voor de gezondheid zijn.

Maar daarbij kunnen wij de kwakzalvers zelve niet altijd van hunne middelen afscheiden. Waar zij zich zelf in hunne aanbevelingen op den voorgrond stellen, waar zij daarbij door valsche voorspiegelingen omtrent hun hoedanigheid of door het gebruik maken van valsche titels of betrekkingen trachten een (onverdiend) vertrouwen op hunne bekwaamheid op te wekken, daar dienen deze hunne handelingen, in het licht der waarheid beschouwd, ons als bewijsmateriaal dat het publiek wordt bedrogen.

En eerst wanneer men dat inziet, wanneer bij de zieken en hunne omgeving de overtuiging wordt gevestigd, dat zij, zonder dat op hun belang wordt gelet, alleen ten bate van de kwakzalvers worden geëxploiteerd, wanneer zij verder zien, dat en hun gezondheid en hun beurs door het gebruiken van kwakzalversmiddelen ernstig worden bedreigd, dan zullen zij misschien aan onze waarschuwingen gehoor verlenen.

Wij moeten derhalve op den ingeslagen weg blijven voortgaan, al is 't ook geen aangename taak steeds op valscheid en bedrog met name te moeten wijzen.

Berichten.

Voor het kantongerecht te Bolsward is terechtgesteld zekere H. U., van Alphen a/d. Rijn, die zich het laatst te Hindeloopen metterwoon had ge-

vestigd. Ofschoon zadelmaker van beroep, meende hij ook voor wonderdokter te moeten spelen. Het bewijs was geleverd, dat hij eene vrouw en een man uit Hemelum tegen betaling geneesmiddelen had verstrekt. De politie had verscheiden flesschen, fleschjes, potjes en busjes in beslag genomen, benevens een in perkament gebonden boek van het jaar 1600, waaruit de man zijn wetenschap putte. Het bleek dat een patiënt reeds was overleden en dat de tweede, die volgens den wonderdokter water tusschen vel en vleesch had, er nog niets beter op was geworden. De Ambt. v. h. Openb. Min. heeft een geldboete van f 100 of hechtenis van dertig dagen geëischt. Bij de uitspraak is U. veroordeeld tot eene boete van f 25 of tien dagen hechtenis, wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Geheimmiddelen in de apotheken. In den Duitschen Bondsraad wordt een ontwerp voorbereid van voorschriften betreffende den verkoop van geheimmiddelen in de apotheken. Naar het voorbeeld van dit ontwerp zullen — voor zoover in enkele Bondsstaten geen strengere voorschriften bestaan en van kracht blijven — gelijksoortige bepalingen voor de verschillende Staten worden uitgevaardigd; deze treden met 1 Juli '98 in werking.

Aldus meldt de *Apotheker Zeitung*; volgens een later bericht heeft de Bondsraad het ontwerp reeds naar een speciale commissie verzonden.

De middelen van Graaf Mattei. De President van politie te Berlijn heeft de volgende publicatie uitgevaardigd: „De electro-homoeopatische middelen van den GRAAF MATTEI, verkrijgbaar bij den apotheker SAUTER te Genève, hebben, volgens een uitspraak van van Overheidswege benoemde deskundigen, niets te maken met de eigenlijke homoeopatie van Hahnemann en zijne leerlingen; zij zijn als volkomen waardeloos te beschouwen.

Dit wordt hierdoor ter openbare kennis gebracht.”

Ook een methode. Een zekere F. O. BROECKER te Treptow, die een „Elixir des Lebens” tegen een groot getal kwalen exploiteert, heeft zich tot de geestelijken gewend met een aanbieding om zijn middel, tegen behoorlijk rabat, aan de lijders te verstrekken. Hij schrijft: „Overal wenden zich de leden der gemeente in de eerste plaats tot hunnen zielverzorger om in geval van ziekte van dezen hulp en raad te verkrijgen. Daardoor zult gij ook wel dikwijls in de gelegenheid komen niet alleen als geestelijke de menschen toe te spreken maar ook praktische raadgevingen en geneeskundige hulp aan de hand te doen”. En dan volgt de aanbieding van het middel, dat al duizenden heeft geholpen en, vreemd genoeg waar dat middel toch zoo kostelijk helpt, de mededeeling, dat de artikelen, in de apotheken in handverkoop, bij hem 25% goedkoper te krijgen zijn.

Arme kwakzalvers! Zij moeten het wel hard hebben in den strijd om hun bestaan om zulke middelen te moeten aanwenden om de concurrentie vol te houden.

Brievendokters.

(Een leerzaam lijstje.)

Zooals onze lezers weten verstaan wij onder „Brievendokters” die gewetenlooze personen, die de zieken „per correspondentie” behandelen en hun, zonder ze te zien, meestal zonder acht te slaan op hun ziektegeschiedenis, volkomen beterschap beloven, wanneer zij maar van hunne, dikwijls schreeuwend dure, geneesmiddelen gebruik maken. Door tal van voorbeelden hebben wij aangetoond, dat het duidelijk is, dat de belangen der lijders bij hen van niet de minste beteekenis, en dat eigenbelang — de zorg om uit de ellende hunner medemenschen zooveel mogelijk geld te slaan — hun éénige drijfveer is. Wie herinnert zich niet het proces-VOLBEDING?

Wij kunnen nooit genoeg tegen dit meest gevaarlijk soort van kwakzalvers waarschuwen, vooral omdat hun getal steeds grooter wordt. Bij een vluchtig doorloopen van de 17 verschenen jaargangen van ons Maandblad vonden wij de volgende 32 (er zullen zeker nog over het hoofd zijn gezien) waarvan wij hier onzen lezers de namen aanbieden, met bijvoeging van de ziekten, waarvan zij geneezing beloven:

Augenfeld. — Jicht, rheumatiek, geslachts- en andere ziekten.

F. C. Bauer. — Geslachtsziekten; vrouwenziekten. Becker. — Alle verouderde en veeljarige ziekten (natuurgeneesmethode).

Bernhardi. — Geslachtsziekten.

Biermanns. — Zenuwstoring en geslachtsziekten.

Sylvius Boas. — Vallende ziekte.

Borsodi. — Geslachtsziekten.

E. Bühligen. — Kaalhoofdigheid.

M. Glünicke. — Allerlei ziekten.

Hensler-Maubach. — Leelijke vorm van neuzen.

Hygiea Sanatorium (Parlaghy.) — Longziekte, vallende ziekte.

Institut Drouet. — Doofheid en tering.

Institut Dynamodermique. Inst. Galvanodermique. — Chronische aandoeningen.

Sanjana-Instituut. — Longtering.

Lamert. — Geslachtsziekten.

Leroy. — Bijna alle ziekten.

Malaspina. — Zenuwlijden, vallende ziekte en geheime ziekten.

Minerva-Droguerie te Dantzig. — Geheime ziekten.

L. G. Moessinger. — Jicht en rheumatiek.

Muller. — Geheime ziekte.

S. B. Niblett. — Ziekten van lever, longen, hart en vallende ziekte.

Nicholson. — Doofheid.

Noblet. — Waterzucht, hartziekten.

Parlaghy, Albert, Bella. — Zenuwziekten, vallende ziekte.

Popp. — Ingewandsziekten.

Retau. — Geheime ziekten.

Reti. — Zenuwziekten, geslachts- en vrouwenziekten.

F. A. Richter & Co. — Allerlei ziekten.

Ramler. — Geheime ziekten.

F. C. Rüssel. — Zwaarlijvigheid.

Vogelsang. — Vallende ziekte.

Volbeding. — Allerlei ziekten.

Dit lijstje is leerzaam in meer dan een opzicht.

Het toont ons, hoe in Nederland, door tal van onbevoegden, de geneeskunde wordt uitgeoefend.

Het moet wel twijfel opwekken aan de waarheid van de beloften der brievendokters, wanneer men ziet hoe — waar ieder dezer kwakzalvers de middelen van zijne collega's sterk afkeurt en alleen de zijne voor onfeilbaar verklaart — er zooveel personen zijn, die zich op het quasi-genezen van een en dezelfde ziekte toelagen.

Het doet ons zien, hoe een groot deel dier personen behendig gebruik maakt van de bekende onverantwoordelijke onverstandigheid van vele menschen, om bij sommige ziekten den man voorbij te gaan, die juist in die gevallen hun volkomen vertrouwen verdient... den geneesheer.

Het leert aan de Redacties en Uitgevers van bladen, die verklaren niet zeker te zijn of een aangeboden advertentie wel van een kwakzalver afkomstig is (en bij dien twijfel zich niet onthouden) de namen kennen van menschen, die kwakzalvers zijn in den hoogsten graad.

En ten slotte — om niet te uitvoerig te worden — het is een wegwijzer voor iedereen om te weten tot wie men zich niet moet wenden tot het verkrijgen van raad en bijstand in geval van ziekte.

Geneesheeren als helpers van geheimmiddelkramers.

* In het vorige Maandblad wordt er op gewezen, dat in Nederlandsch-Indië nog geneeskundigen zijn, die allerlei kranten-specialités voorschrijven en die recepten, met hun paraaf ondertekend, aan de apothekers doen aanbieden. Niet alleen geven zij op die wijze eene soort van sanctie aan het middel, waarop te zijner tijd de fabrikant zeker niet zal nalaten zich te beroepen, maar bovendien wordt daardoor als 't ware ieder apotheker gedwongen alle dergelijke kwakzalverijen in voorraad te houden.

De schrijver vraagt naar het middel om deze bevordering der kwakzalverij te beteugelen. Wij kunnen er zelfs twee aan de hand doen: de publieke opinie en de wet.

De eerste is ook hier waarschijnlijk de machtigste en heeft in het moederland uitstekend gewerkt, juist door het optreden onzer Vereeniging. Wij herinneren ons nog heel goed den tijd, toen vele geneeskundigen hier te lande, zelf onder den indruk der mooie aanbevelingen en soms in wanhoop over de gewone geneesmiddelen, gretig bij aankomende gevallen hun toevlucht namen tot het voorschrijven van allerlei krantenmiddelen met geheimzinnige samenstelling en onder vreemde benamingen aanbevolen. De tegenwoordige recepten nagaande zien wij, dat dit slechts zeer zelden meer geschiedt. Dank zij de voorlichting door het Maandblad en vandaar in

nog wijderen kring kan geen medicus meer onbekendheid voorwenden met eenig geheimmiddel en daarom te goeder trouw voor zich en voor zijne patiënten daarop verwachtingen bouwen. Gaat hij desniettenstaande er toe over een nieuwe reclame te maken voor zulke middelen, door ze met zijn ondertekening te bezegelen bij het voorschrijven per recept, dan bewijst hij daarmee eigen onnoozelheid of hij geeft blijk sommige depôthouders en fabrikanten te willen begunstigen, tenzij hij zich geheel laat leiden door de zucht om zijne clientèle ter wille te zijn, die zelf het een of ander geadverteerde middel zou willen gebruiken en zijne verantwoordelijkheid door een recept van „den dokter” hoopt te dekken. De ernstige, wetenschappelijke medicus mag zich, het behoeft nauwelijks gezegd te worden, door zulke overwegingen niet laten leiden.

In waarheid, wij kunnen het tot ons genoegen herhalen, geschiedt zulk eene medewerking met kwakzalvers in het moederland dan ook hoe langer hoe minder, niettegenstaande de ijverige pogingen door fabrikanten en depôthouders aangewend om door verleidelijke circulaires de geneesheeren tot het voorschrijven hunner geheimmiddelen te verlokken; slechts een enkele loopt er van tijd tot tijd nog in en ondervindt dan weldra de twijfelachtige eer om zijn naam ter aanbeveling gedrukt te zien in eene volgende reclame.

Laat ook in Indië het publiek er op gewezen worden, dat noch de geneesheer, noch de apotheker met zijne verantwoordelijkheid de deugdelijkheid en juiste samenstelling mag of kan waarborgen van middelen, door hem voorgeschreven of verkocht, en die onder allerlei schoonschijnende namen worden aanbevolen, zonder dat zij door een bevoegde vervaardigd of gecontroleerd zijn, en langzamerhand zal het publiek het vertrouwen in die middelen gaan verliezen, zooals bij zeer velen in het moederland reeds het geval is.

Doch behalve de publieke opinie kan ook de wet meehelpen om de krantenmiddelen uit de apotheken te verbannen.

De uitoefening der pharmacie wordt in Ned.-Indië beheerscht door het „Reglement op de burgerlijke geneeskundige dienst van 1882”. Art. 63 zegt, evenals de wet voor Nederland, dat geen geneesmiddelen zonder recept door een apotheker mogen worden afgeleverd, dan met bepaalde aanduiding van het verlangde geneesmiddel.

Het komt ons voor, dat hier iets meer verlangd wordt dan de een of andere fabrieksnaam. In de eerste plaats komen in vele dezer zoogenaamde specialités stoffen voor, behoorende tot de „vergiftige zelfstandigheden”, die volgens art. 64 van hetzelfde reglement, nimmer zonder recept mogen worden afgeleverd, in welke geringe hoeveelheden ook, tenzij op schriftelijke en ondertekende aanvraag. Bovendien is de juiste samenstelling van al deze middelen den apotheker onbekend, omdat zij niet door hem zelf vervaardigd zijn, terwijl hij niet bij machte is ze te onderzoeken, zonder ze te vernietigen; het onderzoek van één doosje pillen, van één potje of fleschje waarborgt toch in geen deele de samenstelling van den verderen voorraad, hem in depôt gegeven.

De opmerking van onzen ijverigen medewerker in Indië verheugde ons, omdat ons daardoor de gelegenheid werd geopend bovenstaande opmerkingen aan het adres onzer landgenooten in Indië te zenden.

Wettelijke maatregelen tegen Kwakzalverij in Wurtemberg.

Voor eenige weken heeft de Kamer van Afgevaardigden in Wurtemberg met groote meerderheid onderstaand artikel in het Wetboek van Strafrecht opgenomen.

„Met geldboete tot 150 M. of met hechtenis wordt gestraft hij, die, buiten de uitzonderingen in het Wetboek van Strafrecht vermeld, de door het Ministerie tot bescherming tegen schade aan de volksgezondheid of tegen bedriegelijke exploitatie van het publiek gegeven politie-verordeningen, betreffende de openlijke aankondiging en het verkeer met geheimmiddelen en andere in deze verordeningen daarmede gelijk gestelde stoffen of toeberedingen, bestemd tot het voorkomen of genezen van ziekten van menschen of dier, overtreedt.”

Uit de discussie over dit artikel is het volgende de vermelding waard.

De rapporteur EGGMANN zeide o. a.: „Geheimmiddelen noemt men bij voorkeur de, met bedriegelijk oogmerk verkochte, werkelijke of gefingeerde geneesmiddelen, wier vervaardiging en exploitatie tegenwoordig een uitgebreide, onedele industrie vormt.

„Vroeger waren het hoofdzakelijk gerenommeerde geneesheeren, die een nieuw uitgevonden geneesmiddel exploiteerden; tegenwoordig is de handel met geheimmiddelen in handen van speculanten.

„Den grond voor de enorme uitbreiding, die het geheimmiddelwezen, tot groote schade van het volkswelzijn gekregen heeft, vindt men in het volgende:

10. In de natuurlijke schaamte van het publiek om zich bij zekere ziekten aan een geneesheer toe te vertrouwen;

20. In den wensch om ook nog genezing te zoeken bij die ziekten, welke door de wetenschap ongeneeslijk zijn verklaard;

30. In de moderne reclame, waardoor het oordeel der meeste leeken gemakkelijk misleid wordt, en

40. In de groote moeilijkheid om met de thans vigeerende wettelijke bepalingen de verkoopers van geheimmiddelen met succes te bestrijden.

„Het kan niet ontkend worden, dat het tot de roeping van den Staat behoort, de geheimmiddelkramers te straffen en het bedrog der reclame zooveel mogelijk tegen te gaan. En hoezeer de geheimmiddelkramerij als gevaarlijk voor het algemeen belang moet worden verworpen en hoezeer het voor de hand ligt om de Regeering te steunen in haar streven om dat misbruik krachtig te bestrijden, zoo schijnt het toch aangewezen om, met het oog op de ver strekkende volmacht, die de Regeering in dit artikel verstrekt, in de wet eenige beperkingen op te nemen.”

Aanvankelijk was — moet men weten — voorgesteld, aan de prudentie der bevoegde autoriteiten onbepaald over te laten, ook andere stoffen enz., zoo noodig volgens hun plichtmatig oordeel, aan dezelfde voorschriften als die voor de geheimmiddelen te onderwerpen.

Een andere spreker meende dat men niet te ver moest gaan, want als men aan de Regeering wilde opdragen alle middelen te verbieden die niet hielpen, dan kon de helft der apotheken wel gesloten worden. Slechts de uitwassen moeten uitgesneden worden, doch het moet geen veldtocht worden tegen alle herdersmiddeltjes of sympathiemiddelen.

Een derde spreker wenschte een periodiek onderrecht aan het publiek over zulke geheimmiddelen en het daarmee samenhangend bijgeloof. Als voorbeeld stelde hij hetgeen de Plaatselijke Gezondheidscommissie te Karlsruhe reeds jaren had gedaan door het publiceeren van het onderzoek van een groot aantal geheimmiddelen. Ook te Berlijn zijn een groote reeks van geheimmiddelen met opgaaf hunner bestanddeelen en gedeeltelijk ook van den prijs en de waarde der bereiding openbaar gemaakt.

De Staatsminister, v. Pischek, antwoordde: „Het ontwerp heeft alleen ten doel, zulke geheimmiddelen, en die middelen welke daarmee gelijk kunnen worden gesteld, te bestrijden. Met name die middelen welke de gezondheid zouden kunnen schaden of die, zooals in het ontwerp uitdrukkelijk staat, een bedriegelijke exploitatie van het volk ten doel of tot gevolg hebben.

Behalve de geheimmiddelen, dat wil zeggen die middelen, wier samenstelling niet algemeen bekend is, moeten ook nog andere middelen onder het bereik der wet komen, omdat zij met de eerste soort gelijk gesteld kunnen worden. Ik zal mij niet bezig houden met de vele voorbeelden die ik aan de hand der verdienstelijke publicaties van den Karlsruher Gezondheidsraad opnoemen kon, doch ik wil hier alleen wijzen op het Voltakruis — voor de Israëlitische aanhangers als Volta-ster gereconstrueerd (gelach) — dat tegenwoordig in alle dagbladen een groote ruimte inneemt. Bij de aanbevelingen van het Voltakruis wordt altijd uitdrukkelijk gezegd, dat het geen geheimmiddel is, maar een electrische zuil in elks bereik, en dan worden 20 tot 30 geheel verschillende ziekten opgenoemd, waartegen het dragen van het Voltakruis zou helpen. Tegen dergelijke middelen zullen wij eveneens optreden.”

Ten slotte werd, zooals hierboven is vermeld, het gewijzigd ontwerp aangenomen.

De kwakzalversadvertenties en de verantwoordelijkheid der dagbladen.

De vroegere Voorzitter onzer Vereeniging en Redacteur van dit blad, Dr. G. W. BRUINSMA, heeft deze aangelegenheid weer eens ter sprake gebracht in het Maandschrift „De Wegwijzer”, naar aanleiding van een onderwerp dat wij, als vallende buiten ons gebied, hier buiten beschouwing kunnen laten. Het kan echter zijn nut hebben uit zijn artikel het volgende over te nemen; niet omdat daarin iets wordt verkondigd wat Dr. B. niet reeds in ons Maandblad heeft geschreven, maar om ook in dit opzicht het „frappez toujours” in praktijk te brengen.

De geachte schrijver laat zich aldus hooren:

„Het tegenwoordige tijdperk wordt wel eens genoemd: de eeuw der publiciteit en zeker niet ten onrechte, wanneer men nagaat hoe overvloedig en gemakkelijk alles en allerlei door de pers wordt openbaar gemaakt. Dit heeft zeker zijne zeer nuttige zijde, al valt het ook te betreuren, dat veel, wat beter gezwezen diende te worden, thans ook het licht ziet en dat niet weinigen profiteeren van dit gemak en deze goedkoopte der publiciteit ter bevordering hunner minder prijzenswaardige handelingen.

„Niet gaarne echter zouden wij, om deze schaduwzijde te vermijden, belemmeringen in den weg stellen, die allicht mede onderdrukking zouden ten gevolge hebben van het licht, dat door de pers ten algemeenen nutte kan worden verspreid.

„Eén ding moet echter ieder treffen, die vooral de voortbrengselen der periodieke pers en de incidenteele uitgaven van kleine geschriftjes van allerlei aard nauwkeurig waarneemt, hoe namelijk hetgeen men door middel dezer persproducten onder de aandacht van het publiek wil brengen, bijna immer wordt gecombineerd met mededeelingen van geheel andere strekking, die met het hoofdonderwerp der uitgave niets te maken hebben.

„Wij hebben hierbij het oog op de reclames op omslagen of bijgevoegde blaadjes en de steeds grooter wordende advertentie-kolommen.

„Op zich zelf is hiertegen niet veel te zeggen, al ontsiert ook menigmaal zulk een uitstalling van allerlei onzinnige reclames den prijzenswaardigen inhoud van het eigenlijke geschrift en wekt het twijfel aan den ernst, wanneer soms met dezen inhoud strijdige verzekeringen op de bijgevoegde advertentieblaadjes worden verkondigd. Doch afkeuring zeker verdient het, en in hooge mate, wanneer bepaalde onwaarheden den argeloozen lezer worden onder de oogen gebracht, die te goeder trouw een blad of geschrift ter hand neemt, dat hem om zijn titel of vermoedelijke inhoud toelacht. Het meest springt dit in het oog bij de gewone dagbladpers, die op de eerste bladzijden nagenoeg zonder uitzondering beweert, het algemeen belang te dienen en werkzaam te zijn, zij 't dan elk in zijne richting, ter bevordering van de waarheid en op de vierde bladzijde gretig de meest onbeschaamde leugens opneemt in den vorm b.v. van de advertenties der kwakzalvers en hunne helpers; niet zelden echter ook van andere industriërs, wier kunstgrepen toch waarlijk gemakkelijk zijn te doorzien bij slechts geringen goeden wil en besef van verantwoordelijkheid der uitgevers of redacties.

„Deze laatsten hebben zich echter zelf bij voorbaat een vrijbrief uitgereikt door aan het hoofd dezer advertenties te laten drukken „buiten verantwoordelijkheid der redactie”, evenals of deze verantwoordelijkheid eigenmachtig kan worden ter zijde geschoven, wanneer iemand een geschrift of blad koopende om het vertrouwen, dat hij stelt in den schrijver of in de leden der redactie, ontwaart, dat deze uitgaaf een middel is om te gelijktijdig allerlei mededeelingen van twijfelachtig allooi binnen te smokkelen en hem ongevraagd leugens onder schijn en met de verzekering van waarheden aan te bieden.

„Trouwens, dit zij hier in 't voorbijgaan gezegd, de wetgeving neemt zulk een opzijschuiven der verantwoordelijkheid niet aan; waar elders, zooals in Duitschland, kwakzalvers-advertenties verboden zijn, worden bij overtreding zoowel de uitgevers als de redacteurs der bladen veroordeeld.

„Het is een heel gemak voor de redacties, dat zij deze verantwoordelijkheid hebben weggecijferd; wanneer nu de uitgevers haar voorbeeld volgen, blijven de onbekende inzenders van reclames en advertenties alleen aansprakelijk voor hun inhoud, niettegenstaande toch alleen door medehulp en bemiddeling van redactie en uitgever kennisneming van het publiek daarmee mogelijk werd gemaakt.

„Het ergste is, dat door deze telkens herhaalde verzekering: een redactie is niet verantwoordelijk voor de advertenties in haar blad, velen waarlijk te goeder trouw zelf er aan beginnen te gelooven en zich er weinig van aantrekken welken ongezonden kost op den omslag of in de bijvoegsels aan de lezers wordt aangeboden, die zij zich voorstellen niets dan gezond voedsel aan te bieden. Dit laatste worden wij gedrongen aan te nemen, wanneer wij zoo dikwijls advertenties aantreffen, zoo blijkbaar in strijd met de bedoeling, het karakter of de richting der schrijvers of redacties, dat slechts een oogenblik nadenken bij hen voldoende zou zijn geweest om zich te verzetten tegen deze ongewenschte combinatie.”

Hayman's Genuine original Maredant's Antiscorbutic Drops.

(Een duur Engelsch middelje).

Dezer dagen werd onze raad ingeroepen ten opzichte van het bovengenoemd middelje tegen *huidziekten*, waarvan wij in ongeveer 15 jaar niet hadden gehoord. Uit het ons gezonden schrijven bleek echter dat, vooral onder de goeude standen, dat middel nog niet in onbruik was geraakt, waarom wij hier een uittreksel laten volgen van hetgeen de vorige Redactie in het nummer van September 1883 dienaangaande schreef.

„Het middel wordt in stevige hoekige fleschjes verkocht, en een daarvan, dat ongeveer een wijnglas inhoudt, kost 4 s. 6 p., dat is f 3. Men moet verscheidene zulke fleschjes gebruiken, want de fabrikant dringt er op aan toch vooral, ook wanneer men geen beterschap bespeurt, met het gebruik vol te houden, en zoo heeft misschien menigeen reeds tientallen van guldens aan het goed gewegeworpen.

Weggeworpen? Als *Hayman's Genuine Original Maredant's Antiscorbutic Drops* nu inderdaad toch eens kostbare bestanddeelen bevatten, die den prijs van f 3 per glaasje billijken? Bij elk fleschje wordt een groot folio vel papier afgeleverd, waarop wonderen van de druppels worden vermeld en gezegd wordt, dat behalve *huidziekten* ook *rheumatiek* en vele andere kwalen er door worden genezen, terwijl nog betoogd wordt dat het gebruik veel goedkooper is dan een badreis, zooals bij vele dier kwalen wordt aanbevolen. Als dit eens waarheid ware, en men met f 50 of f 100 van het vocht een badreis kon uitsparen?

Ongelukkig degene die dit mocht meenen. Het onderzoek van het lid onzer Vereeniging, de heer F. R. VECHTMANN te 's Hage, leerde dat het fleschje vocht dat voor f 3 verkocht wordt, nog geen 3 centen waarde had en dat het niets bevatte wat eenigszins de beloofde geneeskrachtige werking kon uitoefenen. De *Hayman's Maredant's Antiscorbutic Drops* bestaan nl. uit water met een weinig van de bekende roode kleurstof *cochenille* en een weinig *gebrande suiker*, terwijl er door een spoor *pepermuntolie* een geurtje aan is gegeven.

Eigenlijk is dus het gewaande geneesmiddel niets anders dan water, waaraan men, om het voor iets anders te doen doorgaan, kleur, reuk en smaak heeft gegeven. Dat water wordt in kleine fleschjes geschonken, met een groot papier tot aanbeveling voorzien, en dan als een kostbare medicijn van de overzijde der zee naar hier gevoerd! En men betaalt er voor 10 maal zooveel als voor den kostbaarsten wijn!

Men weet niet waarover zich meer te verwonderen, over het brutale bedrog van den verkooper of de treurige lichtgeloovigheid van de koopers.

Natuurlijk worden ook bij dit kwakzalvers-middel attesten van genezen lijdens afgegeven. Een aantal personen verklaren genezen te zijn door het gekleurde pompwater. Zelfs al zijn die attesten, afkomstig uit een aantal kleine plaatsen in Engeland, zoogenaamd „echt”, dan behoeven wij er ons nog niet over te verwonderen. Want wanneer eens

een groot aantal personen er toe gebracht wordt om een middelje te gebruiken, hetzij van gekleurd water of iets anders, zullen er altijd eenigen zijn die in gemoede meenen er door geholpen te zijn. Want een van drieën moet gebeuren: na het gebruik moet de zieke verergeren, gelijk blijven of verbeteren. Gebruiken nu 1000 personen een middelje, al is het nog zoo onwerkzaam, dan zullen er ligt 10 of 20 onder zijn die na het gebruik wat beter zijn geworden, wat zonder het gebruik ook het geval zou geweest zijn. Die 10 of 20 geven attesten af, en als men dezen onder de oogen krijgt en niets weet van de overige 980 of 990 wier ziekte na het gebruik gelijk gebleven of verergerd is, meent men al spoedig dat de deugd van het middel uitstekend bewezen is.

De attesten bij de besproken druppels hebben de bijzonderheid dat zij verbazend oud zijn. Er is geen enkel onder dat minder dan 85 jaar geleden is afgegeven; de dagteekeningen wisselen van 1785 tot 1812. Op grond van die echte of onechte, bijna 100 jaar oude, onmogelijk meer te controleren verklaringen, laat het tegenwoordige publiek zich met druppeltjes gekleurd water foppen en betaalt daarvoor drie gulden per wijnglas vol!"

Tannhäuser's Citroensapkuur.

Sedert eenigen tijd verschijnt de volgende advertentie in onze dagbladen:

„TANNHÄUSER'S wereldberoemde CITROENSAPKUUR, bekroond met Gouden Medailles en Hoogste Onderscheidingen, geneest spoedig en zeker Lever-, Nier-, Maag- en Suikerziekte, Zwaarlijvigheid (in verband met kortademigheid), Jicht, Rheumatiek, Galsteenen en onzuiver Bloed. — Per flesch f 1.50 incl. uitvoerige brochure, bevattende gebruiksaanwijzing, behandeling en schitterende attesten. 5 flesschen f 7.50, franco en vrij van inkomende rechten, incl. kist en flesschen. Alleen echt verkrijgbaar bij ALB. TANNHÄUSER, Nachflg., Berlin C, Breitestr. 18. Oppericht 1755."

Wij bestelden een fleschje en kregen voor f 1.80 (vracht en rechten inbegrepen) $\frac{1}{4}$ liter vloeistof, benevens de „uitvoerige brochure", 7 kleine bladzijden groot. Waren wij al vol bewondering over de geneeskracht van het citroensap toen wij de advertentie lazen, die bewondering steeg ten top toen wij kennis namen van den inhoud der brochure. Tegen niet minder dan 30 ziekten wordt het citroensap als geneesmiddel aanbevolen; ziekten, geheel van elkander afwijkende in aard en oorzaak, zooals: asthma, blaasziekten, borstziekten, vetzucht, kinkhoest, maagkwalen, beroerte, rheumatiek, suikerziekte enz. Wel een universeel middel! Ja, dat is 't ook; zegt de brochure. Millioenen zieken hebben zeker in den loop der tijden baat gevonden in de verschillende badplaatsen, maar niet ieder organisme is in staat de bestanddeelen der bronnen te verdragen, waardoor vele patiënten aan de gevolgen der badkuur te gronde zijn gegaan. Maar Tannhäuser's gezuiverd, natuurlijk citroensap biedt alle voordeelen van de geneeskrachtige bronnen, zonder de nadeelen daarvan te bezitten. Daarbij is het ook onder het bereik van de minder door de fortuin begunstigden. Wat wil men meer?

Onze secretaris, de heer G. B. SCHMIDT, heeft de inhoud van het fleschje onderzocht en gevonden dat deze inderdaad uit zeer helder gemaakt citroensap bestaat. In zoover is de zaak dus in 't reine.

Maar hoe staat het nu met de geneeskrachtige werking? Wanneer iemand ons zeide: gebruik maar getrouw per dag eenige glazen „kwast", een mengsel waarvan citroensap het hoofdbestanddeel uitmaakt, en gij zult van een dertigtal geheel verschillende, meestal ernstige kwalen — voor zoover gij die hebt — zeker worden genezen, zouden wij het dan gelooven?

Waarom dan wel geloof te hechten aan de bewering van ALBERT TANNHÄUSER NACHF., een man, die, volgens zijn factuur, handel drijft in: „Wachswaaren, Stearinlichte, Parfümerien, Toilette-Artikel und Pechfackeln"? Is die man een autoriteit op medisch gebied?

Nu beweert de fabrikant wel, dat de geneeskracht juist zit in het gezuiverde citroensap, maar iedereen zal wel beseffen dat, bij zoo'n natuurproduct, het er weinig afdoet of 't wat helderder is of niet. De hoofdbestanddeelen worden door de zuivering niet veranderd. De man heeft echter van zijn standpunt gelijk; hij weet het zelf, dat wanneer hij aan

gewoon citroensap al die bijzondere eigenschappen toeschreef, zijn zaakje niet veel zou opleveren.

Wij willen hopen, dat het in Nederland met het heldere sap ook niet zal gaan, omdat wij overtuigd zijn (men vrage iederen deskundige) dat ook dit sap niet zal geven, wat er van beloofd wordt. Integendeel, onder de, in de brochure, opgenoemde ziekten zijn er verscheidene, waarbij een onoordeelkundig en ruim gebruik van citroensap ernstige gevolgen kan na zich slepen, nog gezwegen van het gevaar dat men loopt, wanneer men, bij de een of andere ziekte, maar naar de flesch met citroensap grijpt en daardoor den besten tijd laat voorbijgaan, waarin doelmatige geneeskundige hulp veel kwaad zou hebben voorkomen. Dit laatste gevaar, aan alle kwakzalversmiddelen eigen, wordt nog te veel over het hoofd gezien.

Wij hebben nog een paar kleinigheden met ALB. TANNHÄUSER NACHFLG. af te handelen. Hij, die er zoo op uit is om zijn middel ook voor minvermogenen beschikbaar te stellen, behandelt ons Nederlanders niet mooi. In de brochure, en ook op de etiquette, waarvan de flesch was voorzien, die wij aankochten, was als prijs opgegeven: 1 flesch 1 Mark, 6 flesschen 5 Mark. Wij moesten echter voor een fleschje f 1,50 betalen, terwijl, volgens de advertentie 5 flesschen, vrij van vracht en rechten, voor f 7.50 worden geleverd. Dat verschil is toch wat groot; de „steinreiche Holländer" schijnen er goed voor te zijn, vooral als men bedenkt dat minstens 6 flesschen, en voor een „geheele kuur" 40 flesschen noodig zijn; dat is een bagatel van zestig gulden.

Nog iets. Zooals te begrijpen is bevat de brochure de noodige attesten. Het getal is niet groot — maar er wordt ook maar gesproken van een „uittreksel uit de attesten". Wij telden er slechts 10, maar daaronder waren er nog 4, die niets anders bevatten dan een aanvraag om toezending van het sap. Zoo'n attest bewijst veel. Het zou ons niet verwonderen, dat bij een herdruk van de brochure ook onze b-stelbrief, geteekend door den secretaris onzer Vereeniging, een plaatsje onder die attesten kreeg; dat zou waarlijk grappig zijn!

De Kneippkuur aan het afsterven.

* In verband met het slot van ons hoofdartikel in het vorige blad nemen wij het volgende uitknipsel over uit de nieuwsbladen. Wanneer de dood van den stichter der nieuwe waterkuur zoo spoedig zijn nadeelige gevolgen op den toeloop van patiënten doet gelden, schijnt dit wel een bewijs, dat niet in de kuur op zich zelf, maar in iets anders de zogenoemde geneeskracht schijnt gelegen te zijn.

Het bericht, waarvan geen tegenspraak ons onder de oogen kwam, luidt:

„Worishoven beleeft een ernstige crisis in alle takken van handel en bedrijf. De faillissementen volgen elkander met ongekeerde snelheid op. Pastoor Kneipp had dit voorspeld; het plaatsje nam een te snelle, kunstmatige vlucht."

Correspondentie.

Met dit blad worden de postwissel-formulieren voor de contributie over 1898 aan de leden gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd maar dringend deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betalen der contributie veel moeite en kosten bespaart. Tevens beveelt het de belangen van de kas der Vereeniging, met het oog op het verminderend getal leden, ten zeerste aan; vele extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn, omdat de Vereeniging over eenigszins ruime middelen moet kunnen beschikken, wil zij met vrucht werkzaam zijn.

Zij, die de contributie reeds hebben overgemaakt, worden verzocht het formulier als niet gezonden te beschouwen.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. H. Anema te Hardegarip.

Dr. J. H. Blankstein te Warfum.

A. J. Kleebladd, med. stud. te Amsterdam.

Aug. Kuinders, jur. cand. te Amsterdam.

Dr. C. S. Lechner te Leiden.

Dr. J. P. Loonen te Ginneken.

Dr. C. Nicolai te Nijmegen.

H. E. de Ruiter Zijkker te Katwijk aan Zee.

H. W. Schomper te Leërdam.

Dr. J. Schut te Nunspeet.

H. B. Semmelink, arts te Leiden.

Mr. P. L. v. E. te G. Wij danken u zeer voor uwe uitvoerige mededeelingen en stellen uwe medewerking op hoogen prijs. Voor uw beleefd aanbod kunnen wij bedanken, omdat het ons beter voorkomt deze zaak niet in ons blad te behandelen. Wel is een waarschuwing tegen dergelijke gewetenloze praktijken — die, naar wij gelooven, dikwijls worden bedreven — lang niet overbodig, maar wij aarzelen de feiten, waarop die waarschuwingen betrekking moeten hebben, met name te noemen in een blad, dat zoo ruimschoots en in alle kringendersamenleving wordt verspreid.

J. W. M. D. te A. Het Eisenpeptonat-Essenz kunnen wij niet als kwakzalverij, in onzen geest, beschouwen. Het is een van de talrijke ijzermiddeljes, die tegenwoordig als zoo uitstekend werkzaam, beter dan alle andere, worden aanbevolen. Meestal leven die middeljes maar een korten tijd om weer voor een andere uitvinding plaats te maken. Er is dus o. i. geen bijzondere waarde aan te hechten.

Ponds Extract of Hamamelis, tegen tal van geheel verschillende kwalen aanbevolen, kenmerkt zich juist daardoor als een kwakzalvers-middel.

Dr. J. S. te N. Wij zullen de poeders laten onderzoeken.

I. M. v. E. te D. Het pakje en de brieven in dank ontvangen.

A. G. te R. Wij vinden het onnoodig de zelfverdediging van Zwigtman van Noppen uit de Midd. Ct. over te nemen. Wie ons Maandbl. van Februari 1893 gelezen heeft, en daardoor op de hoogte is van de handelingen van Z. v. N. hier te lande, zal begrijpen, dat wij zijn verklaringen niet zoo grif aannemen.

Dr. N. I. A. te B. Revista farmacia in Dank erhalten. Durch eine Uebersetzung des Artikels über Vin Bravais würden Sie uns sehr verbinden.

I. J. K. te W. Zeker is de zaak wat nieuws. Wij danken u zeer voor de toezending en houden ons verder aanbevolen. De advertentie kan, wegens plaatsgebrek, eerst in het volgende no. worden besproken.

G. F. W. G. te K. Wij zijn u dankbaar voor de verstrekte inlichtingen en zijn het met u eens, dat het geen zaak voor ons blad is.

H. L. D. te A. Ook ons zijn de kwakzalversadvertenties, in den laatsten tijd weer voorkomende in het Dagblad „De Echo", niet ontgaan. Wat kunnen wij er aan doen? Niet anders dan onze verwondering er over uitspreken, dat een blad, dat zoo menigmaal aan onze zijde stond, ja zelfs in de zaak Hamecher in den strijd voering, toch weer in hare advertentie-kolommen eene aanbeveling opneemt van zaken, die de Redactie, wanneer zij in ruim een jaar tijd niet van gevoelen is veranderd, op de eerste bladzijden zeker moest bestrijden.

Men zal den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging verplichten door toezending van de Maandbladen van November 1891 en van Juli 1895.

Herhaalde Waarschuwingen.

Pastilles Poncelet. Even als in vorige winters worden ook nu weer deze Pastilles, in groote geillustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Ook nu weer wordt er o.m. van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner invonvenienten te hebben".

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in de advertentie uit teer, chloorzure potasch, ipecacuanha en zoethout, terwijl in enkele vroegere advertenties codeïne in de samenstelling is opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HART J.Jz. en H. SLEJSEMA te Middelburg, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van chloorzure potasch en ipecacuanha, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van codeïne.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van ipecacuanha — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, hoogst ernstige gevolgen na zich slepen, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen en zeker niet duurder.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 749.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Ons doel.

Berichten: Magnetiseurs, die om hunne „rechten” vragen.

Grootere artikelen: Nogmaals de asthma pillen van Beijers.

— Het maagzout en de pillen „Batava”. — Pink-pillen.

— Wereldberoemde zenuwdruppelen. — Lieber's zenuwkracht-

elixir. — Anticoholthee. — Amerikaansche doctorstitels.

Ingezonden: Een behandeling door Enthoven voorkomen.

Correspondentie.

Ons doel.

Men veroorlove ons nogmaals in korte bewoordingen het doel onzer Vereeniging uiteen te zetten.

Dat doel, in art. 1 der Statuten vermeld, is: „de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen”.

Is die strijd noodig en behoeft daartoe een Vereeniging te bestaan?

Het antwoord op het eerste gedeelte dier vraag hangt af van de quaestie in hoeverre de kwakzalverij een kwaad is, dat de maatschappelijke samenleving ernstig bedreigt, en nu aarzelen wij geen oogenblik de kwakzalverij met geneesmiddelen als een kanker in onze maatschappij te beschouwen.

Reeds ruim achttien jaren lang hebben onze voorgangers en wij honderden kwakzalversmiddelen — in de dagbladen aangekondigd — in dit Maandblad de revue laten passeeren, en bijna altijd konden wij, voor elk dier middelen, aantonen:

a. dat leugen en bedrog werden aangewend om koopers voor die middelen te lokken;

b. dat het onmogelijk was, dat de talloze en zeer onderscheidene kwalen, waartegen de middelen worden aanbevolen, daardoor konden worden genezen;

c. dat, door het gebruik dier middelen, menigmaal ernstige schade aan de gezondheid (en ook aan de beurs) werd berokkend, en dat, door dat gebruik, de juiste tijd voor het aanwenden van doelmatige hulpmiddelen werd verzuimd;

d. dat het de fabrikanten der kwakzalverijen — en hunne agenten — geen ernst was, waar zij beweerden dat hun hoofddoel was: „de genezing der arme lijders”, maar dat hun eenig streven was zooveel mogelijk van hun waar te slijten, onverschillig of de lijder daardoor tot armoede en wanhoop werd gebracht;

e. dat de met zooveel ophef aangekondigde middelen niets bijzonders en geenszins onbekend waren, somwijlen bestonden uit stoffen, die als geheel waardeloos waren te beschouwen, doch ook

meermalen bestanddeelen bevatten, die ontegenzeggelijk tot de vergiften moeten worden gerekend; f. dat — om het hierbij te laten — in de meeste gevallen, de waarde van de, de middelen vergezellende, gunstige attesten aan gegronde twijfel onderhevig is, als zijnde gefingeerd of afkomstig van depôthouders.

Welnu, middelen, waarop het bovenstaande volkomen van toepassing is, worden bij ons te lande in onnoemelijk aantal in de dagbladen aangekondigd, ten verkoop aangeboden en helaas! gekocht.

Duizenden zijn, door onkunde of bijgeloof, nog het slachtoffer van gewetenlooze bedriegers; duizenden offeren nog jaarlijks hun geld en gezondheid aan binnen- en buitenlandsche kwakzalvers en dragen zoo — willekeurig of niet — bij tot instandhouding van een toestand, die de grondslagen van het maatschappelijk welzijn ondermijnt.

Die personen te waarschuwen, voor te lichten, is plicht van ieder, die het kwaad duidelijk inziet; maar daarmee is nog niet alles gedaan. Zelfs zeer weinig; de aanhangers der kwakzalvers en hunne middelen laten zich moeilijk overtuigen; door rede-neering komt men niet veel verder. Het kwaad moet in den wortel worden aangetast; de kwakzalvers moeten bestreden en hun laag bedrijf onmogelijk gemaakt worden.

Strijd dus, strijd tot het uiterste is noodzakelijk.

Is daarvoor nu een Vereeniging noodig?

Neen, antwoorden wij, als alles was zooals wij het wenschten; indien de Staat in deze met kracht optrad ter beteugeling van een maatschappelijk euvel, zóó groot, zoo diep ingrijpend als de kwakzalverij met geneesmiddelen, dan zou er voor onze Vereeniging niets te doen zijn en dan zou de redactie van dit Maandblad gaarne een taak nederleggen, die — uit den aard der zaak — alles behalve verkwikkelijk is.

Zoover is het echter geenszins. Nederland staat bij vele beschaafde landen verre ten achter wat betreft de wettelijke maatregelen ter betengeling der kwakzalverij, en het is te voorzien, dat in dien toestand vooreerst geen verbetering zal worden gebracht.

In dit geval tracht onze Vereeniging te doen wat de Staat achterwege laat, voor zoover het in haar macht is.

Zij kan slechts waarschuwen — meer niet. Ofschon zij overtuigd is, dat zij bij de vurige aan-

hangers der kwakzalverij aan doovemans-ooren klopt, heeft zij haar hoop gevestigd op de weifelaars, op die duizenden, die niet zóó verstokt zijn, dat zij door een duidelijk betoog, door het opsommen van feiten, niet te overtuigen zijn van het kwaad, dat de kwakzalverij berokkent. Hen tot hare zienswijze over te halen is bijna de eenige wijze waarop onze Vereeniging den strijd kan voeren.

Er is nog iets. „Eén druppel holt den steen”; door steeds op hetzelfde aambeeld te kloppen, door onophoudelijk te wijzen op het gevaar dat onze medemenschen van de zijde der kwakzalvers bedreigt, zullen wij ten laatste de overtuiging wakker maken dat het eindelijk tijd wordt, dat de Regeering zich de zaak met al de haar ten dienste staande middelen moet aantrekken, dat het op haar weg ligt te doen, wat de Vereeniging thans, met haar zwakke hulpmiddelen, tracht te bereiken.

Misschien is dan de tijd gekomen, dat onze Vereeniging de wapens kan nederleggen; vooralsnog kan daarvan geen sprake zijn.

Wij durven, zonder verwaand te zijn, beweren, dat onze Vereeniging een nuttige is, en dat het doel, dat zij beoogt, aanspraak mag maken op de ondersteuning van alle weldenkenden. Toch laat die ondersteuning nog veel te wenschen over; het getal leden gaat niet vooruit en juist een groot ledental is voor onze Vereeniging een behoefte.

Behalve de moreele steun — geenszins in onzen strijd te versmiden — is krachtige financieële steun hoogst noodzakelijk. Onze strijd is kostbaar, de vijand, dien wij bevechten, zeer dikwijls groote maatschappijen met ruim bedrijfskapitaal, ontziet geen kosten, waar het geldt den voorrang te behouden en daar tegenover staat onze Vereeniging, die dikwijls uitstekende bestrijdingsmiddelen moet laten varen, omdat zij hare uitgaven angstvallig moet berekenen. Dit moest en kon anders zijn; er zijn nog velen in den lande, die, ons streven waardeerende, zich nog niet bij ons hebben aangesloten. Tot dezen richten wij het dringend verzoek: wordt lid onzer Vereeniging, steunt haar moreel en financieel, want zij beoogt een goed doel.

't Zij ons veroorloofd hier in 't kort nog twee opmerkingen te beantwoorden, die meermalen, 't zij rechtstreeks, 't zij indirect, aan het adres onzer Vereeniging worden gericht. Er zijn er meer, maar deze twee beschouwen wij als de voornaamste, die het meest wederlegging behoeven.

10. De Vereeniging is, in hoofdzaak, een Vereeniging van geneesheeren en apothekers, zoo wordt beweerd, — en het is uit *eigenbelang*; dat de kwakzalvers, die groote concurrenten van de bevoegde genees- en artsnijbereidkundigen, zoo vinnig worden bestreden.

Tegen deze bewering komen wij op met al de kracht, die in ons is.

't Is waar, een groot deel van de leden der vereeniging bestaat uit geneesheeren en apothekers, maar dit is begrijpelijk. Juist zij zijn, door hun vakkennis, beter dan iemand in staat te oordeelen over de waarde der aanbevolen kwakzalverijen, en dus in de gelegenheid den omvang van het bedrog in al zijn uitgebreidheid te leeren kennen. Maar toch is het aantal dier leden niet zoo overwegend groot als men wel wil doen gelooven. Reeds meermalen is in dit blad een opgave verschenen van de positie en den werkkring van onze verschillende leden, en daaruit is duidelijk bewezen, dat bijna alle rangen en standen in onze Vereeniging vertegenwoordigd zijn.

Maar hoe het zij, de beschuldiging dat de bevordering van de belangen van geneesheeren en apothekers het streven van de Vereeniging is, is even ongegrond als onwaardig. Wie heeft nagegaan en nog nagaat wat de Vereeniging en haar Bestuur, zoowel als de Redactie van het Maandblad, sedert de oprichting in 1880 heeft gedaan, kan, bij onpartijdig onderzoek, tot geen andere slotsom komen, dan dat alleen het bevorderen van *het algemeen belang* steeds het éénig streven was.

Zonder aanzien des persoons werd en wordt nog gewaarschuwd — voor zoover de middelen het toelaten — tegen ieder, ook geneesheer of apotheker, die van het lijden zijner medemenschen misbruik maakt om zich zelf te bevoordeelen; niets anders dan de vraag: wordt door deze of gene handeling op kwakzalversgebied nadeel berokkend aan de maatschappij? beheerscht ons optreden.

't Is hoogst onaangenaam de bovengenoemde beschuldiging te moeten weerleggen, maar waar de opmerking — tot ons leedwezen — nog nu en dan wordt gemaakt, vorderde het belang van onze Vereeniging, dat wij nog eens op deze zaak terugkwamen.

20. De bestrijding vanwege de Vereeniging geeft niets; integendeel, zij maakt juist reclame voor de kwakzalvers en hunne middelen — zoo wordt gezegd.

't Is moeilijk deze opvatting, die zeker een geheel persoonlijke is, te bestrijden, maar wij deelen haar geenszins en steunen daarbij op de ervaring.

Wij weten — en hebben het dikwijls aangevoeld — dat, hoe lastig het soms ook ging, door een tijdig optreden van de Vereeniging, de exploitatie van meerdere kwakzalversmiddelen hier te lande geheel of ten deele is mislukt, en verder weten wij — tal van brieven en scherpe aanvallen kunnen het getuigen — dat de heeren kwakzalvers volstrekt niet op de reclame door middel van ons Maandblad gesteld zijn.

Dat wij, tegenover sommigen, ons doel lang niet bereiken, is ons ten volle bekend, maar dat de aanhoudende bestrijding — kon het zijn met veel meer hulpmiddelen — den kwakzalvers ten kwade en ons doel ten goede komt, dit staat bij ons vast en geeft ons, als Redactie, en het Bestuur en den leden der Vereeniging moed om op den ingeslagen weg voort te gaan.

Mogen velen ons daarop volgen!

Berichten.

Leven de lieden die durven! De magnetiseurs te Parijs, van hun standpunt zeker terecht geërgerd door het feit, dat zij „zoo zij genezen, veroordeeld en zoo zij niet genezen, veracht worden als kwakzalvers”, wenschen het volgende verzoekschrift in te dienen:

De zieken, die genezen of verlicht zijn door het magnetisme, de massage of de magnetische massage, in vereeniging met de voorstanders dezer beginselen, overwegende:

1°. dat de masseurs en magnetiseurs een groot getal zieken genezen, wier lijden de geneeskundigen niet kunnen verzachten;

2°. dat hun praktijken en methoden, bij uitsluiting van alle medicijnen, geenerlei gevaar opleveren;

3°. dat de geneeskundigen, die nimmer het mag-

netisme of zelfs de massage behoorlijk gewaardeerd hebben, niet voldoen aan de noodzakelijke vereischten om deze kunst uit te oefenen;

4°. dat de onontbeerlijke kennis om het magnetisme en de massage uit te oefenen gemakkelijk te verkrijgen is door ieder die zekere bijzondere voorbeschiktheid bezit;

5°. dat eindelijk zekere personen, die volstrekt niet onderwezen zijn, machtige „genezers” zijn;

verzoeken de wetgevende macht *oogenblikkelijk* de rechten der Masseurs en Magnetiseurs te omschrijven in een aanvulling der Wet op de uitoefening der geneeskunst. (W. T. G.)

Asthma-pillen van Beijers.

De arts P. BEIJERS heeft den volgenden brief aan de geneesheeren verzonden:

„Beesd, Januari 1898.

Geachte Collega!

In de maand December van 't vorig jaar was ik niet weinig verwonderd, toen mij door een mijner kennissen, een, hem toegezonden, exemplaar van 't Maandblad tegen de Kwakzalverij werd vertoond, waarin ik op smadelijke wijze werd beschuldigd van kwakzalverij.

Dit blad werd in dit gedeelte der Betuwe in tal van exemplaren per post verzonden aan personen, die 't nimmer lezen, en wien 't blad vóór dien tijd niet eens bekend was. De afzender van die gratis exemplaren is nog onbekend, maar dat dit niet geschied is met goede bedoelingen ten mijnen opzichte, dat is zeker.

Dat ik van dit smaadschrift, nog bovendien verspreid om mij in mijne praktijk te benadeelen, geen notitie nam, zal een ieder begrijpen.

Nu evenwel 't Weekblad van 't Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde in zijn Kerstnummer in smalenden toon niet voor 't genoemde maandblad wil onderdoen, acht ik mij verplicht bij de Nederlandsche Geneeskundigen verzet aan te teekenen tegen de wijze, waarop 't weekblad geneeskundige zaken bespreekt.

Is 't geoorloofd, om iemand, in wien men het betreurt, dat hij de samenstelling van een geneesmiddel geheim houdt, dadelijk te beschuldigen, dat hij den gevaarlijksten vorm van kwakzalverij uitoefent?

Is dit niet eveneens eene overtreding van 't ongeschreven wetboek der medische ethica?

En dan, hoe kan 't waardigen en hooggeleerden mannen, die aan de redactie van 't weekblad verbonden zijn, opkomen, om zoo op eens, zonder eenige informatie, zulk een afkeurend oordeel over een collega uit te spreken?

Tegenover zulk eene handelwijze ben ik natuurlijk onmachtig, want 't oordeel in 't tijdschrift uitgesproken, wordt door minder goedgezinden ten mijnen nadeele geëxploiteerd.

Maar toch wil ik, — met voorbehoud van mijne rechten — bij alle Nederlandsche medici met kracht protesteeren tegen dergelijke handeling van een tijdschrift, waaraan ik zelf ook, door 't jaren lang te lezen, steeds mijn steun, hoe klein die ook zijn moge, heb verleend.

Met beleefden groet,

Uw dw. Collega
BEIJERS."

In hoofdzaak gaat ons dit schrijven niet aan. Gericht tot de medici en bevattende een protest tegen de handelingen van het *Tijdschrift voor Geneeskunde* (1) konden wij den brief onbesproken laten, ware het niet, dat de schrijver zich al te liefvallig over ons December-artikel uitlaat. Hij noemt het een „smaadschrift”, waarin hij „op smadelijke wijze werd beschuldigd van kwakzalverij”.

Nu, wat de beschuldiging van kwakzalverij aangaat, ofschoon wij het niet zoo grif hebben gezegd, wij laten het ons aanleunen dat wij die hebben geuit, maar dat dit op „smaadelijke wijze” geschiedde, daartegen protesteeren wij. De heeren medici, die ons blad van December jl. niet gelezen hebben, (wij verontschuldigen ons alleen tegenover hen, niet tegenover den arts BEIJERS, die van ons smaadschrift „geen notitie nam”) kunnen zelve een oordeel vellen, wanneer wij hier de regelen afdrukken, die wij naar aanleiding van de eerst uitgevaardigde circulaire van BEIJERS schreven.

Na eerst over de *wettelijke* zijde der zaak gesproken te hebben, laten wij er op volgen:

„Maar zwaarder weegt bij ons de *moreele* zijde.

(1) Het Tijdschr. v. Geneesk. zegt naar aanleiding van bovenstaande circulaire, die der Redactie ter bespreking van eenige zijden was toegezonden: „Aangezien in de bedoelde missive zelfs geen poging tot verdediging wordt gedaan, is het noch noodig de missive op te nemen, noch ze te bespreken. Voorshands hebben wij aan de missive waarin de Heer BEIJERS zijn geheimmiddel aan de apothekers aanbiedt meer dan genoeg.”

Wij hebben het middel nog niet laten onderzoeken en kennen dus de samenstelling niet. Maar aangenomen dat de *uitvinder* er werkelijk succes mee heeft verkregen, is het dan niet diep treurig, dat zulk een arts, in stede van tot heil der menschheid, zijn vinding zoo spoedig mogelijk bekend te maken bij heel de geneeskundige wereld, de samenstelling van zijn middel zorgvuldig verzwijgt en het als een handelsartikel — met behulp van ruitbiljetten en annonces — aan den man brengt, op klassieke kwakzalverswijze? Of er intusschen ooit succes mee verkregen is, daarover is twijfel volkomen gerechtvaardigd. Wij hebben in den loop der jaren heel wat geheimmiddelen leeren kennen, en onze ervaring is, dat achter die geheimzinnigheid gewoonlijk weinig deugdelijks verborgen wordt. Wij hebben alleen de verklaring van den uitvinder, een arts, die zijn beroep opvat als de heer BEIJERS, en van geneeskundige liever geheimdelleverancier wordt, en zoo iemand zal wel zelf niet verwachten, dat wij zijne aanprijzingen van zijn waar als onopgesmukte waarheid zullen accepteeren.”

Zóó schreven wij eenige maanden geleden en wij kunnen er op 't oogenblik nog niet veel bijvoegen. Wij moeten nog een beetje geduld hebben, omdat het onderzoek der pillen nog niet is afgelopen, zoodat wij nog in het onzekere zijn omtrent den aard van het geneesmiddel. Inmiddels gaat BEIJERS voort reclame voor zijn „zaak” te maken en wel door de volgende advertentie:

„Asthma-Pillen HOLLANDIA.

De meeste

Asthmalijders genezen

na het gebruik van 3 of 4 flesschen mijner Asthma-Pillen. Prijs per flesch f 2.50, franco per post f 2.60.

BEIJERS, Arts te Beesd (Geld.)

Verkrijgbaar enz.”

Wat zeggen nu wel de „Geachte Collega's” van zoo'n advertentie? Zeker niet kwakzalverachtig? En de niet-Collega's? Vermoedelijk zullen er zijn die het beste verwachten van zulke pillen, door een „heuschen” geneesheer als zoo doeltreffend aanbevolen. Hun raden wij: wacht met het gebruik totdat wij iets naders omtrent dit geheimmiddel kunnen mededeelen. Wij zullen u niet langer dan noodig laten wachten.

Het maagzout en de pillen „Batava.”

Helaas! al weer een geneesheer die in ons blad moet besproken worden. Dr. ANDEREGG te *Vierlingsbeek* adverteert het volgende:

„Het Medicinaal Maagzout „Batava”, alsmede Pillen „Batava” volgens het eenige echte recept van Der. ANDEREGG te *Vierlingsbeek*, reinigen de maag, zuiveren het bloed en bevorderen de spijsvertering, velen zijn door het gebruik dezer middelen genezen. Verkrijgbaar in gewaarmerkte doosjes met gebruiksaanwijzing à 40 ct.”

Een geneesheer, zijn roeping bewust, zou nu dat „eenig echte recept” aan zijne collega's in de vakbladen mededeelen, ten einde hen in staat te stellen, die beroemde middelen ook op hunne patiënten toe te passen. Niet zoo Dr. ANDEREGG; hij houdt zijn middel geheim en verzendt het aan ieder die er om vraagt, mits hij slechts wone op een plaats, waar geen apotheker gevestigd is. De man is n.l. voorzichtig en zorgt op *die* wijze de geneeskundige wetten niet te overtreden; het middel is derhalve voor de „boeren en buitenlui”, vooral voor hen, die zich nog allerlei soort van geneesmiddelen laten aanpraten.

In één opzicht heeft — van achteraf beschouwd — Dr. A. gelijk dat hij zijn „eenig recept” niet bekend maakt, want men zou hem spoedig vertellen, dat er niets eenigs aan is.

Ons lid, de heer B. A. VAN KETEL te *Amsterdam*, was zoo beleefd de geheimen van het recept voor ons te ontsluiten door het onderzoek van de middelen.

In het *maagzout* vond hij: *Dubbelkoolzure soda* (zoogenaamd zuiveringzout), *koolzure magnesia* (meestal magnesia genoemd), *koolzure kalk* (krijt) en *zwavelmelk* (fijn verdeelde zwavel).

Ieder leek heeft nu wel eens gehoord, dat de drie eerste stoffen — ook als huismiddeltjes —

dikwerf bij sommige maagaandoeningen worden gebruikt (of dat gebruik altijd doelmatig geschiedt laten wij hier onbesproken) en dat zwavel een oud middel is voor z.g. zuivering van het bloed. Waar blijft nu het eenige van het recept?

En de pillen dan? Nu, het recept waarnaar die gemaakt zijn is alles behalve eenig. Batava-pillen bevatten als hoofdbestanddeel het bekende laxeer-middel, door kwakzalvers zoo veel gebruikt, de lang niet altijd onschuldige aloë.

Zóó worden dus oude, bekende stoffen, onder een fraaien naam, door een geneesheer als iets bijzonders aan het publiek aangeboden; men lette er wel op: de „gewaamerkte doosjes”, die moet men hebben.

Lezers, hoe noemt gij zoo'n handelwijze?

Pink-pillen.

Velen lezers van Engelsche bladen en illustraties zal zeker de groote letter **P** niet onbekend zijn waarmede de *Pink Pills for pale people* worden ge-adverteerd. Wij hadden die advertentie al menigmaal gezien, maar vonden geen aanleiding om tegen dit, naar wij gelooven Engelsch fabrikaat, te waarschuwen, omdat wij vrij zeker dachten, dat het middel hier te lande geen ingang had gevonden.

Thans echter zijn de omstandigheden anders geworden. De pillen, ofschoon vermoedelijk toch een Engelsch product — een zekere Dr. WILLIAMS wordt als uitvinder opgegeven — worden nu uit Frankrijk afgezonden, maar dat zou er weinig toe doen wanneer niet de Fransche leveranciers GABLIN & Co. te Parijs het noodig hadden geoordeeld ook hunne zegeningen over Nederland uit te spreiden. In de afgelopen maand ontvingen nl. de Nederlandsche apothekers de onderstaande circulaire:

„Mijnheer en geacht Collega,

Bij deze hebben wij het genoegen U mede te deelen dat wij het Agentschap voor Nederland der Pink Pillen toevertrouwd hebben aan den Heer Snabilié, Steiger 27, Rotterdam, (1) welke in staat gesteld is alle bestellingen uit te voeren, welke U hem zoudt kunnen opdragen en op even zoo gunstige voorwaarden als die tot nu toe door ons gesteld zijn.

De belangrijke en voortdurende publiciteit welke wij maken, heeft zulk een succès aan de Pink Pillen bezorgd, dat wij besloten zijn deze publiciteit tot in Nederland uit te breiden.

Wij beginnen de reclame in de dagbladen Uwer streek binnen eenige dagen en wij achten U van dienst te zijn U hiervan te verwittigen, opdat U de noodige voorraad Pillen zult hebben, teneinde aan de eerste aanvragen die U gedaan zullen worden te voldoen.

De Pink Pillen (bekend in de landen waar de Engelsche taal gesproken wordt, onder den naam van Pink Pills for Pale people) zijn een geneesmiddel van eene groote werkdadigheid, zij worden dan ook in de geheele wereld gewaardeerd.

De verkoop van dit produkt is zeer belangrijk, wordt iederen dag grooter en het wordt de bekendste specialiteit der wereld.

Inmiddels met de meeste hoogachting,

Uw Ed. Dw. Dn.,
GABLIN & Cie.”

Wij gelooven niet, dat er veel apothekers zullen worden gevonden, die zich tot handlanger van dien Franschen „Collega” zullen leenen, maar wij zijn er zeker van dat er, evenals voor de pillen van Beijers, voor de pastilles Poncelet en dergelijke, nog enkele apothekers zijn aan te wijzen, die, tot schande van hun stand en ongeacht de pharmaceutische wetten, als verkoopers van geheimmiddelen optreden. Trouwens het wordt hun niet moeilijk gemaakt; zij weten dat, ofschoon zij in het openbaar aankondigen dat zij middelen verkoopen, die hun verzegeld worden geleverd en van welke juiste samenstelling zij dus geen kennis dragen, niemand hen daarover lastig valt; zij weten, bij ondervinding, hoe zelden een vervolging wegens overtreding van art. 6 van de wet regelende de uitoefening der artseneijkunde wordt ingesteld. (2)

Waar wij dus reeds van te voren weten, dat de pillen hier te lande verkoopers zullen vinden, daar

(1) Dit teekent. RED. MBL.

(2) Dit artikel luidt aldus: „Elk geneesmiddel wordt be-waard in een daartoe geschikt voorwerp, hetwelk den offici-eelen en meest gebruikelijken officinalen naam van het middel duidelijk leesbaar tot opschrift heeft.

Bij geneesmiddelen, in de pharmacopoea niet vermeld, wijst het opschrift aan, naar welk voorschrift zij bereid zijn.”

haasten wij ons hen, die zich tot koopen zouden laten verleiden nog tijdig te waarschuwen. Want waarschuwen kunnen wij nu reeds tegen dit product, ofschoon wij het nog niet onder de oogen hebben gehad.

Wij vinden daartoe aanleiding in een reclame-artikel, dat, volgens de meer en meer gebruikelijke methode, met plaatjes voorzien, reeds in onze dag-bladen is opgenomen. Onze lezers zullen het ons ten goede houden, dat wij het flauwe verhaaltje uit die aannonce niet overnemen — zij verliezen er niets bij — maar ons slechts bepalen tot het slot der reclame; dit luidt aldus:

„Diegenen die gebruik zullen maken van de Pink Pillen zullen er de beste resultaten van bekomen. Zij zijn krachtadig voor bloedarmoede, verlamming, rug-mergstering, rhumatiek, heupjicht, zenuwpijn, St. Vitus dans, hoofdpijn, zenuwziekte, kliergezwollen, enz., zij zijn een hernieuwer van het bloed en een spierversterkend middel. Zij geven schoone kleuren aan de bleeke ge-laatkleuren, handelen in al de tijdperken der verzwak-king bij de vrouw en verooraken bij den man eene werkdadige werking tegen al de ziekten veroorzaakt door lichamelijke en geestelijke overspanning en door buiten-sporigheden.

Prijs f 1.75 de doos, f 9. — per 6 dozen. Verkrijgbaar bij SNABILIÉ, Steiger, Rotterdam, eenig dephouder voor Nederland en Apotheken.”

Wij hebben hier dus weer voor ons een ander middel, dat, evenals de veelvuldige bekende kwakzal-versmiddelen, als „krachtadig” wordt aanbevolen bij tal van kwalen, geheel verschillend in aard en oorsprong, en waarbij met de persoonlijkheid van den lijder niet de minste rekening wordt gehou-den. Dit is het echte kenmerk van kwakzalverij, en daarom waarschuwen wij nu reeds tegen het gebruik der pillen. Later, na onderzoek van het middel, zullen wij er nog wel nader over spre-ken; maar thans moet ons toch een verzuchting van het hart:

De menschen, die bij kwakzalvers heil zoeken, zijn toch rare wezens! Iedere kwakzalver, hetzij hij enkele of alle kwalen onder zijn behandeling neemt, belooft bijna altijd onvoorwaardelijk genezing door zijn middel en afgaande op die belofte, wordt zijn hulp ingeroepen. Maar wat zien wij nu? De belofte wordt niet vervuld en somwijlen — dikwijls te laat — wordt de hulp van een bevoegde inge-roepen. Maar niet zoodra verschijnt er een nieuwe kwakzalver, die ook weer, met de noodige reclame, genezing van alles en nog wat verzekert, of die verzekering wordt, niettegenstaande de vroegere teleurstelling, weer grif als waarheid aangenomen. Begrijpt men dan niet, dat men op die wijze met zijn gezondheid speelt?

Wereldberoemde Zenuwdroppen.

Er worden hier te lande ongetwijfeld nog vele kwakzalversadvertenties geplaatst, waarvan wij niet altijd kennis kunnen nemen, omdat ze ons niet onder de oogen komen. Dit geldt vooral voor de adver-tenties, voorkomende in provinciale- of plaatselijke bladen, voor zoover die ons niet welwillend worden toegezonden, want men begrijpt dat wij geen abonne-ment op alle in Nederland verschijnende couranten kun-nen nemen. Trouwens, de tijd zou ons ontbreken om in al die blaadjes naar kwakzalvers-advertenties te zoeken. Toch is er een middel om ons met deze advertenties zooveel mogelijk in kennis te stellen, wanneer onze leden, of ook anderen die ons streven waardeeren — en die zijn door het geheele land verspreid — zich de moeite zouden willen getroosten ons de couranten, welke advertenties van kwakzalvers of kwakzalversmiddelen bevatten, toe te zenden onder aanstreping van de bedoelde advertentie. Het is begrijpelijk dat advertenties, die ook in de groote bladen voorkomen, niet behoeven te worden opge-zonden, evenmin een en dezelfde advertentie wanneer die herhaalde malen achtereen wordt geplaatst. In dit laatste geval is de toezending van één exemplaar voldoende. Mogen wij een beroep doen op allen, die ons welgezind zijn, om ons in dit opzicht te helpen?

Onder de plaatselijke bladen, waarvan wij nog al getrouw kennis nemen, behoort de *Leeuwarder Cou-rant*, en daarin treffen wij dikwijls advertenties aan, die in de groote bladen niet voorkomen. Het zijn vooral twee firma's die wij daarin als leveranciers

van tal van middelen vinden en nu is het wel kenmerkend dat een dier firma's vroeger herhaalde malen veroordeeld is wegens het onbevoegd afleveren van geneesmiddelen. Een tijd lang heeft zij dan ook het adverteeren gestaakt, maar zij is er nu weer mee begonnen, nu het meer en meer blijkt, dat vervolgingen wegens genoemde overtredingen thans tot de zeldzaamheden behooren.

Wij mogen vrijwel veronderstellen dat de middelen, in de *Leeuwarder Courant* geannonceerd, niet speciaal voor Friesland zijn gefabriceerd en derhalve ook wel in andere plaatselijke bladen zullen worden aan-gekondigd. Het is daarom, omdat het dus hier een algemeen belang geldt, dat wij eenige van die middeltjes hebben aangekocht, teneinde ze, nadat het onderzoek is afgelopen, in ons blad te bespreken.

Voor ditmaal hebben wij het oog op de volgende advertentie:

„70 ct. ZENUWDROPPEN. Franco.

„Tot heden is er nog geen beter afdoend middel geweest tegen zenuwen, hartkloppingen, zwakte, bloedarmoede, slapeloosheid, toevallen, in één woord alles wat zich bij een zenuwlijder voordoet. Voorts zijn deze druppelen zeer versterkend en wekken den eetlust op. In geen enkel huis mag dit middel ontbreken. Elke flacon met gebruiksaanwijzing is verzegeld met fabrieksmerk. Franco zending in houtwol na ontvangst van Postwissel ad 70 cts.

TITUS POSTMA,

Hofleverancier, Leeuwarden.”

Het fleschje dat de druppelen bevatte, die al de opgenoemde genezingen moesten verrichten, droeg tot opschrift: „*Wereldberoemde Zenuwdroppen, 4 maal daags een eierlepeltje met wat water innemen*” en had tot inhoud ongeveer 60 gram van een vloeistof, volgens het onderzoek van ons lid, den heer A. J. WILNNE, te Middelburg, bestaande uit *tinctuur van valeriana* en *tinctuur van kina*. De aanwezigheid van *tinctuur van oranjeschillen*, waaraan de reuk deed denken, kon niet met zekerheid worden vastgesteld.

Zietdaar dus de „wereldberoemde” druppelen tot een paar eenvoudige, doodgewone middeltjes terug-gebracht die, in die hoeveelheid, geen 70 ct. be-hoeven te kosten, maar waarvan ook geen enkel deskundige, die te goeder trouw is, zal durven be-weren, dat „er nog geen beter afdoend middel ge-weest” is tegen „alles wat zich bij een zenuwlijder voordoet”. Dit is gladweg onwaar. Een enkele zenuwlijder moge tijdelijk eenige baat vinden bij het gebruik van valeriantinctuur en kina, blijvende genezing zullen deze druppelen zelden of nooit aan-brengen. Wie zijn hoop vestigt op deze „wereld-beroemde” zenuwdroppen, waarvan de vervaardiger zich schuil houdt en aldus zijn eigen wereldberoemd-heid opoffert, zal bedrogen uitkomen.

Ten slotte deze opmerking voor wien het aan-gaat: Tinctuur van kina mag, door personen, niet gerechtigd tot het afleveren van geneesmiddelen, vermengd noch onvermengd worden verkocht be-neden een hoeveelheid van 500 gram en tinctuur van valeriana niet beneden die van 200 gram. En 't fleschje, bij TITUS POSTMA verkrijgbaar, bevat slechts alles met elkaar 60 gram; mag art. 30 van de wet van 1 Juni 1865, S. 61, regelende de uitoefening der artseneijkunde, dan maar steeds worden overtreden?

Lieber's Zenuw-Kracht-Elixir.

Nu en dan komen weer onverwacht „oude ken-nissen” — geen goede — voor den dag. Zoo werd onze aandacht in den laatsten tijd weer getroffen door onderstaande advertentie;

„Nieuw — onovertroffen — Prof. Dr. LIEBERS welbekend **Zenuw-Kracht-Elixir** (Alleen echt met Fabrieksmerk) tot voortdurende, radicale en zekere genezing van alle, zelfs de meest hardnekkige ze-nuwziekten, vooral ontstaan door afdwalingen op jeugdigen leeftijd.

Totale genezing van elke zwakte, Bleekzucht, — Benauwdheid, — Hoofdpijn, — Migraine, — Hart-klopping, — Maagpijn, — Slechte Spijsvertering, — Onvermogen, — Impotenz, — Pollutione enz. — Uitvoerige prospectussen. Prijs per flesch fl. 1, fl. 2, fl. 3¹/₂, dubbele fl. 6¹/₂.”

Reeds 12 jaren geleden en daarna nog ettelijke

malen hebben wij aangetoond, dat wij hier met een echt kwakzalversmiddel te doen hebben. Plaatsgebrek noodzaakt ons thans ons slechts tot een beknopte waarschuwing te bepalen en wij kunnen dit o. i. niet beter doen, dan hier over te nemen een publicatie van den ijverigen Gezondheids-raad te Karlsruhe. Deze luidt aldus:

Bekendmaking.

„Gedurig wordt in de nieuwsbladen op blufferigen „toon (in *marktschreierischer Weise*) Dr. Liebers zenuwenkracht-elixir aangeprezen als een middel tot „blijvende en zekere genezing van alle ook de meest „hardnekkige zenuwaandoeningen. Het is een uit „aloë, rhabarber en andere bittere en aromatische „plantenstoffen bereide, ontlasting bevorderende, „bitter borreltje, tamelijk hoog in prijs, doch zonder „de beloofde geneeskragtige werkzaamheid.

„Als algemeen-depôt voor deze en soortgelijke „nutteloze z.g. geneesmiddelen, zooals H. Jacobi- „druppels, wordt opgegeven M. SCHULZ, te Hannover.

„Achter deze firma schuilen de koopmansweduwe „Anna Schulz, geb. Schuhmacher en haar zoon Fer- „dinand Schuhmacher. Beide zijn reeds zeer dikwijls „veroordeeld wegens overtreding der geneeskundige „wetten (Medizinal-polizeivorschriften) de laatstge- „noemde echter door het kantongerecht (Kgl. Land- „gericht) te Tübingen ook tot een jaar en zes „maanden gevangenisstraf wegens bedrog.

„Ferdinand Schuhmacher, vroeger fabrieksarbeider, „daarna ziekenverpleger bij 't leger, woonde vroeger „te Erfen en dreef van daaruit zijn geheimmiddel- „handel. Reeds op 21 Juni 1878 hebben wij tegen „hem gewaarschuwd; wij doen dit opnieuw met op- „zicht tot het gebruik van de middelen der boven- „genoemde firma.

De plaatselijke gezondheidsraad,
SCHNETZLER.

Karlsruhe, 12 Maart 1887.”

Anticoholthee.

Een nieuw middel ter bestrijding van de drankzucht.

De uitgever van een plaatselijk blad, dat geen kwakzalversadvertenties opneemt, zond ons ter kennisneming een gedrukte circulaire, door hem ontvangen, waarbij een zekere PH. WENCK te Worms hem om plaatsing van de onderstaande advertentie verzocht.

„RETTUNG DER TRUNKSUCHT für immer mit Anticoholthee. Erprobt best Mittel. Sicherst. Erfolg. Wirkung ohne Vorwissen dieselbe, gesund u. magenstärkend. Alleinversdt.: PH. WENCK, Worms a. Rh., fco. Nachnahme 10 Mk. à Packet”.

Wij hebben tot nu toe de advertentie nog in geen Nederlandsch blad aangetroffen, maar daar wij bij ondervinding weten, dat er bladen zullen worden gevonden, die aan de uitnodiging tot plaatsing gevolg zullen geven, willen wij thans eens trachten die bladen vóór te zijn en nemen, zelfs zonder daartoe te zijn aangezocht en geheel gratis, de advertentie in onze kolommen op.

Of WENCK met onze voorkomenheid erg ingenomen zal zijn, meenen wij te mogen betwijfelen, waar wij het als onzen plicht beschouwen reeds terstond met kracht tegen het aankopen van zijn middel te waarschuwen.

Gulweg verklaren wij, dat wij het middel niet kennen; wij hadden geen lust de kas der Vereeniging te bezwaren met een uitgaaf van f 6, waar wij zoo'n uitgaaf volkomen onnoodig achten. Het is ons n.l. geheel onverschillig waaruit het middel bestaat, omdat wij innig overtuigd zijn, dat er geen geneesmiddelen zijn, die iemand van het drinken kunnen afhellen. Al die middeltjes, telkens weer nieuwe, hebben alleen ten doel van een bestaande kwaal misbruik te maken ten bate van de uitvinders.

Of ze dan soms niet helpen? Zeker, maar niet door het middel; het geld daaraan uitgegeven is volkomen nutteloos besteed. Maar er is iets anders. Bij de middelen wordt steeds de raad gegeven het drankgebruik gedurende geruimen tijd te laten en daar zit hem juist de kneep.

Wie zich in langen tijd het gebruik van sterken drank ontzegt, zal dikwijls van zijn kwaal worden genezen; daarvoor is geen geneesmiddel nodig, alleen wilskracht en die kost niets.

Amerikaansche doctorstitels.

* 't Is en blijft steeds een eigenaardig kenmerk van de geheimmiddelkramers, dat zij steeds er op uit zijn het vertrouwen van het publiek in de geneeskundige wetenschap en de gewone geneesheeren met scherpe woorden te ondermijnen en aan den anderen kant zich zelf trachten te sieren met getuigschriften en titels, die hun het aanzien moeten verleen van beoefenaars der geneeskunst. De meesten ontzien zich niet hun geheimmiddelen eenvoudig onder valsche namen en titels aan den man te brengen; ontelbare malen hebben wij dit in dit blad door voorbeelden bewezen. Enkelen echter kunnen iets meer recht op een titel doen gelden, in zoverre zij dien soms in het buitenland hebben gekocht, volgens prijscouranten, waarvan wij eveneens nu en dan melding hebben gemaakt.

Doch hoe weinig betekenis er te hechten is zelfs aan den titel van doctor, die zoogenaamd op regelmatige wijze verkregen heet te zijn, wanneer hij uit Amerika afkomstig is, wordt niet algemeen geloofd, hoewel wij ook daarop reeds vroeger de aandacht hebben gevestigd.

In een artikel in het jongste nummer van de *Vragen des Tijds* werd dit nogmaals in het licht gesteld door Mr. J. L. A. SALVERDA DE GRAVE, waar hij spreekt over middelbaar en hooger onderwijs in de Vereenigde Staten.

„Het diploma van doctor in de medicijnen in „Amerika”, zoo aarzelt hij niet te zeggen, „geeft „in het minst geen waarborg van kunde!” Niet alleen Universiteiten hebben de bevoegdheid om graden te verleen, maar ook colleges, die op gelijke lijn staan met onze middelbare scholen, terwijl ook tal van zoogenaamde Universiteiten, wegens hare gebrekkige inrichting, nauwelijks dien naam verdienen.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

Indien het u genoeg doet te vernemen hoe de onvermoeide pogingen van uw blad — om de lijdende menschheid te waarschuwen tegen de knoeierij der kwakzalvers — tot redding en zegen zijn geweest voor eene lijderes, deel ik u het volgende mee, dat, zoo u het in uw blad opneemt, ook anderen tot nut kan zijn.

Uw blad steeds met belangstelling lezende, hebben de namen van eenige bekende kwakzalvers zich in mijn geheugen geprent. — Toen 4 Januari mijne vroegere dienstbode tot mij kwam, genaamd G. S., uit K., (de naam en 't adres staan gaarne ten dienste), mij mededeelende dat zij zooveen uit Rotterdam kwam, van eene consultatie met Dr. Enthoven, die „Genezing, zonder operatie, van kanker” belooft — en haar een pleister oplegde, ook medicijnen, per rembours, zou doen opzenden, antwoordde ik: zijn naam als kwakzalver te kennen, die haar met zijne geneeswijze meer kwaad dan goed zou doen. Ik raadde haar, naar haar eigen doctor te gaan en diens raad te volgen. Zij deelde mij mede, sinds 6 weken een knobeltje in de borst te hebben gevoeld, waarvan haar doctor nu juist verklaard had dat operatie dringend noodig was, en haar naar professor Iterson verwezen had; doch daar zij daartegen opzag, bij Enthoven hulp had gezocht na door een couranten-annonce op hem gewezen te zijn. Ik zond haar terug, met aanbeveling, terstond naar Leiden te gaan. Zij deed dit en schreef mij, dat prof. Iterson, geconstateerd hebbende dat de knobel onmiddellijke operatie eischte, die zij in 't Akademisch Ziekenhuis kosteloos kon hebben, de kwaal ook van den ernstigsten aard scheen te vinden.

Zij zag zeer tegen deze behandeling in het A. Z. op, en private behandeling kon zij niet betalen. Daarom raadde ik haar, zich hier in het Haagsche Diaconessenhuis onder de uitnemende behandeling te begeven van deszelfs genialen operateur en huisdoctor, Dr. J. H. Vinkhuijzen — dien ik wist, talloze malen deze operatie met succès te hebben gedaan — en de patiënt dezer inrichting gratis behandelt, sinds 30 jaren dat hij er practiseert. — En zoo is het geschied.

De geheele borst is weggenomen en de negende dag was de wond geheel genezen. Pijn heeft zij niet noemenswaard gehad, en zij is één roemen en bewonderen over de kundige behandeling en liefdevolle verpleging van doctor, directie en verpleegsters.

Den twaalfden dag werd zij, genezen, ontslagen en zij had niets dan hare verpleegdagen, wat verbandstoffen en chloroform te betalen. — De 4de klas betaalt 80 ct. per dag.

Ik bood haar, als mijne oude getrouwe dienstbode aan, nog wat bij mij te blijven logeeren, om nog wat aan te

sterken. — Het is nu eind Februari en men kan, de genezen patiënte gadeslaande, slechts ten hoogste dankbaar zijn over zulk een snel en in alle opzichten gunstig resultaat.

Had ik mij niet uit uw Maandblad de waarschuwingen tegen dezen kwakzalver Enthoven herinnerd — ik had, evenals de patiënte, allicht gemeend, dat deze Dr. eene specialiteit voor deze kwaal was, en baar hoopvol tot hem zien gaan, om, helaas, een lang lijden en misschien den dood tegemoet te gaan.

In de weinige dagen in 't Diaconessenbuis heeft zij nog bij een paar patiënten even gunstige resultaten bijgewoond. Door tijd en geld te verkwisten bij kwakzalvers, laat men den gunstigen tijd voorbijgaan, dat de kanker knobel kan weggenomen worden — daarna kan het te laat zijn.

Mogen anderen door deze regelen mede gewaarschuwd en voorgelicht worden door uw blad!

Met gevoelens van waardeering en hoogachting,
Mevr. H. DE Q.,
's Hage.

Met genoeg en onder hartelijke dankbetuiging aan de geachte Schrijfster plaatsen wij het bovenstaande, onder opwekking van andere lezeressen en lezers, om bij voorkomende gelegenheden het goede voorbeeld van Mevr. H. de Q. te volgen.

Red.

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toetredende de heeren:

P. Butter te Amsterdam.
E. A. van Grastek, apotheker te Leiden.
M. de Heer Kloots, med. stud. te Amsterdam.
Hofstede, arts te Ruurlo.
Dr. A. N. van Praag te Dordrecht.
C. Rootlieb Jr., arts te Zuid-Scharwoude.
I. G. H. van Rosmalen, arts te Rotterdam.
I. W. H. Uijttendogaert te Utrecht.
F. te A. Wij zijn u zeer dankbaar voor uwe medewerking; het middel tegen roos wordt onderzocht,
J. K. te W. De nadere inlichtingen zult gij in dit blad vinden.

R. J. R. te L. De toestand, zooals hij door u wordt geschilderd, is ons helaas! bekend. Vooral ten platten lande is het gebruik van kwakzalverijen, als slijm- en maagpillen, Haarlemmerolie en dergelijke, nog zeer groot en 't zal nog lang duren voor dat daarin verbetering zal komen. Uw wenk nemen wij gaarne ter harte en zullen er spoedig gevolg aan geven.

— De firma *Kraepelin en Holm* betreedt, met sommige harer advertenties, geheel het pad der kwakzalverij.

W. N. v. R. te M. Het smeersel is nog in onderzoek. De Maandbladen, handelende over *Warner's Safe Cure* zullen u zeker de verlangde inlichtingen hebben verschaffd. Wij komen spoedig eens op deze kwakzalverij terug.

W. E. en Zn. te L. Uwe nieuwe bezending weer in hartelijken dank ontvangen; wij houden ons zeer aanbevolen.

Dr. J. S. te N. In 't volgend no. hopen wij het antwoord te geven; het resultaat van het onderzoek van het poeder is ons nog niet bekend. Met de mededeeling van de gebruiksaanwijzing zult u ons zeer verplichten.

W. J. G. te R. Wanneer gij de Maandbladen van October 94 en die van Juli 95 naleest, zult gij zien hoe wij over de *Gebrs. d'Alimonda* en hunne methode denken.

Mevrouw H. de Q te 's H. Het is ook ons onbegrijpelijk, dat dergelijke bladen nog kwakzalvers-advertenties opnemen, maar wij kunnen er niets aan doen. Het blijkt wel dat de inkomsten, die door die advertenties worden verkregen, den doorslag geven.

U. K. te D. De *Marienbader Reductions-Pillen* in orde ontvangen. Een onderzoek vinden wij onnoodig omdat de samenstelling bekend is. De pillen bevatten: Extracten van rhabarber, van kina, van aloë en van cascara sagrada, bovendien nog veel podophylline en een beetje Marienbadzout. Zij bestaan dus in hoofdzaak uit een mengsel van zeer sterk werkende purgeermiddelen, zóó sterk, dat een geregeld en langdurig gebruik ongetwijfeld bij talrijke personen nadeelige gevolgen moet na zich slepen. Dat iemand er mager van wordt kunnen wij begrijpen, et pour cause.

C. R. te Z. S. Wat u gebeurt is, is ook anderen overkomen. De kaarten om zich voor het lidmaatschap aan te melden kunnen niet als „drukwerk” worden beschouwd.

A. v. K. te A. In het volgend no.
— Onzen dank aan allen, die ons de circulaire betreffende de *Pink Pillen* hebben gezonden.

— De Secretaris-penningmeester betuigt zijn dank voor de ontvangen Maandbladen van Juli 1895. Ook aan de nummers van October 1895 is gebrek; hij doet dus nogmaals een beroep op de welwillendheid der leden.

— Bij den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging zijn — ter voldoening van contributie — ontvangen Ruimeense postzegels van 25 en 15 bani, die te Amsterdam niet verkoopbaar zijn. Misschien zijn er onder onze lezers verzamelaars, die op deze postzegels prijs stellen en ze tegen de waarde willen inwisselen; zij worden beleefd verzocht dit alsdan aan den Secretaris mede te deelen.

Wij vestigen nogmaals de aandacht van onze leden en lezers op het Register op de tien eerste jaargangen van ons Maandblad, bewerkt door den heer J. M. VAN ELK te Dordrecht.

Het register is, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester, verkrijgbaar:
voor de leden tegen toezending van 50 ct.;
voor abonnés en niet leden „ „ „ 75 ct.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 754.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Nog eens Reimanns de breukzalfman.

Berichten: Circulaire aan de Hoofden der scholen betreffende de plaatjes van Holloway. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Idem — verloskunde. — Het verkoopen van het Volta-kruis als bedrog beschouwd.

Grootere artikelen: De brutale advertenties van Guyot. — Zematone-poeder. — Verkoop van geheimmiddelen in de Duitsche apotheken. — Geneesmiddelen uit vroegeren tijd.

Ingezonden: Een behandeling door Windelinx voorkomen. *Boekbeschuwing:* Hortense De Goupy: de schoonheid der Vrouw.

Varia: Het haarmiddel. — Drie advertenties uit één blad. — Geheime geneesmiddelen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncet. — Het Volta-kruis. — De fistelpot van Klaas Ursem.

Nog eens Reimanns de breukzalfman.

Men kon in de laatste weken bijna geen Courant in handen krijgen of men las de volgende advertentie:

BEKENDMAKING.
BREUKZALF.**Geen breuk meer!**

Pastoor MARTIN BECK's Breukzalf kost van 1 April a.s. af **VIJFTIG ct. meer.** Daarom laat U gebruiksaanwijzing met honderden dankbetuigingen zenden door den Heer M. REIMANN'S, Badhuisstraat 12, Haarlem.

N.B. Bij schriftelijk aanvraag gelieve men voor 10 ct. aan postzegels in den brief te doen voor antwoord."

Wat is er gebeurd? vroegen wij, levert de handel in zalf tegenwoordig niet voldoende op, of merkt Reimanns, dat er nog zooveel personen zijn, die aan zijn praatjes geloof slaan, dat hij 't jammer vindt er niet meer uit te halen? Wij weten het niet, maar deze advertentie geeft ons aanleiding nog eens op REIMANN'S en zijn zalf terug te komen. Die zalf, wij schreven het reeds in de nummers van December 1896 en Januari 1897, een mengsel van vet, terpen-tijn en was, zal, evenmin als ieder andere zalf, iets baten. „Wie zegt”, zoo schreven wij, „een breuk door zalf te kunnen genezen, liegt en bedriegt.” Voor hen, die nader omtrent deze zaak wenschen te worden ingelicht, zijn de boven opgegeven Maandbladen, voor zoover de voorraad strekt, op franco-aanvraag bij den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, gratis verkrijgbaar.

Wij willen de zaak thans echter van een andere zijde bezien.

Op een andere plaats in dit blad zullen onze lezers vinden, dat in Berlijn een vervolging is ahangig gemaakt tegen de verkoopers van Volta-kruizen, op grond van gepleegd bedrog; hoe staat het in dit opzicht met de breukzalf en het optreden van REIMANN'S in 't algemeen?

Ons Wetboek van Strafrecht noemt o. a. bedrog, wanneer de verkooper den koper bedriegt ten opzichte van den aard, de hoedanigheid of de hoeveelheid van het geleverde door het aanwenden van listige kunstgrepen.

Het bedrog ten opzichte van den aard van de breukzalf staat o. i. vast: waar o. m. in de advertenties wordt beweerd dat de gevaarlijkste breuk, zonder pijn, in heel korten tijd volkomen door de zalf wordt genezen — iets wat de grootste leugen is — daar lijdt het geen twijfel, dat men omtrent den aard van de zalf verkeerd wordt ingelicht. Rest nog het aanwenden van listige kunstgrepen.

Het ligt niet op onze weg, en wij zouden ons op gevaarlijk terrein begeven, wanneer wij hier gingen opsporen of die listige kunstgrepen ook in dit geval waren aan te wijzen; dit is de zaak van den rechter. Maar het zou ons niet verwonderen wanneer de opgeschroefde advertenties, waarin „van het wel der lijdende Menschheid”, van „honderden dankbetuigingen” en van „zooowel door Binnen- als Buitenslandsche Geneeskundige specialiteiten dringend aanbevolen” wordt gesproken, daartoe konden worden gerekend of wel de volgende verklaring van Pastoor BECK, opgenomen in de gedrukte stukken, die door REIMANN'S op aanvraag worden verstrekt:

„Veel personen die reeds stervende waren en bij welke de geneesheeren hunne kunst te vergeefs beproefd hadden, werden door mijne zalf genezen. Twijfelachtige gevallen waar geen geneesheer meer helpen kon, heeft mijne Breukzalf geholpen. *Personen van 40, 50, 60, 70 en 85 jaren* hebben de heilzame werking mijner zalf ondervonden, en zijn mij er dankbaar voor.”

En hoe is het te qualificeeren wanneer R. aan een persoon, die van hem afhankelijk is, een brief laat schrijven, waarin een ander, die van de zaak onkundig is en later schriftelijk heeft verklaard nooit een breuk te hebben gehad, mededeelt, dat hij door de breukzalf „van een zeer gevaarlijke liesbreuk volkomen genezen” is? (1)

Maar het wetsartikel nu daargelaten, wat zou men zeggen van iemand, die een zalf, die voor het doel waartoe zij wordt aanbevolen niet in het minst nuttig is, en waarvan de waarde geen 10 centen bedraagt, eerst f 2.50 durft af te nemen en later

(1) Dien brief en ook de schriftelijke tegenspraak hebben wij gezien. (RED.)

nog den prijs met 50 cent durft verhoogen?

Wat zou men zeggen wanneer diezelfde persoon van die zalf, die niet genezen kan, verklaart: „Het is niet gezegd dat een ieder met een potje genezen wordt, dat hangt van de grootte der Breuk af, wel zijn Menschen, die er twee of drie gebruiken, eer ze volkomen genezen zijn.”?

En wat zou men weder zeggen, wanneer men weet, dat ieder, die bij R. hulp zoekt, nog noodzaak wordt zich een breukband aan te schaffen, die met meer dan de dubbele waarde moet worden betaald?

Het is inderdaad verschrikkelijk, vooral wanneer men bedenkt, dat vele van de slachtoffers, gelokt door den naam van PASTOOR BECK, behooren tot een kring van menschen, waarin de uitgave van een som, als door Reimanns wordt afgenomen, slechts kan geschieden ten koste van besparing op de meest noodzakelijke levensbehoeften.

En daarbij moeten ze waarlijk nog bovendien de kosten voor de reclame betalen. Terwijl andere kwakzalvers hunne waardeloze boekjes met dankbetuigingen gratis leveren, laat R. zich nog 10 cent overmaken vóór hij zijn attestenboekje toezendt.

Wij zouden wel eens willen zien wat er met Reimanns gebeurde, wanneer hij zijne praktijken in zijn geboorteland, Duitschland, uitoefende. Hij zal wel weten waarom hij ons land als operatieveld heeft uitgekozen; men laat hem hier maar ongestraft onheil stichten en dat wel op groote schaal. Hoe lang zal dat nog duren?

Berichten.

Door het Bestuur der Vereeniging is de volgende circulaire verspreid:

„Aan de Hoofden der Scholen in Nederland.

Ongetwijfeld is ook aan U door de firma HOLLOWAY te Londen eene verzameling plaatjes toegezonden, met verzoek deze aan de leerlingen uwer school uit te deelen.

Zooals U weet, bevatten deze plaatjes aan de achterzijde eene aanbeveling van de zogenaamde geneesmiddelen van HOLLOWAY, en het behoeft zeker geen betoog, dat het van die Engelsche firma geen bewijs van belangstelling is in uwe school, wanneer zij die plaatjes aan uwe leerlingen wil doen uitreiken, maar eenvoudig een reclame voor hare kwakzalversmiddelen.

En dat het kwakzalversmiddelen zijn, valt niet moeilijk aan te toonen.

Men behoeft geen geneeskundige te zijn om in te zien, dat één geneesmiddel niet voor bijna alle kwalen dienen

kan, zooals óók op de bewuste plaatjes wordt beweerd; beweerd alleen om zooveel mogelijk van deze middelen aan den man te brengen.

Menig geneesheer zou U gevallen uit zijne praktijk kunnen mededeelen, waarin de „pillen van HOLLOWAY” bepaald schadelijk hebben gewerkt. Bovendien is er aan het gebruik van de middelen van HOLLOWAY, evenals aan alle kwakzalversmiddelen, nog dit indirecte gevaar verbonden, dat men een gunstigen tijd laat verloop om geneeskundige hulp in te roepen, en hiertoe eerst overgaat wanneer het misschien te laat is.

Deze wijze van reclame maken is slim bedacht, maar daarom zoo gevaarlijk, omdat er gespeculeerd wordt op het vertrouwen, dat U bij de ouders uwer leerlingen geniet. En om die ouders is het te doen; uwe leerlingen zijn slechts het middel om hen te winnen. Hoe licht zullen die ouders aan de lokstem gehoor geven! De onderwijzer onzer kinderen zal ons toch geen slechten raad geven!

Wij geven U dus ernstig in overweging, indien U weer een dergelijk verzoek van HOLLOWAY ontvangt, daaraan niet te voldoen en deze plaatjes zoo spoedig mogelijk te vernietigen, of aan ons te zenden.

Het Bestuur van de
Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

C. GULDENSTEDEN EGELING, Voorzitter.
G. B. SCHMIDT, Secretaris.

Van verscheidene hoofden der scholen is reeds bericht ontvangen, dat zij aan het tot hen gericht verzoek hebben voldaan of zullen voldoen, of dat zij de plaatjes zoodanig hebben opgeplakt, dat van de achterzijde, waarop de reclame voorkomt, niets te zien is. „Een onderwijzer” schreef daarover, in een ingezonden stuk in de *Peel- en Kemperbode* o. m. het volgende, naar aanleiding van het verzoek om de plaatjes te vernietigen:

„M. i. echter konden we toch wel partij trekken van de edelmoedige gave van de koningin onder de Kwakzalvers. *Als de plaatjes goed zijn, d. i., als zij niets bevatten, wat tegen de zeden strijdt, en als de tekening tamelijk goed is*, dan konden de kinderen er toch wel plezier van hebben, zonder dat de Londensche Kwakzalvers over onze onnoozelheid glimlachen.

De plaatjes n.l. konden zeer goed met de rugzijden tegen elkaar geplakt worden door met inkt vermengde gom. Ieder onderwijzer zal zich gaarne die moeite getroosten en misschien zal HOLLOWAY, als hij weet, dat de plaatjes uitgedeeld zijn, wel spoedig weer nieuwe zenden. In elk geval konden we hem wel mededeelen, hoe wij met zijne gaven handelden en hoe diep wij hem verachten.”

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Voor het kantongerecht te Emmen heeft terecht gestaan Jannes de Boer, arbeider, uit Nieuw-Amsterdam, beschuldigd van onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Ten laste was gelegd dat bekl. in de maanden Augustus en November 1897 kinderen, die aan keelziekte leden, had onderzocht en tegen betaling medicijnen had verstrekt. Bovendien werd hij beschuldigd in Januari van dit jaar de wonde, die een arbeider had ontvangen bij 't stooten aan een roestigen spijker, te hebben onderzocht en uitgewasschen met water, waarin een wit poeder was gemengd.

Ter terechtzitting ontkende beklagde, lijnrecht in tegenspraak met de verklaringen van enkele getuigen, het telastgelegde feit te hebben gepleegd. Het O. M. requireerde tot veroordeeling en meende, met 't oog op de omstandigheid, dat de groote meerderheid der door bekl. behandelde personen was overleden en bekl. geregeld te Koelvorden zitdag hield, het maximum, een boete van f 300 of 60 dagen hechtenis, te moeten eischen.
(N. R. Ct.)

Onbevoegde uitoefening der verloskunde. Dezer dagen werd voor het kantongerecht te Terborg tegen de 70-jarige vrouw v. L. uit Kilder, gem. Bergh, f 25, subs. 10 dagen hechtenis, geëischt wegens het onbevoegd uitoefenen der verloskunde. Bekl. had, daar ca. 1 uur in den omtrek geen geneeskundige woont, daartoe door een buurman aangezocht, gratis die hulp verleend, doch de man had haar na afloop f 1.— beloofd. Toen die gulden echter uitbleef, vroeg zij er om, en toen klaagde haar buurman haar, als bewijs zijner dankbaarheid, aan.
(N. R. Ct.)

Het Volta-kruis. De president van politie te Berlijn bericht: „Op grond van een rapport van een gerechtelijk deskundige heeft in den laatsten tijd in verscheidene winkels de inbeslagneming plaats gehad van Volta-kruizen en sterren, alsook van de handelsboeken en correspondentie, die op den verkoop van dit artikel betrekking hebben. Tegen de verkoopers zijn aanklachten wegens bedrog ingediend. Zooals te begrijpen is zijn de Volta-kruizen, waarvan de werkelijke waarde nog geen 6 centen is, niet in staat een constanten electricischen stroom

op te wekken en een genezende inwerking of zelfs eenigen invloed op ziektoestanden uit te oefenen”.

Dit laatste hebben wij reeds lang en zoo dikwijls beweerd. Wij vragen nu: is een zaak, die in Duitschland als *bedrog* wordt beschouwd, in Nederland *geen* bedrog?

De brutale advertenties van Guyot.

GUYOT is, wie weet 't niet? de man van de teercapsules, tegen wien wij al ontelbare malen hebben gewaarschuwd. Vroeger werd teer of teerwater nog al in de geneeskunde gebruikt, maar al meer en meer is deze stof door andere vervangen, waarvan men beter resultaten heeft ondervonden, temeer omdat het gebleken is, dat teer lang zoo'n onschadelijke stof niet is, als het door GUYOT en navolgers wordt genoemd. Onpasselijkheid en braking zijn na het gebruik meermalen waargenomen, vooral bij voortgezet gebruik. Van al deze nadeelen wil GUYOT niets weten; daarentegen zijn, als men hem gelooft mag, de voordeelen niet te schatten. Bijna onophoudelijk leest men tegenwoordig in de groote en kleine bladen opvallend geplaatste advertenties, waarin het gebruik van teer hemelhoog wordt geprezen en — want dat behoort er zoo bij — de aanwending van andere geneesmiddelen wordt afgekeurd. In de advertenties, die wij thans voor ons hebben, wordt het teer o. a. aanbevolen tegen bronchitis, catarrhes, oude verwaarloosde verkoudheden, uitslag, dauwworm, puisten, bloedzweeren en — wat de kroon op het werk zet — tegen *blaaslijden*, en bij al deze kwalen wordt het teer als „het eenvoudigste, het zekerste en het goedkoopste middel” genoemd.

Wij geven hier een korte bloemlezing uit eenige dier advertenties:

„Twee of drie Capsules Guyot onmiddellijk voor iederen maaltijd genomen, zijn voldoende om in korten tijd de koppigste verkoudheid en de ingeworteldste bronchitis te genezen. Men komt er zelfs dikwijls toe de tering tegen te gaan en te genezen. Het is de teer die het bederven der tuberculen van den long doet ophouden, door de slechte microben te doden, welke de oorzaak zijn dezer bederving.

Dit is eenvoudig en waar.”

Dit is *onwaar*, zeggen wij, en wij hopen dat men ons, die in deze zaak geheel belangeloos optreden, toch niet minder zal gelooven dan den kwakzalver en zijne handlangers, die het te doen is — wie zou er na al die reclame nog aan twijfelen? — om het bijna waardelooze teer in zooveel mogelijk geld om te zetten.

En enkele capsule moge somwijlen bij een geringe verkoudheid geen kwaad doen, het is zeker onverantwoordelijk van het gebruik der capsules genezing, in korten tijd, van „de koppigste verkoudheid en de ingeworteldste bronchitis” te beloven; 't is schandelijk, in één woord, om op die wijze de lijders terug te houden van het aanwenden van doelmatige hulp en daarvoor iets in de plaats te geven, dat veel meer kwaad dan goed kan doen. En wat te zeggen van de stoute bewering: „Men komt er zelfs dikwijls toe de tering tegen te gaan en te genezen.”? Het volgend voorbeeld moge het antwoord geven:

Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zag men een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield, buiten weten van haar geneesheer, twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde dan de aard van het longlijden meebracht.

„Twee of drie Capsules Guyot, onmiddellijk vóór iederen maaltijd genomen, zijn voldoende om in korten tijd de ergste en de oudste huidziekten te genezen. Het is de teer die het bloed zuivert; het is een ontsmetter van de eerste soort en door de slechte microben te doden, die de oorzaken van onze ziekten zijn, geneest ze ons. Dit is eenvoudig en waar.”

Dit is *niet* eenvoudig en leugen. De quasi-geleerdheid van het doden van de *slechte* microben, die telkens wordt verkondigd, is, om kort te gaan, belachelijk. Het zijn groote woorden, zeker gebruikt om bij de groote menigte, die wel eens van microben heeft gelezen — en wie heeft dat tegenwoordig niet? — gehoor te vinden, maar waarvan elke deskundige de bespottelijkheid inziet. En weedengenen die bij de „ergste en oudste huidziekten” zijn toevlucht bij de capsules zoekt! *Daarmede* zal hij zeker niet worden genezen.

„Twee of drie Capsules Guyot, genomen onmiddellijk vóór

ieder maaltijd, zijn voldoende om in korten tijd de ingeworteldste blaascatarren te genezen; de teer vermeerdert de urine-dosis, wekt den eetlust op en bevordert de spijsvertering. De teer is een der eerste ontsmettingsmiddelen, en door de slechte microben te doden, welke de oorzaak der ziekten zijn, geneest ze ons.”

Daar hebben wij die microben weer; die eigenaardige advertenties van GUYOT, waarin zoowat alles gelijk blijft, alleen met eenige verandering naar den aard der ziekte, herinneren ons levendig aan de familie de Wilde — zoo aardig geschilderd in de *Ideeen* van Multatuli.

Vele lezers zullen zich herinneren, dat Meester Pennewip zijne leerlingen had opgegeven een vers te maken, ieder over een ander onderwerp. Toen de verzen werden ingeleverd, bleek het, dat de geheele familie de Wilde het vers volgens een zelfde model had gemaakt. Het luidde:

De .. (en dan volgde het onderwerp) is een goede zaak

En geeft het menschdom veel vermaak.

Precies de advertenties van GUYOT; zou een van zijn hoofddepôt-houders hier te lande hem daaraan hebben geholpen?

Om nu weer tot de eigenlijke advertentie terug te komen, vinden wij daarin verder de zeker *onware* verklaring, dat het teer den eetlust opwekt en de spijsvertering bevordert; juist het tegendeel is waar. Maar die verklaring wordt, in ons oog, geheel op den achtergrond geschoven door de meer dan schandelijke verzekering dat de capsules voldoende zijn „om in korten tijd de ingeworteldste blaascatarren te genezen.” Wij durven, zonder vrees van tegenspraak van bevoegde zijde, verzekeren, dat in verreweg de meeste gevallen van blaascatarrh het gebruik van teer *schadelijk* zal werken. En wie zal, zonder medisch advies, uitmaken of een blaaslijden een catarrh is of iets anders, een van die ongesteldheden waarbij tijdig en juist ingrijpen zooveel leed kan voorkomen?

Waarlijk het is niet te begrijpen, dat het mogelijk is dat in ons land, dergelijke *hoogst gevaarlijke leugens* dagelijks ongestoord kunnen worden verkondigd, dat men vrijelijk toelaat dat geheel onbevoegden geneeskundigen raad verschaffen, soms omtrent de meest ernstige ziekten en dat men zoo de algemeene gezondheid legt in de handen van personen, wier streven alleen winstbejag is.

Wat geeft onze geneeskundige wetgeving, ingesteld in 't belang van 't algemeen, wanneer tegen dergelijke toestanden niet met kracht wordt opgetreden?

Zematone-poeder.

Van geachte zijde is ons de vraag gesteld, of het inademen van den rook van een *zeer kleine* hoeveelheid „Zematone-poeder” ook schadelijke werking kan uitoefenen en of het middel aanbeveling verdient?

Onder verwijzing naar hetgeen wij over dit poeder schreven in het Maandblad van Augustus 1895, antwoorden wij het volgende:

De inademing van den rook, ontstaan bij het verbranden van het *Zematone-poeder* zal menigmaal tijdelijke verlichting bij asthma-lijders teweegbrengen.... dat doen trouwens al die middelen, die met zooveel ophef worden aangekondigd, als *Schiffmann's middel*, *Poudre Cléry*, *Himrod's Asthma Cure* en dergelijke en wij gelooven niet, dat daaraan, bij een matig gebruik, gevaar is verbonden. Toch zien wij ons genoodzaakt, tegen dat soort van middelen te waarschuwen.

Voor eerst bevatten zij, al wordt ook hemelhoog van de *nieuwe uitvinding* opgegeven, in hoofdzaak *niets nieuws*.

Nemen wij als voorbeeld het *Zematone-poeder*. Volgens de opgave op de pakjes — en wij willen aannemen dat die juist is — is het poeder samengesteld uit tal van geneeskrachtige, sterk werkende kruiden, zooals bilzenkruid (*hyoscyamus niger*) doornappel (*datura stramonium*) en nachtschade (*atropa belladonna*) vermengd met salpeter om het poeder beter te doen voortbranden.

Deze stoffen zijn echter aan alle geneesheeren bekend en worden, in anderen vorm, zeer dikwijls door hen voorgeschreven.

In onze Nederlandsche en tal van andere pharmacopeeën zijn voorschriften opgenomen ter bereiding van dergelijke asthma-middelen (voor inademing) en

wie deze middelen bij een vertrouwd apotheker laat gereedmaken, is zeker, dat hij ze juist volgens voorschrift en van deugdelijke grondstoffen bereid verkrijgt, een zekerheid, die hij bij de praeparaten der kwakzalzers mist.

Het Zematone-poeder en de andere bovengenoemde middelen zijn dus *overbodig*. Maar er is meer, dat een waarschuwing van onze zijde noodig maakt. De fabrikanten van de meeste geadverteerde asthma-middelen beloven geen tijdelijke verlichting, maar meestal zekere genezing van de kwaal, wanneer men hun middel maar blijft gebruiken.

Die belofte kunnen zij niet gestand doen..... maar wat deert het hun, als het publiek in zijn verwachting wordt teleurgesteld? Als het maar koopt!

Wat het Zematone-poeder betreft, dit wordt aldus aanbevolen:

„Volgens het gevoelen der geneesheeren” (zoo staat er in het prospectus) is dit poeder „het beste middel tegen *Asthma, Emphyseme, Hartziekten, Chronische Bronchitis, Borstbeklemmingen* en in het algemeen *Aamborstigheden van allerlei aard*.”

Nota bene „tegen hartziekten” en dat wel zonder iets van den lijder af te weten. 't Is verschrikkelijk! Daartegen aangewend, kan het poeder zeer veel kwaad doen, en het is derhalve, onder die omstandigheden, niet goed het gebruik van zulk een middel in de hand te werken.

Het ontwerp van voorschriften betreffende den verkoop van geheimmiddelen in de Deutsche apotheken.

Bij den Duitschen Bondsraad is een dusdanig ontwerp ingediend met het voorstel: de verbonden Regeeringen te verzoeken gelijkvormige bepalingen uit te vaardigen en deze vóór 1 Juli 1898 in werking te doen treden. Wij ontleenen aan de *Apotheker-Zeitung* den tekst van dit ontwerp.

§ 1. Op het afleveren van geheimmiddelen zijn de voorschriften op het afleveren van sterk werkende geneesmiddelen in de apotheken van toepassing.

De apotheek-bezitter is verplicht zich zekerheid te verschaffen, dat hij, bij de afgifte van de door hem in voorraad gehouden geheimmiddelen in den handverkoop, niet tegen deze voorschriften handelt.

Geheimmiddelen, omtrent welker samenstelling de apotheek-bezitter zich niet in zoover kan vergewissen, dat hij kan beoordeelen of zij in den handverkoop mogen worden afgegeven, mogen slechts op schriftelijke, met datum en handtekening voorzien aanduiding van een arts, tandarts of veearts worden afgeleverd. Voor een herhaalde afgifte is telkens een dusdanige schriftelijke aanvraag verplichtend.

§ 2. Apotheek-bezitters, die zich met den verkoop van geheimmiddelen bezighouden, moeten een register voeren, waarin de naam van elk voorhanden geheimmiddel, de naam of de firma van den vervaardiger, de verkoopprijs en de bestanddeelen, en hunne gewichtsverhoudingen voor zoover ze bekend zijn, moeten zijn ingeschreven. Bij geheimmiddelen, die volgens de 3e al. van § 1 slechts op voorschrift van een arts mogen worden afgeleverd moet in het register de aantekening: „slechts op voorschrift van een arts af te geven” worden bijgevoegd. Dit register moet den visiteerenden ambtenaren, op verlangen, worden vertoond.

§ 3. De voorwerpen en buitenste omhulsels, waarin geheimmiddelen worden afgeleverd, moeten van een opschrift zijn voorzien, welke den naam van het middel, den naam of firma van den vervaardiger en dien van de apotheek dragen, waarin het middel wordt afgegeven; eveneens de prijs-opgave. Bij geheimmiddelen, die slechts op voorschriften van een arts mogen worden afgeleverd, moet dit op het opschrift worden vermeld.

Het is verboden op de voorwerpen en buitenste omhulsels, waarin geheimmiddelen worden afgeleverd, aanbevelingen, attesten en dankbetuigingen, waarin een geneeskrachtige of voorbehoedende werking aan het middel wordt toegeschreven, aan te brengen of dergelijke aanbevelingen bij de afgifte van het middel op eenige andere wijze mee uit te reiken.

§ 4. Bij verordening van de „Landes-central-Behörde” kan het ten verkoop in voorraad houden en de aflevering van sommige bepaalde geheim-

middelen verboden en de hoogste verkoopprijs van bepaalde geheimmiddelen vastgesteld worden.

De waarde van dit ontwerp buiten rekening latende, kunnen wij niet zeggen, dat wij met de strekking daarvan zijn ingenomen en dat wij dusdanige bepalingen voor ons land gewenscht zouden achten.

Bij het groote meerendeel onzer apothekers heerscht, in tegenstelling met Duitsland nog de o. i. juiste meening, dat geheimmiddelen — middelen waarvan zij de samenstelling niet weten en moeilijk kunnen controleren — contrabande in een apotheek zijn. Zij willen ze niet afleveren. Maar al zou die onwil niet bestaan, zouden wij het toch betreuren, dat, onder zekere verplichtingen, den apothekers het recht werd gegeven geheimmiddelen, zeer dikwijls of liever bijna altijd kwakzalversmiddelen, ten verkoop in voorraad te houden, omdat die middelen daardoor juist een sanctie van geneesmiddelen zouden krijgen.

Maar, zal men ons tegenwerpen, het publiek wil nu eenmaal die geheimmiddelen hebben en, als ze ze niet in de apotheek verkrijgbaar stelt, zal men ze daarbuiten zoeken, bij personen, onbevoegd tot het afleveren van geneesmiddelen, zoodat het kwaad daardoor in geen enkel opzicht wordt beteugeld.

Wij geven dit niet toe. Het publiek, onophoudelijk voorgelicht, dat het door die geheimmiddelen meestal in zijn gezondheid en zijn beurs wordt benadeeld, zal toch wel eindelijk eens wijzer worden, al gaat het ook langzaam. Daarbij komt dat, vooral door krachtige samenwerking van geneesheer en apotheeker, het publiek, wanneer het nu eenmaal nog waarde aan die middelen hecht, in staat kan worden gesteld de meeste daarvan (zij 't ook iets verschillend, somwijlen in geringe bijzaken, als kleur en reuk), gereed gemaakt te krijgen door een apotheeker, die de *verantwoordelijkheid* voor de bereiding en de zuiverheid der samenstellende deelen op zich neemt, waardoor men dus veel meer waarborg heeft, dan wanneer men het „echte” geheimmiddel koopt.

Doch vooral zal, wanneer men den apothekers niet toelaat geheimmiddelen te verkoopen, de bestrijding van den geheimmiddelen-handel veel minder bezwaar opleveren. Behalve den apotheeker en den geneeskundigen tot levering van geneesmiddelen bevoegd, is het verkoopen van geneesmiddelen *tot geneeskundig doel* aan niemand hier te lande geoorloofd. Dus, buiten de apotheek, kan men den verkoop van die middelen treffen, dien *onmogelijk* maken, wanneer men slechts, door een betere, gemakkelijker uit te voeren wetgeving, het beginsel, dat reeds sedert 1865 in onze geneeskundige wetten is opgenomen, beter tot zijn recht doet komen.

Wij hebben hierop reeds zoo dikwijls gewezen. Kon men er toe besluiten *de aankondiging van het ten verkoop in voorraad hebben gelijk te stellen met den verkoop*, men zou reeds een geducht wapen in handen hebben.

Geneesmiddelen uit vroegeren tijd.

In een wetenschappelijk Engelsch tijdschrift komen mededeelingen voor over de buitengewone geneesmiddelen en geneesmethoden van Engelsche doctoren in vroegere jaren. Als men leest, welke middelen de oude „medicijnmeesters” bij hun kuren gebruikten, dan moet men werkelijk het noodlot dankbaar zijn, dat men in de 19de eeuw het levenslicht heeft aanschouwd. Zoo heeft men in de schriftelijke nalatenschap van dr. Bulleijn, den lijfarts van Hendrik VIII, de volgende opmerking gevonden: „Men neme slakken, versch uit hun huisje, losse ze op in witten wijn en olie met suiker, dit is een uitstekend middel tegen benauwdheid en hoesten.” (*) Eduard VI leed in zijn jeugd zeer aan zenuwachtigheid. Om hem daarvan te bevrijden, schreef dr. Bulleijn hem voor een geroosterde muis geheel op te eten.

Een ander zijner beroemde geneesmiddelen bestond uit een mengsel van gestampte edelgesteenten met verscheidene dunne goud- en zilverstukken. Dit alles, gekookt met kruiden en honing, had een „wonderbaarlijke werking” in gevallen van hartklopping, duizeligheid, bezwijming, maagzwakte en menschen-schuwheid. „Koningen en edellieden” schrijft dr. Bulleijn, hebben dit mengsel als lekkernij ingenomen. Het maakt de menschen dapper, hun lichaam welriekend en geeft het gelaat een fraaie kleur. Dr. Mayenne, de grootste geneeskundige uit de 17de eeuw en lijfarts aan het Fransche en Engel-

(*) Slakkenstroop, als middel tegen hoest heeft lang stand gehouden. (Red. Mbl.)

sche hof, schreef tegen jicht een poeder voor, dat hij uit afschaafsel van een onbegraven menschen-schedel praepareerde, of hij kookte een balsem uit bijzondere deelen van vleermuizen, adders, biggen, hertenmerg en schenkels van een os.

Van hoofdpijn werd men zeker bevrijd als men een stuk touw, waarmede een arme zondaar gehangen was, om het pijnlijke voorhoofd bond. Een even heilzaam middel was het gedroogde mos, dat op een menschen-schedel groeit, vervolgens fijn gewreven en dan als snuif gebruikt werd. Een goedgelovig patiënt schreef: „Ik nam tijdig 's morgens een goede „prise”, hing nog drie spinnen boven mijn bed, en deze verdreven alle pijnen. Goddank”.

Het is karakteristiek, dat de zieke zijn genezing meer aan de spinnen toeschreef dan aan de medicijnen van een dokter.

Toen de tabak het eerst naar Europa uitgevoerd werd, wierpen zich daarop terstond alle dokters en kookten er allerlei drankjes uit, welke zij het zieke menschen-voorschreven. De z. g. sympathie-middelen uit den goeden ouden tijd waren nu juist niet erg smakelijk, en slangen, slakken, regenwormen enz. speelden daarbij een hoofdrol. Het is geen wonder, dat de humorist Sterne, die op een reis in Frankrijk ziek werd, schreef: „Mijn dokters hebben mij bijna vergiftigd. Zij schreven mij een bouillon voor van een levendgeplukten haan met een stekelbaars en maankoppen, maar met een mannetjesstekelbaars, want een vrouwtjesvisch zou mij siechts kunnen schaden. De andere middelen zal ik maar niet noemen.” (Wijksche Ct.)

Ingezonden.

AMSTERDAM, 11 Maart '98.

Aan het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Naar aanleiding der vraag of het Maandblad werkelijk de kwakzalvers bestrijdt, diene het volgende:

Een mijner vrienden had kanker, aan welke ziekte hij ook is overleden; ten einde raad, wilde hij toch „Windelinx eens gaan probeeren”; het gelukte mij den armen lijder hiervan terug te brengen door voorlegging van eenige exemplaren van uw Maandblad waarin deze inrichting en hare geneeswijze terecht gehekeld werd; beter was de arme lijder niet te maken, doch veel noodeloze pijn werd hem gespaard.

Mij dunkt dat dit toch óók een resultaat is; een leek kan dus hier op goede gronden, door vakmensen geleverd, voorkomen dat men zich in handen stelle van kwakzalvers.

Gaarne geef ik u vrijheid, publiciteit aan het bovenstaande te geven.

Wanneer het mogelijk ware, uw Maandblad in nog grooter aantal handen te geven, vooral in die van den z. g. „kleinen burgerman”, dan zou zeker het resultaat grooter zijn; intusschen erken ik gaarne de moeielijkheid om hiertoe te geraken.

Inmiddels verblijf ik

Hoogachtend,

J. H. A. A. KALFF.

Wij danken den geachten inzender voor zijne mededeeling en medewerking. Gaarne beamen wij zijne opmerking omtrent de wenschelijkheid van eene nog ruimer verspreiding van het Maandblad, maar daartegen bestaan nog altijd financieele bezwaren. Hoe grooter het getal leden wordt des te ruimer kan de gratis-verspreiding van het blad plaats hebben. RED.

Boekbeschuwing.

De schoonheid der Vrouw. Hoe wordt zij verkregen, bevorderd en onderhouden? door Hortense De Goupy. Tweede druk. A. van Klaveren. Amsterdam.

Wij ontvingen het bovenstaand werk ter „recensie”. Alhoewel van een eigenlijke recensie geen sprake kan zijn omdat het onderwerp, dat in het boek wordt behandeld, slechts voor een klein deel in het kader van ons blad past, wenschen wij toch gaarne het werk ter lezing aan te bevelen.

Tegenover de vele middelen, die dagelijks worden aangekondigd als onfeilbaar voor de verzorging der huid, van de tanden, haren, ja zelfs als geneesmiddel tegen corpulentie en magerheid, middelen, waartegen wij zoo herhaalde malen, op goede gronden, hebben gewaarschuwd, zal een boek, waarin gezonde denkbeelden over de bevordering en het onderhoud van de schoonheid der vrouw worden verkondigd, ongetwijfeld zijn nut hebben.

In vele opzichten — o. i. niet in alle — voldoet het werk van Hortense De Goupy (waarvan wij, naar wij vermoeden, een vertaling — uit het Fransch in niet al te fraai Nederlandsch — voor ons hebben) aan de eischen, die men aan zulk een boek kan stellen. Het blijkt met zaakkennis geschreven en bevat een menigte wetenswaardige wenken en doelmatige voorschriften, die zeker, bij de heerschende onkunde omtrent ons lichaam en zijne

onderdeelen, als goede raadgevingen mogen worden beschouwd.

De hoofdstukken over de verfraaiing van de huid, de verzorging der tanden, de haarverven en ontharingsmiddelen lezen wij met genoegen. In de artikelen over huidziekten, over corpulentie en magerheid gaat de schrijfster, — voor een niet-geneeskundige — somwijlen te ver in hare raadgevingen, ofschoon wij met ingenomenheid hebben gezien dat zowel daarin als in de andere hoofdstukken bij eventuele oorzaken van ziekten, steeds wordt geraden de hulp van den medicus in te roepen.

De opgave van een tal van geheimmiddelen, aanbevolen voor de verzorging der schoonheid, met vermelding van hunne samenstelling, verkoopprijs en werkelijke waarde — een lijst, die echter niet op voltalligheid aanspraak kan maken — vormt een nuttig slot van het boek, dat wij in veler handen, niet alleen van dames, wenschen.

Varia.

Het Haarmiddel. Heer (treedt bij een haarkunstenaar binnen). Zeg, je middel tot 't kleuren van het haar deugt niet. Ik heb 't gebruikt, maar mijn haar is even grijs gebleven als het was.

Onmogelijk, het moest de oorspronkelijke kleur terugkrijgen.

Zoo staat ten minste in je Prospectus!

Nu, dan zal 'k u een ander middel geven, en als dit niet helpt, dan kunt gij gerust aannemen, dat uw haar nooit een natuurlijke kleur gehad heeft.

Drie advertenties uit één blad.

„Magnetisme. Grondig onderwijs in het magnetisme, somnambulisme, hypnotisme de suggestie, biologie, spiritisme en aanverwante vakken, door een Chr. Magneteur en Spiritualist. Belast zich ook met de ontwikkeling van mediums en leiding van séances. Billijke voorwaarden voor privaat- en cursus-onderwijs. Fr. br. no. 1447A, bur. v. d. blad.”

„Jongefrouw Stuart geeft opheldering in alle duistere zaken en ontsluit iemand het masker. Deze dame werkt met het boek van kunst en wetenschap en Indische kunstkaarten. Dames geeft attentie s. v. p. Te spreken 2—4, 6—10 uur, Hoogstraat 68, achter in de gang, let wel op het adres, wijd beroemd.”

„Mej. Letta, de beroemde astrologiste en planeetkundige, geeft ophelderingen in alle duistere zaken. Is dagelijks te spreken van des morgens 10 uur tot des avonds 10 uur. Adres Lombardstraat no. 81, bovenhuis, vlak over de Israel. school.”

't Is mooi, op 't einde der negentiende eeuw!

Geheime geneesmiddelen.

„Die een heilzaam geneesmiddel kent, en het geheim houdt, is een slecht mensch. Geen rechtschapen geneesheer zal zoo iets doen, en die het deed, zou door zijne kunstgenooten veracht en vermeden worden, omdat hij iets doet, wat geen braaf en fatsoenlijk man past, en hij derhalve zijnen stand schandvlekt. Maar indien nu alleen een slecht mensch een geneesmiddel voor zich houden, en als geheimmiddel debiteeren kan, welk vertrouwen kunnen wij dan stellen in de loftuitingen, waarmede zoo iemand zijne eigene waai aanprijst, en in de getuigenissen, die hij ten haren voordeele aanvoert?”

Men zond ons het bovenstaande, dat wij gaarne plaatsen, ter inlichting van enkele geneesheeren en apothekers, die de bereiding van door hen voorgeschreven of verkocht wordende middelen geheim houden.

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toetreden de heeren:

Dr. C. W. Broers, Arts, Offic. v. Gezondheid K. M. A. te Breda.

L. Gerhardt, pharm. stud. te Utrecht.

F. W. Grotendorst, Arts te Harlingen.

F. Klene te Haarlem.

G. Z. van Wieringen, Arts te Waardenburg.

W. M. H. A. te 's G. Ook wij vinden het noemen van die namen minder gewenscht, maar dachten niet dat iemand daar aanstoot aan zou nemen, omdat in die „Ingezonden stukken” slechts de meening van den inzender werd verkondigd. Na uwe mededeeling zullen wij echter op den gegeven wenk letten. Aan den wensch, vermeld aan het slot van uw schrijven, zullen wij voldoen.

J. T. E. te L. Opnieuw dank voor uwe zending. Wij krijgen op die wijze een aardige verzameling en zijn daardoor, ofschoon de meeste van die middelen hier te lande, voor zoover wij weten, nog niet worden gebruikt, toch daarvoor gewaarschuwd.

De middelen van Graaf Mattei zijn reeds meermalen in ons blad besproken.

O. v. S. te H. Dank voor uw schrijven en de toezending

van „Le Médecin”. Het stuk tegen WINDELINX laz en wij met genoegen, maar het is niet geschikt om het in ons blad over te nemen.

Voor een geregelde toezending van het Maandblad wordt zorg gedragen.

Dr. J. C. O. te A. Ja, niet alleen in Noord Holland, maar in geheel Nederland wordt een enorme reclame gemaakt voor de *breukzalf van pastoor Beck*. Wij hebben in dit no. weer een waarschuwing geplaatst en daarvan staan een zeker getal exemplaren ten uwen dienste. Gelieve de benoedigde hoeveelheid slechts aan onzen Secretaris-penningmeester op te geven.

Met een mededeeling betreffende de slachtoffers, waarvan gij melding maakt, zult gij ons zeer verplichten; desverlangd blijft uw naam geheel buiten spel.

J. A. de B. te O. De toegezonden Maandbladen zullen u zeker de noodige inlichtingen omtrent den *fistelpot van Klaas Ursem* hebben verschaft.

I. H. D. te A. In *Captol* kunnen wij geen kwakzalversmiddel zien, ofschoon er wel wat veel reclame voor wordt gemaakt.

Terwijl de samenstelling wordt opgegeven, wordt er uitdrukkelijk bij vermeld dat het middel alleen dient tegen jeuken en schilfervorming op de hoofdhuid en dat men er niet meer van moet verwachten.

Er is echter iets anders, waarop wij de aandacht moeten vestigen. Indien de opgave van de samenstelling juist is — en na de lezing van de brochure hebben wij geen reden daaraan te twifelen, — dan bevat elk fleschje *Captol* o. a. 1 gram *Chloralhydraat* en in dit geval mogen door niet-apothekers en daarmee bij de wet gelijk gestelden niet minder dan 100 fleschjes tegelijk worden afgeleverd, terwijl de apothekers, omdat het *Chloralhydraat tot de vergiften behoort*, het niet anders mogen afgeven dan op voorschrift van een geneesheer enz. of op schriftelijke aanvraag, onder de voorzorgen vastgesteld bij art. 13 van de pharmaceutische wet.

Voor het geval geneesheeren het middel onder den naam van „*Spiritus Captoli Compositus*” wenschen voor te schrijven en willen laten gereed maken, bevat de brochure de formule van het voorschrift; het luidt aldus:

R. *Captol*.

Hydrat-Chlorali

Acid. tartaric. aa 1 grm.

Ol. ricini 0,5

Spir. vini (70 %) 100

Essent. flor. aeth. q.s.

Welke aetherische olie wordt gebruikt is, jammer genoeg, niet opgegeven; maar dat zal er weinig toe doen als het mengsel maar aangenaam riekt.

Volgens de brochure is het *Captol* een condensatie-product van tannine en chloral, bereid in de verfabrieken voorheen Fr. BAYER & Co. te Elberfeld.

C. E. P. te S. De *Eisenwein van van Lipp* te Cleve is in ons blad niet besproken. Volgens HAGER is het een oplossing van *Extract ferri pomatum* in 25—30 deelen wijn. Dus, zooals gij ziet, niets bijzonders.

K. S. te E. Het gezondene in dank ontvangen.

J. A. v. d. B. te A. Zeer gaarne stellen wij voor uw artikel ruimte van ons blad beschikbaar. Wij hebben het boekje nog niet gezien.

Dr. J. S. te N. Wij verzoeken u beleefd ons de toegezende gebruiksaanwijzing te zenden.

Het onderzoek van het poeder is afgelopen; het middel kan dan in het volgend no. worden besproken.

Mevr. H. de Q. te 's Hage, de Schrijfster van het „Ingezonden stuk” in ons vorig nummer, deelt ons mede, dat voor belangstellenden adres en nadere details gaarne ten dienste staan.

De Secretaris-penningmeester betuigt zijn dank aan allen, die hem het Maandblad van October '95 toezonden.

Onzen dank aan allen, die gehoor gegeven hebben aan het in ons vorig nummer opgenomen verzoek om ons met de kwakzalversadvertenties in de kleinere, plaatselijke bladen in kennis te stellen. Wij houden ons, voor 't vervolg, zeer aanbevolen.

Bij den Secretaris-penningmeester zijn nog voorhanden strooibijetten, behelzende waarschuwingen tegen WINDELINX en zijn gesticht. Leden onzer Vereeniging, vooral zij die weten, dat in hun omgeving nog de hulp van WINDELINX wordt ingeroepen, zouden een goed werk doen door de verspreiding van deze strooibijetten in die omgeving te bevorderen. Zij gelieven het benoedigd getal exemplaren slechts bij den secretaris aan te vragen. De onkosten voor de verspreiding worden gaarne vergoed.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Pastilles Poncelet. Even als in vorige winters worden ook nu weer deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Ook nu weer wordt er o.m. van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in de advertentie uit *teer, chloorzure potasch, ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling is opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SLUTSEMA te Middelburg, neeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu

zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen en zeker niet duurder.

Het Volta-kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophef wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te *Kopenhagen* door groote annonces aanbevolen als hulp voor lijdens aan *Jicht, Neuralgie* en *Rheumatische pijnen* in alle lichaamsdeelen, *Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aamborstigheid, Hardhoorigheid* en *Oorsuizingen, Huidziekte, Koliek, Hoofden Tandpijnen*, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen *cholera* aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toesteltje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is *niet in staat enige werking uit te oefenen*, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die *iets* afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor *een gulden* en 1 gulden 50 ct., maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk. Dringend waarschuwen wij het publiek: *Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zijn Volta-Kruis is de brutaleste leugen.*

Nederlanders, zorgt er voor, dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden en meer in handen hebben gespeeld.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Eén enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kan baten, den lijdend inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt.

Wij vestigen nogmaals de aandacht van onze leden en lezers op het Register op de tien eerste jaargangen van ons Maandblad, bewerkt door den heer J. M. VAN ELK te Dordrecht.

Het register is, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester, verkrijgbaar: voor de leden tegen toezending van 50 ct.; voor abonnés en niet leden „ „ „ 75 ct.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 751.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Pink-pillen.

Berichten: Sanden's electricische gordel. — Een brutale aanbeveling van IJzer Bravais. — Het schandboek van La' Mert. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Grootere artikelen: Asthma-pillen van Beijers. — De postadministratie tegenover kwakzalvers-flesschentrekkers. — De kwakzalverij in België. — De masseur D. Bakker. — Een welgemeende waarschuwing.

Ingezonden: Over het Institut Drouet.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz. — Middel tegen dronkenschap van de erven wed. Abbring.

Pink-Pillen.

Nu, Nederland wordt wel bewerkt voor den verkoop van deze pillen. De voornaamste couranten, die toch op den naam van *ernstige* bladen aanspraak willen maken, bevatten bijna dag aan dag misselijke verhaaltjes met de onmogelijkste prentjes versierd (?) ter aanbeveling van de *Pink-pillen*, verhaaltjes, waarvan ieder, die maar eenigszins kan lezen, het bespottelijke terstond moet inzien. Wij gelooven niet, wanneer wij onzen volksaard eenigszins kennen, dat dergelijke vertelsels, in 't algemeen, op ons, kalme Nederlanders, eenigen invloed zouden uitoefenen, wanneer het andere zaken betrof dan geneesmiddelen; zoodra echter de genezing van ziekten er bij te pas komt, schijnt een deel der bevolking elken onzin als zuivere waarheid aan te nemen, vooral wanneer het op zoo'n in 't oogvallende plaats in de „kranten” staat.

Wij vreezen derhalve dat de reclame voor de genoemde pillen gemaakt, min of meer succes zullen hebben en geven de twijfelachtige eer van dat succes te hebben bevorderd aan de bladen, die, à zooveel cent per regel, waaraan een belangrijke korting wel niet zal ontbreken, hunne kolommen hebben opengesteld om aan het Nederlandsche volk grove *leugens* als waarheid te doen verkondigen.

Want dat die aanbevelingen den toets der waarheid niet kunnen doorstaan, zal ons niet moeielijk vallen nader aan te toonen. Wij laten den inhoud van de advertentie, wat de verhaaltjes betreft, buiten bespreking; want dat het de eene maal een soldaat, een andere maal een molenaar of een naaister is, die door de pillen van een anders wisselen dood heet te zijn genezen, is ons volkomen onverschillig; wij hebben alleen te maken met dat gedeelte, waarmee bijna ieder van die vertelseltjes wordt besloten. Daarin wordt n.l. van de Pink-Pillen het volgende gezegd:

„Zij zijn krachtadig voor bloedarmoede, ver-

lamming, ruggemergstering, rhumatiek, heupjicht, zenuwpijn, St.-Veits-dans, hoofdpijn, zenuwziekte, kliergezwollen enz., zij zijn een hernieuwer van het bloed en een spierversterkend middel. Zij geven schoone kleuren aan de bleeke gelaatskleuren, handelen in al de tijdperken der verzwakking bij de vrouw en veroorzaken bij den man eene werkdadige werking tegen al de ziekten, veroorzaakt door lichamelijke en geestelijke overspanning en door buitensporigheden.”

Teneinde na te gaan in hoeverre de samenstelling der pillen aandeel kon hebben in al de wonderen die er van worden verteld, heeft de heer G. B. SCHMIDT, Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging, het middel aan een onderzoek onderworpen. In een houten kokertje bevinden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; wel een bewijs van een zorgvuldige bereiding!! Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten, gemiddeld 26 milligram *koolzuur ijzer* (ferro-carbonaat) per pil (*) doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels ontleed zullen doorgaan en dus *niet opgenomen zullen worden*.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande: In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferro-carbonaat) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers GABLIN & CIE. te krijgen, niet bij SNABILIÉ te Rotterdam hoeft aan te kloppen, maar dat men in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koop, dubbel zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 Blaudsche pillen *hoogstens* 35 cent betalen tegen f 1,75 die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”

(*) Het vermoeden bestaat, dat ook nog een hoogst geringe hoeveelheid *arsenik* aanwezig is. In hoeverre dit vermoeden juist is, zal door den heer SCHMIDT nog nader worden nagegaan en door ons later worden medegedeeld.

hoe gunstig werkende in sommige gevallen, *nooit* datgene zullen uitrichten wat er in de advertentie van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is wanneer er o. m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, heupjicht, zenuwziekte” enz.

En dan, wanneer men, met deze wetenschap, de prullige verhaaltjes nog eens overleest, dan zal men met ons de handen ineenslaan over de brutaliteit van den leverancier, die door zulke „praatjes” koopers tracht te lokken en het betreuren, dat onze groote pers zoo ruimschoots gelegenheid geeft tot het verspreiden van die praatjes.

Maar dan zal men ook gehoor slaan aan onze waarschuwing, reeds in het Maandblad van Maart j.l. opgenomen, en zich *onthouden* van het aankopen en gebruiken van de *Pink-pillen*.

Berichten.

Dr. Sanden's Electricische Gordel wordt in de laatste dagen in onze dagbladen als radicaal middel tegen allerlei kwalen aanbevolen. Wij hadden nog geen gelegenheid ons voldoende op de hoogte te stellen van dezen wondergordel en zullen er in het volgend nummer op terugkomen.

Maar toch geeft de advertentie ons aanleiding om nu reeds met kracht te waarschuwen tegen het aankopen van dezen gordel. Het middel *kan* niet doen wat er van beloofd wordt.

„De wederopstanding mogelijk,” aldus luidt de titel van een reclame, waarmee tegenwoordig het *IJzer Bravais* wordt aanbevolen. Kan het ergerlijker, wanneer men weet, (wat wij al dikwijls schreven) dat het *IJzer Bravais* geen bijzonder middel is maar overeenkomt met een ijzerpraeparaat, dat vroeger wel eens door geneesheeren werd voorgeschreven, doch, wegens de onvoldoende resultaten, thans geheel in onbruik is geraakt? 't Is brutaal!

Het schandboek van La' Mert, De Zelfbewaring, wordt tegenwoordig weer geadverteerd onder het opschrift „Uw leven gered”. Het is een boek, waartegen wij reeds sedert de oprichting van onze Vereeniging waarschuwden, dat speculeert op het schaamtgevoel van jongelieden, die, lijdende aan zekere kwalen, zich niet tot hun gewonen geneesheer durven wenden. Door allerlei overdreven schilderingen van de gevolgen van hun toestand brengt het hen bijna tot wanhoop, om hen als laatste redmiddel de door La' Mert aanbevolen geneesmiddelen — nietswaardige medicijnen die f 120 kosten — voor te houden.

Waarlijk boven de advertentie moest staan: „Uw leven verwoest”.

De brigadier der marechaussée te Buitenpost heeft tegen het hoofd eener chr. school in een naburige gemeente proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. (N. R. Ct.)

Asthma-pillen „Hollandia” van den arts Beijers.

In aansluiting met 't geen wij schreven in het Maandblad van December 1897 en volgens belofte in ons nummer van Maart j.l., deelen wij thans iets mede omtrent de samenstelling van bovengenoemde pillen. Daarbij is de volgende gebruiksaanwijzing gevoegd:

„Ter genezing van zelfs verouderde gevallen van Asthma is 't noodig 's morgens en 's avonds één pil te gebruiken, gedurende 3 à 4 maanden.

„Daarbij zorge men:

„Voor goede voeding, — vleesch, bouillon, eieren, melk, cacao, — 4 maal per dag, niet te veel tegelijk.

„Voor flanellen onderkleeding op 't bloote lichaam of gebruik van Jaeger ondergoed.

„Voor absolute onthouding van alcohol, ook wijn en bier en tabak en sigaren.

„Voor frissche lucht — zonder tocht — in de slaapkamer.

„Zich in acht nemen voor Noord- en Noord-Oostenwind en mistig weder.

„Adem te halen door den neus, dus met gesloten mond, en zoo noodig hiervoor een Contrarespirator aan te schaffen.

„Deze pillen zijn, alleen van bovenstaand merk en deze gebruiksaanwijzing voorzien, echt te bekomen bij h.h. Apothekers en bij Beijers, Arts te Beesd (prov. Gelderland)”.
Waarlijk, wanneer de eerste en de laatste alinea aan deze raadgevingen ontbraken, zou denklijk ieder geneesheer zich daarmee kunnen vereenigen en 't is heel slim van Beijers gezien, dat hij den lijders dergelijke leefregels voorschrijft. Op die wijze is er nog kans, dat er — bij 't gebruik van zijn pillen — somwijlen beterschap zal worden waargenomen . . . maar of de pillen alléén dit zullen bewerken?

Het lid onzer Vereeniging dat ons, wij erkennen het dankbaar, reeds zoo dikwijls met zijn kennis heeft bijgestaan, de heer B. A. VAN KETEL te Amsterdam, heeft de pillen aan een uitvoerig onderzoek onderworpen en daarin aangetoond: *jodoform*, *benzoëzuur* en kleine hoeveelheden *arsenik* en *digitalis-poeder* (vingerhoedkruid).

Derhalve niet minder dan vier *hoogst sterk-werkende, lang niet onschadelijke* geneesmiddelen, waarvan de gunstige werking bij asthma voor vele geneeskundigen wel een raadsel zal zijn, maar waarvan het vast staat, dat de twee laatste, arsenik en digitalis, behooren tot de hevigste vergiften, die, al is het ook in zeer geringe hoeveelheden, slechts met de meeste zorg mogea worden toegediend, terwijl de uitwerking op den patiënt onophoudelijk moet worden gecontroleerd.

Maar, wij willen toegeven, dat de arts Beijers, zooals hij in zijn eerste circulaire schreef „vele gunstige resultaten verkreeg met eene specifieke behandeling van asthmalijders” en erkennen volmondig, dat hij, in dit geval, al wordt zijn gevoelen niet door zijne collega's gedeeld, het recht heeft die behandeling op zijne patiënten te blijven toepassen.

Doch *alleen maar op zijne patiënten*, waarbij hij in de gelegenheid is na te gaan of de ziekte, waaraan zij lijdende zijn, werkelijk die behandeling noodig heeft en tevens of die behandeling nut doet en geen schadelijke gevolgen na zich sleept.

Maar waar BEIJERS verder gaat, veel verder, waar hij iedereen — die maar zelf moet oordeelen of hij aan asthma lijdende is — zijne pillen aanbeveelt met de belofte van genezing, waar hij, zonder eenige waarschuwing iederen werkelijken of vermoedelijken asthmalijder er toe tracht te brengen zeer sterkwerkende stoffen als benzoëzuur en jodoform en zware vergiften als arsenik en digitalis, gedurende 3 à 4 maanden, dagelijks, zonder controle op de werking, te gebruiken, daar pleegt hij een handeling, die in geen enkel opzicht te verdedigen, ja zelfs streng te veroordeelen is.

Daar komt men toe als men als geheimmiddel-leverancier optreedt.

Wij meenen derhalve het volste recht te hebben om ernstig tegen de pillen van BEIJERS te waar-

schuwen; wij zijn overtuigd, dat zij bij zeer vele gestellen *hoogst nadeelig* zullen werken. Wij herhalen onze waarschuwing met des te meer kracht, omdat de omstandigheid, dat de pillen door een arts worden aanbevolen, velen er toe zal brengen vertrouwen in het aangeboden geneesmiddel te stellen.

Het gatal „H.H. Apothekers” bij wie de pillen „echt te bekomen” zijn, zal wel niet groot zijn. De meeste apothekers, hunne roeping bewust, leenen zich niet om de kwakzalverij te helpen bevorderen.

De administratie der posterijen tegenover de kwakzalvers-flesschentrekkers.

*Dezer dagen werd te Amsterdam door de rechtbank te naal wegens oplichting tot gevangenisstraf veroordeeld, die in Hollandsche en Belgische bladen advertenties had doen opnemen, waarbij hij beloofde een tiental aardige St. Nicolaas- en Kerstcadeautjes te zullen toezenden aan alle inzenders van f 1.05. De meesten die hun geld stuurden ontvingen niemandal; aan enkelen was een kleinigheid toegestaan, doch die lang geen gulden waard was; ten slotte waren ook de advertenties niet betaald. Eigenaardig was de verdeliging van den beschuldigde, — waarbij hij zeide, dat hij slechts door toevallige omstandigheden verhindert was geworden om aan allen toe te zenden wat hij beloofd had; hij was toch gewoon om bij uitverkoopingen allerlei artikelen op te doen en deze dan te zenden; toevallig had deze wijze van inkoop hem thans in den steek gelaten en van daar dat hij in gebreke was gebleven; doch anders was hij gewoon geregeld aan zijne belofte te voldoen en niet, zooals de stellers van zoovele andere advertenties in de kranten, voor het toezenden van grof geld allerlei poeders en pillen en andere kwakzalverijen te sturen, die heelemaal geen waarde hadden.

Eigenaardig mogen wij deze verdeliging voorzeker noemen, nu een flesschentrekker van de bekende type en die dan ook werd veroordeeld, zich verdedigt met de bewering, dat hij lang zoo erg niet is als anderen, die van dezelfde methode van oplichterij gebruik maken.

Een juist deze laatste, wij hebben er herhaaldelijk op gewezen, wil de Nederlandsche rechter niet als flesschentrekkers erkennen, om hen als zoolanig te kunnen vervolgen en straffen. Belooft iemand in eene advertentie tegen toezending van een of van tien gulden, soms zelfs nog meer, een middel te zullen geven, dat iedere doofheid onfeilbaar geneest en zendt hij een fleschje slaolie of snuifpoeder — geen flesschentrekkerij, zegt de Nederlandsche rechter, want de afzender noemt het een geneesmiddel.

Wordt roode, groene of blauwe electriciteit aangeboden tegen allerlei ongesteldheden . . . geen flesschentrekkerij, heet het hoewel de politie in Duitschland er herhaaldelijk officieel tegen heeft gewaarschuwd, want een onbekende Graaf Mattei heeft dit een electrohomoeopathische geneeswijze genoemd. Worden iederen dag door bedriegelijke verhalen en voorspiegelingen van genezing in de nieuwsbladen de eenvoudigen en onkundigen aangespoord om geld te besteden tot het koopen van een soort van staalpillen omdat „zij zijn krachtadig voor bloedarmoede, „verlamming, ruggemergstering, reumatiek, heup-, „jicht, zenuwpijn, St.-Veits dans, hoofdpijn, zenuw-, „ziekte, kliergezwollen enz., een hernieuwer van „het bloed en een spierversterkend middel,” dan is dit alles volstrekt nog geen bedrog of flesschentrekkerij, zegt alweer de ambtenaar in Nederland, aan wien de handhaving van het recht is toevertrouwd, want de persoon, die door voorspiegeling van deze leugenachtige en onmogelijke resultaten tot koopen uitlokt, noemt hetgeen hij aflevert . . . pinkpillen.

Flesschentrekkerij, zegt hij, is het ook evenmin, wanneer een ander met prentjes en circulaires, met advertenties en brieven uitlokt tot het koopen van een smeerseltje van vet, want de verkooper zegt, dat het . . . breukzalf is en daarom alleen is dit geen bedriegelijke oplichterij, al is het ook zeker, dat nooit eenige breuklijder door deze of eenige zalf van zijn kwaal is, of zal kunnen worden genezen.

De eenvoudige woorden, „ziekte” en „geneesmid-

del,” in eene advertentie, beschutten in rechtsgeleerde oogen voor ieder vermoeden van flesschentrekkerij.

Gelukkig is deze opvatting elders niet evenzeer geldig; — hierboven spraken wij ter loops over eene waarschuwing van de politie in Duitschland; — zij doet dit in vele plaatsen geregeld en aarzelt niet vervolgingen in te stellen, waar zij er kans toe ziet. Ook in het land van de groote reclame worden alle flesschentrekkers over één kam geschorren, onverschillig onder welken naam zij het een of ander waardeloos artikel trachten aan den man te brengen.

De postadministratie der Vereenigde Staten van Noord-Amerika bezit namelijk in de wettelijke bepalingen van het land een eigenaardig en werkzaam wapen tegen de z.g. flesschentrekkerij. Volgens eene mededeeling der Scientific American heeft de postmeester-generaal onlangs tegen enkele bedrogfirmas een z.g. bedrogbevel uitgevaardigd. Een dergelijk bevel heeft de uitwerking, dat de daardoor getroffen van ieder gebruik der postinrichtingen binnen de Vereenigde Staten zijn uitgesloten; alle brieven enz. die voor dergelijke firma's zijn bestemd, worden door de postadministratie aangehouden en met een stempel voorzien, waaruit blijkt, dat de firma oneerlijke zaken drijft en aan de afzenders teruggezonden. Geldverzeningen worden op dezelfde wijze behandeld. Deze handelwijze berust op een bepaling van de wet, welke het gebruik van de post verbiedt aan alle ondernemingen die alleen daarop berekend zijn, om geld of eigendom onder bedriegelijke voorwendselen te bemachtigen. Tot uitvaardiging van een bedrogbevel is de postmeester-generaal bevoegd, wanneer volledige bewijzen geleverd zijn dat een onderneming alleen voor bedriegelijke doeleinden opgericht is.

Het maakt voor deze postadministratie geen verschil, al tracht men ook „het bedriegelijke doeleinde” te verbergen onder het voorwendsel van genezing van ziekten en gebreken.

Trouwens geheel nieuw is deze tusschenkomst van het bestuur der posterijen ook in Europa niet. Reeds vroeger (Maandblad Juni 1883) maakten wij melding van iemand hier te lande, die een postwissel uit Londen terugkreeg met bijvoeging van de administratie, dat zij niet was afgegeven, omdat de geadresseerde „een oplichter” was en ook in Duitschland worden dikwijls postwissels aan bekende kwakzalvers niet eerder doorgezonden, voor en aler eene der bovenbedoelde kennisgevingen van de zijde der politie aan de afzenders is uitgereikt; — het spreekt van zelf, dat de gelden als regel daarna weer worden teruggenomen.

Het is altijd dezelfde klacht die wij moeten herhalen; overal elders *tracht* de overheid althans paal en perk te stellen aan de flesschentrekkerij met geneesmiddelen, in Nederland alleen wordt het van wege de gestelde machten nimmer beproefd.

De kwakzalverij in België.

Reeds meermalen rees bij ons de lust op in het geachte maandblad den huidigen toestand der kwakzalverij in België uiteen te doen zetten; verschillende malen hebben wij die kwestie in Belgische politieke bladen behandeld en telkens zijn wij tot de slotsom gekomen dat de toestand vol gevaar was voor de openbare gezondheid, en dat zij, die den toestand moesten oplossen, wij willen zeggen de besturen van 't land, door deze of gene oorzaak over de moeilijkheden heenstapten en de zaak lieten gelijk zij was.

Dat de toestand alles wel ingezien, ijzinglykend is, zal ons voorzeker niemand betwisten. Van alle kanten rijzen gestichten op, zoogezegd tot het genezen der tering, der doofheid, kankerachtige gezwollen, wonden en meer andere kwalen en plagen van 't menscheijk geslacht. Dat deze gestichten wel niet anders tot doel hebben dan de exploitatie van de menscheijke domheid, dit zullen de leden van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij wel beter weten dan iemand. De patienten die in die rooverskoten zijn verpleegd (?) geworden, hebben er ook weinig verlichting gevonden, tenzij in hunne geldbeurs.

Eene andere plaag waarmede wij in België hevig worden gekweld, zijn de specialiteiten of geheimmiddelen. Dit punt bovenal verdient grondig be-

apropen te worden. Op het laatste Congres, te Brussel gehouden, heeft het Belgische apothekerskorps de geheimmiddelen aangenomen als eene wettige en met niets strijdende zaak. Wat kunnen wij er al veel over zeggen? Het fabriceren en verkoopen van *spécialités* is den Belgischen apotheker door de wet toegelaten; veel meer: de vreemde geheimmiddelen komen ten gevolge der vrijhandelsgezindheid van België in volle gerustheid ons landeken binnen. Overgrooten syndicaten vormen zich in vreemde streken tot het lanceeren van den *Vin de St. Rafaël* of de *Pink Pills*. Deze vereenigingen, meestal uit personen, op het terrein der geneeskunde onbevoegd, samengesteld, zetten de dagbladen en tijdschriften vol met de roemrijke aanprijzing hunner produkten. *Mundus vult decipi* zegt het spreekwoord, en *Mundus*, die de aankondiging heeft gelezen, heeft er van onder zien bijstaan: te verkrijgen in alle goede apotheken. Wee u deftige praktizijn, zoo ge die produkten niet in huis hebt; *Mundus* heeft u seffens gewogen: uwe apotheek deugt niet, men kan er de vreemde *spécialités* niet bekomen die in alle goede bazars te verkrijgen zijn; en zoo komt het, dat men verplicht is al eens tegen wil en dank de pillen van X, de tabletten van Y, en de siroop van Z in huis te hebben. De geheimmiddelen hebben in den laatsten tijd veel papier doen zwart maken. Men heeft geschreven van alle zijden, er vóór en er tegen en op de meest ondoelmatige wijze. Immers men zal misschien in heel Belgenland geen dagblad kunnen vinden, waarin men eens de *spécialités* over den hekel mag halen en ze in hun waar daglicht doen uitschijnen; deze deftige organen vinden er het grootste deel van hun profijt bij, de reklamen en aankondigingen der groote kwakzalvers niet van de hand te wijzen. Zoo kwam het dat al wat er tegen kwakzalverij met geheimmiddelen werd geschreven, in bijzondere professioneele organen voorkwam die het publiek niet onder de oogen kwamen en zoodoende is het alsof er niets werd geschreven.

Om een gedachte te geven van de enorme uitbreiding die de specialiteiten-verkoop in België heeft genomen, zullen wij eenen catalogus aanhalen van de in België meest gebruikte geheimmiddelen. De bloote opsomming dier artikelen, meest van Franschen, Duitschen Engelschen oorsprong, beslaat niet minder dan 56 bladzijden groot in 8°. Voegen wij nu er bij dat er in bijna elke apotheek van ons land een of meerdere geheimmiddelen bestaan, dan zult ge tot het besluit komen dat de kwakzalverij met geheimmiddelen nergens op zulke breede schaal wordt uitgeoefend als in België; waarlijk ons vaderland is het luilekkerland der *spécialités*.

De oorzaak daarvan zult ge me vragen? o, doodeenvoudig. De schuld van dien toestand ligt enkel in de wetgeving. Onze gelukzalige wet van 1818 heeft het leven aan de apothekers onmogelijk maakt. In al de steden en dorpen van het platteland (?) is het den artsen toegelaten de geneesmiddelen aan de patienten te geven. Derwijze is het getal apothekers ten plattelande heel gering en de meeste praktizyns bewonen de groote steden. Ten gevolge der concurrentie, der zware onkosten van het leven in de groote stad, als huishuur, kleeding en voeding, is het den belgischen apotheker totaal onmogelijk bij het deftig uitoefenen van zijn ambt door de wereld te komen. Hij moet naar andere geldbronnen zoeken die in zijne brandkast vloeien. Van daar de specialiteit. Wat is natuurlijker? En daar de wet er geen bezwaar in vindt die toe te laten gaat het nog gemakkelijker. Altijd zeker is het toch, dat de deftige en rechtschapene beoefenaars der pharmacie niets beter vragen dan de afschaffing der *spécialités*, maar tevens ook de herstelling van de rechten der pharmacie, want zoolang als men ons onze heiligste rechten ontroofd op het platteland kunnen wij natuurlijk het eenige recht dat de wet ons ten onrechte toekent niet met de voeten treden. Ten andere: in de bespreking der voor- en nadeelen die de specialiteit opleverde heeft men vooruitgezet dat, moest men den verkoop der *spécialités* verbieden, dit verbod enkel de belgische en niet de vreemde geheimmiddelen raakte en bijgevolg zouden wij er nog erger aan toe zijn.

Wij hebben tot hiertoe enkel gesproken van charlatanisme gepleegd door personen in het vak der ge-

nees- en artseneeskunde ingewijd. Maar wij willen ook nog een woordje reppen over het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst en der pharmacie door leeken, totaal onbevoegd.

Het getal personen die ten allen kante bekend zijn voor het genezen van bepaalde ziekten en kwalen is overgroot. Zoo hebben wij eenen Duitscher gekend in Dendermonde die als wever op eene fabriek werkte en zich uitgaf als bijzonder deskundige voor de genezing van alle kwalen. Deze man kreeg na twee jaren praktijk zoodanige beroemdheid dat hij bedankte voor zijn werk en zich te St. Gillis bij Dendermonde vestigde als kwakzalver. De pillen door dien artist vervaardigd waren van louteren aloë en wierden verkocht à rato van 20 voor 1 gulden. Natuurlijk was dit zaakje veel winstgeverder dan het weversambacht. Wij zouden met honderden voorbeelden van dergelijken aard die wij in onze eigene praktijk (slechts 5 jaren dat wij ons met het anticharlatanisme bezig houden) hebben opgedaan, maar wij vreezen te langdradig te zijn en hopen later op dit punt nog wel eens terug te komen.

Hebben wij niet eenen bestuurder van 't Weezenhuis in eene onzer grootste steden door verschillende dagbladen zien beschuldigen de oogen van verscheidene weezen te hebben laten verknoeien door onbevoegde personen, die voor alle kwalen, horresco referens, zalf van koemest gebruikten?

Wij zelf hebben door herhaald schrijven aan de geneeskundige Commissie van ons ressort een onderzoek uitgelokt bij verschillende personen onzer stad waarvan sommigen de geneeskunde, de veeartseneeskunde onbevoegd uitoefenden en de anderen ongewettigd genees- en kwakzalversmiddelen verkochten van geachte (hoed af a. u. b.) firma's Akker en Von Gimborn. Na lang wachten gebeurde het onderzoek toch en tot hiertoe weten wij nog niet wat het einde ervan zal uitmaken, doch de Collega, die er mede belast was en die al de door mij aangeklaagde feiten echt had bevonden, troostte mij met de zalige hoop dat er toch niet veel zou aan te doen zijn. Doet dan al uw best om kwakzalvers te vervolgen in ons verlicht België. Dan komt de geneeskundige Commissie u zeggen: Ja Mijnheer het is waar; al de door u aangehaalde feiten zijn echt; het is oprecht schandelijk dat zulks gebeurt enz. enz., doch troost U, er valt niets aan te doen. — Doch als er een apotheker het in de gedachte krijgt van op zijnen gevel te doen schilderen: *Aangenomen apotheker van den Staatsspoorweg* ofwel *Staatslaboratorium* dan zijn er geneeskundige Commissiën genoeg om hem te doen vervolgen en als hij in den eersten aanleg wordt vrijgesproken dan vervolgt men hem tot in hooger beroep. Ja ja alle belgen zijn gelijk voor de wet.

Ge kunt dus reeds beseffen hoe hoog de thermometer der kwakzalverij in België geklommen is, achtbare lezers; wij zullen echter kortelings erop terugkeeren en sommige feiten en toestanden eens nader bespreken.

O. VAN SCHOOR, APOTHEKER.

Herenthals, 9 April 1898.

De masseur D. Bakker.

In een brochure getiteld: *De geneeskunde der toekomst*, tracht een masseur D. BAKKER het publiek te overtuigen van de groote waarde van massage voor alle mogelijke kwalen. Wij zouden die brochure misschien niet hebben besproken, wanneer wij bij de lezing de overtuiging hadden gekregen, dat hier een ernstig man aan 't woord was, die een lans breekt voor de massage in 't belang van zijne lijdende natuurgenoeten, maar die overtuiging hebben wij niet. Integendeel, het smalen op de geneeskundigen en hunne methoden, dat schering en inslag van het boekje uitmaakt en het hemelhoog verheffen van zijn methode, zelfs in de meest onmogelijke gevallen, verwekt ernstigen twijfel aan de zuiverheid der bedoelingen. De lezer oordeele zelf uit enkele citaten, die wij aan het werkje ontleenen:

„Een aantal bestudeerde heeren zijn onuitputtelijk in het uitvinden van prachtige inrichtingen voor alle soorten van lijders, teneinde onder hunne speciale behandeling weer in het genot van de zoo onmisbare gezondheid te geraken.

Evenwel is het of de natuur met al deze welgemeende en menschievende pogingen den spot drijft,

daar meestal van al die schoone beloften maar zeer weinig overblijft.

Het belangstellend publiek is echter nooit moede om, waar voor dergelijke doeleinden zijn hulp wordt gevraagd, gewillig hart en beurs te openen; doch het is voor hen te bejammeren dat de resultaten niet meer aan het doel beantwoorden.”

„Wanneer men voor eeuwen geleden den voet verzwikt of verstuikt had of eenig ander ongemak van dien aard beliep, moest men naar gelang van den aard der beleediging eenige weken het bed of den stoel houden.

Daar is tot op den huidigen dag nog geen verandering in gekomen.

De genezing wordt onder het wakend oog van den medicus en onder het aanleggen van koudwaterverbanden, geheel aan de natuur overgelaten, daar de medicus niet de geringste macht kan uitoefenen, teneinde in dit geval de natuur te leiden.

Hoe groot is niet het aantal ruggegraat-, borst- en longlijders.

Voor dergelijke lijders heeft voorheen nog nooit genezing bestaan, zij zijn altijd ongeneeslijk geweest en zijn dat volgens de tegenwoordige geneeskunde nog.

Talloos zijn de offers welke door dit onvermogen voortdurend door de tering worden geëischt; daar deze ziekte volgens de tegenwoordige kunst wel getemperd, doch niet genezen wordt”.

„Wandelen wij door onze straten, over onze pleinen, langs onze grachten en kaden, het moet elkeen treffen wanneer hij ziet hoe een aantal onzer natuurgenoeten zich op krukken, met verdraaide ledematen of op zeer ongelijke zolen een weg door het leven tracht te banen.

Het zijn meest alle resultaten van onze hedendaagsche geneeskunde.

Wat had het levenslot van deze ongelukkigen kunnen zijn, wat hadden zij voor de gemeenschap kunnen betekenen, waren zij in hunne jeugd doelmatiger behandeld geworden.

Evenals wij, zijn ook zij bijna allen welgeschapen ter wereld gekomen en ongemerkt zijn de kiemen hunner kwalen ontstaan, de gevolgen zijn niet uitgebleven en de tegenwoordige geneeskunde weet daarvoor niets.

Waren deze ongelukkigen in dat stadium op *doelmatige wijze gemasseerd**) geworden, met hetzelfde recht had ook hun lichaam zich verder kunnen ontwikkelen.

Hoe groot is niet het aantal lijders aan de ademhalingswerktuigen, zij kunnen ons bijna dezelfde diensten bewijzen als het weerglas.

Ook voor hen heeft deze kunst tot nog toe niet veel meer dan asthmacigaretten, teerpillen, roode poeders enz.; doch de kwaal blijft trots al deze middelen bestaan.

Door de massage kunnen deze lijders geheel worden genezen”.*)

„Geheel worden genezen”, het staat er; lang leve de massage en Bakker!!

En lezer, zie verder wat B. schrijft over de gevolgen van de toepassing van massage:

„De hinkende en verdraaide stumpers zouden geleidelijk van onze straten en wegen verdwijnen. Onze ongelukkige teringlijders behoeften niet langer in den vreemde te vertoeven, doch konden in hun vaderland *de gezing vinden*”.*)

Neen, dat is al te bar; dat is taal van een kwakzalver.

Een welgemeende waarschuwing.

*Door de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst is een commissie benoemd om verslag uit te brengen over het afgeven van zieken-attesten voor levensverzeke ringmaatschappijen enz.

Aan het slot van haar rapport wijst de commissie er op, dat zoo langzamerhand aan de geneesheeren met al te groote vrijmoedigheid allerlei attesten worden gevraagd door „bedelaars zoowel als „door fabrikanten van versterkende bieren en van „Zwitserse pillen” en raadt zij de geneesheeren ten sterkste aan hun welwillendheid op dit gebied

*) Wij cursiveeren.

wat te beperken.

„Geen verklaring“, zoo eindigt de commissie, „moet door ons afgegeven worden, zonder dat wij weten, dat er een eerlijk en ernstig gebruik van zal worden gemaakt.“

Waarlijk een woord dat behartiging verdient; het gebruik dat van geneeskundige verklaringen gemaakt wordt door geheimmiddelen-kramers, die vaak door allerlei kunstjes zich deze attesten weten te verschaffen, is verre van eerlijk, wanneer zij alleen moeten dienen om de eenvoudigen zand in de oogen te strooien omtrent de waarde en kracht hunner kwakzalverijen en ongelukkigen tot koopen uit te lokken.

't Zou een zegen zijn, wanneer geen enkel Nederlandsch geneesheer meer zijn hulp voor zulke attesten wou verleen. Gaarne erkennen wij, dat, door herhaald geschrijf wakker geschud, de groote meerderheid der geneesheeren in ons land tegenwoordig de oogen open houdt en zich niet zoo spoedig laat verleiden tot het afgeven van getuigschriften als in vroegere tijden, maar toch geheel ontbreken de voorbeelden van lichtzinnige welwillendheid ook heden nog niet.

Mogen ook die enkelen zich, voor het vervolg, voor gewaarschuwd houden door het woord hunner gezaghebbende Maatschappij.

Ingezonden.

's Gravenhage, 5 April 1898.

Geachte Redactie!

In de Wereldkroniek komt, o.a. in de nos. van 19 Febr., 12 Mrt. en 2 April l.l., voor en nog wel onder de hoofdartikelen bij de vermelding van verdienstelijke personen en vermaarde inrichtingen, het *Instituut van Dr. Drouet 147 rue du trone* Brussel; die artikelen zijn geteekend P. Fidert. Ik begrijp niet hoe dat blad onder dien vorm zulke reclamestukken opneemt, terwijl het mij voorkomt dat men hier te doen heeft met zaken als die van Windelincx en dergelijken. Om mij er van op de hoogte te stellen, verzocht ik een exemplaar van het „Journal de la phthisiologie“ dat in het artikel als een geregeld verschijnend blad aanbevolen werd en naar het mij voorkomt slechts uit één reclameblad bestaat (zonder datum) en ook wel tot opschrift heeft „Journal de la surdité“, want het gesticht geneest alle ziekten. Het artikel in het nummer der Wereldkroniek van 19 Febr., geneest oorzikten en die van het strottenhoofd, keel en neus en het Journal de la surdité wordt genoemd het belangrijkste der otologische dagbladen der geheele wereld; dat in het no. van 12 Mrt. geneest tering.

Bij de belangstelling, die U steeds in dergelijke kwakzalverijen toont in uw maandblad, zend ik U het zoogenaamde journal de la phthisiologie en voeg daarbij een uitknipsel der Wereldkroniek en van het N. v. d. Dag en eene kennisgeving waaruit blijkt hoe het instituut zonder den patiënt gezien te hebben voor al die kwalen genezing aanbiedt; bij verder onderzoek zou wel blijken dat het alleen eene geldkwestie is. Het geneesmiddel van tering toch moet nog gevonden worden.

Ik herinner mij dat lang geleden dit instituut in uw maandblad behandeld is; 't zou nuttig zijn, nu er weer algemeen reclame voor gemaakt wordt, er eens op terug te komen.

Hoogachtend

J. W. DEL C.

Met genoegen geven wij aan het bovenstaande een plaats; niet, omdat daarin zaken worden vermeld, die onze getrouwe lezers niet reeds weten, niet, om meer speciaal de aandacht te vestigen op de handelingen van *De Wereldkroniek* in deze zaak — dit blad is in dit opzicht niets erger dan de meeste groote bladen in ons land —, maar omdat wij het aangenaam vinden, dat ook van andere zijde dan de onze de aandacht op het *Instituut Drouet* wordt gevestigd. Wij vinden in dit schrijven tevens aanleiding om den belangstellenden lezer in herinnering te brengen, dat wij reeds meermalen tegen dit Instituut hebben gewaarschuwd, o. a. uitvoerig in de Maandbladen van December 1895 en van Maart en Augustus 1897. Exemplaren van deze bladen zijn, voor zoover de voorraad strekt, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester gratis verkrijgbaar. Op het oogenblik verbiedt de plaatsruimte — er zijn zoo veel nieuwe zaken te behandelen — stukken uit de vroegere waarschuwingen over te nemen; later hopen wij het eens te doen.

RED.

Correspondentie.

Als lid is toegetreden de heer A. Morel, apotheker te Malang.

Dr. J. S. te N. — De poeders tegen de vallende ziekte zijn welwillend onderzocht door Dr. M. GRESHOFF te Haarlem, die als de bestanddeelen kon constateeren: *Pulv. rad. Dictamni albi* (Geneeskrachtig Esschenhout) en *Pulv. rhizom. Zedoariae*. Beide zijn, zooals u misschien bekend is, in vele dergelijke familierecepten voor antepileptische poeders aanwezig; o. a. is reeds de aandacht op dit mengsel gevestigd in de Maandbladen van April en Mei 1882, waarbij toen ook de eigenaardige gebruiksaanwijzing, vrij wel overeenkomende met die welke ons door u werd toegezonden, is meegedeeld. De vorige Redactie vond daarin gelegenheid om te wijzen op de onwerkzaamheid van het middel bij vallende ziekte en wij zijn van hetzelfde gevoelen.

Toch willen wij de poeders, thans tot onderzoek en bespreking ontvangen, niet uitvoerig in het Maandblad behandelen, omdat het afleveren daarvan niet is te beschouwen als kwakzalverij in den zin dien wij daaraan hechten. Wij twijfelen geen oogenblik aan de goede trouw van den persoon, die het middel beschikbaar stelt, dewijl het middel gratis wordt verstrekt onder bijvoeging van de raadgeving, dat eerst aan den huisdokter moet worden gevraagd of de poeders mogen worden ingenomen.

Wanneer die raadgeving wordt opgevolgd dan zal, naar wij mogen vermoeden, het middel niet veel atrek meer vinden; — evenwel zien wij het aanbevelen en aanwenden van dergelijke familierecepten (ook bij andere kwalen) met leedwezen, omdat daardoor, al zij 't ook dikwijls zonder kwade bedoelingen, het geloof of bijgeloof in geheime geneesmiddelen gesteund en de tijdige en doelmatige aanwending van de juiste middelen menigmaal tegengehouden wordt.

M. J. te R. Gij zoudt ons zeer verplichten indien gij ons eenige inlichtingen omtrent dien masseur kondet geven, vooral omtrent die gevallen, in het boekje vermeld, waar de methode onder medewerking van een arts is aangewend.

W. N. v. R. te M. Het onderzoek van het „smeer“ is nog niet afgelopen. Dergelijke onderzoekingen zijn zoo moeilijk en tijdroovend.

A. R. T. te A. Wij danken u voor uwe mededeeling, maar de zaak was ons bekend. „Onze krant“ wordt ons geregeld toegezonden; dat wij echter van den inhoud geen nota nemen heeft zijn oorsprong in een door ons aangenomen beginsel, om, tenzij bij hooge uitzondering, geen stukken van kwakzalvers op te nemen. En als kwakzalver beschouwen wij, om redenen reeds meermalen in ons blad uiteengezet, de firma JOSEPHUS, Jac. van Campenplein 62 te 's Hage, welk adres ook opgegeven staat als dat van de redactie en administratie van „Onze Krant“. Dat dit blad de partij van WINDELINCX opneemt, zal u nu wel niet verwonderen.

C. G. H. te K. a. d. Z. Zaken, die werkelijk goed zijn bestrijden wij niet; ook niet de middelen die te duur worden verkocht alleen daarom. Maar eerst, wanneer die hooge prijs gevraagd wordt voor een middel van geen of geringe waarde, dat aanbevolen wordt als een geneesmiddel tegen allerlei kwalen, zonder dat te zijn en wanneer men dan dat middel laat doorgaan voor iets dat een hooge waarde heeft, ja, dan zien wij ons verplicht daartegen te waarschuwen, ook wat den prijs betreft. Want juist daardoor kan het publiek zien waar het om te doen is.

G. J. B. te 's H. De *Siroop de Calaya* was ons niet bekend. Voorzover wij uit de bijgevoegde geschriften kunnen oordeelen, mogen wij de zaak nog niet als kwakzalverij beschouwen. Wel trof het ons, dat de fabrikant, de apotheker CHANDRON, erg veel ophef maakt van een middel, dat volgens de andere bijgevoegde brochure (waaruit ook blijkt dat het middel in groote hoeveelheden niet onschadelijk is) nog lang niet voldoende is onderzocht.

Vermoedelijk is het een van die vele middelen, tegenwoordig zoo dikwijls in den handel gebracht, die, bij onpartijdig onderzoek, even spoedig verdwijnen als ze verschijnen. Wij raden de grootste voorzichtigheid aan.

W. M. H. A. te 's H. Kan best tot Juli wachten.

J. J. H. te 's H. De kwakzalverij van VINCENT te Grenoble en het schandelijk lokmiddel dat hij gebruikt, zijn beschreven in de Maandbladen van Februari '95 en April '96.

Dr. v. D. te L. Dank voor de toezending; SANDEN'S *Electrische Gordel* zal later worden besproken. Men behoeft de advertentie maar in te zien om te begrijpen, dat men hier weer met een variatie op het gebied van de electro-therapeutische kwakzalverij te doen heeft.

K. S. te R. Zie omtrent het *Instituut Drouet* het „Ingezonden stuk“ in dit no.

Mej. J. J. v. B. te L. Wij danken u voor uwe medewerking en houden ons verder aanbevolen. In dit no. zult gij voldoende over de *Pink pillen* worden ingelicht; het no. van Maart is zeker al in uw bezit. Ja, dat diët is zeker niet kwaad; het ongelukkigste is, dat de meeste personen een diët, aangegeven door een kwakzalver, angstvallig opvolgen, terwijl zij de desbetreffende voorschriften van hunnen geneesheer soms schromelijk verwaarlozen. Daardoor komt het, dat, bij het gebruik van kwakzalversmiddelen meermalen genezing volgt, waaraan het middel zelf echter niet het geringste deel heeft.

J. H. D. te M. Dr. Hebra's *Flechtentod* is nog in onderzoek. Wij zullen het middel zoo spoedig mogelijk behandelen.

H. v. d. M. te R. Opnieuw onzen dank voor uwe zending; zeker zullen wij nadere inlichtingen trachten in te winnen.

Uw denkbeeld omtrent de *korte berichten*, reeds vroeger enkele malen, niet geregeld, in toepassing gebracht, zullen wij aan het Bestuur der Vereeniging ter overweging geven. Uw aanbod zal ons dan zeker goed te pas komen.

O. v. S. te H. De hoofdinhoud van uw artikelje „Een teeken des tijds“ heeft reeds in alle couranten gestaan en is ook, in beknopte vorm, in ons blad opgenomen. Gij zult het dus wel goed vinden, dat wij het niet plaatsen.

R. J. R. te L. De Maandbladen, waarin uitvoerig over somnambules enz. is gehandeld, zijn meest van anderen datum en grotendeels uitverkocht. Wanneer wij nog eenige vinden zullen wij ze u zenden.

A. D. te R. Het *Beroertewater van Weissmann* in een volgend nummer; er was nu geen plaats.

— Wij verzoeken beleeft allen die inlichtingen van ons verlangen, zoo mogelijk, met het inzenden hunner vragen niet tot het laatste gedeelte der maand te wachten. Wij geven zoo spoedig mogelijk antwoord, maar dit vereischt soms een onderzoek van onze zijde, dat tijd kost.

Een vasten uitersten termijn van inzending willen wij niet stellen, omdat wij de gelegenheid tot het vragen van inlichtingen niet willen beperken en er omstandigheden kunnen voorkomen, dat, al is 't zelfs kort voor het afdrukken, ons advies geen uitstel kan lijden.

Met dit nummer wordt de op 27 April j.l. gesloten ledenlijst over 1898 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn met een * aangeduid de leden, die hunne contributie over 1898 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra bijdrage voor de kas hebben gegeven.

De leden, die hunne contributie nog niet hebben betaald, worden beleeft verzocht, ten einde moeite en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen.

Nogmaals verzoeken wij onze leden, ieder in zijn kring pogingen aan te wenden tot vermeerdering van het ledental. De Vereeniging heeft moreelen en finantieelen steun noodig om haren strijd met kracht voort te zetten.

Met een weinig moeite van de zijde onzer leden zou het getal deelnemers in dien strijd ongetwijfeld grooter zijn.

Herhaalde Waarschuwingen.

Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz. In vroegere tijden schreef men aan steentjes, metalen plaatjes of bandjes, die men om den hals droeg, een wonderdadige werking toe.

Voor al bij moeders openbaart zich dit geloof nog, als hare kinderen verkeerden in de gevaarlijke periode van tanden-krijgen. De moeders dienen dan vooral bijzondere zorg aan haar kroost te wijden; zelfs kleine stoornissen in de voeding kunnen dan ernstige gevolgen hebben.

Om het gevaar te bezweren, hangt de een den kleinen mollepoottjes om den hals, een ander een snoer boontjes of kraaltjes, doch een derde meent wat beters gevonden te hebben en gebruikt wat onder den langen naam van *electromotorische tandhalsbandjes* verkocht wordt.

Deze laatste dingen worden gemaakt door zekeren ROBERT HOLTZ, te Nijmegen. Voor 95 cents (vroeger 85 cents) wordt zulk een dingetje franco toegezonden, doch voor 10 cent zou een ieder het zelf kunnen maken. Want zulk een bandje is slechts een strookje zwart fluweel met een paar zijden lintjes om het vast te strikken, en daar binnen een viertal strookjes katoen met zwavel bedekt. Dat voddige ding moet dag en nacht om den hals van den kleine blijven zitten. Zal het iets kunnen uitwerken?

Goeds kan er niet het minst door verkregen worden, maar wel zal elk bandje dat verkocht wordt het treurige bijgeloof in de hand werken.

Want natuurlijk dat de meeste kinderen, ook met zoo'n bandje, goed door het tanden-krijgen heen komen en menige moeder zal dan het tandhalsbandje als de oorzaak ervan beschouwen en den lof daarvan in elken kring van vriendinnen verkondigen.

Een moeder, die werkelijk iets goeds wil doen om hare kindertjes in de periode van het tanden-krijgen van nut te zijn, koope een der vele boeken over de verzorging en opvoeding van jonge kinderen en behartige de wenken, die daarin worden gegeven.

Middel tegen dronkenschap van de Erven Wed. Abbring.

Deze firma bezit, zooals zij adverteert, het onfeilbare middel tegen het misbruik maken van sterken drank. De prijs wordt in de advertentie niet vermeld, doch schrijft men aan de firma, dan ontvangt men het bericht, dat het vijf en twintig gulden kost. Tevens krijgt men opnieuw de verzekering, dat het middel onfeilbaar is en eenige gedrukte attesten, die dit moeten bevestigen.

De firma houdt haar waar op prijs. Niettegenstaande de zware concurrentie van de laatste jaren, laat zij zich nog f 25 betalen; waarvoor?

Het middel is een plantenpoeder, dat men met melk of citroenlimonade moet drinken, en op zich zelf niets zal baten, maar het eerste voorschrift dat daarbij gegeven wordt luidt: *gedurende 56 weken geen drank gebruiken*. Wanneer dit gedurende die 13 maanden, zonder een enkele afwijking wordt volgehouden, en de patiënt, telkens wanneer de trek naar sterken drank boven komt, wat melk of limonade met een weinig van het poeder gebruikt, dan heet het, dat voor goed een afschrik van drank wordt verkregen.

Niemand zal het thans behoeven te verwonderen dat nu en dan wel eens „genezingen“ zijn verkregen; wie inderdaad de kuur goed doormaakt, zich aan het voorschrift houdt en meer dan een jaar lang geen druppel drank gebruikt, die is gelukkig op weg tot beterschap. Doch een ieder kan ook inzien dat hetzelfde succes zonder het dure poeder van f 25 had kunnen worden verkregen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 755.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Geoorloofde of ongeoorloofde reclame.

Berichten: Het Staphorster Boertje. — Onbevoegde uitoefening der verloskunde. — Bestrijding der kwakzalverij door een Bisschop. — Een fout in een kwakzalvers-reclame.

Grootere artikelen: Sanden's electricische gordel. — Glandulen. — Warner's Safe Cure. — Een middel tegen de kwaal. — Oogbalsem uit Middelburg. — De dephouders van Beijer's pillen. — Een aardige vergissing in een attest.

Ingezonden: Over de kosten van de reclames.

Boekbeschuwing: H. J. A. Van Voornveld, Tuberculose.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Middelen tegen beroerte van Roman Weismann. — Teercapsules van Guyot. — Pink-pillen.

Geoorloofde of ongeoorloofde reclame.

De *Amsterdammer Courant* van 9 Mei bevat, onder bovenstaanden titel, een artikel, op 't oogenblik bij de reclame voor de *Pinkpillen*, zóó actueel, dat wij het in zijn geheel als hoofdartikel overnemen, ons veroorloovende enkele beschouwingen daaraan toe te voegen.

„Het is van oudsher, zoolang er advertenties zijn, een netelige vraag in hoever men met het toelaten van allerlei reclames uit zedelijk oogpunt gaan mag en in hoever er voor een courant (voor haar eigenaars of beheerders) een aansprakelijkheid voor den inhoud der advertentie-pagina overblijft.

„Aan geldelijke aansprakelijkheid uit dien hoofde denkt niemand meer. Gansch verlaten is het standpunt, eens ingenomen door den *gérant* van een Fransch dagblad, die zijn abonnees de schade vergoedde, door hen beloopen bij het doen van bestellingen op een misleidende advertentie. Maar onbevredigend is toch ook dat tegenovergestelde standpunt, dat de advertentie-pagina een witte muur is, waarop iedereen — mits betalende! — mag schrijven wat hij maar wil.

„Intusschen moet men bij de waardeering dezer zaken wel rekening houden met de tijden en omstandigheden. Geloofde vroeger iedereen „de krant” als een onteufbare bron, niet enkel van nieuws, maar ook van aanbevelenswaardige adressen, tegenwoordig (belaas, door de ondervinding geleerd!) is het publiek sceptischer geworden en neemt niet meer zoo onvoorwaardelijk aan wat „in de krant” staat.

„Het publiek van onze dagen is in dit opzicht wijzer dan een vroeger geslacht en men kan daarom, zonder gevaar van misleiding, advertenties opnemen, die met zekere twijfelzucht gelezen, onschadelijk zijn. Niemand neemt meer al de plechtstatige en stellige verzekeringen van de advertentie-pagina voor volkomen ernst op.

„Zoolang maar de advertentie, de reclame als zoodanig onbetameld optreedt, is zij in onzen tijd niet gevaarlijk meer. Te duchten valt zij eerst, wanneer ze niet meer schijnt een mededeeling van den leverancier, van den onmiddellijk belanghebbende, maar een na onpartijdig onderzoek verworven oordeel der redactie. Dan is er werkelijk groote kans op misleiding van het lichtgeloovig publiek, dat — achterdochtig voor de klaarblijkelijke reclame — het slachtoffer wordt van de als argevoos berichtje, als onschuldige mededeeling geplaatste betaalde en redactioneel gestelde aanbeveling.

„Iedereen weet dat de Panama-onderneming rondweg op haar budget eenige miljoenen francs had uitgetrokken voor *frais de publicité*, publiciteitskosten, die bestonden in . . . geschenken aan de redacties in ruil voor handige, immers verkapte reclame.

„Daar schult het gevaar van de moderne reclame en op dat punt moet nauwlettend toezien wie de vaderlandsche journalistiek „van vreemde smetten vrij” wil houden. Want

het is een smet en een vieze ook! En gelukkig is zij ons nog vreemd, hoewel

„Ziehier wat ons dit onderwerp aan de orde deed stellen: Een buitenlandsch apotheker wenscht debiet te vinden ook in ons land voor zeker soort pillen. Hij heeft daartoe handig-gestelde advertenties opgemaakt. Na een pakkend „hoofdje”, d.i. een sprekend opschrift, laat hij het woord aan „onzen correspondent”, die mededeelt, zoo in den lossen reportage-stijl dien men kent, hoe hij door zijn hoofdredacteur is uitgezonden om zich op de hoogte te stellen van dat merkwaardig geval van genezing dat zich in (volgt een of ander plaatsje in Frankrijk) heeft voorgedaan.

„Van een onzer correspondenten”, luidt de aanhef van de als bericht geredigeerde reclame, die nog voorzin is van een plaatje, wat haar in onze ongeillustreerde Nederlandsche couranten te meer in het oog doet vallen.

„Terugkomend op wat wij zoostraks vooropstelden, schijnt ons deze „truc” van den een of anderen pharmaceutischen Seraphin onschuldig, zoolang maar het reclame-karakter der zaak aanstonds en onbedriegelijk blijkt.

„Wanneer het reclame-bericht (of de berichten, want er is reeds heel een reeks verschenen) geplaatst wordt onder dit hoofd:

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

(40 cents per regel.)

dan schijnt ons de zaak gezond. Wie dadelijk den prijs ziet, waarvoor het bericht is opgenomen, kan niet gelooven dat hier een ander dan de direct-belanghebbende zelf aan het woord is, trots den listigen vorm die het verhaaltje als „van een onzer correspondenten” afkomstig, voorstelt. Niemand is, meenen wij, zoo onnoozel dat hij voor een redactioneel bericht gaat verslijten iets, waarboven staat dat de plaatsing zooveel cent per regel kostte. En wie dat opschrift over het hoofd ziet, heeft de slordigheid aan zichzelf te wijten.

„Maar juist om deze overwegingen betreuren wij het, dat enkele bladen, groote organen in ons land, die prijs-opgave weglaten. Het *Vaderland* plaatst de pillen-reclame tusschen haar andere berichten in; alleen scheidt zij die van de overige berichten af door strepen en plaatst er boven:

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN,

waarop dan (na den titel van het verhaaltje) volgt:

„Van een onzer correspondenten”.

„Zie, daardoor wordt de vorm, waarin de Fransche pillendraaier zijn reclame goot, gevaarlijk. De eenvoudige lezer heeft nu niet de minste aanwijzing dat hier de fabrikant en niet een „onzer” (des *Vaderlands*) correspondenten spreekt.

„In nog grooter euvel o.i. vervalt het *Dagblad van Zuid-Holl. en 's Gravenhage*, dat zelfs „Ingezonden mededeelingen” weglaat en tusschen twee strepen het bericht met het opschrift laat volgen als „van een onzer correspondenten.”

„En een bedenkelijk iets merkten we ook op in sommige andere (meest kleinere) organen. Nadat nl. eerst de pillen in het *Handelsblad* geadverteerd waren geweest, heeft de fabrikant andere Nederlandsche bladen uitgenoodigd het verhaaltje over te nemen met deze vermelding:

„Wij lezen in het *Alg. Handelsblad*:

„Van een onzer correspondenten.”

„Ook hier schuilt gevaar. Want de provinciale lezer ziet nu wel dat tegen betaling het bericht in zijn blad is overgenomen, maar hij weet niet dat het ook in het *Handelsblad* tegen betaling was opgenomen.

„Geheel correct handelt in deze de *N. Rott. Ct.*, die ook wel het verhaal als „van een onzer correspondenten” plaatst maar boven de rubriek heeft staan:

MEDEDEELINGEN EN AANBEVELINGEN,

betreffende Commercieele, Industriele, Letterkundige en andere particuliere belangen.

(Onder verantwoordelijkheid van den inzender.)

(Prijs per regel 50 cent.)

Als daarop volgt: „Van een onzer correspondenten”, weet

het publiek volkomen, waar het zich aan te houden heeft.

„De zaak is en blijft netelig. Ook is zij goeddeels afhankelijk van persoonlijke waardeering b.v. van het gemiddeld intellect der couranten-lezers. Maar over het algemeen komt ons ook op dit terrein „onthouding in het twijfelachtige” een goede leefregel voor.

„Onze collega's mogen ons ten goede houden, zoo wij met deze opmerkingen ons mengden in de zaken hunner contracten met adverteerders. Maar het gaat hier om een groot belang van heel onze Nederlandsche pers: de betrouwbaarheid en de aansprakelijkheid der redactie voor alles, wat redactioneel schijnt!”

Wij sluiten ons geheel aan bij de voorlaatste alinea van dit artikel. Inderdaad „de zaak is netelig”; of ze 't blijft? O, neen wanneer de daarop gegeven raad maar wordt gevolgd: „onthouding in het twijfelachtige”.

Wat het slot van het stuk betreft, onze getrouwe lezers weten dat onze wenschen verder gaan. Wij verwachten in een blad niet alleen „de betrouwbaarheid en aansprakelijkheid der redactie voor alles wat redactioneel schijnt” maar voor alles *wat 't blad bevat*. Hieronder ook begrepen de leugenachtige kwakzalversadvertenties, waardoor het publiek op het dwaalspoor wordt gebracht door dezelfde organen, die voorlichting van dat publiek in hun vaandel schrijven.

De quaestie omtrent de bevoegdheid en van redactie en van administratie, reeds zoo dikwijls opgeworpen, tellen wij niet zoo zwaar; elke redactie kan van den uitgever verlangen dat het blad geen aankondiging bevat, waarvoor zij zich moet schamen en waartegen zij, in het redactioneel gedeelte, *zou moeten waarschuwen*, wilde zij in alle opzichten, als raadgeefster van hare lezers optreden. Trouwens door een dertigtal meer of minder kleine bladen, die waarlijk het geld van de advertenties gebruiken kunnen, is het bewijs geleverd, dat in deze samenwerking tusschen redactie en administratie best mogelijk is. Maar wij wenschen deze oude zaak niet weder op te halen; de *Journalistenkring* kent reeds sedert 13 jaren onze meening en ook onze tegenwerping tegen de bezwaren, vroeger door dezen kring te berde gebracht. Wij zijn echter nog niets verder.

Berichten.

Een oude bekende. Aan het verslag van de zomervergadering van den geneeskundigen raad van Overijssel en Drenthe, opgenomen in de *N. Rott. Ct.*, ontleenen wij het volgende:

„Ook het „Staphorster boertje” kwam weer ter sprake, tegen wien het moeilijk valt bewijzen aan te brengen wegens zijn groote populariteit en daar bij de kantongerechten geen instructie in strafzaken plaats heeft.

Besloten werd hieromtrent in overleg te treden met den officier van justitie te Zwolle."

Op last van den inspecteur van het geneeskundig staatszigt, heeft het kantongerecht te Haarlem een vervolging ingesteld tegen vrouw Lettemeyer uit Velsen, die daar al wel 25 jaar lang bij verlossingen hielp, wanneer geen deskundigen disponibel waren.

Volgens verklaring van dr. Kaulbach deed zij dit steeds zeer goed en steeds om niet.

De ambtenaar van het openbaar ministerie eischte f 100 boete. N. R. C.

Bestrijding der kwakzalverij. De Bisschop van Augsburg, tot wiens diocese ook Wörrishofen behoort, waar KNEIPP's arbeid door diens ambtgenooten wordt voortgezet, heeft in een bekendmaking aan de hem onderhoorige geestelijkheid o. m. doen weten, „dat „onaangename waarnemingen van den laatsten tijd hem „de plicht opleggen, de geestelijken zijner diocese gestreng „in te scherpen, de kerkelijke voorschriften over de uit- „oefening der geneeskunst door geestelijken nauwkeurig „in acht te nemen en in het algemeen alles na te laten, „wat de zoo gewenschte goede verstandhouding met den „achtenswaardigen stand der artsen op eenigerlei wijze „zou kunnen verstoren". W. T. G.

Een rechtmatige(?) eisch. Een kwakzalver in Amerika heeft een proces ingesteld tegen een courant, waarin een verklaring tot aanbeveling van zijn middel als volgt was afgedrukt:

„Ik ben nu geheel genezen, na aan den rand des grafs geweest te zijn door het gebruik van slechts vijf flesschen van uw geneesmiddel."

De adverteerder eischt schadevergoeding wegens het weglaten van een komma achter het woord zijn.

O. H. C.

Sanden's elektrische gordel.

„Nieuwe mannelijke kracht, nieuwe levendigheid en levensforschheid, nieuw zelfvertrouwen, nieuw geheugen, nieuwe beroepsbekwaamheid, nieuw genoegen, worden zwakke mannen door electriciteit gegeven. Door Dr. Sanden's wonderbare lichaambatterij in gordelvorm wordt dit levenbrengend element op de gemakkelijkste en op wetenschappelijke wijze het lichaam toegevoerd, den patiënt volkomen genezing tijdens den slaap brengend.

Dr. SANDEN'S ELECTRISCHE GORDEL

brengt volkomen genezing bij Jicht, Rheumatiek in alle Ledematen, Zenuwachtigheid, gebrek aan slaap en eetlust, Influenza en Morphium-ziekte, Neuralgie, hysterische aanvallen, Bleekzucht, Loomheid, Rugmergspijn, Kramp, Hartkloppingen, Bloedaandrang naar het hoofd, Duizelingen, Hypochondrie, Asthma, Oorsuizingen, koude Handen en Voeten, Bedwateren, Huidziekte, onaangenaam riekenden Adem, Koliek, Tandpijn, Vrouwenziekten, enz.

Waar alles tevergeefs was, beproeve men Dr. Sanden's Elektrische Gordel. Alle zwakke mannen moeten Dr. Sanden's Elektrischen Gordel dragen! Duizenden gevallen van genezing in alle Landen bewijzen het uitnemend gevolg. Prijs per stuk slechts f 5.— franco en tolvrij tegen vooratgaande toezending van geld".

Door bovenstaande advertentie — of een daarmee vrijwel overeenkomende — zijn de lezers van de Nederlandsche dagbladen reeds sedert de vorige maand ingelicht geworden omtrent de wonderdadige werking van Sanden's gordel. Die inlichtingen — afkomstig van den leverancier, een zekeren M. FEITH te Berlijn — hebben niet alleen bij ons, maar, blijkens de tot ons gerichte vragen, ook bij vele anderen twijfel aan de waarde daarvan opgewekt, wat wij met genoegen constateeren, omdat daaruit blijkt, dat bij het groote publiek langzamerhand de oogen opengaan voor de bedriegelijke handelingen van onderscheidene personen, die met het geschetter over electrisch, electromotorisch, electro-magnetisch enz. op de goedgeloovige menigte invloed trachten uit te oefenen.

Met de Goldberger-kettingen is het begonnen — voor zoover wij weten — en daarna traden, jaar in jaar uit, telkens nieuwe uitvinders(?) te voorschijn, die uit de electriciteit, of wat zij zoo noemden, een broedje trachten te halen tot schade van de lijdende menschheid en tevens tot schade van de gunstige reputatie, die een doelmatige aanwending van den electrischen stroom bij sommige ziekten, in den loop der tijden had verkregen. Verscheidene van die

gordels, bandjes, kettingen, ringen, kruizen — en hoe die dingen verder heeten — hebben wij in ons blad reeds besproken en daarbij hunne volkomen waardeeloosheid kunnen aantoonen; laat ons thans eens nagaan hoe het gesteld is met *Dr. Sanden's gordel*.

Van dezen gordel wordt verklaard, dat hij het „levenbrengend element" (de electriciteit) „op de gemakkelijkste en op wetenschappelijke wijze het lichaam toevoert" en daardoor volkomen genezing brengt van alle in de advertentie genoemde kwalen. Wie bij het lezen der advertentie nog eenigszins mocht gedacht hebben, dat er van die bewering iets waar was, zal, wanneer hij eenig begrip heeft van galvano-electrische werking, wel tot andere gedachten komen als hij den gordel beziet. Hij bestaat uit een katoenen ceintuur, waarop, op verschillende afstanden een achttal plaatjes zijn bevestigd, 4 van koper en 4 van zink, die door een z.g. geleidraad met elkander verbonden zijn. Het geheel ziet er waarlijk zeer geleerd uit en is er wel op ingericht om indruk te maken op personen, die niet op de hoogte zijn van de wijze, waarop een galvanische stroom wordt verkregen. Een deskundige zal echter op 't eerste gezicht zeggen: „dat is een prulding". Gesteld dat er werkelijk een stroom wordt opgewekt, (wat niet te denken is, wanneer de geleidraad zóo defect wordt afgeleverd als 't geval was bij den gordel in ons bezit) dan zal die stroom zóo zwak en zóo kort van duur wezen, dat er van een invloed op het menschelijk organisme *geen sprake kan zijn*. Een geneeskrachtige werking is er dus niet aan toe te schrijven en derhalve zal het dragen van den gordel geen enkel nuttig effect sorteeren.

De vijf gulden, daaraan besteed, zijn weggeworpen geld.

Nog een enkele opmerking: Of de gordel een uitvinding is van een zekeren docter SANDEN of dat de naam slechts is uitgevonden door den leverancier FEITH is ons onbekend, maar *wel* weten wij, dat laatstgenoemde opnieuw speculeert op de lichtgeloovigheid van sommige personen, (men leze de advertentie), die door tal van zijne voorgangers — kwakzalvers op electro-therapeutisch gebied — reeds vroeger als slachtoffer zijn uitgekozen.

Glandulën.

In ons nummer van November 1897 maakten wij melding van een circulaire, ter aanbeveling van dit middel en vonden daarin aanleiding een waarschuwend woord te schrijven tegen de verwachtingen, die bij lezing van deze circulaire zouden worden opgewekt. Thans zien wij ons genoodzaakt nogmaals waarschuwend op te treden; de reclame, in den laatsten tijd voor dit middel gemaakt, dwingt ons daartoe. Een geheele bladzijde van het *Nieuws van den Dag* van 10 Mei is gewijd aan de vermelding van de wonderbare genezingen, door het Glandulën verkregen, maar wij bepalen ons tot de volgende advertentie ontleend aan de *Opr. Haarl. Ct.*:

„TERING IS TE GENEZEN.

Dat wordt nu algemeen erkend. Het komt er slechts op aan, de natuur in haar pogen tot genezen op de rechte wijze te steunen. Dit geschiedt het best door het middel, door hetwelk de natuur in het lichaam zelf de bacillen der tering vernietigt. Deze stof wordt gevonden in de long (luchtpijp) klieren.

Uit deze is gewonnen het

„GLANDULĒN",

het nieuw ontdekte middel, welks voortreffelijke werking ter genezing van longziekten door vele artsen en menigte van zieken wordt geconstateerd. Dit middel is, daar het een natuurlijke, in het lichaam zich bevindende stof is, volstrekt onschadelijk, in tegenstelling met die thans zoo vaak gebruikte prikkelende middelen, welke het lichaam niet kan verdragen.

„GLANDULĒN" is in fleschjes van 50 en van 100 tabletten te bekomen bij de Apothekers, ook rechtstreeks bij den éénigen Fabrikant Dr. HOFFMANN NACHF, chem. Fabr. Meerane i. S.

Uitvoerige Brochures en Brieven van zieken kosteloos en franco.

Tegen namaak van minder waarde onder denzelfden en anderen naam wordt gewaarschuwd.

Men vrage uitdrukkelijk „Glandulën Dr. HOFFMANN".

In vele opzichten lijkt deze advertentie op een kwakzalvers-advertentie en krijgt daardoor het Glandulën het cachet van een kwakzalversmiddel. Wij zeggen niet, dat het dit is; daartoe weten wij nog te weinig van dit middel en van zijn werking. Eerst sedert het vorig jaar is het Glandulën in den handel gebracht, een tijd veel te kort om een oordeel over zijn waarde te vellen. Langdurige proefnemingen, door vele deskundigen en op veelzijdige wijze verricht, zullen hebben uit te maken in hoeverre het Glandulën inderdaad de eigenschappen bezit die door den fabrikant met zooveel ophef den volke worden verkondigd. Er zijn in de laatste tijden heel wat geneesmiddelen uit dierlijke organen bereid, die met de fraaiste aanbevelingen — voor ons dikwijls onbegrijpelijk en menigmaal zeer lichtvaardig — de wereld werden ingezonden en die later bleken geenszins aan de verwachting te beantwoorden.

Hoe het in dit opzicht met Glandulën zal gaan, is nog een raadsel maar juist daarom veroordeelen wij het in hooge mate in den fabrikant, dat hij onder belofte „Tering is te genezen" bij de arme teringlijders een hoop opwekt, waarvan de vervulling nog, op zijn minst, hoogst twijfelachtig is. Wij kunnen dit niet anders beschouwen dan als een hoogst afkeurenswaardige manoeuvre van Dr. HOFFMANN NACHF, om zooveel mogelijk koopers voor zijn praeparaat te lokken; trouwens dit blijkt ook op andere wijze uit de advertentie. De fabrikant Wendt zich direct tot het publiek, dat zelf maar moet beoordeelen of het tering heeft of niet. De geneesheer wordt bij een ziekte als tering geheel voorbijgegaan, en hoe gevaarlijk dit is behoeft waarlijk geen betoog. Ongelukkig diegenen die, op de advertentie vertrouwend, op eigen hand hun heil zoeken bij het Glandulën; wij kunnen hen niet genoeg waarschuwen toch eerst den raad van een bevoegde in te winnen.

Warner's Safe Cure.

De talrijke vragen om inlichtingen omtrent boven- genoemde geneesmiddelen, in de laatste maanden tot ons gekomen, moesten wij tot ons leedwezen steeds beantwoorden met verwijzing naar vroegere Maandbladen, waarin dit onderwerp werd behandeld. Er was geen ruimte beschikbaar. Er is thans gelegenheid om, zij 't ook beknopt, ons met deze zaak bezig te houden en daarom laten wij hier een uittreksel volgen van 't geen wij reeds verscheidene jaren geleden schreven: Behalve dat door talrijke advertenties de aandacht van het publiek op de *Cafe Sure* wordt gevestigd, wordt een brochure — in bespottelijk Hollandsch geschreven, getiteld: „Geneeskundig Bundeltje — Warner — Belangrijke aanduidingen voor de bewaring der gezondheid en voor de genezing der ziekten", op tal van plaatsen in den lande aan huis toegezonden.

In die brochure worden de Warner's middelen: de eigenlijke *Safe Cure* en verder *Safe Diabetes Cure*, *Safe Nervine* en *Safe Pills* aanbevolen o. a. als onteifbare geneesmiddelen bij *nierziekten*, *Bright's ziekte*, *waterzucht*, *leverziekten*, *galziekten*, *geelzucht*, *maagziekten*, *tusschenpoozende koorts*, *zinkingpijnen*, *blaasziekten*, *bleekzucht*, *zweren*, *algemeene zwakheid*, *suikerziekte*, *schele- en zenuwachtige hoofdpijn* en bij andere ziekten van geheel verschillende aard.

Deze aanbeveling is reeds voldoende om de Warner's middelen te kenmerken. Het zijn **kwakzalvers-middelen**, omdat het **onmogelijk** is, dat een gering getal geneesmiddelen **onfeilbaar dienst kan doen** tegen talloze kwalen, die in oorzaak en in aard **zoo geheel van elkander afwijken**.

Het moet toch voor ieder duidelijk zijn dat het opsommen van al deze kwalen tot niet anders dient dan om het lichtgeloovige publiek, dat bij een of andere ongesteldheid zelf meent aan deze of gene kwaal te lijden, in WARNER'S netten te lokken. De geneesheer is onnoodig; niets is er waartegen de *Safe Cure* niet onmiddelijk helpt, dus . . . koopt de middelen.

Zoo schrijft de kwakzalver . . . is 't nog mogelijk, dat er menschen zijn, die aan zoo iets geloof slaan?

Men denke toch eens ernstig over de zaak na en . . . men moet tot de slotsom komen, dat wat WARNER & Co. Ld. beloven, *onmogelijk kan worden vervuld*; dat het deze firma dus niet te doen is om

als helpster in den nood op te treden, maar dat geheel andere beweegredenen, het eigenbelang der firma (of Maatschappij?), hier geheel alleen op den voorgrond staan.

Waaruit bestaan Warner's middelen? Van enkele is ons de samenstelling bekend en reeds vroeger medegedeeld. De z. g. *Safe Cure* is een werkeloos plantenaftreksel, vermengd met een weinig salpeter, glycerine en alcohol, terwijl de *Safe Pills* in hoofdzaak bestaan uit het universeel geneesmiddel van bijna alle kwakzalvers . . . uit aloë.

Doch die samenstelling doet al weinig ter zake. Al bestonden Warner's middelen uit inderdaad sterk geneeskrachtige stoffen, dan nog zouden zij nooit kunnen doen wat de fabrikanten beloven, n.l. allerlei soort verschillende ziekten genezen.

Dit kan toch iedereen begrijpen -- meenen wij, en daardoor duidelijk inzien dat WARNER'S *Safe Cure* een kwakzalverij is, waartegen niet genoeg kan worden gewaarschuwd.

En wil men soms op onze waarschuwing alleen geen acht slaan, men leze dan wat de *Gezondheidsraad te Karlsruhe* van deze middelen zegt: „*Wij waarschuwen tegen den aankoop van deze nuttelooze middelen*”.

Kenmerkend is het fabrieksmerk, waardoor WARNER & Co. de echtheid van hunne producten garandeeren, n.l. een *brandkast*.

„Lichtgeloofigen, daar gaat uw nutteloos uitgegeven geld in”, schijnt de firma te zeggen, en ditmaal heeft ze gelijk.

Een middel tegen de kwaal.

De *Gelderlander, Nijmeesch Dagblad*, in zijn hoofdartikel van 28 April betoogende, dat „de redactie van een blad onmogelijk kan nagaan of alles wat daarin geadverteerd wordt wel zuiver spul is”, vindt het toch nuttig in dat hoofdartikel een waarschuwing tegen kwakzalverij en kwakzalversadvertenties op te nemen. Wij zijn daar dankbaar voor, want op deze wijze is er kans, dat het kwaad door de advertenties op de 4e bladzijde berokkend, door het artikel op de 1e bladzijde wordt te niet gedaan. Het slot van het artikel nemen wij hier over:

„Het blad dus, waarin het een of ander medicament bij advertentie of reclame wordt aangeprezen, staat daar heel niet voor in. ¹⁾ De lezers moeten zelf zoo wijs zijn, zich niet door vernuftig gestelde ophemelingen te laten bedotten. ²⁾

„Inzonderheid wanneer de bedoelde heilmiddelen worden aangeprezen tegen allerlei uiteenloopende en dikwijls tegenstrijdige kwalen; als de pillen goed zijn voor verstopping en diarrhee tegelijk, voor maag- en hoofdpijn, als de zalf blindheid zoo goed als doofheid geneest, kan men bijna als zeker aannemen dat ze eigenlijk tot niets nut, en daardoor haast schadelijk zijn.

„Want het is een grove dwaling, die er schuilt in het dikwijls aangevoerde gezegde: „baat het niet, het schaadt toch niet.” Het lichtvaardig gebruik van geneesmiddelen is altijd ten sterkste af te raden. Medicijnen moet men beschouwen als een noodzakelijk kwaad, waar men niet zijn toevlucht toe neemt als men er eenigszins buiten kan. Het is bekend dat dokters zelf zoo zuinig mogelijk innemen, en zoo iemand, dan weten zij toch wat medicijnen zijn.

„Men zij dus op zijn hoede tegen de talloze aangeprezen heilmiddelen en wachte zich wel, nu dit en dat te probeeren, alleen omdat het in de krant staat aanbevolen.

„Zeker kunnen onder die geadverteerde geneesmiddelen de kostelijkste en doeltreffendste artsenijen worden aangetroffen; maar wie ze op zijn eigen houtje gebruikt, loopt gevaar zich ook met het beste medicament te vergiftigen: wat toch voor het eene gestel onschadelijk of zelfs heilzaam kan werken, kan voor het andere gevaarlijk, zelfs doodelijk zijn.

„Ieder geven wij den welgemeenden raad: koop nooit een of ander geneesmiddel alleen omdat het in advertenties aangeprezen wordt en zonder er uw

dokter over te raadplegen. Maar vooral neem nooit iets in, of maak van geen zalven, smeersels of dergelijke uitwendige middeltjes gebruik zonder zijn voorkennis. Anders loopt ge gevaar, het slachtoffer te worden van gewetenlooze kwakzalverij!”

Met deze laatste raadgevingen stemmen wij ten volle in.

Oogenbalsem uit Middelburg.

Dank zij de medewerking van belangstellende leden en lezers, die ons tegenwoordig, naar aanleiding van ons verzoek, verschillende plaatselijke bladen toezenden, maken wij kennis met onderscheidene middeltjes, die in de groote bladen niet worden aangekondigd en daardoor aan onze aandacht ontsnappen. Het kan zeker zijn nut hebben, al is 't ook voor een beperkt publiek, zoo nu en dan een van die middeltjes te bespreken.

De oogenbalsem, die wij thans bedoelen, wordt op de volgende wijze geadverteerd:

„Middel tot Genezing van Zwakte of Branderigheid op de Oogen, die tot blindheid zou kunnen leiden.

Vraag een fleschje Oogenbalsem à f 1.— en het wordt U tegen Rembours toegezonden door P. J. HUBREGTSE, Kanaal, Middelburg.”

Wanneer men zelf het fleschje bij HUBREGTSE gaat halen wordt de gebruiksaanwijzing er mondeling bijgegeven; deze luidt: „'s morgens 3 keer, 's middags 1 keer en 's avonds 1 keer op een flanelle lap, doch hoe meer hoe beter”. Jawel, dat begrijpen wij, dan wordt er meer van verkocht . . . en de verkoop is niet onvooroordeel. Want volgens een onderzoek, verricht door den heer L. E. GOESTER, apotheker te Amsterdam, bestaat de balsem uit *slijm van kweepitten*; hij is derhalve met eenige stuivers ruimschoots betaald.

Maar dit is het ergste niet. Slijm van kweepitten, naar wij meenen, voor jaren wel eens gebruikt bij oogkwalen, is al een zeer ongeschikt middel voor dat doel en daarom ook niet meer in gebruik. Het zal ongetwijfeld meer kwaad dan goed doen, want de slijm is een stof, die spoedig in bederf overgaat, schimmelt, en dat zoo'n schimmelhoudende vloeistof nu juist geen geschikt middel is voor zulke teere organen als de oogen, die altijd met de grootste zindelijkheid moeten worden behandeld, begrijpt ieder.

Wij hebben nog een woordje te zeggen over de advertentie zelve. De woorden daarin voorkomende „zwakte of branderigheid op de oogen, die tot blindheid zou kunnen leiden” zijn een leelijke wijze van reclame-maken. Daarin ligt duidelijk het doel om de lui bang te maken. De vrees voor blindheid moet de menschen, vooral de lichtgeloofigen, doen grijpen naar het middel van HUBREGTSE. Dat is leelijk, meer dan dat!

De depôthouders van Beijer's pillen.

In de coupés van de H. S. M., traject Amsterdam-Amersfoort, leest men de volgende annonce:

De meeste Asthmalijders genezen na het gebruik van 3 of 4 fleschjes mijner

ASTHMAPILLEN,

ged. merk Hollandia.

Prijs per fleschje f 2.50, franco f 2.60.

Beijers, arts te Beesd (Geld.).

Verkrijgbaar te Amsterdam: Volksapothek, Rozengracht 29; te Zwolle: Wed. Rave; te Almelo: Twentsche Chemische Handelsvereniging; te Maas-luis: apotheker H. Bogstra; te Roozendaal: J. J. J. Steijns; te 's Hage: firma Vrijdag Zijnen.

Uit deze annonce blijkt dat Beijers blijft voortgaan een zaakje te maken van zijne pillen en ze tracht op te dringen aan ieder die meent dat hij asthma heeft.

Doch er blijkt ook tevens uit dat de Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging volkomen gelijk had toen hij onlangs in eene brochure, getiteld: „Zijn de apotheken van naamlooze vennootschappen in het algemeen belang” beweerde dat deze soort apotheken niet in het algemeen belang waren, omdat zij de verkoop van kwakzalversmiddelen zouden helpen bevorderen. Van de zes opgenoemde depôt-plaat-

sen zijn drie apotheken van de bovengenoemde soort of daarmede gelijk te stellen.

Een aardige vergissing in een attest.

De advertenties van THEOPHILE en zijne publiek gemaakte attesten hebben wij in geen tijd besproken. Wij zullen het ook nu niet doen, omdat wij er van hebben afgezien de talloze haargroeimiddelen, voor zoover zij geen schadelijke stoffen bevatten, in ons blad te behandelen. Nadat wij reeds ontelbare malen hebben verklaard: „Een geneesmiddel, dat het hoofdhaar bij kaalhoofdigden weder terug kan doen komen *bestaat er niet*; als de natuur het niet doet, kan geen ander middel helpen”, moet hij, die lust heeft zijn geld weg te werpen aan waardelooze mengseltjes, door kappers hemelhoog aangeprezen, het zelf weten.

Bij uitzondering, om onze lezers eens te doen lachen, nemen wij het onderstaande uit een attest van THEOPHILE over:

„AFSCRIFT. M. Ik kan het genoeg hebben u te berichten, dat het aanwenden van een flacon uwer balsem, voldoende is om het haar te doen groeien. Immers *eenige weken geleden* *) droeg ik een vriend, den taak op voor mij, van de reeds zoo veel besproken balsem een flacon te koopen, en *reeds na twee maanden* verheug ik mij met eene *volledige groei*. Ik heb gemeend aan de zaak publiciteit te moeten geven, waarom ik u dan ook de vrijheid geef, van dit attest gebruik te maken dáar en wáar zulks u nuttig moogt voorkomen.”

Ja, 't zou zonde zijn, als de man aan dit wonder geen publiciteit had gegeven.

*) Wij cursiveeren.

Ingezonden.

Verzoek om inlichting. ⁽¹⁾

* In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 6 Mei j.l., eerste blad A, komt onder de rubriek „Commercieele, industriele, letterkundige en andere particuliere belangen, tegen den prijs van 50 cts. per regel, een aanbeveling voor van de bekende Pinkpillen. Het is een verhaaltje in den trant, zooals er in dezelfde courant reeds meerdere zijn opgenomen; ditmaal is het 104 regels lang en er zou dus *twee en vijftig gulden* voor moeten betaald worden. De pillen worden aangekondigd tegen f 9 per 6 dozen; er moeten dus meer dan *vijf en dertig dozen* worden verkocht om alleen de kosten van deze ééne advertentie goed te maken en, vergis ik mij niet, dan komt zij in tal van andere bladen insgelijks voor, evenals verschillende vroegere advertenties, waarvoor blijkens haar lengte wel ongeveer hetzelfde bedrag zou moeten berekend worden.

Nu wil ik gaarne gelooven, dat het publiek, ook het meer ontwikkelde, waarvoor dan toch zulke groote bladen bestemd zijn, zoo oledom is om niet te snappen, dat er een doodgewone marktschreeuwer aan het woord is, wanneer verzekerd wordt, dat dezelfde pillen genezen: „*verlamming, ataxie-locomotorie, rheumatiek en heupjicht; alsmede alle ziekten veroorzaakt door bloedarwoede, als: klieren, chronische belroos, luchtpijp- en longtering, bloedarwoede, bleeke en vale gelaatskleur, algemeene zwakte der spieren, verlies van eelust, hartkloppingen, pijnen in den rug, zenuwachtige hoofdpijn, te vroegtijdig verval, alle vormen van vrouwelijke zwakte en hysterie en bovendien geen mededingster hebben als spierversterkend middel als versterkend geneesmiddel voor beide geslachten*.”

Maar toch kan ik niet gelooven dat er zóóveel koopers zouden opdagen om al deze kosten te kunnen goedmaken. Ik veronderstel dus, dat aan deze soort van adverteerders, omdat zij zulke goede klanten zijn, een aanzienlijk rabat wordt toegekend en ik meen vroeger in het Maandblad daaromtrent wel eens iets gelezen te hebben. Zou de redactie ook in staat zijn ons dienaangaande in te lichten?

Onze Afdeeling, zich gedurig ergerende aan deze leugens, zoo bij herhaling opgedischt, zou namelijk niet ongenegen zijn, ter waarschuwing van het publiek

(1) Te laat voor plaatsing in het vorig no. ontvangen.

¹⁾ Wij zijn van een andere meening; dit weet men.

RED. MBL.

²⁾ Ja, als de lezers maar zoo wijs waren, dan was er veel gewonnen en dan was bijna ons Maandblad overbodig. Maar de bewijzen zijn voor 't grijpen, dat zij zoo wijs niet zijn. Zouden de kwakzalvers anders zooveel geld aan die advertenties uitgeven?

RED. MBL.

op dezelfde wijze eenige advertenties te doen plaatsen, wanneer de kosten niet te groot zijn. Op de Algemeene Vergadering der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is, zooals u niet onbekend kan zijn, reeds meermalen over zulk een maatregel gesproken.

Een lid der Afdeling.

Onze ergernis is zeker niet minder groot dan die van het *Lid der Afdeling*, omdat bladen, die een naam te verliezen hebben, ter wille van het smeer, steeds voortgaan hun medewerking te verleen aan pogingen om door zulke kennelijke leugens onnoozele en ongelukkige lezers geld uit den zak te kloppen. Wij weten wel, dat bij abonnement bij 't plaatsen b.v. van duizend regels door de meeste bladen rabat wordt verleend, soms tot 50 pct., of dit echter ook geldt voor reclames, waarbij telkens zoo duidelijk aan het hoofd wordt gezegd: plaatsing tegen 50 cts. de regel, is ons onbekend. Wij moeten echter de Afdeling beslist ontraden tegen advertenties te plaatsen; wij kunnen niet met zekerheid zeggen dat zulke tegenadvertenties het kwaad zouden keeren, althans minder doen worden, maar wel weten wij dat daartoe in ieder geval voortdurend en uitvoerig zou moeten geadverteerd worden. Dit nu zou, zelfs al werd er rabat toegestaan, uitgaven vorderen, die geen afdeling, naar ons voorkomt, zich zou kunnen getroosten. En daarbij de bladen, die eerst aan de kwakzalvers grof geld verdienen, nog geld te brengen tot hunne bestrijding, behoeft niet; 't zaakje zou al te voordeelig worden, als het mes zoo aan twee kanten ging snijden.

RED.

Boekbeschuwing.

Tuberculose, naar een voordracht gehouden door H. J. A. VAN VOORVELD, Arts; Amsterdam, F. van Rossen. Prijs f 0,40.

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van den uitgever om deze brochure in ons blad aan te kondigen. Al staat het onderwerp niet in direct verband met het doel dat wij beoogen, indirect is dit verband niet te ontkennen, want elke poging om gezonde begrippen te verspreiden, omtrent ziekten en ziekte-toestanden, zal afbreuk doen aan het vertrouwen dat de kwakzalvers genieten. De heer VOORVELD is in zijn poging zeer goed geslaagd; zijn brochure, een voordracht gehouden in het Nederlandsch Sanatorium voor minvermogene longlijders te Davos Platz, behandelt het ziektebeeld der tuberculose, hare besmettelijkheid en verbreiding, geeft nuttige raadgevingen omtrent voeding, kleeding, beweging en ventilatie tijdens de ziekte, en zeer behartenswaardige wenken omtrent de leefwijze na genezing. Het boekje is bevatte geschreven, zoodat iedereen het kan begrijpen; zeker een groote verdienste voor een werkje, dat ook door de minder ontwikkelde behoort te worden gelezen. Wij wenschen het in veler handen; de geringe prijs is daarvoor geen beletsel.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. L. W. H. Tjenk Willink, arts te Vlaarding.

J. M. Zembsch Jr., apotheker

W. J. C. van Bouwlijk Bastiaans, med. doct., arts te Zoeterwoude.

Dr. M. Niemeijer te Monnikendam.

J. G. H. v. R. te R. De toestellen van *d'Alimonda* zijn te duur om ze voor rekening van de Vereeniging aan te schaffen; trouwens, na lezing van de brochures, zou zelfs de beste toestel ons er niet van terugbrengen de methode — op de wijze waarop ze worden aanbevolen, af te keuren.

Dr. J. E. de V. te 's H. Dank voor 't gezondene; wij zullen er gebruik van maken.

Inzender uit Roermond. De reclame-plaatjes voor *Lück's kruidenhoning* kenden wij; 't was ons echter niet bekend, dat dit kwakzalversmiddel te Roermond werd verkocht door een apotheker, tevens lid der gezondheidscommissie. Inderdaad een vreemde opvatting van beide betrekkingen.

A. K. te A. Naar de getuigschriften wordt geïnformeerd.

W. te S. v. G. Aan uw verzoek is gevolg gegeven; dank voor uwe Courant en mededeelingen, waarvan wij goed nota hebben genomen, wij houden ons weder aanbevolen. Die *Stegeman*, alias het Staphorster boertje, en *Reteau* zijn wel de personen die gij bedoelt.

H. G. te A. Nu het bitterwater *Apenta*, volgens de ons toegezonden kaart, wordt aanbevolen tegen tal van kwalen, o.m.: als voorbehoedmiddel tegen *beroerte*, vaart de „Actiën Gesellschaft“ die het exploiteert, geheel in het schuitje der kwakzalvers. 't Is jammer, dat de menschen niet inzien, dat zij door dergelijke reclame hun zaak in discredit brengen.

Mej. E. H. te A. Wij zonden u het Maandblad van Januari '97. Daaruit zal het u duidelijk zijn geworden dat het Frank-

fortsche middel van den apotheker *Lasker* geen bijzonder geneesmiddel tegen epilepsie is.

A. B. J. v. d. P. te U. Inlichtingen omtrent de *Breukzalf* zullen ons steeds welkom zijn; wij nemen uw aanbod dus gaarne aan.

F. D. H. te A. Zie dit no. over *Glandulen* en ook — in de herhaalde waarschuwingen — over *teercapsules van Guyot*. Gij zult daarnit bemerken, dat wij u het gebruik van beide middelen, indien dit geschiedt buiten het advies van uw geneesheer, ten strengste moeten ontraden.

M. J. te R. Er worden nadere inlichtingen bij de bedoelde geneesheeren ingewonnen.

J. G. W. te E. Wanneer uwe stukjes worden gedrukt houden wij ons voor toezending aanbevolen.

Dr. J. S. te S. Wij danken u voor uwe mededeeling en bevelen ons verder aan.

Dr. V. v. d. P. te A. Dank voor den gezonden afdruk uit de *Hygiënische Bladen*; het is geen onderwerp om in ons blad te behandelen.

Th. K. J. v. K. te W. U zult ons verplichten door toezending van eenige van die couranten; dan kunnen wij de zaak beter beoordeelen.

Onleesbare handteekening uit Meppel. Gaarne zouden wij nog een *Meppeler Courant*, waarin de advertentie voorkomt, ontvangen.

Dr. D. J. G. L. C. te 's H. Wij zijn u zeer dankbaar voor de toezending; gij hebt daardoor de vereeniging niet alleen een uitgave van f 5.— bespaard, maar ook een blijk van belangstelling in ons doel gegeven, dat wij op prijs weten te stellen. Dat de lijder, waarover gij schrijft, teleurgesteld is na het gebruik van Sander's gordel, verwondert ons niet.

— Stukken, afkomstig van personen die wij als kwakzalvers beschouwen, worden niet opgenomen.

— Men zal den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging verplichten door toezending van het Maandblad van October 1895.

Herhaalde Waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen *beroerte*.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu, dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan *drie gulden* voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs, op een blufferige advertentie, uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. *Arnica tinctuur*, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een *beroerte* te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een *beroerte* getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?“ zoo hooren wij vragen. . . .

Neen, waarde lezer, want *beroerte* is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken, loopt gij even weinig kans door een *beroerte* te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN zelf is in Juli 1888 aan een *beroerte* gestorven.

Ongetwijfeld door onze voortdurende waarschuwingen en door die van anderen, kwam de naam van R. WEISSMANN in kwaden reuk, zoodat de tegenwoordige fabrikant van het *beroertewater* het adverteeren, *onder den bekende naam*, somwijlen nalaat.

Er is nu iets anders op gevonden.

Reeds sedert geruimen tijd wordt de aandacht van het lezend publiek getrokken door groote advertenties met het volgend opschrift:

„Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen?
„Omdat gij tot heden het rechte pad der genezing niet leerdet kennen.“

Of, „*Het groote aantal zenuwkwalen* enz. trotseeren nog steeds alle middelen door de medische wetenschap aangewend.“

In die advertenties, overvloeiende van onzin, wordt ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een geschriftje over *zenuwziekten* en *beroerte* aan te vragen, dat gratis en franco wordt aangeboden.

En wat krijgt men op zijn aanvraag?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van het *beroertewater* van Roman Weissmann.

Een boekje, bevattende, behalve een onzinnige beschrijving van zenuwziekte en *beroerte*, niets anders dan attesten over de eenig goede werking van het *beroertewater*.

Een boekje echter, dat in handen van onontwikkelden en van personen die slecht lezen, *hoogst gevaarlijk* is. Men zij ernstig daartegen gewaarschuwd.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van *teerwater* had gemaakt, heeft zij deze in den laatsten tijd bijna geheel laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking teweeg brengen, al kunnen de voorbereidingen somtijds enig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog *teer* wil laten gebruiken, kan hij bij ieder apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit *teer* met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwachtte men echter niet van *teer* en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. *Teer* is in 't geheel niet een zó onschadelijke stof als het door GUYOT en zijn navolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons meerdere gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht. In één geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgenden dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook, omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijders in 't laatste tijdperk zag men een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield, buiten weten van haar geneesheer, twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde dan de aard van het longlijden meebracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaadte zeker altijd, zowel de maag als de beurs. De 60 capsules kosten f 1,25 en zouden, fabriekmatig bereid, nog met behoorlijke winst voor f 0,30 te leveren zijn. Op een voorschrift van den geneesheer bij den apotheker gereed gemaakt zullen 60 teerpillen hoogstens f 0,60 kosten.

Pink-pillen. Deze, thans onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen met veel ophef aangekondigde pillen zijn door den heer G. B. SCHMIDT te Amsterdam onderzocht met het volgende resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram *koolzuur ijzer* (ferro-carbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels onontleed zullen doorgaan en dus *niet opgenomen zullen worden*.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande: In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met *koolzuur ijzer*, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram *koolzuur ijzer* (ferro-carbonaat) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin & Cie, te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparat kan koopen, *dubbel* zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 *Blaudsche pillen* hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75, die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen“, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, *nooit* datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er, o.m., van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, Keupjicht, zenuwziekte, en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties genoemd.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die naar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 759.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Pink-pillen.

Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe omtrent Rosenthal. — Het Staphorster boertje. — Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. — Idem verloskunde. — Edelmoedigheid van Reimanns. — Natuurgeneeskunde. — Kwakzalverij in ziekenfondsen. — Instituut Radam.

Grootere artikelen: Kwakzalverskuren. — De attesten van Reimanns. — Pastoor Beck's breukzalf. — Nog eens de Kneipp methode. — Een krachtige hulp in onzen strijd.

Ingezonden: Over de reclame voor de pink-pillen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Het Volta-kruis.

Pink-pillen.

Weer eens Pink-pillen? Tot ons leedwezen, ja. 't Is noodig onophoudelijk te waarschuwen tegenover de ongehoorde reclame die voor dit kwakzalversmiddel wordt gemaakt, al kunnen wij onzen lezers geen nieuwe gezichtspunten meer aanbieden.

Het laatste reclamemiddel is een geillustreerd boekje, met den titel: *de strijd om het leven*, dat in vele plaatsen aan huis wordt bezorgd of in de café's ter lezing wordt neergelegd. Het boekje bevat, evenals de groote annonces in de dagbladen, weer tal van verhalen van personen, die allen aan hun leven wanhoopten, die te vergeefs overal en bij elkeen hulp hadden gezocht en . . . ten slotte bij de Pink-pillen eene volkomen genezing vonden.

Men zou zoo zeggen dat die verhaaltjes voor kinderen heel aardig zijn, maar dat groote menschen, bij 't lezen van al deze onzinnige vertelsels toch terstond zouden inzien vanwaar de wind waait . . . en toch, — 't is helaas een niet te ontkennen feit —, oefenen die verdichters, telkens weer opgedischt, hun invloed uit ook op personen, die ernstig boos zouden worden wanneer men ze, in hun ontwikkeling, met kinderen zou gelijk stellen. Dit weet de kwakzalver maar al te goed; hij weet het, door het voorbeeld van voorgangers wijs geworden, dat een deel van het publiek, wanneer er maar sprake is van iets geheims, iets wonderlijks, zich ten slotte toch laat vangen en daarom schroomt hij niet duizenden aan reclame-kosten uit te geven, onverschillig of hij het publiek den

grootsten onzin, de grootste leugens op de mouw spelt.

Daartegenover — en dit maakt onze taak zoo moeilijk — kunnen wij niets dan de nuchtere, onopgesmukte waarheid stellen, in de hoop dat, bij het lezen en nadenken over wat wij schrijven, onze eenvoudige, ware woorden, het toch nog van het opgeschroefde marktgeschreeuw van den kwakzalver zullen winnen.

Lezer, hebt gij wel eens gehoord van een zeker soort Staalpillen, in de apotheken overal verkrijgbaar, en bekend onder den naam van *Blaudsche pillen*? Vermoedelijk wel, en dan zult gij ook wel weten dat deze pillen nog al eens bij bloedarmoede worden aangewend en — wanneer zij door den patiënt worden verdragen — menigmaal met goed gevolg. Maar wanneer nu iemand u verzekerde, dat deze pillen in de meest verschillende ziektegevallen volkomen genezing zouden aanbrengen, zelfs daar, waar alle andere middelen faalden, zoudt ge zoo iemand gelooven?

Zeker niet; en gij zoudt verstandig handelen.

Maar verder: wanneer nu iemand diezelfde *Blaudsche pillen* afleverde, zonder de minste zorg gereed gemaakt, slechts *de helft* bevattende van de werkzame bestanddeelen die gij bij den apotheker ontvangt en daarbij zóó slecht toebeleid, dat die bestanddeelen het lichaam onveranderd verlaten en niet worden opgenomen . . . en die man vertelde u, dat *deze* pillen bijna alle denkbare ziekten — zelfs hartziekten — onfeilbaar genezen, daarbij de verklaring voegende: „Niet een geneesmiddel heeft zulke verrassende uitkomsten gegeven” zoudt gij hem dan gelooven?

Zeker nog minder dan in 't eerste geval.

Maar wanneer zoo iemand nu de samenstelling van de pillen geheim hield, ze onder den naam van *Pink-pillen* met schreeuwende reclame aan den man zocht te brengen, daarbij verklaarde dat die pillen alle wonderen kunnen verrichten, die, in de annonces en boekjes, aan de *Pink-pillen* worden toe-

geschreven . . . en het scheikundig onderzoek toonde aan dat die pillen zulke slecht bereide, half sterke *Blaudsche pillen* zijn als waarvan wij hierboven spraken, zoudt gij dan reden hebben om de geloofwaardigheid van dien man zoo maar grif aan te nemen?

Voor zóó lichtzinnig houden wij u niet.

Welnu, de heer G. B. SCHMIDT, apotheker te Amsterdam, heeft door een scheikundig onderzoek uitgemaakt dat *de bestanddeelen van de Pink-pillen overeenkomen met die van de Blaudsche pillen, doch dat de eerste slechts ongeveer de helft van de werkzame stof van de laatste bevatten.*

Verder heeft hij geconstateerd dat *de pillen slordig, zonder zorg zijn bereid*, want hij vond, in één doosje, pillen, die onderscheidelijk 390 en 160 milligram wogen.

Ten slotte heeft hij, door opzettelijke proefnemingen, aangetoond, dat de pillen, gedurende eenige uren met een kunstmatig maagsap, bij 37° C. (lichaamstemperatuur) in aanraking gebracht, onaangetast bleven, waardoor het vrij zeker is dat zij de maag grootendeels onontleed verlaten en dus *de bestanddeelen niet zullen worden opgenomen.*

Ziehier dan lezer de naakte feiten, die wij vol vertrouwen tegenover het geschetter van den vreemdeling stellen.

Maar nog iets; geeft dat geschetter zelf u niet te denken? Zouden geneesmiddelen, door bevoegden als waarlijk goed erkend, een dergelijke reclame noodig hebben om hun weg te vinden? Herinnert dat hemel-hoog verheffen van de waarde van die *Pink-pillen door den leverancier zelven* u niet geheel en al aan den ouderwetschen *Charlatan*, dien men vroeger veel, nu nog somwijlen op de markten aantreft?

't Is waar, de „Heeren” werken tegenwoordig op andere, meer moderne wijze. De hoofddepôthouder en andere helpers zijn de lui, die thans de middelen aan den man brengen, niet op hun sjees of hun tafeltje, maar in hunne winkels van *spécialités* en andere waren. De trompet wordt weinig

meer gebruikt om de goede lieden te verzamelen rondom den wonderdokter die zijn wondermiddelen met eigenaardige welsprekendheid aanbeveelt; hiervoor zorgen couranten-annonces en brochures . . . maar in 't wezen der zaak is geen verandering gekomen. Beiden, de ouderwetsche en de moderne kwakzalver, streven naar een en hetzelfde doel: koopers voor hun waar te vinden, geld te slaan uit de lichtgeloovigheid van het publiek, dat hunne opgeschroefde aanbevelingen van bijna altijd waardelooze middelen, als goede munt aanneemt.

Dat geld-makerij ook bij de Pink-pillen niet vreemd is zal wel niemand betwijfelen. Een doosje Blandsche pillen, 35 stuks bevattende, die met zorg zijn toeberaid, zal door ieder apotheker voor hoogstens 35 cent worden afgeleverd. Pink-pillen, ook 35 stuks inhoudende (soms een paar meer), van een samenstelling en slordige wijze van bereiding als hierboven is opgegeven, kosten daarentegen f 1.75 en de patiënt moet in de meeste gevallen meer dan een doosje gebruiken.

Begrijpt gij nu lezer, dat het wel de moeite en ook de kosten waard is, alles te doen om deze pillen ingang te verschaffen?

En begrijpt gij nu ook wie al die reclame-middelen betaalt, . . . als gij niet oppast?

Berichten.

Publicatie van den Gezondheids-raad te Karlsruhe. In den laatsten tijd zijn in Duitsche bladen advertenties geplaatst, waarin aan een zekeren C. B. F. ROSENTHAL te München dank wordt betuigd voor het genezen van zenuwziekten.

Uit deze dankbetuiging is op te maken dat Rosenthal ook bereid is hulp te verstrekken per brief.

Op een schriftelijke aanvraag van een gefingeerden zenuwlijder zond Rosenthal een Brochure getiteld: „Bericht über die erzielten Heilerfolge zusammengestellt auf Grund von Original-Anerkennungs-Schreiben dankbarer Patienten” en gaf verder door gedrukte formulieren voorschriften voor levenswijze en dieet. Bovendien liet hij, door de Adelaar-apotheek te Trier, twee soorten van poeders en druppels toezenden.

De poeders bevatten in hoofdzaak melksuiker, de druppels wijngeest en water; bij het chemisch en microscopisch onderzoek konden geen werkzame geneesmiddelen worden aangetoond. De prijs der middelen die voor ongeveer 50 Pfg. konden worden gereed gemaakt, bedroeg 4 Mk.; buitendien rekende Rosenthal als „honorarium voor zijne bemoeiingen gedurende de eerste 6 weken der kuur” een som van 15 Mark.

De „dankbetuigingen”, die in de brochure zijn afgedrukt, verschafft zich Rosenthal, zooals blijkt uit informaties ingewonnen bij vroegere patiënten, op die wijze, dat hij een door hem zelven opgemaakte tekst alleen door de lijders laat ondertekenen.

Wij vestigen er opnieuw de aandacht op, dat het meestal onmogelijk is, zonder persoonlijke omgang met den patiënt en zonder dezen te onderzoeken, zijn ongesteldheid juist te beoordeelen. Een enkel schriftelijk verkeer tusschen geneesheer en patiënt moet derhalve tot grove misgrepen voeren, temeer, daar vele zieken een geheel verkeerde opvatting van hun lijden hebben. Door nauwgezette geneesheeren wordt dan ook nooit tot een behandeling per brief overgegaan.

Deswege en met het oog op den hoogen prijs van de middelen van Rosenthal en op diens laakbare handelwijze tot het verkrijgen van dankbetuigingen waarschuwen wij om bij hem raad in te winnen.

De plaatselijke Gezondheids-raad.

Karlsruhe, 27 Mei 1898.

Het Staphorster boertje. Ter aanvulling van het korte bericht, in ons vorig no. opgenomen, laten wij hier een uitvoeriger mededeeling, in verschillende couranten voorkomende, volgen:

„In de jongste raadszitting van den Geneeskundigen Raad van Overijssel en Drenthe deelde de voorzitter, dr. M. W. Pijnappel, mede, dat door hem talrijke pogingen waren gedaan om een vervolging te doen instellen tegen het Staphorster boertje.

De vereering voor dien man is echter zoo groot dat geen getuigen zijn te krijgen, wat een onoverkomelijke moeilijkheid oplevert, daar bij het kantongerecht geen instructie door de rechterlijke macht plaats heeft, zoodat men met alle gegevens voor een vervolging noodig, moet aankomen; bovendien is men daardoor nooit zeker

van zijn getuigen. De maréchaussée heeft trouw geholpen om te trachten bewijzen van de onbevoegde uitoefening der geneeskunst door het boertje te constateeren, doch tevergeefs. Bovendien zou een vervolging weinig baten, ook al werd de man veroordeeld. De boeten waartoe hij wordt veroordeeld, worden dadelijk voor hem betaald.

De heer dr. Middendorp was van meening dat, daar bij herhaling van overtreding gevangenisstraf kan worden opgelegd, toch wellicht een einde aan de ongeoorloofde handelingen van dezen man kan worden gemaakt, terwijl dr. Nanninga Utterdijk zich niet kon voorstellen dat het onmogelijk zou zijn de bewijzen der overtreding te leveren; immers de toeloop der patiënten van het Staphorster boertje is ontzettend groot en alles geschiedt zoo openlijk; hij stelt zich dan ook voor dat, mits de rechterlijke ambtenaren willen medewerken, wel degelijk overtredingen zullen kunnen worden geconstateerd. De heer Engels deed daarop het voorstel die ambtenaren te verzoeken krachtig mede te werken, waarop werd besloten, dat de geneeskundige raad zich zal wenden tot de ambtenaren van het O. M. bij de kantongerechten onder wier ressort het Staphorster boertje praktiseert, om hun aandacht op de zaak te vestigen.”

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Het O. M. bij het kantongerecht te Schoonhoven eischte tegen een veearts te Willige-Langerak, aangeklaagd van buiten noodzaak onbevoegd de geneeskunst te hebben uitgeoefend, f300 boete, subs. 60 dagen gevangenisstraf. De beklagde erkende aan een veehouder, bij wien hij was ontboden tot het verlenen van veeartsenkundige hulp, een recept te hebben afgegeven, bestemd voor iemand, die lijdende was aan eene maagkwaal.

L. Ct.

De kantonrechter te Haarlem veroordeelde vrouw Lettemeijer, te Velsen, beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der verloskunde, (zie ons vorig no.) tot f 5 boete. De eisch was f 100.

Die edele Reimanns! Een potje breukzalf van Pastoor BECK kost sedert April f 3.—, tenminste wij hebben niet gemerkt, dat de prijs sedert dien tijd verminderd is.

Eenige dagen geleden echter lasen wij de volgende advertentie: „Voor de Armen!” „Door eenige milde giften van genezenen ben ik in staat gesteld gedurende korten tijd de zalf voor onbemiddelden f 0.50 minder in prijs te geven!”

Dus voor een rijksdaalder maar, . . . en dat voor een potje dat nog geen dubbeltje waard is. Hoe edelmoedig!

Natuurgeneeskunde. In de Medicinische club te Weenen werd door Prof. MRAZEK een syphilislijder voorgesteld, die door de natuurgeneeskunde bijna voor eeuwig genezen was. Toen Spr. den uitgeteerden bijna polsloozen patiënt voor het eerst zag, had deze 53 zweren. Negen weken lang was hij in een natuurgenees-inrichting behandeld. Na een specifieke kuur, gepaard met gebruik van joodijzer, herstelde patiënt in twee maanden. Ditzelfde geval nu heeft in een brochure der genoemde inrichting als reclame dienst gedaan; het heette genezen zonder kwik of jodium, maar door plantenvoedsel, stoombaden enz. Zoowel de gevaarlijkheid van dezen vorm van kwakzalverij als de schandelijkheid van het gedrag der geneeskundigen, die deze natuurgeneeskunde met hun naam dekken, komt door zulke feiten duidelijk aan het licht.

(W. T. G.)

Kwakzalverij in ziekenfondsen. Het is bekend dat de Deutsche „Krankenkassen” gehouden zijn, haar leden geneeskundige hulp te verschaffen, maar daarbij ook van kwakzalvers mogen gebruik maken, of van „richtingen” in de geneeskunst, die den „Vorstand” in den smaak vallen. Zoo bevat de Vorwärts, het bekende orgaan der werkliedenpartij, in den laatsten tijd bekendmakingen, dan van dit, dan van een ander ziekenfonds, dat het die en die Heeren tot „Spezialärzte der Naturheilmethode” heeft aangesteld.

Voor hen die meenen, dat „de patiënten hun belangen wel het best zullen behartigen” en dat daarom de medici zich maar naar hun alwetendheid hebben te schikken, kan dit een bron van twijfel worden.

In hogere kringen is men al niet wijzer. Een uitgelezen groep, waaronder generaals en edelvrouwen, ondertekent in het Berliner Tageblatt een roerend roemschrift op een magnetiseur.

(W. T. G.)

Institut Radam. In ons no. van April 1896 deelden wij het volgende mede:

„Een paar Engelsche kwakzalvers, HIRSCHFELD en BRYANT, hadden sedert 1½ jaar op den Boulevard Poissonnière te Parijs een winkel geopend, alwaar de verschrikkelijkste afbeeldingen van allerlei soorten bacteriën

geëtaleerd waren en verkochten daar een middel, dat al deze vijanden van het mensdom in één slag moest vernietigen. Het heette: Tueur des microbes Radam en bestond uit een mengsel van zwavelzuur en zwaveligzuur met water, waarvan de verkoop slechts aan apothekers, op recept, is toegestaan. Nu hadden de heeren wel twee apothekers in hun zaak aangenomen, maar hun werd bewezen, dat zij zelf zich aan de aflevering hadden schuldig gemaakt en zelfs voorschriften voor het gebruik bij verschillende ziekten hadden gegeven. Zij en de twee apothekers, werden ieder tot 500 Frs. boete en betaling van 1000 Frs. aan het Syndicaat der apothekers veroordeeld. De winkel werd gesloten.”

Daarbij bleef het intusschen niet. Na de sluiting poogden de eigenaars de wet te ontduiken, door de zaak in een „Institut Radam” om te zetten, waarbij zij een geneesheer aanstelden en het waardelooze middel weer lieten verkoopen door een van de apothekers, die reeds vroeger veroordeeld was. De vlieger ging echter niet op; de apotheker is dezer dagen weder tot een boete van 600 Frs. veroordeeld.

Kwakzalverskuren.

De eerste Voorzitter en het eelid onzer Vereeniging, Dr. G. W. BRUINSMa, geeft onophoudelijk blijk, dat het doel, dat onze Vereeniging beoogt, hem nog zeer ter harte gaat. In talrijke geschriften van zijn hand (ook in ons blad) treedt hij voortdurend op als heftig bestrijder van alles wat naar kwakzalverij zweemt en weet, op de hem eigen duidelijke wijze, het gevaar aan te toonen, waarmee het voortwoekeren der kwakzalverij het algemeen belang bedreigt. Opnieuw is hij in het strijdperk getreden in de Hygiënische Bladen van 15 Juni j.l. met een artikel getiteld „Kwakzalverskuren”. Gaarne hadden wij dit artikel in zijn geheel overgenomen, teneinde daaraan een ruime verspreiding te verzekeren, maar het is te uitvoerig voor onze beperkte ruimte; wij moeten derhalve met eenige nittreksels volstaan.

„De geneeskunst van den tegenwoordigen tijd is op verre na niet meer wat zij was in vroegere jaren of, beter gezegd, de geneeskundigen hebben begrepen, dat het doel, waarnaar zij streven moeten, het genezen van ziekten, in de meeste gevallen niet kan worden bereikt langs den weg, dien men zich vroeger als nagenoeg den eenigen voorstelde, namelijk het aanwenden van geneesmiddelen, in het bijzonder aangewezen en voor bepaalde ziekten bestemd.

De ijverige onderzoekers van het menschelek lichaam en zijn verrichtingen hebben doen zien, dat in zeer vele en daaronder juist de meeste ernstige gevallen het voorkomen der ziekte dikwijls gemakkelijker ware geweest, doch wanneer zij eenmaal is uitgebroken, slechts heil te verwachten is van het steunen der krachten van den lijder, het wegnemen van schadelijke invloeden of het voorkomen van pijnen en complicaties.

Hulpmiddelen voor den lijder dus in het gunstigste geval; naar middelen tegen de ziekte als zoodanig werd hoe langer hoe minder gezocht, omdat men had leeren begrijpen, dat iedere ongesteldheid, al moge zij ook dikwijls haar ontstaan te danken hebben aan een stoffelijke inwerking van buiten, toch ten slotte slechts eene wijziging is in de uiting der gewone krachten of in de normale voeding en de stofwisseling van het lichaam. Bij de geneeskunstoefenaren van vroeger en in de leekenwereld nog heden is de opvatting echter anders. De ziekte wordt beschouwd als iets zelfstandigs en naar geneesmiddelen gezocht om daartegen op te treden, haar als 't ware in het lichaam te doodden, en de geneeskunst bestaat volgens algemeen gevoelen in het toepassen dezer middelen. Doch juist omdat de bekwame geneesheer ieder ziektegeval moet individualiseeren, d.i. de ziekte moet beschouwen en behandelen in verband met het gestel, het weerstandsvermogen, de omgeving en de hulpmiddelen van den lijder, maakt dit tegenover den leek den indruk van onzekerheid en ontbreekt de gelijkmatigheid der behandeling, die in zijn oog een vereischte is, nog immer uitgaande van de gedachte, dat bij dezelfde ziekten altijd dezelfde geneesmiddelen te pas komen en dat het er bij een geneesheer slechts op aan komt of hij ze kent of niet kent.

Het kost ontzaglijke moeite de onjuistheid van dit denkbeeld ingang te doen vinden en bij de overgrote meerderheid van het volk, ook zoogenaamd meer ontwikkelden daaronder begrepen, gelukt dit dan ook volstrekt niet. Daarbij komt, dat een gansche schaar

van belanghebbenden dag aan dag ijverig in de weer is, deze valsche begrippen aan te moedigen, dat voor de ziekten als zoodanig ook geneesmiddelen bestaan. Het zijn de geheimmiddel-kramers, de fabrikanten van zoogenaamde spécialités en de kwakzalvers van allerlei aard in het binnen- en buitenland.

Men kan tegenwoordig geen krant ter hand nemen of in de advertentiekolommen worden tegen alle kwalen, ziekten en gebreken, waaraan de menschen lijden, zekere en onfeilbare geneesmiddelen aangeboden; op den omslag van bijna alle vlugschriften worden zij aangekondigd en stroobiljetten ter hunner aankondiging worden aan de huizen uitgereikt.

Onveranderlijk, zij 't ook in toon en betoogtrant verschillend, wordt de verzekering gegeven, dat bij het gebruik van deze poeder, deze pillen of dit fleschje de ongesteldheid zal wijken, het moge kanker zijn of tering, vallende ziekte of asthma; de genezing volgt zonder twijfel, wanneer de lijder maar getrouw inneemt.

Er is een tijd geweest, dat er werkelijke „geheimmiddelen” bestonden, geneeskrachtige zelfstandigheden, slechts aan den ontdekker of uitvinder bekend of die door hunne bijzondere samenstelling of bereiding in sommige gevallen de voorkeur verdienden boven andere; nog heden ten dage zijn de namen dezer uitvinders vereeuwigd in de namen, die bepaalde geneesmiddelen in het dagelijksch gebruik hebben verkregen en vaak ook aan leeken niet onbekend zijn; b.v. het opiumaftreksel *laudanum liquidum Sydenhami*, de zenuwtinctuur *tinctura nervina Bestucheffii*, de Hoffmannsdruppels *liquor anodynus Hoffmanni* en enkele anderen. Tegenwoordig zijn er op dit gebied voor de scheikunde geene geheimen meer; alle geadverteerde middelen zijn onderzocht, hunne samenstelling is bekend en het is gebleken, dat zij niets nieuws bevatten en niet uitmunten door betere of eene eigenaardige samenstelling, waardoor hunne werkzaamheid zou worden verhoogd of gewijzigd. In het buitenland door tusschenkomst van de politie en justitie of door officieel erkende bureaux van onderzoek, hier te lande door de ijverige bemoeiingen der leden van de Vereeniging ter bestrijding der Kwakzalverij, wordt ieder zoogenaamd nieuw middel, zoodra het wordt aangekondigd, onderzocht, en zonder eenige uitzondering blijkt steeds dat het een bekende stof is, algemeen in gebruik, zij 't ook soms in anderen vorm of vaak reeds lang als onwerkzaam weder ter zijde gelegd. Welke uitheemsche benamingen door de fabrikanten ook aan hunne middelen worden gegeven, welk geheimzinnige oorsprong hun werd toegeschreven, 't waren altijd de oude gewone stoffen, waaruit zij waren samengesteld, doch waaraan thans in allerlei aankondigingen bijzondere, geneeskrachtige eigenschappen werden toegeschreven.

In vroegere tijden was iets dergelijks niet geheel onbekend; de Urbanuspillen (een aloëhoudend purgeermiddel), Haarlemmer olie (zwavel, opgelost in terpentijn) worden reeds langer dan een eeuw aanbevolen tegen allerlei uiteenloopende ongesteldheden; enkele ouderen van dagen zullen zich nog herinneren, hoe het cognac met zout als een universeelgeneesmiddel heette dienst te doen. De overdreven aanprijzing dier middelen was voorzeker niet minder leugenachtig dan de aankondiging van Hollowaypillen, de Sequaholie, de roode, witte en blauwe electriciteit van graaf Mattei of het beroertewater van Weissmann, maar in zekeren zin deden ze veel minder groot dan tegenwoordig, zoodat de onware beweringen niet zoo ter algemeene kennis werden gebracht, maar bovenal de verscheidenheid en het aantal van zoogenaamde onfeilbare geneesmiddelen, waarnaar de ongelukkige zieke verwezen werd, was veel geringer.

Natuurlijk gebeurde het ontelbare malen dat de lijder geen baat vond bij het gebruik van aloë (Urbanuspillen) of terpentijn met zwavel (Haarlemmer olie); dan echter was hij wel genoodzaakt om verstandige hulp te zoeken bij een geneesheer of in alle geval zijne gezondheid althans niet verder te benadeelen door het gebruik dezer onnutte en sterk werkende middelen. Tegenwoordig is het echter een geheel ander geval; wanneer de aloëhoudende pillen, vervaardigd, zooals wordt geschreven, volgens het echte en onvervalschte recept van Paus Urbanus VIII, hem niet helpen, dan neemt hij op aanbeveling eener advertentie zijn toevlucht tot een ander eveneens

aloëhoudend middel, b.v. de Schreuder's slijm- en maagpillen of Hollowaypillen of Zwitsersche pillen en heeft hij op die manier de ronde gedaan, dan behoeft hij zich vaak slechts te abonneren op een andere krant, om in haar advertentiekolommen een nieuwe serie van middelen te vinden. waarvan precies op dezelfde manier wonderen worden verhaald voor genezing van de ziekte, waaraan hij meent onderhevig te zijn.

Wanneer zoo maar steeds en aanhoudend de verzekering wordt gegeven van dezelfde doeltreffendheid van met verschillende namen genoemde middelen, die in de kranten worden aangekondigd, zou een oppervlakkig nadenken reeds aan het twijfelen moeten brengen, vooral wanneer vaak die ongesteldheden worden aangewezen, die van bekwaame geneeskundige zijde soms als hoogst ernstig en ongeneeslijk worden genoemd. Toch schijnt dit niet het geval te zijn; hoe vaak de koopers ook bedrogen uitkomen, hoe dikwijls het hun ook blijkt, dat de zoo stellig beloofde genezing na het gebruik van een krantenmiddel uitblijft, zij grijpen onmiddellijk weer naar een volgend, hun onder een anderen titel of eene nieuwe benaming aangeboden. Zooals ik zeide, is hierin juist het onderscheid en het groote nadeel gelegen bij vroeger, toen nog slechts een enkel middelje zoo luide werd uitgekreten. De groote, goedkope en gemakkelijke publiciteit van tegenwoordig, is er de schuld van en de fabrikanten dier middeljes vestigen hunne speculatie daarop.

Behalve het voortwoekeren van het onjuiste denkbeeld, dat er voor iedere ziekte wel een middelje bestaat en dat het eigenlijk alleen de taak is van den geneesheer daarnaar ijverig te zoeken, werken dez kwakzalversadvertenties nog een ander euvel in de hand, — het zelfs praktiseeren der lijders. Zoolang er nog zoovele ongesteldheden zijn, is het van het hoogste belang ze nauwkeurig te leeren kennen en daardoor te zoeken naar de middelen ter genezing of ter voorkoming in de toekomst. *Pour savoir quelque chose il faut l'avoir appris*; het geldt waarlijk bij deze zaken niet het minst; om te onderkennen wat aan het menschelijk lichaam hapert moet men toch eerst weten, hoe het is samengesteld, hoe de deelen zich onderling verbonden, hoe het werkt en leeft onder verschillende omstandigheden en invloeden.

Zeer vele leeken, zoowel onder de eenvoudigen van hoofd en verstand, als onder hen, die in andere opzichten behooren tot de meer ontwikkelden, achten zich echter volkomen in staat hun eigen ongesteldheid of die van een der hunnen te onderkennen, geleid door enkele algemeene kenteekenen, waarvan de mate der bedriegelijkheid hun onbewust is.

De adverteerders in de kranten rekenen op deze zucht van zeer vele menschen om voor zich zelf of voor anderen doktertje te spelen; — het lijkt zoo onschuldig en is zoo interessant. Bovendien wordt voldaan aan een zeer edele drijfveer, wanneer men zijn medegevoel in het lijden kan toonen door een zieke het een of ander middelje aan te wijzen, waarvan men meent, omdat men het gelezen heeft, dat het in zijn geval allicht baat zal kunnen brengen. Door al zulke bewuste en onbewuste medewerkers wordt het „zelfpraktiseeren” aangemoedigd en vinden de adverteerders steeds nieuwe koopers voor hunne opgesmukte waar.”

Wat DR. BRUINSMA in bovenstaande regels gezegd heeft is grootendeels niet nieuw voor de getrouwe lezers van dit blad en daarin reeds meermalen, met andere woorden, verkondigd. Toch zal ieder ons toegeven dat het van groot nut is, dat de waarheden, hierboven vermeld, telkens en telkens weer onder de oogen van het publiek worden gebracht.

De attesten van Reimanns.

Van verschillende zijden zijn in den laatsten tijd vragen bij ons ingekomen met verzoek om inlichtingen omtrent de waarde van de attesten, door REIMANNS zoo nu en dan gepubliceerd. Het was ons oorspronkelijk plan — en wij deelden dit ook vroeger in de „Correspondentie” mede, een onderzoek bij sommige schrijvers van die attesten in te stellen, maar bij rijp nadenken zijn wij van dit plan teruggekomen.

Het zou een onbegonnen werk zijn en weinig

resultaat opleveren. Wij nemen aan, dat er onder die attesten-schrijvers serieuze menschen worden gevonden, die te goeder trouw het bewijs hebben afgeven, maar waar het herkennen van een breuk lang niet ieders werk is, wie staat ons daar borg, dat vóór de behandeling met de breukzalf een breuk aanwezig en die breuk werkelijk genezen was? Alleen een geneesheer, die den patiënt vóór en na de behandeling had onderzocht zou daaromtrent uitsluitsel kunnen geven en zoo'n onderzoek zal wel zelden zijn geschied. En wat de personen betreft, die het attest niet na ernstig nadenken hebben afgegeven — wij weten hoe gemakkelijk en op welke wijze dergelijke attesten worden verkregen — die personen geven later hoogst zelden inlichtingen, waarop staat is te maken; dit heeft een jarenlange ondervinding ons geleerd. Intusschen zijn er omstandigheden die er ons toe brengen — ook zonder nader onderzoek — weinig waarde te hechten aan getuigschriften door REIMANNS gepubliceerd. Een daarvan is de volgende:

In September 1897 ontving de Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging van iemand uit Haarlem een alles behalve hoffelijken brief, waarin de schrijver mededeelde, dat hij de breukzalf had gebruikt en van een zeer gevaarlijke liesbreuk volkomen was genezen. Inlichtingen daaromtrent konden worden ingewonnen bij drie personen te Haarlem, wier naam en adres werden opgegeven. Die brief werd terzijde gelegd. In Februari '98 werd van den zoon van den schrijver, die vroeger bij Reimanns in betrekking was, een brief ontvangen, waarin vermeld werd dat de vorige brief geen korrel waarheid bevatte en op aanraden van M. Reimanns was geschreven.

In Maart daaropvolgende ontvingen wij nog een verklaring van den z. g. schrijver van den eersten brief, waarin deze mededeelde, dat die brief zonder zijn toestemming was geschreven en dat hij nooit een breuk had gehad.

Zoo'n handeling geeft stof tot nadenken. Ten eerste heeft men thans het recht te vragen hoe REIMANNS aan de verklaringen van andere breuklijders is gekomen en ten tweede moet het toch verwondering baren dat iemand, die, volgens zijn zeggen, over zoo'n groot getal dankbetuigingen van genezen lijders kan beschikken, zijn toevlucht moet nemen tot maatregelen als hierboven beschreven.

Pastoor Beck's breukzalf.

Na al 't geen wij over deze zalf schreven, geven wij gaarne eens het woord aan een ander. In de *Nieuwe Koerier*, Provinciale Limburgsche Courant, lazen wij het volgende, dat wij met instemming overnemen:

„Wat wordt den menschen een geld uit den zak geklopt door het aanprijzen van kwakzalversartikelen! Het beste bewijs, dat er goed aan verdiend wordt, vindt men in het aanhoudend adverteeren van alle mogelijke zalven en pillen en drankjes, wier aanbeveling, zooals onze lezers zich kunnen overtuigen, wij steeds uit onze kolommen geweerd hebben.

Een artikel, wat ook in de Limburgsche bladen druk geadverteerd wordt, is *Pastoor Martin Beck's Breukzalf*. Het portret van Pastoor Beck, waardoor de advertenties opgeluisterd worden, dient ongetwijfeld om vertrouwen te winnen.

In de advertenties, voor eenigen tijd althans, stond woordelijk: „De gevaarlijkste breuk bij oud „en jong, wordt zonder pijn in heel korten tijd „volkomen genezen.”

En bij de gebruiksaanwijzing der zalf staat eveneens woordelijk: „Bij het gebruik der zalf moet een „breukband gedragen worden, daar de breuk vol- „strekt niet mag uitkomen.”

Dat heet toch zeker zand in de oogen strooien. Wijselijk heeft men nu uit de advertenties de kwestie van een band dragen weggelaten, maar de reclame is er niet minder op geworden.

Zoo kon men dezer dagen eene dankbetuiging lezen van den heer G. Vet uit Wormerveer, die nog een potje zalf vraagt voor zijne vrouw, en dan zegt: „Mijne vrouw is bijna geheel genezen van „eene gevaarlijke liesbreuk, waarvoor zij voor 6 „jaar geleden is geopereerd in het Ziekenhuis te „Amsterdam. Zij had er nu het volgend jaar weer „heen ontmoeten, dan had de dood het gevolg ge- „weest” enz.

Al is het in juist geen mooie stijl, de heer Vet is knap genoeg om te beweren, dat zijn vrouw zeker van de operatie zou gestorven zijn, die nu, dank de breukzalf, niet noodig is.

En met zulken onzin wordt den burgers, boeren en buitenlui de onfeilbare zalf aanbevolen, die wegens hare buitengewone geneeskracht niet goedkoop verkocht wordt. Wat echter het ergste is, velen worden door het koopen van zulke zalf afgehouden zich tot den geneesheer te wenden, die hier alleen helpen kan. Hierop kan in het belang der zieken niet genoeg gewezen worden."

Nog eens de Kneipp-methode.

In een artikel in het *Tijdschrift voor Geneeskunde* van 4 Juni j.l., schrijft Dr. H. PH. BAUDET onder den titel: *De Kneipp-kwakzalverij gerehabiliteerd?* een kritiek op een brochure van den heer SOER, getiteld: *De Kneipp-kuur, een rationeele therapie*. Dit laatste werkje, waarin, wat te verwachten was, de heer SOER zich opwerpt als kampioen voor de z.g. Kneipp-artsen, heeft hoofdzakelijk ten doel de argumenten tegen de methode, door Dr. BAUDET in een artikel in de *Geneeskunde Bladen* aangevoerd, (men zie ons *Maandblad* van October 1897) te ontzenuwen.

Hierin is de heer S., volgens Dr. B., al zeer slecht geslaagd; van de hoofdargumenten wordt geen enkel weerlegd en de aanhalingen uit het geschrift van Dr. B. zijn meestal foutief. Deze bewering wordt in het genoemd artikel — waarnaar wij wegens plaatsgebrek moeten verwijzen — door citaten gestaafd, waarna de schrijver tot de volgende slotsom komt:

"Het boekje bevat niets dat de conclusies kan wijzigen, waartoe ik na studie van oudere en nieuwere hydrotherapie gekomen ben. Het zijn in hoofdzaak de volgende:

„1e. Sinds 1840 (BALDOU) en vooral sinds 1847 (LOUIS FLEURY) bestaat er een wetenschappelijke klinische hydrotherapie, die zich nog steeds ontwikkelt. Daarmede is de periode afgesloten van ruwe empirie en zoogenaamde ontdekkingen door personen die voldoende kennis van anatomie, physiologie en ziektekunde missen.

„2e. De waarde van een hydrotherapeut hangt nitsluitend af van zijn medische kennis en bekwaamheid.

„3e. Er is niet gebleken, dat de techniek der hydrotherapie in eenig opzicht door KNEIPP verbeterd is.

„4e. KNEIPP's waterkuur door onbevoegden of door patiënten op eigen gezag toegepast is gevaarlijk. Als hygiënische maatregel heeft zij niets voor boven de in Frankrijk, Engeland en Indië gebruikelijke koude wasschingen.

„5e. KNEIPP's hygiënische voorschriften bevatten niets van waarde, wat niet door alle hygiënisten is aanbevolen. Zijn malzkoffie, gezondheidssigaretten enz. zijn waardelooze surrogaten".

Een krachtige hulp in onzen strijd.

In no. 11 van den vorigen jaargang wezen wij met ingenomenheid op het goede voorbeeld, door den heer MISSET, uitgever te *Doetinchem*, aan de groote bladen gegeven, door de openlijke verklaring, dat door hem in de talrijke couranten, die bij hem verschijnen, geen kwakzalveraanbiedingen worden geplaatst.

De heer MISSET bevordert ons streven ook nog op andere wijze, waarvan wij hier dankbaar melding maken. Vele lezers zullen zich de telkenmale in de dagbladen voorkomende advertentie herinneren, dienende tot aanbeveling van de Zwitsersche pillen en beginnende aldus: „Schoen- en kleermakers, en in het algemeen allen, die een zittend leven leiden" enz.

Wat doet nu de heer M.? Ip twee bij hem uitkomende vakbladen: *Het Vakblad voor de Schoenmakerij* en *De Nederlandsche Kleeder-Industrie* plaatst hij de bedoelde annonce — en wel in het redactioneel gedeelte — maar laat daarop terstond volgen:

„Wij nemen deze mededeeling over, niet evenwel om de pillen onzen schoenmakers (kleermakers) aan te bevelen, doch om er ernstig tegen te waarschuwen.

„Ziehier een paar passages uit hetgeen het bekende en nuttige „Maandblad tegen de Kwakzalverij" over dat geheimmiddel reeds schreef in zijn nummer van

October 1885 en ook nog in dat van Juli 1897:" en daarna worden eenige van onze waarschuwingen afgedrukt.

Het nuttige van dezen maatregel valt duidelijk in 't oog. Deze vakbladen zullen zeker door de meeste schoen- en kleermakers worden gelezen, zelfs door sommigen misschien eerder dan de advertentie-kolommen der groote bladen. Wanneer zij nu de reclame voor de Zwitsersche pillen lezen, waarop, door den aanhef, vooral hun aandacht wordt ingeroepen, dan zullen zij zich ongetwijfeld herinneren, dat hun eigen blad al een waarschuwing 'egen het gebruik van die pillen bevatte en — naar wij vertrouwen — van dat gebruik afzien.

Zijn er geen anderen die ons op een dergelijke wijze willen helpen?

Ingezonden.

WelEd. Heer!

Tandem bona causa triumphat, riep ik zooveel uit bij het ontvangen van no. 6 van het *Maandblad* — dat ik niet alleen trouw lees en excerpereer in mijn courantje, maar ook ter lezing leg in onze Volksleeszaal.

En ik was zóo verheugd over de ontvangst omdat ook u uw meening uitsprak over de „Pinkpillen voor bleeke personen."

Indien ik u zeg dat ik zoowel onder medici als pharmacenten (van den nieuweren tijd) mijn beste vrienden heb, dan behoeft ik u wel niet verder te verklaren met hoe ontzaglijk veel tegenzin ik die lange reeks van „Reclames" in mijn blad opneem.

Maar waarom doet ge het dan? vraagt u.

Laat me die vraag beantwoorden door geheele mededeeling van het ziekte-proces.

Geruimen tijd geleden vroeg een zeer solied advertentie-bureau prijsopgave voor 3000 regels, te plaatsen onder het hoofd „reclames." Uit afkeer voor deze kwakzalvers-advertenties noemde ik een prijs hooger, veel hooger dan die welke aan het hoofd van mijn blad telkens voorkomt. En . . . de firma accepteerde; zeer tegen mijn hoop en mijn verwachting in. Het bedrag is zóo groot, dat ik geen vrijheid vond, nieuwe uitvluchten te bedenken. Het eenige wat ik nu kan doen, is: 1o. uit wraak de advertenties niet corrigeeren; 2o. telkens de zotternijen onder de oogen brengen van de medici en den zeer kundigen pharmacent met wien ik in één dispuut zit; 3o. mijn broer, zelf med. dr., telkens vragen een kritiek te geven.

En zeg nu niet: ook die courantier is feil voor 'n paar honderd gulden (de som is grooter; bedenk eens wat zoo'n reclame kost, in zóoveel bladen, met zulke mooie clichés).

Wat mij 't meest spijt is, dat de kleine luyden thans reeds (dus na de 15e plaatsing) bij de apothekers komen om „Pink-pillen".

Ook ik plaats boven die dingen: buiten verantwoordelijkheid der redactie.

Weet u beter middel? Zoo ja, wil dan mij — en mijn medeleden van den Journalistenkring — den weg wijzen.

Met alle hoogachting heb ik de eer te zijn

*Uw zeer dw.,
F.*

Wij weten maar één middel, al valt de toepassing ook zwaar en al kan het, in dit geval, eerst worden aangewend na de plaatsing van de gecontracteerde 3000 regels, n.l. *de plaatsing van de reclame te weigeren*. Daardoor, en daardoor alléén, zal men het gezag van het blad, als voorlichter van het publiek, hoog houden, al is het niet te ontkennen dat de schrijver van de reclame, wanneer hij een uitgever ontmoet die handelt als de geachte inzender, niet veel nut van zijn advertentie zal hebben. Maar toch werken ook zulke annonces nog iets uit, wat ook blijkt uit het schrijven van den heer F. dat de pillen evenwel nog bij de apothekers worden gevraagd. Zegt dit niet genoeg om, als men de bestrijding van de kwakzalverij ernstig wil, aan alle kwakzalvers voor goed elke hulp te ontzeggen?

REDACTIE.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
L. van Cleeff, doopsgez. pred. te Aalsmeer.
J. G. Heijdenus, burgemeester te „
I. M. Neomagus, notaris „
Dr. I. J. P. Hilbers, arts te Grave.

Inzender uit Roux. Dien nieuwen specialist in 't genezen van breuken en nog meer kenden wij niet. Wij zullen er op letten of hij in Nederland ook propaganda maakt en alsdan zijn boekje bespreken.

v. S. te Z. Salp's haarkleurmiddel „*New London*" is reeds besproken in het *Maandblad* van Augustus 1883. Het is een zeer gevaarlijk middel, dat in 300 gram vloeistof 7,5 gram van het vergiftige *loodsuiker* bevat.

I. C. H. te 's H. Wij danken u zeer voor uw schrijven en de toezending der boekjes, waaruit uwe belangstelling in de goede zaak blijkt. Voor uw aanbod tot opgave van de door u bedoelde adressen moeten wij voorloopig bedanken.

P. J. F. te A. Uw aanbod voor nadere mededeelingen nemen wij dankbaar aan; op ons stilzwijgen kunt gij staat maken.

J. M. v. E te D. In dit no. vindt gij de reden opgegeven, waarom wij naar de attesten van de breukzalf geen onderzoek instellen.

F. J. H. te H. Als gij het artikeltje in dit no. over de *attesten van Reimanns* gelezen hebt, zult gij begrijpen, waarom wij u niet antwoorden; wij hebben geleerd dergelijke brieven, in zoo'n toon geschreven en uit Haarlem afkomstig, met wantrouwen te beschouwen.

P. L. te R. De *Blaudsche pillen* kunt gij ook ten uwent in iedere apotheek en in elke verlangde hoeveelheid krijgen; ze zijn niet duur.

Dr. v. H. R. te A. Dank voor de toezending van het artikel uit de *Nordd. Allgem. Zeitung*; wij hopen er later gebruik van te maken.

I. S. C. te R. De *pleister van de Rotterdamsche papvrouw* is behandeld in het *Maandblad* van December 1882 en de *Druidentzalf* in de nos. van Januari 1888 en Januari 1894. Dit laatste no. konden wij u toezenden, de anderen waren niet meer beschikbaar. Misschien kan een lid te Rotterdam u inzage daarvan geven.

Het resultaat van het onderzoek van de tepelbalsem is, in dank, ontvangen; wij konden echter nog geen gelegenheid vinden de zaak te bespreken. Spoedig hopen wij het te doen.

A. A. B. O. te T. Gelieve ons de monsters ter onderzoek toe te zenden. Naar den indruk dien het Engelsche attest op ons maakt, gelooven wij niet dat het een middel is dat door een Nederlandsch apotheker, die zijn naam op prijs stelt, kan worden verkocht.

Aan het verzoek aan het slot van uw schrijven zullen wij voldoen.

J. H. te E. Het door u bedoelde kinkhoestmiddel kennen wij, voor zoover wij weten, niet; gij zoudt ons zeer verplichten door ons enkele nadere mededeelingen te doen toekomen.

Dr. W. P. te R. Wij ontvingen uw brief met genoegen en zullen er, wanneer wij die zaak eens behandelen, een bescheiden gebruik van maken.

X. te R. Dat een apotheker — in dit geval *L. P. Roman* te Roermond — zich zou leenen om als verkooper van de Tandnalsbandjes van Robert Holtz op te treden, hadden wij, met u, nooit kunnen denken.

W. v. R. te P. De beide middeltjes, *Huls-Balsem* en *Urbanus-pillen* zijn ons bekend en wij wisten ook dat er vroeger veel mee aan de huizen werd gevent, vooral in Zeeland. Uit uw schrijven blijkt ons dat dit nog het geval is. Wij zonden u de *Maandbladen* van October 1887 en April 1890, waarin gij 't een en ander over den balsem kunt vinden; het zou misschien zeer zijn aan te raden daaruit iets in een blad, dat bij u veel wordt gelezen, te doen opnemen.

De *Urbanus-pillen* bevatten als hoofdbestanddeel *aloë*.

A. J. R. te A. Dank voor de toezending van het *Holloway-cadeau*; die firma is vroeger al eens op dezelfde wijze aan 't werk geweest.

Toezender van de Meppeler Courant. Wij zijn u verplicht voor uw bewijs van belangstelling. Het optreden van *Dr. Hazenberg* heeft reeds sinds geruimen tijd plaats zoowel door het houden van bijeenkomsten als door het verspreiden van geschriften. Wij zijn met dat optreden reeds lang bekend, doch kunnen van ons standpunt, hoe gevaarlijk wij de zaak ook achten, in deze niets doen. Wij hebben n.l. niet de overtuiging, dat hier kwakzalverij, bedrog tegen beter weten in — en om er geld uit te slaan — in 't spel is.

— Onzen dank aan allen, die ons de Pink-brochure „*De strijd om het leven*" toezonden.

Het Volta-kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophef wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te *Kopenhagen* door groote annonces aanbevolen als hulp voor lijders aan Jicht, Neuralgie en Rheumatische pijnen in alle lichaamsdeelen, Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aamborstigheid, Hardhoorigheid en Oorsuizingen, Huidziekte, Koliek, Hoofd- en Tandpijnen, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen cholera aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toesteltje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is niet in staat eenige werking uit te oefenen, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die iets afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor een gulden en 1 gulden 50 ct., maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk.

Dringend waarschuwen wij het publiek: *Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zijn Volta-Kruis is de brutaalste leugen.*

Nederlanders, zorgt er voor, dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden en meer in handen hebben gespeeld.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 762.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de leden: Voorstellen enz. voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Het vroegere adres der Vereeniging.

Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over Mahler te Voorburg. — De waarschuwing tegen de Pink-pillen. — Centraal-apotheken en kwakzalverij.

Grootere artikelen. D. Mahler. — Wijn Désiles. — Miraculo-preparaten. — Somatose. — Bijgeloof op het einde der 19e eeuw.

Rechtszaken: Een slaapster veroordeeld. — Overtreding van de wet op de artseneijbereidkunde. — Uit het Provinciaal verslag van Gelderland.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: De fistelpot van Klaas Ursem. — Lieber's middelen.

Bericht.

Leden of Afdeelingen die voorstellen of onderwerpen willen inzenden ter behandeling in de aanstaande Algemeene Vergadering, worden verzocht dit aan den ondergeteekende te doen vóór 1 Sept. e. k.

De Secretaris Penningmeester,
G. B. SCHMIDT.

Het vroegere adres der Vereeniging.

Het Vaderland van 9 Juli j.l. bevat het volgende: „Ons artikeltje over de Kroningsloterijen overnemende, vraagt de „Haagsche Ct.” of zulke industrieën tegenwoordig goorloofd zijn.

„Ons antwoord is, dat er niets tegen te doen is. Bij de laatste Justitie-begroting heeft de heer Lief-tinck over het euvel der loterijen geklaagd, en de Minister heeft hem geantwoord, dat er geen straf-bepaling tegen bestaat. De quaestie was echter bij den Minister in onderzoek, of niet door een eenvoudige wijziging der zoogenaamde „invoeringswet” in die leemte was te voorzien, De Minister bleek doordrongen van de noodzakelijkheid om de ingezetenen tegen hun eigen onnoozelheid te beschermen”. (1)

Met groot genoegen lasen wij deze laatste zinsnede; zij geeft ons hoop voor de toekomst. Zoo er personen zijn die noodzakelijk tegen hun eigen onnoozelheid beschermd dienen te worden, dan zijn 't in de eerste plaats wel zij, die zich door de mooie praatjes en de schijnbaar ware voorspiegelingen van de kwakzalvers laten inpalmen. Want, waar bij een loterij, als bovengenoemd, slechts de beurs schade lijdt, daar wordt, bij het aankopen en gebruiken van kwakzalversmiddelen, tevens de gezondheid be-

dreigt. Van een minister derhalve, die blijkbaar doordrongen is van de noodzakelijkheid dat de Staat beschermend tusschenbeide moet treden in die gevallen, waar de ingezetenen, door hun eigen onnoozelheid, schade kunnen belopen, mogen wij met grond verwachten, dat hij verbeteringen zal trachten aan te brengen in een toestand, die met den dag meer gevaarlijk wordt.

En welke middelen? Wij weten te goed dat het zeer moeilijk, ja zelfs niet mogelijk is het euvel der kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes geheel en al te beteugelen, dat onfeilbare middelen daartegen niet bestaan, maar daarentegen zijn wij overtuigd dat het kwaad, bij goeden wil, voor een belangrijk deel kan worden te keer gegaan. De wijze waarop dit zou kunnen geschieden is reeds meermalen in dit blad besproken en wij nemen de vrijheid de aandacht van de betrokken Ministers te vestigen op een adres reeds in Februari 1886 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal door onze Vereeniging ingediend, en waaromtrent, voorzoover wij weten, nooit een beschikking is genomen.

Gemakshalve nemen wij dit adres hier nogmaals over, te meer omdat sedert 1887 ons ledental belangrijk is gewijzigd en de nieuwe leden daardoor op de hoogte komen van de officieele stappen, reeds voor jaren door de Vereeniging gedaan.

Het adres luidt aldus:

„Aan de
Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Geven met verschuldigde eerbied te kennen de ondergeteekenden, te zamen uitmakende het Bestuur van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij (goedgekeurd bij Z. M. Besluit van 10 Nov. 1883, No. 26) en handelende in opdracht van de Algemeene Vergadering dier Vereeniging, gehouden te Amsterdam op 31 Augustus 1885.

Dat zij met blijdschap hebben kennis genomen van het voornemen der Regeering om een deel der Geneeskundige Wetten van 1 Juni 1865 aan herziening te onderwerpen (1) en zich veroorloven bij Uwe Vergadering er op aan te dringen, Uwe aandacht in het bijzonder te wijden aan artikelen dezer Wetten, rakende den verkoop in 't klein van geneesmiddelen en de uitoefening van geneeskundige praktijk door onbevoegden, daar zij van deze eene herziening dringend noodig achten.

Terwijl het toch klaarblijkelijk in de bedoeling

(1) Wij wijzen er op, dat dit adres in 1886 werd ingezonden, toen werkelijk de hoop bestond, dat de Geneesk. Wetten zouden worden herzien; thans in 1898, is er van die herziening nog niets gekomen. Red.

heeft gelegen der wetgevers van 1865 om, den handel in geneesmiddelen in 't groot geheel vrij latende, de aflevering onmiddellijk aan de zieken, den verkoop in 't klein, aan bepaalde voorwaarden te onderwerpen en slechts toe te staan aan daartoe bevoegd verklaarden, heeft de ervaring geleerd:

1o. dat tal van geneesmiddelen in 't klein worden afgeleverd door winkeliers en onbevoegden van allerlei slag, zonder enig toezicht op deugdelijkheid en zonder dat de bedoelde personen zich schuldig maken aan eenigerlei wetsovertreding, omdat de samenstellende deelen dezer geneesmiddelen niet voorkomen op de lijst van artikelen, vastgesteld volgens art. 30 der wet van 1 Juni 1865 (Staatsbl. No. 61) en waarvan de verkoop beneden zekere hoeveelheid is verboden;

2o. dat niet minder groote hoeveelheden van geneesmiddelen door dezelfde categorie van personen, voortdurend en in alle streken van Nederland worden verkocht in bepaalden strijd met de duidelijke voorschriften der zelfde geneeskundige wet, terwijl het ook bij voldoende bekendheid dezer feiten, aan de betrokken autoriteiten onmogelijk blijkt te zijn een einde te maken aan deze onwettige verhoudingen.

Onder de op deze wijze in ons land verkochte geneesmiddelen worden zelfs aangetroffen, die voorkomen op de lijst van vergiften, wettelijk vastgesteld volgens art. 7 der meergemelde wet.

Ter bescherming der zieken heeft dezelfde wetgeving van 1865 slechts aan bevoegden willen toestaan het verlenen van geneeskundigen raad als bedrijf; het verstreken van raad, dus het aanwijzen van hulp- en geneesmiddelen aan lijdende personen, met het doel om zich daardoor een bestaan te scheppen of op eenigerlei wijze voordeel te genieten.

't Valt niet te ontkennen, dat tal van onbevoegde, zoowel als sommige bevoegde leveranciers van geneesmiddelen, inbreuk maken op de bedoeling van deze wetsbepaling, door het toevoegen van zoogenaamde gebruiksaanwijzingen bij de middelen, die zij op eigen gezag aan het publiek afleveren, door circulaires en door de aanbevelingen, bij bepaalde ziekten, waarmede zij de lijders trachten over te halen tot het koopen der bij hen verkrijgbare geneesmiddelen en dat deze personen mitsdien zich schuldig maken aan wetsovertreding, zij het ook dat de onbestemdheid der bewoordingen, waarin het des betreffende artikel is vervat, bestraffing zoo goed als onmogelijk maakt.

Teneinde deze zeer ongewenschte toestanden te doen ophouden, meenen de ondergeteekenden, door hunne jarenlange werkzaamheden aan het hoofd

(1) Wij cursiveeren. Red. Mbl.

eener talrijke Vereeniging zeer in 't bijzonder bekend met den aard en den omvang van de bovenaangewezen wetsontduikingen, er bij Uwe Vergadering op te mogen aandringen, de algemeene beginselen, waarvan de wetgever bij het vaststellen der geneeskundige wetten in 1865 is uitgegaan, thans nauwkeuriger te omschrijven en wel in dier voege, dat de volgende punten duidelijk worden opgenomen:

De verkoop in 't klein van geneesmiddelen is alleen geoorloofd aan bevoegden.

Met verkoop wordt gelijk gesteld: het in voorraad houden, uitstellen, aanbieden of aankondigen ten verkoop.

Het uitoefenen van geneeskundige praktijk is alleen geoorloofd aan bevoegden.

Met het uitoefenen van geneeskundige praktijk wordt gelijk gesteld het aanbieden of aankondigen van geneeskundige hulp, het aanbieden of aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde ongesteldheden.

De ondergeteekenden zijn overtuigd, dat door het opnemen van dusdanige bepalingen in de wetten regelende de uitoefening der genees- en artseneijbeleidkunst, niet alleen vele misbruiken zullen worden geweerd, maar vooral ook de volksgezondheid en de volkswelvaart zeer zullen worden gebaat."

Berichten.

Publicatie van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe. Door advertenties in de *Badische Landeszeitung* biedt een zekere JULIUS HENSCHEL te Zechin aan inlichtingen te geven over de genezing van zijn zoon, die 8 jaar aan vallende ziekte, krampen en zenuwziekte zou geleden hebben. Wie zich tot hem wendt, wordt verwezen naar den specialist D. MAHLER te Voorburg (Nederland). Van dezen ontvangt men, wanneer men om 't middel vraagt, poeders en een zalf die, volgens de opgave, de bovengenoemde ziekten binnen 3 dagen voor goed heeten te genezen.

Volgens het chemisch en microscopisch onderzoek bestaan die poeders uit poeder van bijvoetwortel (de wortel van *Artemisia vulgaris*); de zalf bevat, behalve vet, kamfer en kaneelpoeder. De bijvoetwortel is wel is waar een oud, vroeger ook in de geneeskunde gebruikt volksmiddel tegen allerlei, voornamelijk hysterische krampen, doch bij werkelijke vallende ziekte (epilepsie) is hij, evenals de kamfer-kaneelzalf, werkeloos.

Daar D. MAHLER zich voor de beide middelen de buitensporig (*schwindelhaft*) hoogen prijs van 30 Mark laat betalen, zoo wordt bij deze tegen den aankoop van de middelen gewaarschuwd.

Karlsruhe, 27 Juni 1898.

Pink-pillen. In het begin der vorige maand zond het Bestuur onzer Vereeniging het volgende aan de onderscheidene bladen, met verzoek om het als „Ingezonden stuk” op te nemen:

„Waarschuwing tegen Kwakzalverij.

In den laatsten tijd wordt een buitenlandsch middel, „DE PINK-PILLEN van Dr. Williams” genaamd, op zeer opzienwekkende en kwakzalverachtige wijze in de dagbladen aan het Nederlandsche publiek met allerlei overdreven en onware voorstellingen opgedrongen.

Wie omtrent deze Pink-pillen wil ingelicht worden, leze het *Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij*.

Op schriftelijke aanvraag bij den tweeden ondergeteekende wordt het No. van dit blad, waarin deze pillen worden besproken, gratis toegezonden.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij:

G. GULDENSTEEDEN EGELING, Voorz.
G. B. SCHMIDT, Secr.

Amsterdam, Juni 1898.

Wij hebben reden om te gelooven, dat deze maatregel met succes bekroond is; het getal personen, die het *Maandblad* aanvroegen, is zeer aanzienlijk en wij vleien ons met de hoop, dat een groot deel daarvan, na op de hoogte te zijn gebracht van wat zij van de Pink-pillen te verwachten hebben, zich nog wel eens tweemaal zullen bedenken vóór zij tot den aankoop overgaan.

Centraal-apotheken en kwakzalverij. In de *Badcourant voor het Staalbad Haarlem* wordt een geheele pagina ingenomen door een advertentie van de „Centraal-apotheek J. W. Florijn”. Daaruit blijkt ons, dat die apotheek o. m. aflevert: *Pastilles Géraudel, Kaetings Cough Lozenges, Alcool de menthe de Ricqlés, Papier Wlinsi en Eno's fruit salt*, allen stoffen, waarvan wij, in ons blad, hebben aangetoond, dat zij tot de kwakzalversmiddelen behooren.

Commentaar is overbodig.

D. MAHLER.

Op een andere plaats in dit blad vinden onze lezers een waarschuwing van den Gezondheidsraad te Karlsruhe tegen D. MAHLER te Voorburg. Dit is niet de eerste maal, dat van die zijde voor dien persoon gewaarschuwd wordt. In het *Maandblad* van November 1888, dus bijna 10 jaren geleden, kwam de volgende publicatie voor:

„Zekere D. MAHLER te Nijmegen beveelt op hoogen toon (*marktschreierisch*) een middel aan tegen Epilepsie. De prijs wordt niet opgegeven; bij bestelling wordt echter de buitensporig (*schwindelhaft*) hooge som van 75 Mark (f 45) gevorderd. Deze MAHLER, vroeger molenaar, toen rattenvanger en kamerjager, drijft den geheimmiddelhandel (*Geheimmittelschwindel*) op groote schaal; hij kan echter niet eens zonder fouten schrijven. Hij werd in Pruisen meermalen veroordeeld wegens bedrog en tracht thans op de grenzen van Holland en Duitschland een inrichting voor zenuwlijders tot stand te brengen.

Wij waarschuwen voor het consulteeren van MAHLER en voor het gebruik zijner middelen."

De toenmalige Redactie van ons blad schreef naar aanleiding van deze publicatie: „Met de oprichting van zulk een gezondheidsetablisement, door een gewezen rattenvanger, zal het in ons land natuurlijk zoo'n vaart niet nemen, maar allicht beproeft hij te eeniger tijd iets anders, zooals hij reeds vroeger daartoe pogingen heeft aangewend."

In dit opzicht heeft de Redactie juist gezien. In ons nummer van Augustus 1896 maakten wij melding van een advertentie, in tal van bladen voorkomende en van den volgenden inhoud:

„De ondergeteekende, Dr. HEMMERS, verklaart het middel van den heer MAHLER tegen

vallende ziekte, krampen en zenuwlijden

met uitstekende gevolgen gedurende ruim 30 jaren aangewend te hebben, weshalve hij dit middel volgaarne aanbeveelt. Te verkrijgen bij den heer D. H. MAHLER, ook *per brief*, Drogist, Voorburg."

De aanbeveling van Dr. HEMMERS, ons bekend als de geneesheer, die Sequah tijdens zijne séances te Rotterdam met zijne bevoegdheid dekte, was voor ons alles behalve een aanbeveling en bracht ons MAHLER weer in herinnering, dien wij sedert eenigen tijd uit het oog hadden verloren. Wij lieten nadere informaties omtrent M. inwinnen, wat niet gemakkelijk was, zooals blijkt uit een artikel in het *Maandblad* van December 1898, van den heer ANTEN te 's Hage, getiteld: „Een zeer menschlievend maar tevens erg nonchalant heer."

Het bleek inmiddels dat MAHLER te Voorburg dezelfde was, die vroeger te Nijmegen het menschedom gelukkig trachtte te maken, doch dat zijne middelen — misschien wegens de concurrentie? — iets goedkooper waren geworden, en zeker vrij wat goedkooper, dan waarvoor zij in Duitschland worden aangeboden. Maar daar moet HENSCHEL, de man die daar voor de exploitatie en de reclame zorgt, ongetwijfeld ook zijn deel van hebben.

Om niet in herhalingen te treden, verwijzen wij, wat de middelen van MAHLER betreft, naar de publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, onder de „Berichten“ opgenomen en sluiten ons geheel aan bij de waarschuwing aan het slot van deze kennisgeving geplaatst.

Wijn Désiles.

„De Wijn Désiles.

Recept van Doctor A.-C. (Zeearts).

Een herstellend hartversterkend middel.

„Samenstelling: kina, koka, kola, cacao, kalkphosphorzuur-zout, jodium en taan oplossing, bijzonder oplossingsmiddel Désiles.

„De kennis zijner samenstelling is genoegzaam om de gevallen in dewelke men deze wijn gebruiken moet, aan te duiden. Het zijn ten eerste, alle verzwakkingsaandoeningen, zooals bloedarmoede, tering, herstellingen (vooral die der vrouw op de gevaarlijke tijdperken haars levens); de spier- of zenuwzwakte veroorzaakt door afmattingen, het waken, studeerkamerarbeid; voorbarige uitputting, nachtelijke bevlekingen, mergziekten, suikerziekte;

aandoeningen van de maag en darm; en dan het lichaamsgestel betreffende veranderingen veroorzaakt door eene bederving van het bloed, zooals: jicht, reumatiek, Engelsche ziekte, klierachtige ongevallen der kinderen, enz.

„Deze wijn geeft veerkracht aan de longen, regelt het kloppen van het hart en bespoedigt het werk der spijsvertering. De verzwakte mensch schept er kracht, kloekheid en gezondheid in, en dengene die een zeer bedrijvig leven heeft onderhoudt zijne kracht door het geregeld gebruik van dit hartversterkend middel in ieder geval goedwerkend, zeer gemakkelijk te verteren en versterkend en aangenaam van smaak als een tafellikeur. Prijs per flacon in Frankrijk: 2½ Gden."

Reeds sedert verscheidene maanden ontsiert deze advertentie de kolommen onzer groote bladen; ze is onze aandacht niet ontsnapt, maar, eerlijk gezegd, we hebben ons niet gehaast den wijn te bespreken, omdat wij niet dachten, dat dit middel in ons land opgang zou maken. Ook nu nog gelooven wij niet, dat het veel wordt verkocht, maar nu de fabrikant gedurig voortgaat met adverteeren mogen wij het zwijgen niet langer bewaren.

Wij bepalen ons echter tot een beknopte waarschuwing; wij hebben het middel niet aangekocht om het te laten onderzoeken ('t zou trouwens niet gemakkelijk zijn om na te gaan of de samenstelling juist was opgegeven), wij meenden die f 2.50 te kunnen sparen, temeer omdat het ons vrij onverschillig is waaruit de wijn bestaat.

Waut zelfs als bevat hij alle bestanddeelen, in de advertentie aangegeven, dan nog zou hij niet in staat zijn genezing te brengen in al de zoo zeer uiteenlopende ziekte-toestanden waarvoor hij wordt aanbevolen.

Men leze de aanbeveling eens met aandacht na en zelfs, al is men volslagen leek op 't gebied van geneeskunde, zal men bij eenig nadenken toch wel tot de slotsom komen, dat aan een geneesmiddel dat wordt aangeprezen zoowel tegen tering als tegen jicht, tegen maagziekte als tegen Engelsche ziekte . . . geen waarde kan worden gehecht.

De *wijn Désiles* spreekt zijn eigen vonnis uit in de advertentie, die moet dienen om hem aan te bevelen.

Miraculo-preparaten.

De volgende advertentie is zeker geen onbekende voor een getrouw lezer van onze Nederlandsche couranten, onverschillig van welke richting:

„Ouden en jongen mannen

wordt de zoeven verschenen bekroonde nieuwe uitgave aanbevolen van den Med.-Raad Dr. Müller over *Verstoorde Zenuw- en Geslacht-Stelsel* met opgave voor radicale genezing.

Na ontvangst van 60 cent in postzegels, toezending onder couvert.

CURT RÖBER, Braunschweig."

Reeds meer dan 15 jaren verschijnt deze of soortgelijke aanbeveling in onze bladen en sedert dien tijd hebben wij niet nagelaten, 't zij door grotere artikelen, 't zij door „herhaalde waarschuwingen” onze stem te verheffen tegen een van de gevaarlijkste kwakzalverijen van onzen tijd.

In de laatste dagen ontvingen wij weder van meer dan een zijde een verzoek om inlichtingen betreffende deze zaak en dit brengt ons in de noodzakelijkheid om van onze vroegere waarschuwingen nogmaals de hoofdzaak op te nemen.

De „bekroonde nieuwe uitgave” van de brochure, die in de advertentie voor den prijs van 60 cts. wordt aanbevolen, is op zich zelf reeds eene afzetterij. Indien de brochure van 19 bladz. klein formaat en slecht papier den wetenschappelijken arbeid bevatte van een der beroemdste schrijvers, zou geen uitgever er het derde van den prijs voor vragen, terwijl men dien thans betaalt voor een prul, dat in geen opzicht iets anders is dan scheurpapier.

't Boekje is uit 't Duitsch vertaald en de z.g. Dr. Müller, die het heet geschreven te hebben, wordt genoemd *Première met goud-Medaille van Europeïsk Genotenschap van vetenschappen te Paris (Institut scientifique Européen)* en van *vetenschappelijk Ge-*

notenskap „Circolo promotore Partenopeo” („1” Eerepresident toen ital. Onderrichtsminister) te Neapel.

Op den titel wordt hij nog aangeduid als „de wereldberoemde Opperstafdoctor” en in de advertenties als Medicinaalraad Dr. Müller. Naam en qualiteit schenen dus duidelijk genoeg aangewezen, en toch: deze man bestaat niet; een schrijven aan zijn naam en verder aan het adres, dat in het boekje en in de circulaires wordt opgegeven, kon, niettegenstaande de ijverigste bemoeiingen van de postadministratie en de politie, niet bezorgd worden. Wel echter een brief aan den uitgever van 't boekje, die dan verder alle correspondentie op zich neemt.

Hoe gevaarlijk het voor den onervaren jongeling is zich aan de lezing van het prulschrift over te geven, leere het volgende, zooals het letterlijk voorkomt op een der eerste bladzijden:

„Het is niet noodig altijd een doctor te raadplegen welke in de loop der zamenpraak doch niet alle inlichtingen geven kan; in dit geval zijn volkschriften beter, door welke de leeken zich omtrent alle voorkomende gevallen oriënteren kunnen.”

Och, 't is waarlijk ons doel niet om, door onze waarschuwingen aan 't publiek, klandisie te bezorgen aan de doktoren, maar kan ieder dan toch de laagheid niet inzien van dezen raad? Hoe zou het mogelijk kunnen zijn dat de leek, die in de meeste gevallen geen onderscheid kent tusschen de verschillende soorten van geslachtsziekten en de verschijnselen der min of meer onschuldige verwart met die der hoogst gevaarlijke, dat die leek het onderscheid en de behandeling beter zou leeren uit een boekje dan een geneesheer na jaren studie en observatie!

En dan, welk een boekje wordt den leeken in dit geval tot onderricht in handen gegeven! Het walgt ons een uittreksel te geven van den onzin, die het van 't begin tot het einde vult.

Slechts ééne zinsnede worde hier besproken. Iedereen weet van welk groot belang voor de behandeling van iedere ziekte zijn: het gestel van den lijder, de duur van de ongesteldheid, de oorzaak waardoor zij is ontstaan enz. Nadat de schrijver van dit boekje alle andere wijzen van behandelen der geslachtsziekten en alle geneesmiddelen, daarvoor tot nu toe gebruikelijk, heeft afgekeurd en ze heeft genoemd „de manier van bedriegers en Charlatans” zegt hij dat hij iets geheel nieuws heeft ontdekt in zijn Miraculo-preparaten. Wij zagen reeds hoe hij alle wetenschappelijk onderzoek van de lijders wil verwijden; om ze verder voor zich alleen te houden en toch vooral geen enkelen te verliezen, voegt hij er bij: „Hier moet nog aangemerkt worden dat het op de manier en wijze hoe de ziekte tot zijnen kwaal gekomen is, hetzij door uitspatting of onanie enz. niet aankomt; even zoo weinig of de ziekte vroeger zwak of sterk van lichaam was, of hij die uitspattingen jarenlang bedreven heeft, of spoedig een offer van hetzelfde geworden is en of de ziekte in hooge of geringe mate optreedt.”

In alle gevallen dus belooft hij genezing, terwijl hij de angstigen en zenuwachtigen, wier aantal onder de lijders waarvoor dit boekje heet geschreven te zijn, juist zoo groot is, den schrik om 't hart jaagt door voorspiegeling van den ellendigen toestand, waaraan zij blootstaan, zoo zij zich niet aan zijne middelen overgeven.

Wat die middeltjes nu eigenlijk zijn, zou ter herkenning van den aard van het ergerlijk bedrog niet eens noodig zijn te weten. Doch het lid onzer Vereeniging Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS te Amsterdam heeft ze onderzocht.

Het inwendig middel, een bruine vloeistof, bleek te bestaan uit water, een weinig alcohol en een spoortje kaneelolie (te zamen 96.6 percent) waarin is opgelost een weinig appelzuur ijzer (1,4 percent) en een beetje suiker met glycerine (te zamen 2 percent). Slechts één dezer bestanddeelen, de ijzerverbinding, kan als een geneesmiddel beschouwd worden, doch het is niets anders dan een ijzerpraeparaat, dat ook in de apotheek voorkomt, en evenals andere ijzerverbindingen wel eens enig goed kan doen, doch nooit de minste genezing kan aanbrengen van een der door den gewaanden „opperstafdoctor” genoemde kwalen.

Het uitwendig aan te wenden middel toonde nog

duidelijker, dat het den kwakzalver slechts om het geld van de patiënten te doen is. Het is niets anders dan alcohol, die door een zeer geringe hoeveelheid plantenaftreksel (nog geen kwart percent) een weinig geelbruin is gekleurd. Wie zich hiermee inwrijft zou even goed brandewijn daarvoor kunnen nemen. Maar de geelachtige kleur en de grove lengens van den kwakzalver brengen den patiënt in den waan, dat hij met wie weet welke kostelijke medicijn te doen heeft!

De gewone helpers van alle kwakzalvers Johannes Müller en Hess, die reeds herhaaldelijk aan de kaak zijn gesteld en van wie bewezen is dat zij aanbevelende verklaringen afgeven van alle, ook de meest onwerkzame of meest schadelijke middelen, hebben ook weder deze Miraculo-preparaten uitbundig geprezen.

Hier geldt wat gezegd wordt van den lof der boozen, die tot bewijs is van schande.

De eenige goede zinsnede uit al het geschrijf van dezen kwakzalver maken wij ten slotte tot de onze, waar hij als toppunt van schaamteloosheid, om het debiet zijner preparaten te bevorderen, niet aarzelt te zeggen:

„Intusschen wordt een ieder gewaarschuwd voor het groote getal bedriegers, die juist dit vak zoozeer exploiteeren.”

Somatose.

Is somatose een kwakzalversmiddel? Deze vraag werd ons in den laatsten tijd herhaalde malen gesteld, en waarlijk, wij zijn met het antwoord verlegen.

De grondslag van het middel is vermoedelijk goed en — mits onder behoorlijk geneeskundig toezicht aangewend — zal het (de hooge prijs nu daargelaten) in enkele gevallen gunstige uitkomsten kunnen opleveren.

Maar dit is ook al het goede, dat wij van het middel kunnen zeggen; ernstig keuren wij de wijze af waarop het wordt geëxploiteerd, waarop het, buiten den geneesheer om, direct door den fabrikant aan onverschillig welken lijder wordt aanbevolen door circulaires en advertenties, waarin veel meer beloofd wordt dan dat in waarheid van het middel mag worden verwacht. Hier wordt het gebied der kwakzalverij betreden.

Ziethier wat wij in ons no. van Februari 1897 o. a. ook over somatose schreven:

„In het Mei-nummer van den vorigen jaargang werd, onder het opschrift: „Op kwakzalverij gelijkend”, de aandacht gevestigd op een manier van aanbeveling van een nieuw geneesmiddel door een Duitsche fabriek, die sprekend op kwakzalverij geleek en ons daarom aanleiding gaf dergelijke wijze van handelen af te keuren.

In den laatsten tijd beginnen ook andere fabrieken in Duitschland hare producten op kwakzalverachtige manier op te dringen. Zij zijn zoodoende op ons terrein getreden en derhalve rekenen wij het ons ten plicht op hunne mededeelingen het juiste licht te laten vallen.

In de eerste plaats noemen wij de „Somatose”, een product van dezelfde firma waarvan wij hierboven spraken, de Farbenfabriken, vorm. FRIEDRICH BÄNER & Co., Elberfeld. Trachtte zij, zooals wij in het Mei-nummer mededeelden, een middel tegen hoofdpijn bij het publiek ingang te doen vinden door de boekhandelaren over te halen hare reclamebilletten in de circuleerende portefeuilles der leeskringen te leggen, nu heeft die fabriek weer een ander middel beproefd. Zij heeft, althans in Amsterdam, een agent gezocht en gevonden in een apothekersfirma, wel bekend in den handel met kwakzalversmiddelen. Bij dezen is het middel en gros en en détail te koop en, vermoedelijk door haar bemiddeling, worden de prospectussen, d. w. z. de kwakzalverachtige aanbevelingsbrieven, per post verzonden aan alle in het adresboek van Amsterdam voorkomende namen, doch aan de dames; de adressen luiden: Mevrouw

Met den noodigen bombast wordt aan publiek en geneesheeren verzekerd dat het praeparaat het allerbeste der beste van de beste voedingsmiddelen is,

dat het bij tal van ziekten uitstekende diensten bewijst en daarom bij die ziekten als geneesmiddel kan worden aangewend. Het onhoudbare van deze redeneeringen valt in het oog als wij het volgende geval stellen.

Een geneesheer behandelt een ernstige zieke. (*) Hij schrijft geneesmiddelen voor of behandelt den zieke op andere wijze en laat hem bij de voeding onder meer ook gebruiken biefstuk, op de een of andere manier toeberaid, b.v. geschraapt. De patiënt geneest ten slotte, doch men zou den slager niet gelooven, indien deze nu ging beweren dat de door hem geleverde biefstuk in geschraaptentoeestand in staat is hartkwalen te genezen. En toch heeft al menig geneesheer gebeten in het spierinkje dat door den fabrikant is uitgeworpen om een kabeljauw te vangen. Want een kabeljauw is de vangst en een groote ook, als men let op den prijs.

Deze verschilt al naar het gewicht van de bus die men koopt. Een busje van 25 gram kost f 0.85, en zoo voort tot bussen van 250 gram, die f 7.25 kosten. Dat is dus f 29 per kilogram.

De fabrikant zegt wel dat Somatose uit vleesch wordt bereid en alleen die bestanddeelen daarvan bevat, welke eenige voedingswaarde bezitten, maar het komt ons voor, dat wanneer vleesch, na de toebereiding, een verkoopwaarde heeft gekregen van f 29 per kilogram, er zooveel mede moet gebeurd zijn, dat de vraag ontstaat of de voedende bestanddeelen er nog wel zijn ingebleven, of dat de fabrikant exorbitante winst tracht te maken. In beide gevallen komt het publiek bedrogen uit. In de circulaires, die speciaal gericht zijn aan zwakke, in de ontwikkeling achtergebleven personen, aan lijders aan maagziekte, kraamvrouwen, herstellenden, aan verzorgers van aan Engelsche ziekte lijdende kinderen en in het bijzonder aan lijders met bleekzucht worden een menigte brieven van geneesheeren uit het buitenland aangehaald, doch zoo ingericht en blijkbaar verschikt, — om niet het leelijke woord „verdraaid” te gebruiken — dat het niet kan missen of het publiek krijgt den indruk dat dit vleesch-praeparaat eigenlijk gezegd het geneesmiddel is bij misschien wel een vijftigtal ongesteldheden.”

Bijgeloof op het einde der 19e eeuw.

De Prov. Noordbrab. Courant van 23 Juli j.l. bracht ons het volgende bericht:

„De Atheensche toovenares. — In een der donkere stegen, die langs de steile muren van den Akropolis loopen, staat het ouderwetsche huisje van Katinka, in geheel Athene als toovenares beroemd. De 55-jarige vrouw, die haar beroep geërfd heeft van haar moeder en grootmoeder, wordt bij haar waarzeggingen ondersteund door haar man.

Dezer dagen nu wendde zich een dame uit de Grieksche aristocratie tot haar, die te vergeefs genezing had gezocht bij tal van artsen.

Katinka vertelde haar dadelijk, dat zij beheerscht werd door booze demonen en vroegtijdig sterven moest.

Verpletterd zonk de dame voor haar neer en vroeg haar al haar kunst aan te wenden om dit treurig lot te ontgaan.

Hierop vertelde ze de dame zeer geheimzinnig, dat er onder haar huis een schat verborgen lag, die te voorschijn zou komen door een met gouddraad omgeven en in de zee geworpen sleutel.

Hiervoor kreeg ze nog 17 drachmen, en daarna voeren beide naar Thaleron, om den sleutel te laten zinken. Katinka ging naar het strand en wierp, volgens haar zeggen, den sleutel in de zee, terwijl de dame op haar wachtte.

Toen gingen beide naar huis.

Te vergeefs wachtte de dame echter op de uitwerking van den sleutel.

Toen haar toestand echter belangrijk slechter werd, waarschijnlijk tengevolge van de gebruikte toovermengsels, stelde ze de politie van het voorgevallene in kennis.

Tot groot ongenoegen van de sterk bijgeloovige bevolking van Athene is Katinka nu eenigen tijd

(*) b.v. iemand die aan een hartkwaal lijdt.

buiten staat gesteld zich aan de belangen van haar talrijke clientèle te wijden."

Zoo gaat het in *Griekenland*.

En in *Nederland*? Men leze de rubriek „Rechtszaken” in dit no. en onderstaande mededeeling, door ons aan *Het Vaderland* van 22 Juli ontleend:

„De tijd, dat de waarzegsters stil thuis haar goedgebouwde klanten afwachtten, is lang voorbij. „Gunst en recommandatie” zijn niet meer voldoende, naar het schijnt, want de veelwetende dames roepen de reclame in. Adverteeren doen ze al lang, maar volgens „De Tijd” is er hier ter stede (’s Gravenhage) ook een, die zich op straat posteert, om zich aan de voorbijgangsters bekend te maken. Op den hoek van een slop in het Westeinde is het ten minste voorgekomen, dat een „werkster met ei en koffiedik” de wandelaars stond op te wachten, om haar op geheimzinnigen toon toe te fluisteren: „Ik ben de waarzegster.” En als de aangesprokene verrast even stilstond, niet wetend wat zij hoorde, volgde er op: „Ik zie, dat u noodig heeft de toekomst te kennen.”

Of het mensch op die wijze veel klanten zal krijgen valt te betwijfelen, maar helpen zal het toch zeker wel. Iemand, die de toekomst kan doorkijken, zal toch niet zoo iets doen, zonder eerst haar koffiekommetje te raadplegen.”

Is ’t wonder dat, bij zulke toestanden op ’t einde van onze ontwikkelde 19e eeuw de strijd tegen kwakzalvers en hunne middelen zoo moeilijk maar tevens zoo hoog noodig is?

Rechtszaken.

In een buitengewone zitting van het kantongerecht te Haarlem had zich in de vorige maand te verantwoorden Wilhelmina Klein, huisvrouw van J. van Gelder te Amsterdam, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te Haarlem en te Heemstede.

Zekere P. S. Adriaanse, in laatstgenoemde plaats, had reeds lang aan knagende pijnen geleden en vond geen baat bij de geneesheeren, waarom hij, op raad van bekenden, beklagde raadpleegde, eene bekende „slaapster.”

Deze kwam eerst te Haarlem met haar dienstbode Jannetje Vermeulen, die daarbij de functie van dokter vervulde. Zij ging op een stoel zitten, hief de armen omhoog, wierp het hoofd achterover, wreef zich over de haren, zeide: pst, pst, en was dan in slaap. Vervolgens vatte zij de hand van Adriaanse en zei, dat deze leed doordat zijn bloed was gegaan door zijn zenuwen en pezen, en noemde de medicijnen op die hij noodig had.

Dezelfde geschiedenis herhaalde zich nog driemaal te Heemstede, doch toen kwam de veldwachter er bij en maakte procesverbaal op.

Vershillende getuigen werden gehoord, die verklaarden wat hierboven is medegedeeld.

De deskundigen, drs. Van Linden Van den Heuvel en Van Walsum, verklaarden dat het mogelijk is zichzelf in hypnotischen slaap te brengen; dat het echter twijfelachtig is of men in dien toestand in iemands lichaam kan zien, daar de helft der geleerden zeggen ja en de andere helft neen, doch dat zij (getuigen) er niet aan gelooven; dat de diagnose: „bloed door de zenuwen en pezen” uit wetenschappelijk oogpunt onzin was; dat het voorschrijven van medicijnen was onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en dat het zeer goed mogelijk was dat de heer Adriaanse door het gebruik was hersteld, doch dat dit dan had plaats gehad door suggestie.

De ambtenaar van het O. M., Mr. Willekes Mac Donald, requireerde f 25 boete, subs. 8 dagen.

De verdediger mr. Van Slooten vroeg vrijspraak.

De kantonrechter veroordeelde haar tot f 10 boete, subs. 5 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

(N. Rott. Ct.)

De kantonrechter te Haarlem veroordeelde heden den drogist Van Ingen, die kininepillen had verkocht beneden de 1000 stuks en daardoor de wet op de artsijbereidkunde had overtreden, tot f 10 boete, sub. 3 dagen. De eisch was f 40, sub. 10 dagen.

(N. R. Ct.)

In het Provinciaal Verslag van de Provincie *Gelderland* over het jaar 1897 vonden wij de volgende mededeelingen:

„Tegen de bekende Duijje Hollander werd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde eene vervolging ingesteld. Zij werd door het Kantongerecht te Zutphen veroordeeld tot eene geldboete van f 15, subs. 10 dagen hechtenis.

Een koopman te Harderwijk werd door het Kantongerecht te Harderwijk veroordeeld tot geldboete van f 25 subs. 30 dagen, wegens onbevoegde uitoefening van geneeskunst.

Vier kooplieden te Arnhem werden wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen veroordeeld tot geldboeten van f 10, subs. 3 tot 5 dagen hechtenis.

Een ingezetene van Epe werd voor dezelfde feit door het Kantongerecht te Apeldoorn veroordeeld tot eene geldboete van f 10, subs. 5 dagen hechtenis.”

In de Verslagen van de Provincies *Noord-Holland* en *Noord-Brabant* (wij hadden nog geen gelegenheid die der andere provincies na te zien) vonden wij omtrent dit onderwerp niets. Het betreft dan ook maar de toepassing van de *geneeskundige wetten*.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

J. Bourdrez, opzichter v. d. Waterstaat te Meppel.

L. Eijl, te Rotterdam.

I. Keyser, apotheker te Tilburg.

A. A. B. O. te T. Wij hebben u als abonné opgegeven. In het vorig no., dat zeker nu reeds in uw bezit is, hebben wij uw vraag onder de rubriek „Correspondentie” beantwoord. Wij hechten volstrekt geen waarde aan het Engelsch attest.

O. S. te K. en P. M. W. te G. Wij zijn u dankbaar voor uw aanbod. Indien gij meer exemplaren van het Maandblad noodig hebt, behoef gij ze slechts aan te vragen.

Ph. te W. De *Marienbader Reductions-Pillen* zijn reeds herhaalde malen in ons blad besproken. Zij bevatten: Extracten van rhabarber, van kina, van aloë en van cascara sagrada, bovendien nog veel podophylline en een beetje Marienbadzout. Zij bestaan dus in hoofdzaak uit een mengsel van zeer sterk werkende purgeermiddelen, zóó sterk, dat een geregeld en langdurig gebruik ongetwijfeld bij talrijke personen nadeelige gevolgen moet na zich slepen. Dat iemand er mager van wordt kunnen wij begrijpen, maar eveneens, dat eene magerheid, op deze wijze verkregen, alles behalve goed is.

W. F. P. te A. Wij moeten u, wat *Lieber's zenuwkracht-elixer* betreft, naar de „herhaalde waarschuwingen” verwijzen; er is geen ruimte voor een uitvoerig artikel.

Sanden's elektrische gordel is in het Maandblad van Juni j.l. en het *Volta-kruis* reeds ettelijke malen behandeld. Desbetreffende Maandbladen zijn, op franco aanvraag, bij den secretaris-penningmeester onzer Vereeniging gratis verkrijgbaar.

W. J. C. v. d. P. te A. en J. G. te W. Ofschoon wij de zaak reeds herhaalde malen in ons blad hebben besproken, vonden wij, nu de *Miraculo preparaten* weer gedurig in de couranten worden geadverteerd, in uwe vragen aanleiding om er nogmaals een artikelje aan te wijden.

V. L. R. te A. Wij gelooven niet dat de Pink-pillen bij personen, die de ijzerverbinding goed kunnen verdragen, schadelijk zullen werken — maar dat is de quaestie niet. Er wordt van beweerd, dat ze goed zijn en veel meer dan dat, dat ze het onfeilbaar geneesmiddel zijn bij tal van kwalen, waar andere middelen niet zouden helpen, en dat is niet waar.

Toch kunnen ze indirect schadelijk voor de gezondheid zijn, bijaldien men, geloof slaande aan de leugenachtige beweringen van den fabrikant, bij ernstige ongesteldheden naar de pillen grijpt en doelmatige geneeskundige hulp verwaarloost. Schadelijk voor de beurs zijn ze zeker; de leugens, waarmee de pillen aan den man worden gebracht, moeten duur worden betaald.

D. v. R. te B. *Glandulen* is behandeld in de Maandbladen van November 1897 en van Juni 1898.

J. O. te A. P. Dank voor uwe medewerking in zake Pink-pillen. Een „herhaalde waarschuwing” tegen de *Fistelpot van Klaas Ursem* is in dit blad opgenomen. Een uitvoeriger recept voor dezen pot is vermeld in het Maandblad van Maart 1897 en luidt aldus:

10 cent waggelbessen,
10 „ zevenboom,
10 „ kruidnagelen,
10 „ witte peper,
10 „ nootmuskaat,
10 „ megekracht,
10 „ witte wierook.

Een hoorn... (hiervoor werd cornu cervi raspat. genomen).

Een pond grasboter van Mei of Augustus en 3 dooiers van eieren, dan in een nieuw pannetje 1½ uur koken op geglommen kolen en dan zoolang laten staan tot ’t verglommen is.

’s Morgens 1 uur na ’t eten.

’s Middags 1 uur na ’t eten.

’s Avonds 1 uur na ’t eten.

De grootte van een nootmuskaat gebruiken van dezen slijppot.

Wat een groot gedeelte van het geheim schijnt uit te maken is de kleur; deze wordt verkregen door aftrekkel van jonge loten van de perzik.

W. E. B. te W. Wij danken u voor uw bewijs van belangstelling in ons streven, blijkende uit uw schrijven. Wij hebben de zaak overwogen met den ernst, dien zij verdient, maar er zijn te veel practische bezwaren (die wij in deze korte correspondentie niet kunnen opnoemen) aan verbonden. Beide zaken zouden er onder lijden.

Mej. C. V. te H. en F. R. v. N. te H. In het no. van heden zult gij uwe vragen omtrent *Somatose* beantwoord vinden.

S. te ’s H. Dank voor de toezending; gij ziet dat wij er gebruik van hebben gemaakt.

K. S. te R. Het gezondene in dank ontvangen; voor ons blad is het echter niet geschikt.

W. E. en Zn. te L. Opnieuw onzen dank en verdere aanbeveling. Wij krijgen op die wijze een aardige verzameling en zijn daardoor tevens gewaarschuwd om er op te letten of deze middelen ook in ons land worden ingevoerd.

M. te A. De abonnementsprijs van dit blad is per jaar f 1.25, franco per post.

Dr. G. P. te ’s H. Tot ons leedwezen kunnen wij u thans nog geen inlichtingen geven omtrent het *kruidentbitter*; het middel is ons onbekend, doch wij zullen terstond een onderzoek daarnaar instellen. Dit kunnen wij nu reeds zeggen, dat het gebruik van een halve kan *jenever*, waarmee de kruiden moeten worden afgetrokken, voor een lijder als door u bedoeld, zeker als *hoogst schadelijk* is te beschouwen.

H. W. te G. Wij lazen uw artikel in de *Nieuwe Bredasche Courant* met veel genoegen.

J. G. C. V. te Z. Het abonnement loopt van 1 Januari tot ult. December.

Wij zien in een plaatsing van het door u gezonden gedicht in een dag- of weekblad volstrekt geen gevaar.

Herhaalde waarschuwing.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zogenaamden fistelpot. De ergebnamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van kartweizaad, laurierbessen en sevenboom. Eén enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men een oordeel over de uitwerking kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op ’t altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoodit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen in den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem’s kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl ons nummer van April 1895 weer een nieuw geval vermeldde van de schadelijke werking van den fistelpot.

Lieber's middelen. Nog voortdurend verschijnt in onze bladen een advertentie met aanbeveling van Prof. Dr. Lieber’s zenuwkracht-elixer, waarbij tevens vermeld staat, dat het boek „Ziekentroost” aan ieder adres gratis en franco wordt toegezonden. Wie ’t boekje leest vindt daarin eenige zogenaamde populaire wetenschappelijke besprekingen van de zenuwen en van waterzucht, eenige voorschriften van nul en geener waarde, tal van attesten van genezen lijders (die onze lezers nu wel op hun rechte waarde zullen weten te schatten) en waar ’t vooral op aankomt — een hemelhooge aanprijzing van Dr. Lieber’s middelen. Deze bepalen zich niet alleen tot het bovengenoemde elixer, maar hun getal overschrijdt het dozijn; de geleerde Lieber weet voor alles wat. Van de twee voornaamste, het zenuwkracht-elixer en de St. Jacobs maagdruppels, hebben wij de samenstelling reeds vroeger medegedeeld. Ons lid, de heer WIJNNE te Assen, heeft aangetoond, dat de St. Jacobs maagdruppels niets anders waren dan een met slappen alcohol gemaakte tinctuur van een of meer onbelangrijke plantenstoffen, in hoofdzaak piment, en dat de opgave van de samenstelling, vermeld op de etiquette, geheel bezijden de waarheid was, terwijl uit een mededeeling van Dr. KRATSCHEMER blijkt, dat het zenuw- en kracht-elixer is: een uit aloë, rhabarber en andere bittere en aromatische plantenstoffen bereide, als laxermiddel werkende, bittere „Schnaps”.

Van beide middelen is geen andere uitwerking te wachten, dan dat zij, zonder nut te stichten, de beurs van den armen lijder aanmerkelijk lichter zullen maken.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 782.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: De verspreiding van ons Maandblad.

Berichten: De verspreiding in 1897.

Grootere artikelen: De uitgifte van het Maandblad en van losse blaadjes in den Haag en Scheveningen. — Zelf tegen hersenziekte. — Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland. — Een waardeering van ons streven. — Zeeziekte.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Middel tegen beroerte van Roman Weissmann. — Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz. — Santal Midy. — Pain Expeller.

De verspreiding van ons Maandblad.

De mededeelingen ons daaromtrent uit 's Gravenhage verstrekt, en in een ander gedeelte van dit blad opgenomen, geven ons aanleiding daarop met enkele woorden terug te komen. Vooraf echter gevoelen wij behoefte om, zeker ook namens het Bestuur en de leden, den ijverigen correspondent te 's Hage, den heer W. M. H. ANTEN, hartelijk dank te zeggen voor zijn onvermoeide werkzaamheid in 't belang der Vereeniging en daaraan toe te voegen een woord van hulde aan die Dames en Heeren, die het streven van den heer A. zoo welwillend hebben gesteund.

Een der voornaamste middelen, zoo niet het voornaamste, waarmee onze Vereeniging haar doel tracht te bereiken, is het verspreiden in ruimen kring van de waarschuwingen, die zij in 't algemeen belang noodig acht. Tegenover de advertenties, brochures, strooibiljetten, almanakken enz. van de kwakzalvers moet zij haar Maandblad plaatsen, tegenover de arglistige, onware verklaringen van de Charlatans, hare ware, op degelijk onderzoek gebaseerde feiten. Het moest zoo kunnen zijn dat de Vereeniging in staat ware ieder lezer van een kwakzalversadvertentie of andere gedrukte aanbeveling van die zijde, terstond den juisten toestand voor oogen te brengen. . . Maar waar dit doel wel nooit bereikt zal kunnen worden, moet men trachten dit zoo nabij mogelijk te komen door alle zorg te besteden dat het Maandblad — of andere Waarschuwingen door de Vereeniging verstrekt — komen binnen het bereik van een zoo groot mogelijk getal personen.

Het voorbeeld van 's Gravenhage leert ons hoe, bij een ernstig willen, het hoofdwapen in onzen strijd met succes kan worden gehanteerd, mits men zich door de eerste tegenspoeden niet late weerhouden om moedig voorwaarts te streven.

Hoe gaarne zouden wij wenschen dat, vooral in groote steden, het voorbeeld van den Haag navolging mocht vinden . . . en toch aarzelen wij dien wensch uit te spreken. Want het vervullen daarvan zou kosten na zich sleepen, die op den duur niet

door de Vereeniging zouden kunnen wordengedragen, tenzij het getal leden aanmerkelijk steeg.

En zou nu dit laatste, bij eenigszins flinke medewerking van onze leden, zoo onmogelijk zijn?

Er zijn er, wij weten het, nog honderden in den lande, die, zonder lid onzer Vereeniging te zijn, het nuttige van hare werking inzien en erkennen, nog honderden, die, met ons, van meening zijn, dat een ruime verspreiding van onze geschriften niet anders dan ten goede kan komen aan het algemeen belang.

Ieder onzer kent zulke personen zeker in zijn omgeving, — welnu, laat men trachten hen over te halen om onze Vereeniging ook financieel te steunen.

En dan, als dit gelukt, en de strijddas is ruim voorzien, dan met alle macht aan 't werk om het getal lezers van onze Waarschuwingen steeds grooter en grooter te maken!

Wie helpt mee?

Berichten.

De verspreiding van het Maandblad in 't vorig jaar. Blijkens het jaarverslag omtrent den toestand der Vereeniging in 1897, aan onze leden met het vorig no. verzonden, zijn in dit jaar in ronde cijfers, van het Maandblad verspreid: door de leden 14040 ex., aan dag- en weekbladen gezonden 5160 ex., aan koffiehuisen, cantines, brigades der marechausées, politie-commissarissen, stations, militaire tehuizen enz. 11400 ex., te 's Gravenhage, Scheveningen enz., door bemiddeling van den correspondent aldaar, 14400 ex., te Dordrecht 2400 ex., derhalve een totaal van 47400 ex.

Vervolgens werden er 64000 losse bladen gedrukt, ingericht om als stooibillet onder de minder ontwikkelde verspreid te worden.

In deze bladen werden twee onderwerpen behandeld, nl.: „Boerengeneesmiddelen” en „Genezing per brief.”

Verspreiding van het Maandblad en van losse blaadjes in de Residentie en in Scheveningen.

Zooals straks nader zal blijken, zijn de blaadjes bestemd geweest om onder een geheel anderen kring van lezers te worden verspreid dan het Maandblad (ik zal dit blad hier verder met „M” aanduiden); daarom kan het verslag van deze verspreiding ook in twee deelen worden gesplitst, die geheel op zich zelf staan, namelijk:

1°. Het verspreiden van het M;

2°. Het verspreiden van de losse blaadjes.

1°. Het verspreiden van het M.

Dit is eene voortzetting van het werk, dat ik

ook in 1894, 1895 en 1896 heb verricht en waarvan melding is gemaakt in het jaarverslag over 1894, en in de verslagen van de Algemeene Vergaderingen van 1894 en 1896, en in de nummers van het M., van September 1894, November 1896 en (het uitvoerigst) in dat van April 1897, waar men ook meer in bijzonderheden vermeld kan vinden hoe ik daarbij te werk ga; voor zoover betreft die bijzonderheden kan ik mij er dus toe bepalen, daarnaar te verwijzen; in hoofdzaak komt dit werk hierop neer:

Elk jaar, zoodra het nieuwe adresboek voor de Residentie met Scheveningen uitkomt, zie ik na, welke personen, tot eene van de volgende drie categorieën behorende, zich in het afgelopen jaar aldaar zijn komen vestigen:

1°. Medici, met inbegrip van tandartsen, masseurs en heilgymnasten;

2°. Kappers;

3°. Hôtel-, restauratie- en koffiehuishouders; en dan ga ik bij hen informeren, of zij het M. ter lezing willen leggen: in hunne wachtkamer, in het vertrek waar hunne klanten zitten te wachten, of in de gelagkamer of leeszaal. Nu heb ik gelegenheid gehad, mij in het laatst van het vorig en in het begin van dit jaar te dien einde bij 16 medici en bij 19 kappers, hôtel-, restauratie- en koffiehuishouders hier ter stede te vervoegen, (in Scheveningen waren er geen nieuwe bijgekomen).

Van de laatstgenoemden hebben 2 de toezending van het M. niet aangenomen, (zonder opgave van redenen) dus 17 wèl — tot een totaal bedrag van 76 exemplaren.

Onder de medici waren er 8, die geene practijk aan huis uitoefenden, zoodat de toezending van het M. aan hun adres geen nut had; er bleven dus 8 over, en deze hebben allen de toezending aangenomen — tot een totaal bedrag van 23 exemplaren. Het getal exemplaren dat hier ter stede en in Scheveningen wordt verspreid, is dus wederom met 99 hierdoor vermeerderd, en het getal adressen, waaraan zij worden toegezonden met 25. — De exemplaren, door elk van deze personen afzonderlijk aangenomen, bedroeg: voor een van de voornaamste restauratiehouders 12, en voor een kapper 10, terwijl het voor de overigen van 1 tot 6 afwisselde.

Het getal exemplaren, dat ten gevolge van dezen maatregel elke maand in de Residentie en in Scheveningen wordt verspreid, is nu tot 706 gestegen, en dat der adressen, waaraan zij worden verzonden, tot 285.

Een maatregel door het Bestuur van de Vereeni-

ging, in overleg met mij genomen, ten einde deze verspreiding nog bevorderlijk te zijn, is deze: Voorloopig zal, te beginnen met deze maand, bij wijze van proef, op de exemplaren van het *M.*, die hier ter stede worden verspreid, worden gedrukt dat zij mogen worden weggegeven of van de plaatsen, waar zij ter lezing liggen, worden meegenomen, terwijl aan alle adressen, waaraan het wordt bezorgd, een schrijven is gezonden, waarin de aandacht hierop wordt gevestigd, met verzoek dit meenemen (resp. weggeven), zooveel mogelijk in de hand te willen werken en, als men dientengevolge nog nieuwe exemplaren noodig mocht hebben, deze bij mij aan te vragen. Een doctor, die voor zijne wachtkamer reeds 10 exemplaren ontvangt, deelde mij mede, dat hij daar boven de plaats waar zij ter lezing liggen, een papier had aangebracht, waarop het verzoek stond, het *M.* mede te nemen en dat hiervan vooral door de eenvoudige burgerklasse steeds gebruik werd gemaakt, zoodat reeds na eenige dagen alle exemplaren meestal verdwenen waren.

Een doctor vertelde het volgende:

Hij heeft veel practijk onder den kleinen burgerstand, en het *Maandblad* is bij hem altijd dadelijk weg; de patiënten uit dien stand, die in de wachtkamer zitten te wachten, nemen het dikwijls mee; hij kreeg tot nog toe 2 exemplaren, maar nu heeft hij verzocht hem elke maand 20 te sturen.

Tevens moet hier nog met lof melding worden gemaakt van den steun, dien de Vereeniging voor dit doel ontvangt van eene jonge dame, Mejuffrouw A. VAN ROSSUM, onderwijzeres op eene openbare lagere school, en van een jong ambtenaar aan de landsdrukkerij. De eerste ontvangt 18 exemplaren per maand, die zij aan onderwijzers en onderwijzeressen van openbare en bijzondere scholen hier ter stede te lezen geeft, opdat zij de leerlingen van hunne klasse met overtuiging het gebruik van kwakzalversmiddelen kunnen ontraden en in bijzondere gevallen de ouders het oordeel van bevoegden kunnen doen kennen. Dit heeft dikwijls tengevolge, dat ouders, die hunne kinderen eerst door huismiddeltjes trachtten te genezen, op raad van die onderwijzers en onderwijzeressen met die kinderen naar een geneesheer gaan. Voorts werkt het de verspreiding van het *M.* ook nog in de hand doordien de personen aan wie zij het geeft, het weer aan hunne familie en kennissen te lezen verstrekken. De ambtenaar in kwestie ontving vroeger reeds 125 exemplaren, om ze order de werklieden aan de landsdrukkerij te verspreiden, en nu heeft hij tot hetzelfde doel de toezending van 40 exemplaren meer gevraagd, omdat men hem er om vroeg.

20. *Het verspreiden van losse blaadjes hier ter stede en in Scheveningen.*

Dit zijn de blaadjes, waarvan in het *M.* van Maart 1897 is gezegd, dat het Bestuur van de Vereeniging bij wijze van proef zou besluiten, ze onder personen uit de volksklasse te doen verspreiden, en wel omdat het tot de overtuiging was gekomen, dat het *M.*, van wege zijn betrekkelijk grooten omvang en den inhoud van zijne artikelen niet altijd voor die personen geschikt is.

Het eene blaadje droeg tot opschrift „Boerengeneesmiddelen”, en was een overdruk van een ingezonden stuk voorkomende in het *M.* van Juni 1897; het andere heette „Genezing per brief” en was ontleend aan verschillende artikelen, die over dit onderwerp reeds vroeger in het *M.* waren verschenen.

Op beide blaadjes stond vermeld dat men er op aanvraag aan mijn adres geheel kosteloos zooveel exemplaren van kon krijgen als men verlangde.

Van deze blaadjes nu zijn door mijne zorg in het laatst van het vorige en in het begin van dit jaar in den Haag en Scheveningen tusschen de 22 en 23 duizend exemplaren verspreid⁽¹⁾, en door toezending aan de navolgende categorieën van adressen:

1°. De medici, die leden van de Vereeniging zijn of armenpractijk uitoefenen;

2°. Het militair hospitaal, het gemeente-ziekenhuis, particuliere ziekeninrichtingen en de polikliniek;

3°. Toynbee, de militaire cantines (ten getale van drie) het Protestantsch Militair Tehuis, en Vereenigingen van verschillenden aard;

4°. Ondernemers van stoombootdiensten, beurtschippers en vrachtrijders en voetboden op de omliggende gemeenten; (ten einde ze ook naar buiten verspreid te krijgen.)

5°. De portiers van de verschillende ministeriën;

6°. De Commissarissen van politie, de Directeurs van de telegraafkantoren, Stationschefs en de administratie van de tram;

7°. De besturen van de Coöperatieve broodbakkerijen hier ter stede (ten getale van vier);

8°. Adressen van verschillenden aard.

Het aantal van de exemplaren, aan elk van deze adressen verzonden — hetzij in eens, hetzij totaal in verschillende keeren — wisselt af van 4 (niet vier duizend maar vier) tot 6000. Dit laatste was het bedrag dat aan het bestuur van eene van de coöperatieve broodbakkerijen werd verzonden, terwijl het bestuur van eene andere van die bakkerijen er 5000 van kreeg. Van het meerendeel van die adressen wisselde dit aantal verder af van 10 tot 100.

Ik ben later eens bij de personen, aan wie ik de blaadjes tot een eenigszins ruim bedrag ter verspreiding had toegezonden, gaan informeerden, of zij van die verspreiding ook eenigen invloed hadden kunnen bespeuren; die personen behoorden tot al de hierboven genoemde categorieën. Hunne antwoorden waren van zeer uiteenlopenden aard. De medici die armenpractijk hadden zeiden mij: zij hadden er niet het minste resultaat van gezien; de eigenlijke arme is verstandelijk veel te min ontwikkeld om te begrijpen, dat de raad, die hem door bestrijders van de kwakzalverij wordt gegeven, tot zijn eigen bestwil strekt. Anderen hadden niets van eenige werking bespeurd, en weer anderen zeiden mij, dat de blaadjes over het algemeen met veel genoegen werden gelezen en dat zij daarom overtuigd waren, dat deze maatregel op den langen duur wel een gunstigen invloed zou uitoefenen.

Eene meer uitvoerige mededeeling omtrent de werking heb ik eindelijk van twee personen gekregen; de een was een koffiehuisouder te Scheveningen, bij wien de visschers altijd komen eer zij in zee gaan, aan wie hij dan exemplaren van het *M.* en van deze blaadjes uitreikte, die zij dan lezen als zij in zee waren; hij had 850 exemplaren van de blaadjes ontvangen, en hij zeide mij, dat de doctoren in Scheveningen hadden gezegd, dat zij den invloed van de verspreiding van die geschriften reeds begonnen te bespeuren; op mijn aanbod nam hij nog de toezending aan van de exemplaren die ik over had. (1500 exemplaren van het eene blaadje en 2300 van het andere.)

De tweede, die mij meer uitvoerige mededeelingen omtrent de werking van de verspreiding heeft gedaan, was een lid van het bestuur van eene coöperatieve broodbakkerij (500)⁽¹⁾; hij deelde mij het navolgende mede:

Het gros van de werklieden vond de verspreiding van deze blaadjes een zeer goeden maatregel en was van meening, dat met het uitgeven van zulke geschriften moest worden voortgegaan, tot dat de zoogenaamde mindere man een afschrik van kwakzalverij had gekregen. Van deze werklieden, 500 in getal, werkten er 400 op eene groote fabriek, waar zij exemplaren van die blaadjes mee naar toe namen; op die manier werkten zij krachtig tot hunne verspreiding mee. Om al deze redenen zou hij het erg jammer vinden, als met het verspreiden van zulke blaadjes niet werd voortgegaan.

Het zal wellicht sommige lezers van dit verslag wel interesseeren, eens te zien, hoe uiteenlopend de resultaten zijn, die het toezenden van de blaadjes aan de besturen van deze vier bakkerijen heeft opgeleverd; daarom laat ik hier volgen wat leden van hare besturen mij in hoofdzaak hebben geantwoord op de vragen die ik hun had gedaan:

No. 2: (300). Hier was geen resultaat vernomen, en naar de meening van mijn berichtgever was dit met een enkel blaadje ook moeielijk te verwachten;

No. 3: (5000). De verspreiding van deze blaadjes had geen enkel resultaat opgeleverd, zoodat eene tweede verspreiding overbodig was;

No. 4: (6000). Zooals wel kon worden voorzien, was niemand van de bestuursleden in staat eene dergelijke opgave (namelijk zooals ik verzocht had) te verstrekken.

Alles bijeen genomen ben ik tot de overtuiging gekomen, dat het verspreiden van zulke blaadjes op den langen duur onder het meest ontwikkelde deel van de volksklasse nut genoeg zal stichten, mits men daarbij op de medewerking van geschikte tusschenpersonen kan rekenen.

W. M. H. ANTEN.

's Gravenhage, 17 Aug. 1898.

Zalf tegen hersenziekte.

't Is onbegrijpelijk hoe het noodlottig geloof aan sommige geheime middelen onder het volk blijft voortleven. Tot deze verzuchting kwamen wij, toen ons dezer dagen weder inlichtingen werden gevraagd omtrent de zalf tegen hersenziekte, een Amsterdamsche specialiteit. In geen jaren hadden wij iets van deze zalf gehoord en dientengevolge ook niet meer daartegen gewaarschuwd; wij meenen thans niets beter te kunnen doen dan hier nogmaals een waar verhaal uit het Amsterdamsche volksleven over te nemen, dat reeds in het *Maandblad* van Augustus 1882 door den heer P. Krusse is gepubliceerd. Het zal zeker voor velen nieuw zijn en het is zeer gewenscht, dat dergelijke feiten zooveel mogelijk bekend worden.

„Wij bevinden ons in de voor het grootste gedeelte uit een tamelijk ruime kamer bestaande woning van een ambachtsman. De jonge vrouw behoort tot de huisvrouwen, die door zindelijkheid en orde hare kleine omgeving tot een aangenaam verblijf weten te maken voor hare echtgenooten, zoodat wij er niet tegen op behoeven te zien daar te vertoeven, om getuigen te zijn van hetgeen er voorvalt. Thans echter heerscht een weinig wanorde in het vertrek, en kan men het der vrouw aanzien, dat er iets aan hapert; geen wonder, want sedert een paar dagen en nachten heeft zij behalve de gewone huiselijke bezigheden onverpoosd al haar tijd moeten wijden aan haar kind, dat door een hevige ziekte is aangeast. Zoo even heeft de dokter zijn bezoek gebracht, de middelen voorgeschreven door hem noodig geoordeeld en op de vraag der angstige moeder of er gevaar was voor het leven van haar lieveling, geantwoord, dat hij den toestand van het patiëntje bedenkelijk achtte, maar indien zij stipt zijn raad opvolgde, er wellicht kans bestond, dat de ziekte, die zich nog slechts ontwikkelde, een gunstige wending zou nemen. Hij zou des avonds nog eens terugkomen.

Twee belangstellende buurvrouwen hadden, soms hoorbaar zuchtend of nu en dan hoofdschuddend onder diep stilzitten, het bezoek van den geneesheer bijgewoond, met de grootste aandacht al zijn handelingen bespied, en niet minder scherp geluisterd naar de woorden door hem gesproken. Na zijn vertrek werd de stilte al zeer spoedig verbroken, toen een der buurvrouwen de opmerking maakte, dat zij aan alles wel had kunnen merken, dat het lieve schaap, al kwam de dokter er niet voor uit, de hersenziekte had, en dat zij wel wist, wat ze doen zou, als het haar kind was.

„Wel, wat zoudt gij dan doen buurvrouw?” vroeg de moeder, terwijl een traan aan hare oogen ontsprong, „ik kan toch niets meer doen dan hetgeen de dokter verordineert, en dag en nacht bij mijn kind waken en het verzorgen.”

„Wat ik doen zou?” was het antwoord, met een blik op de andere vrouw, die met een bedenkelijk gelaat haar oog gevestigd hield op de wieg, waarin het kind zacht kreunend nederlag, „wel ik zou je danken, ijs op 't hoofd van het arme warm, om het nog kou op de hersentjes te laten vatten, en om het die lifafjes van medecijnen te geven, die toch niemandal helpen; neen mensch, als ik jou was dan kocht ik gauw de pot voor de hersenziekte, en zou het kind daarmee insmeren. Die pot heeft

(1) Waar in dit verslag van exemplaren van deze blaadjes wordt gesproken, worden hiermede altijd exemplaren van elk van deze blaadjes afzonderlijk bedoeld.

(1) De cijfers, hier en verder bij de vermelding van de besturen van deze bakkerijen tusschen twee haakjes geplaatst, duiden het getal exemplaren aan, dat hun was toegezonden.

al zoo veel kinderen geholpen, nie waar buurvrouw, wat zeg jij er van?"

De aangesprokene is het volmaakt eens met de vorige spreekster; „zij weet het bij ondervinding; haar Kaatje heeft de pot maar wat best geholpen, en al zei de dokter, toen ze beter was, dat het kind in 't geheel geen hersenziekte had gehad, zij bleef er bij, want de juffrouw van de Blomgracht, je weet wel, die met de gele vogelkooitjes voor de glazen, had al dadelijk toen gezegd, dat alleen de pot zou helpen, en dat ijs op het hoofd van zulke onnoozele schapen net goed was om ze te vermoorden, dat zei ze. En niet alleen haar lieve Kaatje, maar het meisje van de juffrouw uit het koffiekaffee over haar deur had de pot ook geholpen, en nog zooveel andere kinderen. Ze moest de juffrouw van de Blomgracht maar eens vragen, hoeveel ze te doen had, en niet alleen van menschen van haar stand, och Heere neen, maar ook van den rijkdom; het is secuur waar, dat ze soms op de Keizersgracht geroepen wordt; ja mensch, en dan komt ze zelf, om te zien of het hersenziekte is of niet!"

Nadat zij naar dien woordenvloed opmerkzaam heeft geluisterd, staart de moeder besluiteloos eenige oogenblikken de beide vrouwen vragend aan; het recept, dat nog op de tafel ligt, valt haar in het oog, en stilzwijgend keert zij het bedrukt gelaat naar de wieg van haar kind. Zij gevoelt dat sedert de komst der vriendinnen haar eigen toestand, wat haar gemoedstemming betreft, niet beter is geworden. Een uur vroeger was zij nog kalm; al sidderde zij bij het denkbeeld, dat zij misschien haar kind zal moeten verliezen, de hoop was bij haar levendig gebleven, dat herstel mogelijk was; de dokter gaf toch nog moed, en aan hare zorg zou het niet ontbreken. Maar nu gevoelde zij strijd in haar binnenste, en een strijd zoo hevig als slechts een moederhart in zulke omstandigheden dien strijden kan. Wat zal zij doen?

Haar gezond verstand, nog niet door de smart beneveld, zegt haar de voorschriften van den geneesheer te volgen, en toch komt de twijfel haar verontrusten, of het werkelijk leugens zijn, die vertelsels, dat de juffrouw van de Bloemgracht zoo goed de hersenziekte genezen kan; iets daarvan zal toch wel waar zijn, en wie weet, of zij het behoud van haar lieveling ook niet aan haar zal te danken hebben, als zij den raad der buurvrouwen volgt, die het immers zoo goed met haar voor hebben. Onwillekeurig neemt zij het recept in de bevende hand, en legt het, na een blik op het voor haar duistere schrift te hebben geworpen, weer neder; zij aarzelt haar gevoelen uit te spreken, want plotseling heeft zij er aan gedacht, dat de beslissing niet alleen van haar zelf afhangt, maar ook haar man geraadpleegd dient te worden. De buurvrouwen kunnen haar niet geheel ongelijk geven, al zouden zij zich niet door hare manen laten dwingen, maar kwaad kon het toch niet, als ze er eerst over sprak, en met een „nou en atjuus, denk maar goed over onzen raad en beterschap er mee", spoeden zij zich naar hare woningen.

Vooreerst werd geen ijs gehaald, evenmin het recept naar de apotheek gezonden; nu en dan trachtte wel de moeder het gloeiend hoofdje van het kind met een weinig water af te koelen en de droge en dorstige lipjes te laven . . . misschien was ijs toch wel beter, denkt zij bespeurende, dat haar koude kompresjes weinig baten, omdat ze telkens warm worden, maar nu zal zij toch maar wachten tot haar man straks op het etensuur terugkomt; op een paar uurtjes zal het toch wel niet op aankomen. — Of de juffrouw van de Bloemgracht wat vroeger of later de hersenpot verkoopt, zeker niet; maar of een paar uren uitstel de kans op het levensbehoud van haar kind kunnen verminderen, zoover dacht de ongelukkige moeder in haar bangen strijd niet.

Op den gewonen tijd in zijne woning teruggekeerd, werd de man, toen zijne vraag naar den toestand van den kleine met een „nog hetzelfde" was beantwoord, bekend gemaakt met de raadgevingen der buurvrouwen. Eenigermate verrast keek de vrouw op, toen de man vertelde, dat op het werk zijn kameraad hem juist denzelfden raad had gegeven, toen hij hem zijn vrees had meêgedeeld,

dat de ziekte van het kind in 't hoofd zat; en nu de bureu dien pot ook zoo geroemd hebben, zal het toch wel waar zijn — hij had er zijne moeder ook wel eens over hooren spreken, en in alle gevallen kon men het eens probeeren. Baat het niet, schaden zal het toch ook niet, maar de vrouw moest het weten, wat zij doen wilde.

En zij wist nu wat zij wilde! De strijd, die haar in de laatste uren heeft gepijnigd, is opgelost in het geloof aan de genezende kracht van het wondermiddel en in de hoop, die bijna grensde aan de zekerheid eener vaste overtuiging, dat zij den rechten weg zou inslaan, die tot het behoud van haar kind zou leiden.

Een der gediensige buurvrouwen werd geroepen, en haar werd verzocht zoodra mogelijk den pot te koopen, waaraan met den meesten spoed werd voldaan. De juffrouw behoefde zelf niet te komen, als zij maar duidelijk zeide hoe de zalf gebruikt moest worden! Buurvrouw was gauw terug, en nu werd het zieke wicht zonder een minuut tijdverlies uit de wieg genomen, het hoofdje geheel en het lichaampje langs de rechter- en linkerzijde terdege goed met de zalf besmeerd, vervolgens, zoo als de juffrouw nadrukkelijk had aanbevolen, het hoofd met een paar mutsjes bedekt, omdat anders de zalf door de warmte zou wegvloeien, en daarna het arme kind, afgemat door de tamelijk krachtige wrijfkuur, weder in het wiegje gelegd onder de verklaring van een der vrouwen, dat het nu wel gaan zou; het schaaap was er al rustiger op gewonden, en wanneer het nu maar insliep, zou het wel schikken.

De moeder was ook een weinig kalmer, ofschoon zij wel wat op zag tegen den avond, wanneer de dokter zou terugkomen, en hoewel buurvrouw beweerde, dat ze zich daarover niet behoefde te bekommeren, want dat de dokter heel goed wist, dat die pot altijd voor de hersenziekte werd gebruikt, begreep zij toch, dat het niet opvolgen van zijne voorschriften den geneesheer ver van onverschillig moest zijn.

Het bleek des avonds dat buurvrouw in dit geval goed had gezien. Toen de dokter zijn patiëntje weder zag, was het opslaan van het wiegkleed en het schijnsel der lamp hem voldoende, om onmiddellijk te weten, wat er sedert zijn ochtendbezoek was voorgevallen, en hij bespaarde der moeder de moeilijke taak hem dit mede te deelen, door eenvoudig op ernstigen toon te zeggen: „gij hebt, zoo als ik zie, mijn hulp niet meer noodig, nu zij in plaats van te doen wat ik voorschrijft, uw kind met die zalf behandelt," en zich daarna te verwijderen.

Den volgenden dag was volgens het gevoelen der bureu de toestand van den kleine iets beter; ook de moeder vleide zich met aanvankelijk herstel; de nacht was tamelijk rustig doorgebracht, nu en dan had het kind de oogen geopend, en het scheen alsof het bewustzijn een weinig was teruggekeerd. Met nieuwen moed derhalve de smeerkuur herhaald. Zoo gingen, onder afwisseling van schijnbare beterschap of zichtbaren achteruitgang eenige dagen voorbij. De ziekte der kinderen, die men met eenen algemeenen naam hersenziekte noemt, behoort al mede tot die soort van verraderlijke ziekten, die dikwijls betrekkelijk lang duren, en de ouders dagen lang in een staat van spanning houden, door hoop en vrees geslingerd, tot dat de laatste leveasvonk voor immer wordt uitgeblascht. Zoo ook hier. Het oog der moeder liet zich eindelijk niet langer misleiden; meer en meer werd de toestand van het kind onrustwekkender; krampachtiger bewogen zich de handen en voeten; de wangen met een gloeiend rood overtogen, een ander oogenblik koud en marmerwit, werden langzamerhand lijkachtig blauw, terwijl de stuipachtige bewegingen van het lichaam en de snikkende ademhaling het ergste deden vreezen. Plotseling, terwijl zoo mogelijk het onstuimig kloppen van haar hart toeneemt, denkt de moeder aan den man, die bij den aanvang der ziekte zijne hulp had verleend; in allerijl wordt de dokter op haar dringend smeeken teruggeroepen en hij betoont zich menschlievend genoeg, om terug te keeren in de woning, waar men zijne wetenschap, maar niet minder zijne belangstelling zoo heerlijk had miskend.

Hij kwam, hoewel slechts om aan de bedroefde ouders de zekerheid te geven, dat het lijden van

het kind geëindigd was, en overtuigd, dat alleen het vurig verlangen om het leven te redden van hun kind, de zucht om niets te verzuimen, wat naar hunne meening daartoe zou kunnen strekken, gepaard aan onverstandigen raad door onwetenden ter goeder trouw gegeven, alleen de oorzaken waren geweest der miskenning — hem niet vreemd in dergelijke omstandigheden — was op de vraag der vrouw of het kind onder zijne behandeling behouden zou zijn gebleven, zijn antwoord, dat men bij een hevige ziekte, als waaraan haar kind was bezweken, niet al te veel moet steunen op de wetenschap van den geneesheer, maar zeer zeker in het geheel niet op de hulp van de Juffrouw van de Bloemgracht."

Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland.

Aan de *Internat. pharm. General-Anzeiger* ontleenen wij drie berichten, waaruit blijkt dat in Duitschland van Regeeringswege en van andere bevoegde zijde zoo krachtig als de wet het toelaat tegen de kwakzalverij wordt te velde getrokken.

1e. Door het Ministerie van Binnenl. Zaken van Wurtemberg is het volgende besluit uitgevaardigd:

§ 1. Het in het openbaar aankondigen van geheimmiddelen, aanbevolen als voorbehoed- of geneesmiddelen bij ziekten van mensch en dier, is verboden.

§ 2. De andere stoffen of bereidingen, die door het Ministerie met de in § 1 genoemde worden gelijkgesteld, en die derhalve ook onder het verbod van openbare aankondiging vallen, zullen in het Regeeringsblad worden ter kennis gebracht.

2e. Door den „strafsenaat" bij het Rijksgerecht te Berlijn is beslist dat diegene, die een zieke van het tijdig gebruik van werkzame geneesmiddelen afhoudt, doordat hij hem genezing belooft van 't gebruik van, zij 't ook onschadelijke, middelen, die echter onwerkzaam zijn tegen de kwaal waaraan de persoon lijdt en het gebruik van dat middel bevordert, zich schuldig maakt aan *mishandeling, die zwaar lichamelijke letsel ten gevolge kan hebben.*

3e. Een kruidenhandelaar K. reisde sedert jaren als wonderdokter door het land. Hij liet biljetten drukken met het opschrift „Waarschuwing aan zieken" en voorzien van tal van z.g. attesten, en bezocht dan later zelf de menschen. „Gij zijt ziek" of „ge moet wat doen, anders zijt ge binnen een half jaar dood", zoo begon hij het gesprek en liet dan daarop volgen: „ik ben de beroemde K. bij wien gij onfeilbare geneesmiddelen tegen allerlei ziekten kunnen krijgen." De omstandigheid dat K. zijne slachtoffers slechts op het platte land zocht en deze door zijn handig en beslist optreden wist te imponeeren maakte het hem mogelijk een groot getal lichtgeloovigen in te palmen. Hij leverde hun kruiden en zeer gewone tincturen, waarvoor hij zich goed liet betalen.

Beschuldigd van *bedrog* werd hij wegens dit misdrijf, waarvan zesmaal het bewijs kon worden geleverd, tot 6 maanden gevangenisstraf veroordeeld, welk vonnis in hooger beroep werd bevestigd.

Een waardeering van ons streven.

Vele bladen hebben de waarschuwing van het Bestuur onzer Vereeniging tegen de *Pink-Pillen* (zie het vorig no.) als „ingezonden stuk" opgenomen, wat wij met erkentelijkheid vermelden. Het *Christelijk Schoolblad* voegde daaraan het volgende toe:

„Wij hebben geen bezwaar om bovenstaande „waarschuwing" als ingezonden op te nemen, vooral niet omdat ze tevens aangeeft, waar onze lezers het nummer van het Maandblad, waarin de gronden voor die waarschuwing gegeven zijn, verkrijgen kunnen.

De strijd tegen kwakzalverij is een strijden tegen bedrog en overvraging.

Er zijn middelen, die de zieken nog zieker of althans niet beter maken, doch alleen dienen om de kranke beurs van den exploitant gezond te maken. Daar heeft men enkel met bedrog te doen.

Maar er zijn ook wel eens middelen, die in meerdere of mindere mate heilzaam zijn, maar die tegen exorbitante prijzen verkocht worden en die — hoe vreemd het ook klinke — niet genomen zouden

worden, als zij niet onder reclame-naam of tegen te hoogen prijs aan den man gebracht werden.

Men ziet in, hoe moeilijk de taak der bovengenoemde Vereeniging is, die in beide gevallen haar woord spreken moet.

Wie hare adviezen nagaat, zal erkennen, dat zij in den regel blijk geeft van hare verantwoordelijkheid te dien aanzien wel bewust te zijn.

Wij raden onze lezers aan het aangeboden nummer aan te vragen. Dan kunnen ze zelve oordeelen en misschien mede waarschuwen."

Zeeziekte.

Zooals te verwachten is bij een ziekte, waartegen, zooals men zegt „nog geen kruut is gewassen," duiken er gedurig kwakzalversmiddelen op, die als probatum bij zeeziekte worden aanbevolen. Het kan daarom geen kwaad hier ter waarschuwing de mededeeling af te drukken van iemand, zeker bevoegd tot oordeelen, zooals wij die in *De Echo* vonden opgeteekend:

„De kapitein van een groote transatlantische stoomboot maakte onlangs de opmerking, dat hij een schatrijk man kon zijn, als hij zooveel gouden tientjes had als er, naar zijn ervaring, voorbehoedmiddelen tegen zeeziekte bestaan. Iedere reiziger schijnt iets bijzonders te weten om die onaangename kwaal tegen te gaan. Volgens den een moet men de maagwanden door middel van cocaïne ongevoelig maken. Een ander beveelt wijn aan, een derde ontraadt dien en houdt een droog beschuitje voor een „onfeilbaar middel." Een vierde oordeelt, dat het beste middel is een glas water in de hand te nemen en te trachten bij het schommelen van het schip dit in evenwicht te houden. Zoolang geen water uit het glas wordt gestort, zal de reiziger niet door zeeziekte worden aangetast. En desalniettemin is er schier geen zeetocht, of de slachtoffers der zeeziekte zijn bij dozijnen te tellen. Een der nieuwste recepten is het volgende en wordt in een serieuze geneeskundig blad, het *British Medical Journal*, aanbevolen, wat intusschen de onfeilbaar goede werking nog volstrekt niet boven allen twijfel verheft. De uitvinder ervan gaat uit van het standpunt, dat zeeziekte een gevolg is van den schrik, gedurende welke gemoedsbeweging het bloed van den mensch uit de hersenen naar het hart stroomt, zoodat — zooals ook het verbleeken van een geschrikt mensch toont — het hoofd voor een oogenblik abnormaal bloedeloos wordt. Om dit te verhinderen, wordt den reizigers aanbevolen, zich op den rug te leggen en de beenen loodrecht omhoog te steken. Op die wijze zal het bloed naar het hoofd terugstroomen. Al helpt het middel niet, een komiek tafereel zal bij de toepassing in elk geval worden genoten door degenen, die niet bang zijn voor zeeziekte."

Correspondentie.

Gebrs. S. te A. Dank voor het gezonden biljet. Wij gelooven niet dat dit middel tegen epilepsie hier te lande al ingang heeft gevonden; wij kenden het niet. Het misbruik om in de geïllustreerde tijdschriften, die uit het buitenland komen, allerlei aanbevelingen van kwakzalversmiddelen te leggen, neemt onrustbarend toe en wij begrijpen niet hoe soliede uitgeverij zich laten vinden, daartoe de hand te leenen. Gelukkig dat er bij ons nog firma's worden aangehouden (behalve de uwe zijn er nog enkele andere) die het gevaar inzietende dat er ligt in het bevorderen van dit soort van reclame, daartoe niet willen medewerken en de aanbevelingen vernietigen of ze ons toezenden. Wij doen een beroep op de welwillendheid van Heeren boekhandelaren om dit goede voorbeeld te volgen.

S. D. te A. Wanneer gij ons toestaat de namen aan het slot van uw schrijven door letters te vervangen, dan zullen wij uw stuk plaatsen. De door u genoemde personen adverteeren niet; dit verliest gij uit 't oog.

Mevr. J. H. v. L. te 's H. Wij laten hier het voorschrift van het haarwater volgen, zooals de vorige Redactie het van NAQUET ontving:

Prendre:
Bismuth métallique 100 gr.
dissolvez dans
Acide azotique de commerce 300 —
ajoutez à la solution
1o. Acide tartrique 80 —
dissous dans
Eau quantité suffisante.
2o. 4 liters d'eau.
Jetez sur une toile, filtrez, lavez jusqu'à ce que l'eau de lavage ne soit plus acide.
Détachez le magma avec une spatule, dissolvez le dans le moins possible d'ammoniaque,
ajoutez à la solution:
Hyposulfite de soude 80 gr.
Quand c'est dissous, filtrez et enfermez dans des flacons bien bouchés.

Shmecter les cheveux tous les jours, et quand on a obtenu la couleur voulue, entretenir les racines.

A. A. B. O. te T. Wij hebben het pak ontvangen. Het zal echter nog wel eenigen tijd aanhouden voor 't onderzoek is afgeloopen; sommige van de heeren, die ons bij het onderzoek behulpzaam zijn, nemen thans zomervacantie.

J. M. v. d. H. te N. In de „herhaalde waarschuwingen" zult gij ons oordeel over het beroertewater vinden. Op uw tweede vraag moeten wij het antwoord schuldig blijven; wij geven geen geneeskundigen raad; dit kan alleen de medicus doen, die in de gelegenheid is den patiënt te onderzoeken.

H. W. te G. Met genoegen lezen wij uw artikel over de Pink-pillen in de Nieuwe Bredasche Courant.

G. B. te A. Ja, die Robert Holz geeft het niet op; zie de „herhaalde waarschuwingen".

D. S. te R. In dezelfde rubriek zult gij iets omtrent Santal Midy vinden.

v. R. te L. In het volgend no.

Dr. G. P. te 's H. De door ons gevraagde inlichtingen hebben wij nog niet in voldoende mate ontvangen.

J. J. L. te A. De door U bedoelde lezing is gehouden door den heer W. SNETHLAGE, arts te Aalsmeer.

D. K. te 's H. Het middel is in onderzoek; uwe nadere mededeelingen zien wij met verlangen tegemoet.

De leden onzer Vereeniging, die zich nog bezig houden met het onderzoek van een of meer kwakzalversmiddelen, worden beleefd verzocht aan den Secretaris-penningmeester mededeeling te doen of — en hoever zij met dat onderzoek zijn gevorderd.

Herhaalde Waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs, op een blufferige advertentie, uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?" zoo hooren wij vragen. . . .

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken, loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN zelf is in Juli 1888 aan een beroerte gestorven.

Ongetwijfeld door onze voortdurende waarschuwingen en door die van anderen, kwam de naam van R. WEISSMANN in kwaden reuk, zoodat de tegenwoordige fabrikant van het beroertewater het adverteeren, onder den bekende naam, somwijlen nalaat.

Er is nu iets anders op gevonden.

Reeds sedert geruimen tijd wordt de aandacht van het lezend publiek getrokken door groote advertenties met het volgend opschrift:

„Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen?
„Omdat gij tot heden het rechte pad der geneezing niet leerdet kennen."

Of, „Het groote aantal zenuwkwalen enz. trotseeren nog steeds alle middelen door de medische wetenschap aangewend."

In die advertenties, overvloeiende van onzin, wordt ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een ge-

schriftje over zenuwziekten en beroerte aan te vragen, dat gratis en franco wordt aangeboden.

En wat krijgt men op zijn aanvraag?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van het *beroertewater van Roman Weissmann*.

Een boekje, bevattende, behalve een onzinnige beschrijving van zenuwziekte en beroerte, niets anders dan attesten over de eenig goede werking van het beroertewater.

Een boekje echter, dat in handen van onontwikkelden en van personen die slecht lezen, *hoogst gevaarlijk is*. Men zij ernstig daartegen gewaarschuwd.

Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz.

In vroegere tijden schreef men aan steentjes, metalen plaatjes of bandjes, die men om den hals droeg, een wonderdadige werking toe.

Voor al bij moeders openbaart zich dit geloof nog, als hare kinderen verkeerden in de gevaarlijke periode van tanden-krijgen. De moeders dienen dan vooral bijzondere zorg aan haar kroost te wijden; zelfs kleine stoornissen in de voeding kunnen dan ernstige gevolgen hebben.

Om het gevaar te bezweren, hangt de een den kleinen mollepootjes om den hals, een ander een snoer boontjes of kraaltjes, doch een derde meent wat beters gevonden te hebben en gebruikt wat onder den langen naam van *electromotorische tandhalsbandjes* verkocht wordt.

Deze laatste dingen worden gemaakt door zekeren ROBERT HOLTZ, te Nijmegen. Voor 95 cents (vroeger 85 cents) wordt zulk een dingetje franco toegezonden, doch voor 10 cent zou een ieder het zelf kunnen maken. Want zulk een bandje is slechts een strookje zwart fluweel met een paar zijden lintjes om het vast te strikken, en daar binnen een viertal strookjes katoen met zwavel bedekt. Dat voddige ding moet dag en nacht om den hals van den kleine blijven zitten. Zal het iets kunnen uitwerken?

Goeds kan er niet het minst door verkregen worden, maar wel zal elk bandje dat verkocht wordt het treurige bijgeloof in de hand werken.

Want natuurlijk dat de meeste kinderen, ook met zoo'n bandje, goed door het tanden-krijgen heen komen en menige moeder zal dan het tandhalsbandje als de oorzaak ervan beschouwen en den lof daarvan in elken kring van vriendinnen verkondigen.

Een moeder, die werkelijk iets goeds wil doen om hare kindertjes in de periode van het tanden-krijgen van nut te zijn, koope een der vele boeken over de verzorging en opvoeding van jonge kinderen en behartige de wenken, die daarin worden gegeven.

Santal Midy. Reeds sedert jaren — en in den laatsten tijd weer bijna dagelijks — wordt in onze couranten dit middel als onfeilbaar bij geslachtsziekten aanbevolen. Het zijn capsules, die *Sandel-olie* heeten te bevatten en door een apotheker MIDY het eerst zouden zijn vervaardigd; vandaar de naam.

Ons lid, de heer WYNNE te Middelburg, heeft ze onderzocht en 't blijkt dat hier de oude historie opnieuw voor de zooveelste maal wordt afgespeeld; — een lang bekend geneesmiddel door een reclame-maker in een nieuwen vorm gegoten wordt nu als iets bijzonders in den handel gebracht tegen verhoogden prijs en niet eens in zuiveren toestand. De *sandel-olie* namelijk, die werkelijk in de capsules voorkwam, doch in geringer hoeveelheid dan door den fabrikant in zijne aanbeveling werd opgegeven, was gemengd met andere oliën van nog minder waarde.

Een ieder wachte zich voor schade en aan zijn gezondheid, omdat het al zoo verkeerd mogelijk is de bedoelde ziekten, die van velerlei aard kunnen zijn, zonder deskundige voorlichting, op eigen hand te trachten te genezen — en aan zijn beurs, omdat de capsules zeer duur zijn; in de advertenties wordt geen prijs opgegeven, maar men moet voor een flacon van 40 stuks, waaraan men juist drie dagen genoeg heeft, f 2.50 betalen.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *Spaansche peper* worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd *vliegende geest* 300 d., Kamfer 30 d., Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middelje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van Pain-Expeller is reeds meermalen voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

J. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 762.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: De troonrede.

Berichten: De Algemeene vergadering. — Hulp van geneeskundigen. — Weer een handelsmerk voor Haarlemmerolie. — Alpenmos als geneesmiddel.

Grootere artikelen: Nicholson weer voor den dag. — Maag-elixer van A. J. van Riel. — Een nieuw middel tegen long- en keelziekten in aantocht. — Voorbeelden uit het buitenland. — Kwakzalvers en de verkoop hunner middelen. — De kwakzalverij te Berlijn. — Veeziekten.

Ter overneming: Genezing per brief. — Het Volta-kruis.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Haarlemmerolie. — Pinkpillen.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zulien dit en de volgende Nummers gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

De troonrede.

Geen politiek, heusch niet lezer, waar wij thans, in navolging van de politieke bladen, een woord aan de jongste troonrede wijden.

Slechts een verzuchting: „Zuster Anna, ziet gij nog niets komen?”

„Allerwege treden vraagstukken van groote maatschappelijke beteekenis op den voorgrond, tot welke oplossing de wetgever geroepen wordt bij te dragen.

„Voorstellen tot verzekering van werklieden tegen de geldelijke gevolgen van ongevallen en in het belang van het onderwijs en de bescherming der jeugd hebben u reeds bereikt.

„In dit zittingjaar zal op den ingeslagen weg worden voortgegaan.

„Ik hoop u ontwerpen te kunnen aanbieden tot verbetering der woningtoestanden, tot het tegengaan van overmatigen arbeid van volwassen mannen in fabrieken en werkplaatsen en tot herziening der drankwet.”

Aldus luiden de beloften in de troonrede vervat, maar weer te vergeefs zoeken wij naar de indiening van voorstellen tot herziening van de geneeskundige wetten in 't algemeen en meer speciaal van die, welke de beteugeling van de kwakzalverij ten doel hebben.

En toch meenen wij niet te veel te zeggen, wan-

neer wij beweren, dat hier „een vraagstuk van groote maatschappelijke beteekenis op den voorgrond treedt tot welke oplossing de wetgever geroepen wordt bij te dragen”.

Zeker, en spoedig ook; want het gevaar neemt steeds groter afmetingen aan. Met den dag neemt de brutaliteit toe, waarmee de kwakzalvers bij ons te lande te werk gaan en in diezelfde mate misschien vermeerdert het getal slachtoffers, dat gezondheid en geld opoffert op het altaar der lichtgelovigheid. En nu moge het waar zijn, wij hopen het ten minste, dat enkelen, door onze waarschuwingen, weerhouden worden zich in de armen van kwakzalvers te werpen, wij zijn niet zóó optimistisch om daarvan, vooral in den ruimen kring van minder ontwikkelden, een belangrijk succes te verwachten.

Waarschuwingen tegen drankmisbruik worden dag aan dag verspreid, propaganda voor onthouding wordt in alle kringen gemaakt en toch . . . „herziening der drankwet” wordt in het vooruitzicht gesteld.

Wij juichen dit toe; slechts de wetgever heeft de macht door zijn verbod krachtig op te treden, maar wij betreuren het dat men niet op dezelfde wijze te werk gaat bij een anderen kanker onzer samenleving (men zal ons toegeven dat het woord niet te streng is): de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes.

Ook hier moet de wetgever handelend optreden.

Doet hij dit dan nu niet? Reeds herhaalde malen hebben wij aangetoond, dat de wettelijke bepalingen die ten onzent heerschen al zoo goed als niets kunnen uitrichten en verre ten achter staan bij hetgeen in dit opzicht in vele andere landen wordt gedaan. Het gaat zelfs zóó ver, dat personen, die in 't naburige Duitschland in de uitoefening van hun kwakzalversbedrijf worden belemmerd, hun toevlucht zoeken in Nederland, waar zij hunne praktijken ongestoord (helaas!) kunnen voortzetten.

Mag dit zoo blijven? Mogen onze medeburgers, vooral zij, die door mindere ontwikkeling het gevaar niet kunnen inzien waaraan zij dagelijks zijn blootgesteld, niet beter worden beschermd?

In de laatste jaren is, vooral ook in de vergadering van Inspecteurs van het geneeskundig staats-toezicht en in die van de geneeskundige raden, herziening van de geneeskundige wetten als „aanstaande” aangekondigd, en nog steeds wachten wij.

Of zouden wij het mis hebben? Zou hetgeen wij verlangen begrepen zijn in de volgende woorden van de troonrede: „Nog andere gewichtige ontwerpen zijn in staat van voorbereiding”?

Wij hopen het en moeten, wjl 't niet anders kan, geduldig afwachten . . . maar er is periculum in mora.

Berichten.

De jaarlijksche algemeene Vergadering van de leden der Vereeniging zal gehouden worden in de tweede helft van October; de oproepingsbrief zal later aan de leden worden toegezonden.

Zeker zal het helpen. Een onzer lezers zond ons het onderstaand bericht ter opname:

Dr. Schmitt, te Erdmannsdorf, meent, dat de kwakzalverij met goed gevolg kan bestreden worden, zoo slechts alle artsen de feiten verzamelen, die hun ter kennis komen, en waarin sprake is van nadeel, toegebracht aan leven, gezondheid, goed of geld. Zulk een verzameling onder de oogen der Regeeringen gebracht, zou, meent hij, deze noodzaken krachtig te handelen. De *Deutsche Aerzte-Zeitung* no. 8 heeft niet zulke groote verwachtingen daarvan, maar meent wel, dat zulk een verzameling voor het publiek goede vruchten kan dragen.

Wij deelen dit laatste gevoelen en verwachten zelfs veel heil van dezen maatregel. Ruim een jaar geleden is vanwege het Bestuur onzer Vereeniging eene circulaire aan de Nederlandsche geneeskundigen gezonden, met verzoek om opgave te doen van de gevallen, in hun praktijk voorgekomen, waarbij door het gebruik van kwakzalversmiddelen nadeel aan de patiënten is toegebracht. Wij maken hier nogmaals op dat verzoek opmerkzaam.

Weer een handelsmerk voor Haarlemmerolie. — In de bijlage tot de *Ned. Staats-Ct.* van 1 September j.l. is opgenomen de beschrijving van een dusdanig handelsmerk, ingediend door J. G. ERDTSIEK te Haarlem. Ook hier is, even als bij de andere firma's, CLAES TILLY de uitvinder.

Het wordt waarlijk voor de liefhebbers moeilijk om te weten te komen, welk handelsmerk nu de „echte” olie beschermt.

Dat het zaakje intusschen (schande voor onzen tijd!) nog altijd goed gaat, blijkt hieruit, dat een der fabriekanten in de vorige maand vergunning gevraagd en verkregen heeft om zijne oliekokerij uit te breiden.

Alpenmos als geneesmiddel. — Een geleerde, een zekere F. uit Berlijn, die zijn vertrouwen op de geneeskunde verloren had, was te rade geworden het door een kwakzalver als geneesmiddel aangeprezen Alpenmos te baat te nemen. Hij liet acht zendingen

à f 20 komen en nam nauwgezet de daarmede bereide baden. Daar hij echter niet de minste genezing bespeurde, dreigde hij den kwakzalver met eene aanklacht.

Daarop kreeg hij het volgende vriendelijke antwoord: „Het mos heeft u niet geholpen, mij wel. Sinds lang leed ik er smartelijk onder, dat het voor het leven noodwendigste mij meer en meer ontbrak. Ik kwam daardoor op het denkbeeld mij tot medemenschen te wenden, die overvloed van levenskracht bezitten. Daartoe behoort gij ook. Op uw verlangen ging ik met u een ruil aan. Ik zond u het mos van mijne bergen en gij zondt mij het mos van uwe geldbeurs. Als gij met het geleverde mos, dat gij op de Berlijnsche markt even goed kunt krijgen, in het najaar de vensterreten behoorlijk dicht stopt, zult gij zeker minder last van tocht en verkoudheid hebben. Evenzoo heeft uw mos mij leniging aangebracht, want het heeft geholpen om het verder scheuren van mijne geldbeurs tegen te houden. Overigens ben ik, als deze regelen tot u komen, hier reeds lang vandaan. Daarom Servus!”

Nicholson weer voor den dag.

In de jaren 1887—90 hebben wij in verschillende bladen herhaalde malen gewaarschuwd tegen een zekeren NICHOLSON, die door zijn oortrommels en nog enkele andere middelen genezing van doofheid beloofde. Na dien tijd vernamen wij weinig van dezen weldoener der menschheid, totdat wij dezer dagen weer opnieuw een teeken van leven van hem zagen. De uitgever van een courant, die geheel aan onze zijde staat en nooit kwakzalvers-advertenties opneemt, zond ons de volgende circulaire, die hij van een Engelsch advertentiebureau ontving en die wij in de oorspronkelijke taal (vreemd genoeg in 't Duitsch) overnemen. (*)

„ABTEILUNG FÜR ANNONCEN.

Gegenstand: Institut für Ohrenkrankheiten.

Die untenstehende Annonce „Schwerhörigkeit“ wollen Sie gefälligst 52 mal, wöchentlich einmal, als Leseartikel oder unmittelbar einem Leseartikel folgend, in sieben Zeilen inserieren und unsere Rechnung, ihrem Tarifpreise gemäss, mit Mk. 140.40 brutto belasten. Zahlung vierteljährlich nach Empfang der Belege.

Hochachtungsvoll,

LUDGATE PRESS ASSOCIATION, Ltd.”

„SCHWERHÖRIGKEIT. — Eine reiche Dame, welche durch Dr. Nicholson's Künstliche Ohrtrommeln von Schwerhörigkeit und Ohrensauen geheilt worden ist, hat seinem Institute ein Geschenk von 20.000 Mark übermacht, damit solche taube und schwerhörige Personen, welche nicht die Mittel besitzen, sich die Ohrtrommeln zu verschaffen, dieselben umsonst erhalten können. Briefe wolle man adressieren: — RICHARDSON BROS., 9, Great Russel Street, London, W.C.”

Deze circulaire is ongetwijfeld aan vele uitgevers van bladen gezonden en 't zal ons nu niet verwonderen of spoedig zien wij het verhaal van de rijke dame in verschillende bladen, 't zij wel of niet op de plaats die NICHOLSON daarvoor verlangt.

Wij zijn nu echter in de gelegenheid reeds terstond tegen de nieuwe manoeuvre van N. te velde te trekken; wij kennen dien persoon en zijne handelingen door en door en menige kolom van ons Maandblad kan getuigen van de ergelijke praktijken, waaraan Nicholson zich schuldig maakt. Wij zouden de ruimte van meer dan één blad nodig hebben, wanneer wij hier maar het voornaamste overnamen van 't geen wij over dit onderwerp hebben geschreven, doch zooveel plaatsruimte kunnen wij daarvoor niet beschikbaar stellen. Wij moeten, voor dit maal, met eenige korte mededeelingen volstaan.

Wij gaan de wijze waarop zoowel nu, als vroeger getracht wordt de gehoortrommels hier te lande aan den man te brengen, met stilzwijgen voorbij, om ons direct tot de trommels zelve te bepalen, waarvan gezegd wordt, dat zij in bijna alle gevallen van doofheid met absolute zekerheid genezing aanbrengen.

NICHOLSON, die vroeger te Parijs woonde maar

(*) Gaarne deelen wij hier mede dat het getal uitgevers en boekhandelaren, die ons in kennis stellen met 't geen hun op kwakzalversgebied onder handen komt, gaandeweg toeneemt. Wij zijn die heeren zeer dankbaar voor hun hulp.

thans zijn verblijf in Londen schijnt te hebben gevestigd, levert twee soorten, met zilver overtrek voor f 18.25, en met goud overtrek; deze laatste zijn de beste en kosten voor dames en kinderen f 23, voor heeren f 26.50.

Wij waren zoo gelukkig dat ons eenige van die instrumentjes, zonder bezwaar van de kas der Vereeniging, tot onderzoek werden toegezonden.

Een der leden van de Vereeniging, Prof. GUYE, Hoogleeraar in de Oorheekunde aan de Universiteit te Amsterdam, had de goedheid ons zijn advies mede te deelen.

In 't kort komt het neer op het volgende:

„Zoogenaamde kunstmatige trommelvliezen bestaan en kunnen in enkele, schoon zeer zeldzame gevallen, bij harthoorenden nut doen.

„'t Zijn echter geene vliezen of iets wat er op gelijk, ter vervanging van het natuurlijk trommelvlies, maar kleine toestelletjes die tegen het trommelvlies worden aangedrukt. Juist deze lichte drukking is noodzakelijk, maar bij den aan leeken gewoonlijk onbekenden bouw van het inwendige gehoor spreekt het daardoor ook van zelf, dat slechts de goedgeoefende hand van een deskundige zulk een instrumentje zonder gevaar en met hoop op goeden uitslag kan aanleggen. Wanneer NICHOLSON dan ook verzekert dat de lijder „de oortrommels zelf beter kan plaatsen dan een dokter“ vermeerdert hij daardoor slechts het getal zijner bratale leugens”.

Het toestelletje, door de talloze advertenties van NICHOLSON over de wereld verspreid, is werkelijk zulk een in de gehoor-heekunde niet onbekende kunst-trommel en bestaat uit een metalen staafje, dat in het oor gestoken wordt.

Een dun vliesje gutta-percha, aan elk der uiteinden van het staafje, onderscheidt het van andere soortgelijke toestelletjes. Het maakt daardoor voor den leek wat meer vertooning en is tevens oorzaak dat het heel spoedig defect wordt.

Iemand, die het dure instrument gekocht had, was reeds, nadat hij het veertien dagen zonder enig resultaat gedragen had, genoopt het ter reparatie terug te zenden, 't geen hem opnieuw geld kostte.

Evenals Prof. GUYE geeft nog een ander specialiteit in oorheekunde de verzekering, dat de gevallen, waarin dit of een dergelijk instrumentje eenigen baat kan aanbrengen bij doofheid, uiterst zeldzaam zijn en in alle geval nooit door een leek kunnen worden onderscheiden.

En daarbij zijn de dure instrumentjes, die met een paar kwartjes ruim betaald zijn, nog schadelijk bovendien; zij kunnen gevaarlijk worden en den doove of hardhoorige behalve in zijn beurs; ook nog in zijn lichaam benadeelen.

Vooreerst bij het „inbrengen“. NICHOLSON verzekert dat ieder dit zelf kan doen; maar ze moeten vrij diep in het oor gestoken worden en dit is dikwijls een gevaarlijke operatie, waarbij menigeen kans loopt zijn gehoor nog meer te bederven.

Doch in de tweede plaats om het gevaar dat het dingetje, in het oor zijnde, stuk gaat. Aan een dergenen, die voor ettelijke guldens door mijnheer NICHOLSON z.g. waren geholpen, gebeurde het dat een der elastieke schijfjes van het toestelletje los raakte en dat hij het met geen mogelijkheid weer uit het oor kon krijgen.

Gelukkig wachtte hij niet langer dan een dag met het inroepen van de hulp eens geneeskundigen, die het voorwerpje er uit haalde en hem tevens, nog duidelijker dan hij zelf het reeds bemerkte had, aan 't verstand bracht hoezeer hij was beetgenomen door den buitenlandschen kwakzalver.

Maar, zal men ons tegenwerpen, wat heeft NICHOLSON er aan, nu weer zooveel geld voor reclame uit te geven als hij de oortrommels toch gratis aanbiedt?

Wij willen nu eens aannemen — 't kost ons waarlijk moeite — dat alles wat in de advertentie staat waar is; wij willen zelfs niet eens beweren dat het een „truc“ is om, op een andere dan de vroegere wijze, de aandacht van de niet-onvermogenen op de oortrommels te vestigen, maar dan nog kunnen wij het begrijpen, dat NICHOLSON de reclame-kosten waagt.

Gewoonlijk toch wordt den persoon, die het voorwerp bestelt, medegedeeld, dat hij ook een „Lotion“ noodig heeft om de oortrommels er mede te bevochtigen, alsmede een ander praeparaat, dat dienen moet om het suizen in het hoofd te stillen.“

Dit laatste noemt hij *Sampson's Katarrhpoeder*. Dit poeder werd onderzocht door het Lid der Vereeniging den heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, die er niets anders in kon ontdekken dan onzuiver rijstmeel en droppoeder; hiervan wordt door NICHOLSON 50 gram verstrekt, waarvoor een rijksdaalder wordt in rekening gebracht.

Een ander lid, de heer BENNEMA, apotheker te Groningen, nam de *Lotion* onder handen; het bleek eenvoudig een mengsel te zijn van *Glycerine* en *Hoffman's druppels*, nagenoeg van ieder de helft.

De hoeveelheid bedroeg ongeveer 50 gram; hiervoor moet aan Nicholson f 2.70 worden betaald, terwijl de werkelijke verkoopwaarde hoogstens 15 centen is. Begrijpt men het nu?

Wij zullen het voorloopig bij deze waarschuwing laten; wij verwachten dat ieder, die dit leest, zich nog wel eens ernstig zal bedenken vóór hij hulp zoekt bij NICHOLSON.

Maag-elixer van A. J. van Riel.

Dank zij de medewerking van verschillende leden, die aan ons verzoek, gedaan in het no. van Maart j.l., gevolg geven en ons de plaatselijke bladen toezenden die kwakzalversadvertenties bevatten, geraken wij zoo in kennis met aanbevelingen van kwakzalversmiddelen, die in de groote bladen niet voorkomen. Zoo vonden wij in de *Zeeuwsche Koerier* de onderstaande advertentie:

„MAAGLIJDERS LEEST DIT!

Allen, die lijden aan maagkwalen, die klagen over weinig eetlust, over slechte spijsvertering, verzuring, brakingen, geelachtigheid, bleekzucht en bloedarmede, vraagt het geneeskundig goedgekeurd versterkend en spijsverterend *maagelixer*, zeer aanbevelend, voor jong en oud, dat tegen inzending van postwissel ad f 1.50 tot f 2.50 in flacons met gebruiksaanwijzing franco door geheel Nederland wordt toegezonden door A. J. v. RIEL, 's Bosch, Stoofstraat 289”.

Nu, ofschoon wij gelukkig geen last hadden van een der hierboven opgenoemde kwalen, hebben wij ons toch een fleschje aangeschaft. De Secretaris onzer Vereeniging, de Heer G. B. SCHMIDT, nam de moeite het te onderzoeken en kwam tot het verrassend resultaat, dat de troebele vloeistof bevatte een mengsel van water, *drop* en het bruine z.g. *staalpoeder*, als *crocus martis* in de apotheek bekend.

De geneeskundige die dit mengsel heeft goedgekeurd als een geneesmiddel tegen al de kwalen in de advertentie opgesomd, zal ongetwijfeld ver te zoeken zijn, als hij maar te vinden is, want wij durven gerust voorspellen dat, aan welken geneesheer men vraagt, er geen zal worden gevonden, die zoo'n poespas bij een maaglijder als geneesmiddel zou aanwenden. Dit zaakje is waarlijk een beetje al te bar en men zou zelfs aanleiding vinden om er om te lachen, wanneer het niet te treurig ware.

Want voor een middeltje, dat de vervaardiger hoogstens een paar centen kost, wordt hier f 1.50 tot f 2.50 gevraagd en wie weet hoever er zijn, die dit geld, somwijlen met moeite verkregen, besteed hebben aan een mengsel, dat voor het beoogde doel geheel waardeloos is?

Een nieuw middel tegen long- en keelziekten in aantocht.

1e. *Thee voor chronische long- en keelziekten!*

Enige uitgevers van dagbladen zonden ons een door hen ontvangen circulaire, waarin hun de condities gevraagd werden, waarop zij de beide volgende advertenties (die wij uit het Duitsch vertalen) wilden plaatsen:

Geneeskundig aanbevolen, uitstekend middel tegen ziekten van de longen en de keel; toring, asthma en lijden van het strottenhoofd.

De brochure omtrent het gebruik der thee en over de verkregen resultaten gratis. Ieder pakje thee, voor 2 dagen toereikend, kost 1.20 Mk. Centraal-Depôt v. A. WOLFFSKY, Berlijn N. 37.

2e. *Long- en keellijders, lijders aan asthma en ziekten van het strottenhoofd.*

Wie zijn long- en strottenhoofdziekte, zelfs de hardnekkigste, wie zijn asthma, al schijnt deze ook

nog zoo verouderd en ongeneesbaar, goed en wel kwijt wil raken, drinke de *thee* voor *chronische long- en keelzieken* van A. WOLFFSKY. Duizende dankbetuigingen geven een waarborg voor de groote geneeskracht van deze *thee*. Een pakje voor 2 dagen 1 M. 20 pf. Brochure gratis. Alleen echt te verkrijgen bij A. WOLFFSKY, Berlijn N. 37.

Wij kunnen nu eerstdaags verwachten, dat deze advertenties (altijd wanneer de uitgevers een voldoende rabat toestaan) in onze bladen zullen verschijnen. (*) En daarom haasten wij ons onze lezers op het hart te drukken, toch niet, zonder nader onderzoek, geloof te slaan aan den inhoud van die annonces. Zoodra het middel hier te lande geadverteerd wordt, zullen wij het aankopen, laten onderzoeken en zoo spoedig mogelijk het resultaat mededeelen.

Wij voor ons verklaren gaarne, dat de advertenties alléén ons vervullen van wantrouwen tegen het middel; ze zijn zoo in den echten kwakzalvers-stijl gesteld: „Volkomen genezing van schijnbaar ongeneesbare kwalen”, „brochures met dankbetuigingen”, 't is alles zoo kenmerkend.

Daarbij komt nog een groote zaak: A. WOLFFSKY is geen onbekende op de kwakzalversmarkt. Van hem zijn afkomstig de *Levensdruppels van Hess*, waarvoor vroeger nog al propaganda werd gemaakt, een met Eau de Cologne overeenkomende vloeistof, vermengd met azijn-aether.

Voorbeelden uit het buitenland.

*In veler oogen is hetgeen in het buitenland geschiedt altijd beter dan wat binnen Nederlandsche grenspalen plaats vindt. Dezen zullen ongetwijfeld wel willen toegeven wat zoo menigmaal door ons werd geschreven, dat overal elders met meer kracht van overheidswege tegen het voortwoekeren der kwakzalverij wordt opgetreden dan hier te lande.

In één enkel nummer van de *Veröffentlichungen des Kaiserlichen Gesundheitsamtes*, een officieel orgaan der Duitsche regeering, waaruit wij reeds meermalen het een en ander hebben overgenomen, vonden wij kort geleden niet minder dan vijf waarschuwingen van verschillenden aard.

Een van het hoofd der politie te Berlijn, mededeelende, dat de zoogenaamde electro-homoeopathische geneesmiddelen van den zich noemenden Graaf Mattei met homoeopathie niets te maken hebben en volkomen waardeloos zijn.

Een van de politie te Wiesbaden, waarschuwend tegen het geloof hechten aan het koopen van zoogenaamde middelen tegen dronkenschap.

Een uit Baden van den burgemeester van Karlsruhe, waarbij wordt medegedeeld dat het zenuwversterkende middel van den predikant Koenig niet helpt tegen de kwalen, waartegen het wordt aanbevolen en in alle geval schreeuwend duur is.

Een van den geneeskundigen ambtenaar in Hamburg, de apothekers herinnerende, dat zij zeker middel, aangeprezen tegen verkoudheid enz., niet mogen verkoopen of adverteeren.

En eindelijk een vijfde waarschuwend woord, om er op te wijzen, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken in Oostenrijk den verkoop van het haarwater, genaamd Melrose, heeft verboden, omdat het vergiftige bestanddeelen (loodoxyd) bevat.

Het Hoofd der Politie, een Burgemeester een geneeskundig Ambtenaar en een Minister van Binnenlandsche Zaken werken allen in dezelfde richting ter bestrijding van een euvel, dat ook in ons land voortwoekert, zonder dat dezelfde categorie van personen zich in 't bijzonder geroepen achten daartegen op te treden. Waarlijk, ditmaal is het wel een voor Nederland beschamend voorbeeld, dat ons door het buitenland voor oogen wordt gehouden.

Kwakzalvers en de verkoop hunner middelen.

Met ijver heeft de Vereeniging tegen de kwakzalverij den strijd aangeboden tegen volksbedrog op geneeskundig gebied, maar 't is een zware strijd, vooral omdat het publiek zoo lichtgeloovig

(*) Juist nog vóór het afdrucken van dit blad vonden wij de tweede advertentie reeds geplaatst in de *Opr. Haarl. Courant*.

is en omdat sommige apothekers en drogisten voor geld hun beginsel verkoopen; als ik het zoo noemen mag.

Voor mij ligt een boekje met gelen omslag met een groot portret van Pastor Martin Beck; onderaan staat „Volkomen Genezing”. De heer Rijnmanns (op enkele bladzijden ook Reimanns geschreven), Badhuisstraat 12 te Haarlem, is agent voor de *breukzalf*; hij verkoopt ook *banden* voor f 5.50 „inplaats van f 7.— en Pastor Beck's Maagdruppels tegen 24 ziekten (met 2 maal „enz.” er achter), o. a. ambeien, wormen, huiduitslag, bloedarmoede.

Dan volgen een 70-tal getuig-schriften van hoofdzakelijk buitenlui (één daarvan bevat nog wel een soort van protest tegen ons Maandblad).

't Is wel merkwaardig, wie maar genoeg reclame maakt, verkoopt. Windelinx was een jaar of 5 geleden onder vele boerenmensen in Zuid-Holland eene beroemdheid; wie aan Sequah's macht en liefdadigheid twijfelde, ging voor een domper door; Holloway-pillen vindt men overal. Pink-pillen beginnen zich ook al een weg te banen. *)

Zoo ook met de *breukzalf*. „Spreek me daar niet van, menheer”, zei me gister een draaimolenman, die gedurende de kermis voor mijn deur stond met zijne *vermakelijkheid*. „Spreek me daar niet van, die *breukzalf* is zoo best; ik heb het al van verschillenden gehoord; ik zelf ben ook gebroken (er zijn nog al veel gebrokene, — meer dan men wel meent) en zal me ook de *zalf* aanschaffen.”

Maar het onaangenaamst werd ik eenige weken geleden getroffen. Tot dusverre leefde ik 'in de kinderlijke verbeelding, dat het maar zeer enkele excentrische apothekers waren, die kwakzalversmiddelen verkoopen, die dan wel in een slecht blaadje staan, maar dat 99°/₁₀ of 99°/₁₀₀ ook van de geëxamineerde drogisten waarheid en wetenschap voorstonden.

Hoe verbaasd stond ik daarom te kijken, toen ik bij een mijner kennissen, een flink drogist, trouw lid van ons natuurkundig genootschap, waarin degelijke verhandelingen worden gehouden op physisch, chemisch en medisch gebied — niet alleen *odol* te koop zag, maar ook de *breukzalf*, Holloway-pillen, pillen van Richard Brand, Pink-pillen. En niet alleen dat, maar ook allerlei reclamemiddelen waren aanwezig; zoo b.v. het bekende boekje „De vriend der Zieken”, dat zoo geregeld op de bovenhoeken van het Nieuws v. d. Dag geannonceerd wordt. Van hem heb ik ook de brochure over de *breukzalf*.

Ik — een en al verbazing — zeide: „Hoe heb ik het nu met je; verkoop jij al dat tuig? Ik dacht dat gij daar boven stond?”

„Och”, antwoordde hij, „ik ben eenvoudig winkelier en sla in, wat het publiek vraagt. Lever ik geen Holloway-pillen, dan haalt men ze bij een ander en ik doe mij en de mijnen nadeel, want juist aan die artikelen „*zit wat aan*”. En bovendien: Het volk wil immers bedrogen zijn.”

„Nu”, hernam ik, „'t is me toch te kras; wat staat ge nu eigenlijk boven den kwakzalver, die allerlei watertjes en volta-kruisen der goëgemeente aanrijst? Hij is maar een kwakzalver en gij de wetenschappelijke drogist, die de zegeningen der wetenschap kent”

„Och, 't gaat alles om het lieve geld.”

„Best mogelijk, maar ik zou zoo niet kunnen zijn.”

Verleden jaar kreeg ik onverwacht een pakketje uit Londen met een rolletje er bij: het waren 250 mooie reclameplaatjes van Holloway, den koning der kwakzalvers, met een groote plaat van zijn ziekenhuis. Het verzoek was er bij, in gebrekkig Nederlandsch, om die plaatjes onder mijne schoolkinderen uit te deelen. — Wat moest ik doen? De plaatjes waren te mooi om te verbranden, maar op de rugzijde stonden allerlei onzinnige aanbevelingen der pillen, die overal goed voor zijn. Ik plakte ze rug aan rug met beste lijm, die niet loslaat en maakte toen van tijd tot tijd zoete kindertjes blij met een dubbel prentje. En de groote plaat werd gecoupeerd — al die slecht-Hollandsche woorden er af — en ook weggegeven. Niemand heeft nu over Holloway-pillen gesproken op ons dorp, de naam is door de prentjes niet bekend geworden.

*) Wij gelooven niet dat dit zoo'n vaart loopt; misschien hebben onze waarschuwingen gunstig gewerkt. RED. Mbl.

Verder is het mij een raadsel hoe de politie kan toelaten, dat op markten en op kermissen kwakzalvers allerlei waardelooze prullen onder veel geschetter voor grof geld aan den man mogen brengen, soms voor inwendig gebruik, wat ik voor onze volksgezondheid nogal gevaarlijk vind.

Een bekend type van dit soort is zekere Van Veen, die opgeeft te wonen Weste Wagenstraat 34 Rotterdam, iemand met een vroolijk, geslepen en gezond uiterlijk. Verleden jaar zag ik hem op de kermis te Huissen Volta-kruisen verkoopen, na een vloed van welsprekendheid 84, later nog eens 34, toen ging ik heen. Hij heeft er bijzonder slag van de buitenlui aan de beurs te voelen. Zondag was hij bij ons op de kermis met *water van Valenti*. Met eenige handige goocheltoeren begon hij en blies een paar signalen op een oude trompet, als de draaimolen wat veel leven maakte; zoo kwam veel volk rondom zijn tafeltje staan en hij wist het wel vast te houden met uien en sarcasmen, als: „Je kunt gerust weggaan, als ik je verveel, ga maar asjeblijft weg, ik heb je niet geroepen!”

Eerst na een omweg kwam hij op zijn artikel, het *water van Valenti*, een zegen van den Allerhoogste (hij neemt den hoed af); Valenti toch is een stad in het zuiden van Amerika, waar hooge bergen zijn. Daar was in 1869 een groote water-vloed („misschien heugt het u nog,” zegt hij). Alles werd onder de golven bedolven en stad en land waren verloren geweest, als niet de Almachtige (chapeau bas) op het water een vloeistof had gegoten. Deze is aan de kust aangedreven en verzameld en bleek een heilzaam middel tegen alle kwalen, bijzonder tegen rhumatiek, kiespijn, hoofdpijn, hartkloppen, enz. (allerlei kwalen der buitenlui!) Dat heb ik hier. Het wordt overal verkocht en ik kom het hier bekend maken. De volgende week heb ik hier m'n agent, die het dan evenals elders voor niet minder dan 3 mark verkoopen mag. Het *water van Valenti* is onderzocht door Professor Cossi Sperati (en nog een half dozijn) en blijkt een zegen der menschheid. Om het bij u ingang te doen vinden, betaalt u vandaag geen f 1.80, geen gulden, ook nog geen halven gulden; voor 30 cts. kunt u een fleschje meenemen. Hoeveel geld *werpt* ge met kermis niet nuttelooos *weg*, hier hebt ge iets nuttigs door God zelf u geschonken

Is het wonder, dat de man weer tal van arbeiders van een schellinkje beroofde, waarvoor ze zoo lang en hard moeten werken?

„Geslepen is die kerel”, zei nu de draaimolenman, „hij stond voor twee jaar te Utrecht op de markt en verkocht een pijnstillend middel tegen tandpijn. „Als er soms een dokter of chirurgijn bijstaat,” zei hij, „verzoek ik hem naderbij te komen.” Nu was er juist een dokter bij en deze kwam naar voren. „Welnu”, zegt v. Veen, „als er nu iemand bijstaat die tand- of kiespijn heeft, laat die dan hier komen, en als mijn middel niet langer baat geeft, dan dat van den dokter, dan wil ik f 100 aan de Utrechtsche armen geven. Het middel van den dokter helpt hoogstens 5 minuten, het mijne minstens 10 minuten. Maar gij, dokter, moet als ge het verliest, eveneens f 100 aan de armen geven” De dokter durfde de uitdaging niet aan, volgens mijn draaimolenman. Audacem fortuna juvat!

Er zijn burgemeesters die per advertentie bekend maken, dat kwakzalvers, hazardspelen enz. op de kermis in hun gemeente niet toegelaten worden.

Een *bravo* voor deze, maar hoe weinig zijn zij in getal.

Op onze kermis maakte de kwakzalver een vriendelijk praatje met onzen politieagent; deze glimlachte goedig, de man besteeg zijn tafeltje en onder de oogen der politie ging de man zijn gang.

Is dat de belangen der burgerij behartigen?

v. R.

De kwakzalverij te Berlijn.

Over dit onderwerp heeft Dr. SPRINGFELD in de *Aerztl. Sachverst.-Zeit.* een artikel gepubliceerd, waarvan wij het volgende ontleenen:

Het getal van de in Berlijn „praktizeerende” kwakzalvers, waarvan de politie kennis droeg, was op het einde van 1897 niet minder dan 476. Terwijl het

getal bewoners van Berlijn sedert 1879 met 61 procent, dat der geneesheeren met 172 procent toenam, steeg het getal van de leeken, die zich, als bedrijf, op de geneeskunde toeleiden in hetzelfde tijdsverloop met 1600 procent. Hieronder zijn niet gerekend de talrijke beoefenaars van de geneeskunde en daarmee in verband staande vakken, zooals geneesheeren, apothekers, drogisten en vroedvrouwen, waarvan bewezen is dat zij zich in niet onbelangrijke mate aan kwakzalverij schuldig maken. Van de gewone, niet tot de laatstgenoemde personen behorende kwakzalvers waren, vóór dat zij hun nieuw beroep aanvaardden, 20 proc. arbeiders, 40 proc. handwerkslieden als bakkers, barbiers, sigarenmakers, koks, schoenmakers, letterzetterz enz. geweest; 16 procent hadden zich vroeger op den handel toegelegd en slechts 24 proc. hadden een eenigszins wetenschappelijke opleiding genoten.

Gerechtigd gestraft werden van de mannen 29 proc. van de vrouwen 14,4 proc. en wel wegens afdrijving, bedelen, diefstal, heling, het toebrengen van lichamelijk letsel, koppelaarij, meeneed en andere misdrijven. Hoe onnoemelijk groot het getal patiënten is, dat aan personen van zulk een gehalte en met zulk een verleden, gezondheid en leven toevertrouwt, blijkt wel uit het feit, dat een enkele door een „kruidenkuur” naam gemaakt hebbende, gewezen advocaat in het jaar 1890 niet minder dan 2559 personen per brief heeft behandeld en dat degenen, die bij hem hulp zochten, niet alleen uit de lagere, minder ontwikkelde klassen voortkwamen maar zelfs voor een deel tot de hooge kringen behoorden.

Van groot belang zijn de mededeelingen van Dr. SPRINGFELD over de verrassende organisatie van den stand der Berlijnsche kwakzalvers. Deze beschikt over zes zeer veel gelezene bladen, een reeks van badinrichtingen en ziekenhuizen en heeft zich geconstitueerd tot verschillende vakverenigingen met duizenden leden, in den geest van de geneeskundige vakverenigingen. Regelmatig gehouden voordrachtenavonden en vergaderingen, waarin de schadelijkheid van de verplichte inenting, de ernstige gevolgen van de kwikkuur, de moorddadige handelingen van de allopathen worden besproken, afgewisseld met minder schadelijke voordrachten meestal op hygiënisch gebied, dienen als machtige middelen tot agitatie en brengen het hoofd van de toehoorders op gewenschte wijze in de war.

Niet ten onrechte trekt de schrijver uit de door hem medegedeelde feiten de slotsom, dat een dulden van een dergelijken toestand, gebouwd op een systeem van leugen en bedrog, door de Overheid, een groot nadeel voor de volksgezondheid met zich brengt en dat de kwakzalvers-quaestie een spoedige, andere regeling op den weg der wetgeving noodzakelijk eischt.

Dat de toestand in Berlijn nog zóó kan zijn als hij door Dr. SPRINGFELD is beschreven, niettegenstaande er in Pruisen reeds tal van maatregelen tegen de kwakzalvers worden genomen (zooals wij telkens gelegenheid hebben te vermelden) vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de uitoefening der geneeskunde aldaar aan een ieder — mits op zijn eigen verantwoordelijkheid — is vrijgelaten. Daardoor wordt het zoo moeilijk het begaan van een strafbaar feit te bewijzen.

Veeziekten.

*Om twee redenen is sedert enkele jaren in Duitschland het adverteeren van geheimmiddelen verboden; vooreerst om het nadeel dat de volksgezondheid lijdt door het gebruik van allerlei kwakzalverijen en geneesmiddelen, zonder eenige contróle en vooral ook omdat het sedert lang is gebleken, dat die verkoop van zoogenaamde geneesmiddelen ten slotte niets anders is dan een afzetterij.

Ook waar het eerste niet in aanmerking komt, blijft het wenschelijk en een taak der overheid het publiek zooveel mogelijk te beschermen tegen aanslagen op zijn beurs. Om die reden heeft de regering in Saksen bij ministerieel besluit het verbod van aankondiging van geheimmiddelen thans ook uitgestrekt tot zoogenaamde geneesmiddelen bij allerlei ziekten van het vee.

Wie in onze landbouwbladen de talrijke advertentien ziet tot aanbeveling van middelen bij veeziekten of voorbehoeding tegen besmetting — en weet hoeveel eenvoudige landlieden daarvan de dupe worden — zal beseffen, dat zulk een verbod ook in Nederland heilzaam zou wezen.

Ter overneming. (*)

Genezing per brief. Deze methode, reeds sinds jaren door enkele kwakzalvers aangewend, komt tegenwoordig meer en meer in zwang. Zij veroordeelt zich echter, bij eenig nadenken, zelve.

Bij deze handelwijze heeft de lijder, die gewoonlijk niet op de hoogte is van den *wezenlijken aard* van zijn lijden, slechts een zekere hoeveelheid vragen omtrent zijn persoon en zijn ziekte te beantwoorden en ontvangt daarvoor, *mits hij bij zijne antwoorden de noodige contenten voegt*, altijd het bericht terug dat hij genezen kan worden, indien hij maar de middelen van dezen of genen kwakzalver getrouw gebruikt.

Deze verzekering wordt gegeven, zonder den patiënt gezien en onderzocht te hebben en, dat het den kwakzalvers totaal onverschillig is wat de patiënt antwoordt of wat hem scheelt, blijkt hieruit, dat aan ieder lijder bijna altijd *hetzelfde* bericht, meestal gedrukt, en *dezelfde* middelen worden toegezonden. Daarbij laten zij niets onbeproefd om den patiënt zoo lang mogelijk aan het lijntje te houden, om zooveel mogelijk geld te verdienen.

Genezen per brief is eene onmogelijkheid; wie het belooft is een bedrieger en wie daarvan hulp verwacht, een dwaas.

Wij laten hier de namen van eenige dier brieven-dokters volgen: F. Ad. Richter en Co., F. C. Bauer, Retau, Nicholson, Drouet, de directie van het Sanjana-Instituut, Volbeding en Martin Glünicke.

Het Volta-Kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophef wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te *Kopenhagen* door groote annoüces aanbevolen als hulp voor lijders aan Jicht, Neuralgie en Rheumatische pijnen in alle lichaamsdeelen, Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aamborstigheid, Hardhoorigheid en Oorsuizingen, Huidziekte, Hoofd- en Tandpijnen, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen cholera aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is *niet in staat eenige werking uit te oefenen*, het ding is **volkomen waardeloos**. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die *iets* afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor *een gulden en een gulden 50 ct.*, maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

CORRESPONDENTIE.

Dr. v. H. R. te A. Van uwe mededeeling is dankbaar gebruik gemaakt.

v. L. te M. Allen die bevorderen kunnen dat artikeltjes uit ons blad in andere bladen worden overgenomen, bewijzen onze zaak een goeden dienst; gij zult ons dus verplichten door in de door u bedoelde courant ons artikel over de *Pink-pillen* te doen overnemen.

Redactie van het *Weekbl. Vooruitgang* en *Adj.-Adm. Ziekenzorg* te A. Behoort niet in ons blad t'huis.

J. L. G. C. te D. Wij danken u voor de genomen moeite.

K. S. te R. Wij kunnen in ons vroeger genomen besluit, om de door u genoemde artikelen niet in ons blad op te nemen, geen verandering brengen, hoezeer wij ook uw ijveren voor onze zaak op prijs stellen. Ons blad is daarvoor de plaats niet.

E. G. v. W. te N. In het u gezonden blad zult gij uw vraag, betreffende de *Pink-pillen*, beantwoord vinden.

De abonnementsprijs is f 1,25 per jaar.

J. B. R. te B. Wij zijn u dankbaar voor uw van belangstelling getuigend schrijven, dat wij aan het Bestuur der

(*) Nogmaals verzoeken wij de Redacties van dag- en weekbladen uit deze rubriek eens een stukje over te nemen wanneer zij onze grootere artikelen te uitgebreid voor dit doel vinden.

Vereeniging ter overweging hebben opgezonden. Wij zien in de door u aangegeven maatregel veel goeds. Zie over *Dr. Hommel's Haematogeen* het Maandbl. van Februari 1897.

J. K. te W. en H. v. d. M. te R. Hartelijk dank voor 't gezondene, waarvan wij, zooals gij ziet, een, naar wij hopen, nuttig gebruik hebben gemaakt.

Dr. G. W. B. te S. Wij mogen in die „*Nicotiana-Seife*” nog geen direct kwakzalversmiddel zien; het is misschien weer een van die nieuwe middelen, die tegenwoordig, dag in dag uit, als iets bijzonders worden uitgevonden en onbegrijpelijkerwijze terstond door een of anderen (vooral Duitschen) geneesheer warm worden aanbevolen... en toch na korten tijd weer van het tooneel verdwijnen.

Zoolang het middel echter niet in het publiek wordt aanbevolen, met opsomming van de kwalen waartegen het moet helpen, kunnen wij, al hebben wij niet veel vertrouwen in de deugdelijkheid, het niet als kwakzalverij behandelen.

Het gezondene in dank ontvangen, in 't volgend no.

Mevrouw H. L. K. W. te R. In het u gezonden no. van September j.l. zult gij onder de „*Herhaalde waarschuwingen*” ons gevoelen omtrent het *Beroertewater van Roman Weissmann* vermeld vinden. Een ander middel kunnen wij u niet aanraden; dat kan alléén de geneesheer doen, die in staat is de patiënte te onderzoeken.

A. v. H. te G. Uw ingezonden stuk over het *Waarborgfonds tegen tuberculose* konden wij in ons blad geen plaats verlenen, ofschoon wij met de strekking geheel instemmen. Wij kunnen ons alleen tot kwakzalverij, en wat daarmee in direct verband staat, bepalen.

Dr. M. N. te M. Hartelijk dank; met genoegen zien wij uwe nadere mededeelingen tegemoet.

J. A. F. te W. Wij betuigen u onze erkentelijkheid voor uw optreden in „*De Reclame*” Uwe interessante mededeeling over de *zalf tegen hersenziekte* nemen wij in het volgend no. over. Het was nu te laat.

X. te R. Op ongeteekende stukken slaan wij, in de meeste gevallen, geen acht. Men kan op onze stilzwijgendheid staat maken.

— Nogmaals verzoeken wij de leden onzer Vereeniging, die zich nog bezig houden met het onderzoek van kwakzalversmiddelen, aan den Secretaris-penningmeester mededeeling te doen of- en hoever zij met dat onderzoek zijn gevorderd.

Herhaalde Waarschuwingen.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijke Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei, zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „*Dit medicament*” — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing, — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard”.

In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof die vroeger in de apotheken onder den latijnschen naam *Balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkwam en die bestaat uit lijnolie en terpentijnolie, waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje met 4 gram kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het niet meer voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheden te nemen want reeds meermalen is er schadelijke werking van ondervonden.

Pink-pillen. Deze, thans onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen met veel ophef aangekondigde pillen zijn door den heer G. B. SCHMIDT te *Amsterdam* onderzocht met het volgende resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram *koolzuur ijzer* (ferro-carbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels onontleed zullen doorgaan en dus *niet opgenomen zullen worden*.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande: In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferro-carbonaat) en behoreen zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin & Cie, te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan kopen, *dubbel* zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 Blaudsche pillen *hoogstens* 35 cent betalen tegen f 1,75, die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „*staalpillen*”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, *nooit* datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er, o. m., van wordt gezegd: dat zij krachtdadig zijn bij „*verlamming, ruggemergstering, heupjicht, zenuwziekte, en tal van andere kwalen in de blufferige advertentien genoemd*”.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wensch te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 762.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Berichten: Verslag van de Algemeene Vergadering der Vereeniging. — Het Staphorster Boertje. — Onbevoegde uitoefening van genees- en artseneij-bereidkunde. — Idem veeartseneij-kunde. — Een misdadig te Londen. — Die arme weezen!

Grootere artikelen: Thee tegen long- en keelziekten van A. Wolfisky, (Polygonum aviculare). — Zalt tegen hersenziekte. — Een attest voor het Instituut Drouet. — Nog eens de fistelpot. — De reclame voor de Pink-pillen. — Poudre-Indienne tegen nierziekte. — Het Haag-elixer van A. J. van Riel. — Het toppunt van brutaliteit.

Ter overneming: Racabout des Arabes.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Berichten.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Algemeene Vergadering op Vrijdag 28 October 1898.

De Algemeene Vergadering werd op genoemden datum gehouden te Amsterdam in een der lokalen van Krasnapolsky.

Aanwezig 15 leden, waaronder het eerelid Dr. G. W. BRUINSMA; Voorzitter de heer C. GULDENSTEEDEN EGELING.

De Voorzitter opent de Vergadering met de volgende woorden:

„Mijne Heeren!

Heeft onze Vereeniging in het afgelopen jaar krachtig gestreden voor het doel dat zij zich voorstelt, de gevolgen voor onze kas zijn niet achtergebleven. Het batig saldo waarmede de rekening van het vorige jaar sloot, is tot op de helft geslonken. Onze strijd tegen de kwakzalverij wordt dan ook geheel beheerscht door de geldquaestie.

Wij zullen dus verplicht zijn ons te bezuinigen, wat in dit geval gelijk staat met een terugtrekken voor den vijand, prijsgeven van terrein, dat wij met moeite oververd hebben. En hiertoe, Mijneheeren, mag het toch niet komen. Krachtige pogingen moeten aangewend worden om het ledental te vergrooten, en door een ruimere kas in staat gesteld te worden, den strijd weder met kracht voort te zetten.

Maar vergeten wij het niet: het zijn slechts scher-

mutselingen tegen den vijand, die wij in staat zijn uit te voeren. Tot een eenigszins beslissenden slag kan het eerst komen, wanneer de Regeering onze pogingen steunt en door herziening der geneeskundige wetten, met strenge bepalingen tegen de kwakzalverij, aan dezen kanker, die aan de volksgezondheid klaagt, den oorlog verklaart. Reeds jaren achtereen is deze zienswijze door het Maandblad verkondigd. Zal eindelijk aan onze wenschen gehoor worden gegeven? Groote verwachtingen mogen wij nog niet koesteren, maar toch zeker is het, dat in alle kundige kringen, onze geneeskundige wetten onvoldoende worden geacht en wanneer het onvoldoende zoo algemeen wordt gevoeld, kan dit er toe leiden, dat eene herziening tot stand komt, die dan ook, zooals de Redactie in het Maandblad van October schreef, door de vergadering van geneeskundige Inspecteurs en van de geneeskundige raden als „aanstaande” wordt aangekondigd. Laat ook van onze Vereeniging een poging uitgaan om de Regeering te overtuigen, dat ook de bestrijding der kwakzalverij een vraagstuk is van groote maatschappelijke beteekenis, tot welker oplossing de wetgever geroepen is bij te dragen.

Maar laten wij, ook zonder het vooruitzicht van een spoedig ingrijpen der Regeering, den moed niet verliezen.

Er zijn er, die het nut, dat onze Vereeniging sticht, zeer twijfelachtig noemen en, als wij zien op het steeds brutaler optreden van tal van kwakzalvers, kunnen wij ons deze zienswijze verklaren. Doch ik acht het aantal niet gering van hen, die, overtuigd van het onbaatzuchtige van ons streven en voorgelicht door onze waarschuwingen en onthullingen, aan de zoo listig gespannen netten der kwakzalvers ontkomen. En zij zijn het, die ons bemoedigen om op den ingeslagen weg voort te gaan en ons de overtuiging geven, dat wij meer nut stichten dan door velen wordt vermoed.

Met een woord van dank aan allen die de Vereeniging hebben gesteund, hetzij met extra geldelijke bijdragen, hetzij met hunne pogingen om ons doel te bevorderen, en aan hen die hun tijd en kennis beschikbaar stelden bij het onderzoek van vele kwakzalversmiddelen, open ik de Vergadering.”

Hierna werden vanwege het Bestuur enkele mededeelingen gedaan. De Secretaris, de heer SCHMIDT, herinnerde aan het proces in zake PONCELET, dat gunstig voor de Vereeniging was afgelopen en waaruit gebleken was, dat de Vereeniging gerechtigd was een handeling, waarvan het kwakzalverachtige duidelijk bleek, met den naam van kwakzalverij te bestempelen.

Verder wees spreker op het feit dat het de Vereeniging gelukt is, dank zij ook de medewerking van de Afdeling „Amsterdam”, den z.g. kankergenezers Windelinx, die zitting hield te Amsterdam, Haarlem en Rotterdam, uit het land te verjagen, zoodat hij zich later alleen tot het plaatsen van advertenties bepaalde. In den laatsten tijd echter is hij weer in 't Zuiden van ons land werkzaam, waar hij door groote aanplakbiljetten de aandacht van het publiek tracht te trekken.

Het bestuurslid, de heer VAN ELK, deed mededeeling

van een correspondentie, die de Afdeling „Dordrecht e. o.” had gevoerd met het Gemeentebestuur te Leipzig, naar aanleiding van een groote advertentie in de *N. Rott. Ct.*, waarin werd beweerd, dat door de z.g. geneesmethode van KUHNE volkomen genezing was verkregen zonder medicijnen en zonder operatie, in een geval waarin de medische autoriteiten amputatie van een been noodzakelijk achtten. Het onjuiste van die bewering bleek uit de gevoerde correspondentie.

(Op deze zaak komen wij in ons volgend no. terug.)

Deze mededeelingen werden voor kennisgeving aange-

nommen. Het verslag der vorige Algemeene Vergadering en het Jaarverslag over 1897 (opgenomen in de „Berichten en Mededeelingen” No's 38 en 39) werden onveranderd goedgekeurd; eveneens de rekening en verantwoording over 1897.

Tot leden der Commissie voor het nazien der rekening en verantwoording over 1898 werden aangewezen de heeren: DR. SNIJDERS te 's Gravenhage, DR. RUTGERS v. D. LOEFF te Amsterdam en DR. BRUINSMA te Breda.

Daarna kwam aan de orde de eindstemming over het voorstel van de Afdeling „Dordrecht e. o.”, waarvoor in de vorige vergadering het bij de Statuten vereischte stemmental niet was verkregen.

Het voorstel, ten doel hebbende de volgens den rooster aftredende Bestuursleden (met uitzondering van den Secretaris) niet terstond herkiesbaar te stellen, werd thans met op één na algemeene stemmen aangenomen.

Hierop werd ter vervanging van den heer C. GULDENSTEEDEN EGELING, die aan de beurt van aftreding was, tot lid van het Bestuur gekozen de heer Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN, Advocaat en Procureur te Rotterdam, die zich de keuze liet welgevallen.

Het laatste punt van de agenda: bespreking van middelen, die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen, gaf aan verschillende leden aanleiding hunne wenschen en wenken in dit opzicht aan het Bestuur kenbaar te maken.

Terwijl wij hieromtrent verwijzen naar het officiele Verslag, dat de leden later zal worden toegezonden, stippen wij hier slechts enkele punten aan van de zaken die ter tafel werden gebracht.

Een voorstel om, in plaats van de „Herhaalde Waarschuwingen” in het Maandblad, nu en dan lijsten te verspreiden, waarop de meest gebruikte kwakzalversmiddelen, het doel waartoe ze worden aanbevolen, de samenstelling, de verkoopsom en de werkelijke waarde, benevens de beoordeeling van het middel beknopt en in een tabellarisch overzicht zouden worden behandeld, kon, vooral wegens de daaraan verbonden onkosten, de goedkeuring der Vergadering niet wegdragen. Evenmin een voorstel om de Vereeniging in 't vervolg te noemen: „Vereeniging tegen de Kwakzalverij op geneeskundig gebied.”

Een ander voorstel, door het Bestuur gesteund, om door middel van circulaire, door de leden te verspreiden, een poging aan te wenden om het getal leden te

vermeerderen, vond instemming.

Eveneens een bestuursvoorstel om zich nogmaals tot de Regeering te wenden met het verzoek om andere, betere wettelijke bepalingen ter beteugeling van de kwakzalverij; een afdruk van dit adres zal tevens aan de leden der Eerste en Tweede Kamer worden toegezonden.

Aan de prudentie van het Bestuur werd overgelaten de middelen te beramen om sprekers, vooral op de kleine plaatsen, te doen optreden, die daar het doel der Vereeniging meer bekend konden maken.

Een belangrijke bespreking had vervolgens plaats over een doelmatige gratis-verspreiding van het Maandblad zoowel aan de Nieuwsbladen als aan de koffiehuizen en sociëteiten, waarbij het Bestuur verklaarde de gegeven wenken — waarmee het in hoofdzaak instemde — in ernstige overweging te zullen nemen.

Nadat Dr. ANKERSMIT den heer GULDENSTEDEN EGELING, namens de Vergadering, hartelijk had bedankt voor de wijze waarop hij, gedurende een tiental jaren, de belangen der Vereeniging had voorgestaan, werd de vergadering gesloten.

Het Boertje van Staphorst. Men schrijft aan de *N. Rott. Ct.*:

„Ondanks processen en vonnissen schijnt het Staphorster boertje nog steeds het Staphorster boertje te blijven.

„Op een tusschenstation niet ver van Leeuwarden, vijf kwartier sporens van Steenwijk, waar deze weldoener der menscheit eens per week zitting houdt, stapten deze week niet minder dan acht personen in den trein, die allen bij dien „professor” troost gingen zoeken.”

Het Vaderland bracht later het volgende bericht:

„Als een bewijs dat het bezoek aan het bekende „Staphorster boertje”, wiens woning op eenigen afstand van het station Staphorst ligt, niet vermindert, moge dienen, dat een ondernemend Staphorster een omnibusdienst heeft georganiseerd voor het vervoer van de talrijke patiënten.”

Hier helpt geen waarschuwen; tegen bijgeloof en lichtgeloovigheid valt het zoo moeilijk met vrucht te strijden. Alleen van het streng optreden van de daartoe bevoegde macht is het te verwachten, dat een einde wordt gemaakt aan een toestand, die het grootste onheil en nadeel na zich moet slepen.

Onbevoegde uitoefening van genees- en arts en ij-bereidkunde. Te Barendrecht overleed plotseling een werkman. De geneesheer die den dood moest constateeren, bemerkte dat geneeskundige hulp was verleend geworden door een onbevoegde, die ook geneesmiddelen had toegediend. De geneesheer nam de geneesmiddelen, die nog over waren mede en zond die aan den officier van justitie te Dordrecht. Deze is persoonlijk naar Barendrecht overgekomen om bij de gerechtelijke schouwing tegenwoordig te zijn.

Naar aanleiding van dit sterfgeval is Van Woerden, evangelist te Smidshoek, die verdacht werd de geneesmiddelen te hebben toegediend, door den officier van justitie in verhoor genomen. Later hield Van Woerden in het Vereenigingslokaal te Smidshoek een openbare bijeenkomst, die door ongeveer 80 personen werd bijgewoond. Hij verklaarde roeping in zich te gevoelen, om als evangeliedienaar op te treden, niet onder vreemden in verre streken, maar hier in het afgelegen Smidshoek, en niet alleen voor hunne geestelijke, maar ook voor hunne lichamelijke behoeften te zorgen, kranken te genezen enz. In verband daarmee deelde de spreker mede, dat tegen hem een klacht was ingediend, wegens het onbevoegd leveren van geneesmiddelen, wat hij uit zuivere liefde tot den naaste had gedaan. De wet was er — zoo beweerde hij — om de dokters te beschermen, en het publiek was er het slachtoffer van, en wel het arme publiek, dat spreker zoo graag gratis wilde helpen. Hij besloot zijne rede met eene opwekking om toch vooral dr. Vermeulen niet te haten, maar gedachtig te zijn aan het woord van den grooten Meester: „Hebt uwe vijanden lief.”

Onbevoegde uitoefening der veearts en ij-kunde. De kantonrechter te Zieriksee heeft een landbouwer uit Duivendijke wegens onbevoegde uitoefening der veearts en ij-kunde (recidive) veroordeeld, overeenkomstig den eisch van den ambtenaar van het openbaar ministerie, tot een boete van honderd gulden subs. 40 dagen hechtenis. *N. R. Ct.*

Een „baas” in het vak. Volgens de Daily Chronicle is de Londensche politie op het spoor van een afschuwelijke afpersing gekomen. Dat ging aldus in zijn werk. Op groote schaal werden in allerlei bladen, het heele land door, advertenties geplaatst tot aanbeveling van „The Lady Montrose Miraculous Female Tabules”. De dames, die daarop schreven, kregen tegen betaling van f 2.70 een fleschje met dat goedje. Dan volgde een brief, met verzoek om inlichtingen hoe het gewerkt had,

en aanbieding van een sterker praeparaat voor de som van f 12.60. Daarna volgde een brief, waarin een zekere „Mitchell, Public Official”, schreef, dat hij brieven in handen had, waaruit bleek dat adressante dan en dan abortus had willen plegen, en dat een vervolging zou worden ingesteld. Wilde zij dat voorkomen, dan had zij f 25 te zenden voor reeds gemaakte vervolgingskosten en te zweren, dat zij zoo'n groote misdaad nooit meer doen zou.

Dit is bekend geworden door iemand, die na het ontvangen van zoo een brief de politie er bij haalde. In andere gevallen zal de eisch wel hooger zijn geweest dan twee guineas. Hoeveel succes de bedrieger met zijn gemeen zaakje gehad heeft en in hoeveel gezinnen hij ellende en angst heeft gebracht, kan hieruit blijken, dat sedert de politie het kantoor van den man bezet, er voor f 12.000 aan postwissels is ingekomen. De schavuit zelf is op den loop. *(N. Rott. Ct.)*

Die arme weezen! *Het Vaderland* van 29 October vermeldt het volgende:

„Te Antwerpen stonden een man en een vrouw terecht wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Op zichzelf is hierin niets merkwaardigs. Maar het merkwaardige is, dat de meeste behandelden weesjongens zijn, die naar den kwakzalver gezonden werden door den bestuurder van het gesticht.”

Over den aard dier behandeling kunnen onze lezers iets naders vinden in het Maandblad van Mei j.l. onder het hoofdstuk „De Kwakzalverij in België.”

Een nieuw middel tegen long- en keelziekten in aantocht.

Aldus schreven wij in ons vorig no. en verzochten daarbij onze lezers met het aankopen van dit middel (thans door A. WOLFFSKY in onderscheidene Nederlandsche bladen geadverteerd) voorzichtig te zijn en het resultaat van ons onderzoek af te wachten.

Wij kunnen thans mededeelen dat het middel *niet nieuw is* en dat het reeds door meer dan een kwakzalver is geëxploiteerd.

De thee die, volgens WOLFFSKY, als uitstekend middel tegen tering, asthma enz. wordt aanbevolen, is niets anders dan gewoon onkruid, bekend als *Duizendknoop*, *varkensgras* of *kreupelgras*, dat den wetenschappelijken naam van *Polygonum aviculare* draagt.

Het is dezelfde stof die door I. KIRCHHÖFER te Triest als *Homeriana* (trouwens WOLFFSKY noemt zijn middel in de brochure ook *Homeriana*), door ERNST WEIDEMANN te Liebenwerda als *Russische Borstthee* en door H. KRONE te Amsterdam als *Borstthee* voor teringlijders is aanbevolen en waartegen door ons reeds dikwijls is gewaarschuwd. Wij doen het nu opnieuw; in het volgend no. zullen wij deze zaak uitvoeriger bespreken.

Zalf tegen hersenziekte.

Op verzoek van den heer J. A. FLIJVANDRAAT, Arts te Weesp, is ons artikel over deze zalf, voorkomende in het Maandblad van September j.l., door de Redactie van de Weesper Courant „*De Reclame*” in hare kolommen overgenomen.

De reden tot dit verzoek deelt de heer F. in het volgend begeleidend schrijven mede:

„Ook hier en in de omliggende plaatsen heeft de „juffrouw van de Blomgracht” haar klanten. Wat heb ik al tal van kinderlijkjes gezien, waarvan de schedel nog bruin gekleurd was door die beroemde zalf. Wat worden er al wonderen van genezing, verkregen door middel van die zalf, verteld. Maar hoe komen dan die wonderverhalen in de wereld? Zie geachte Redactie, een betrekkelijk zeer eenvoudig voorbeeld is 't volgende: Eenige jaren geleden stierf hier 't enig kind van een paar weinig ontwikkelde ouders aan hersenziekte. Op mijn verzoek was 't zeer zieke kind niet geplaagd (want een plaag is het, dat gestrijk over 't zieke-pijlijke hoofd) met dat beroemde medicament. Doch toen het kindje dood was, bespeurde ik toch enig zelfverwijt, — niet weinig opgewekt en gevoed door familie en buurpraatjes — „dat ze het toch nog maar niet eens geprobeerd hadden.” Dat menschenpaar kreeg later weer kinderen en nu kon geen dier zuigelingen

ook maar iets mankeeren, dat in 't oog dier ouders een naderende hersenziekte geleek of 't kind werd in de zalf gezet.

De doodonschuldige maagaandoening die 't spugen veroorzaakte, genas door een geschikt dieet, maar in hun oog was de hersenziekte door tijdige aanwending der zalf tot staan gebracht. En spreekt men nu die moeder, dan weet ze te verhalen van 3 harer kinderen „die dan toch maar genezen zijn, ze magge zeggen wat ze willen.”

Zoo'n praatje blijft niet alleen in haar buurt hangen, doch verspreidt zich en doet jaren lang dienst. En de „juffrouw van de Blomgracht”, die alles uitscheldt voor hersenziekte (ze behoeft het niet meer te vervoeren kind niet te zien; een vuile luier is voldoende) vaart er wel bij en zal er helaas wel bij varen zoolang de volksontwikkeling nog niet gestegen is tot een peil, waarop ze leert begrijpen: dat men om hersenziekte te herkennen en te behandelen, meer van 't kind moet zien dan eenige faecaliën in een luier.”

Een attest voor het Instituut Drouet.

De *Amsterdamsche Courant* van 18 October bevat het onderstaand „Ingezonden stuk,” dat volkomen past op hetgeen wij reeds meermalen van dit „Instituut” hebben geschreven.

„Het Instituut Drouet te Brussel.

Mijnheer de Redacteur!

Dezer dagen ontmoette ik een mijner vrienden, die mij een uitgeknipte advertentie toonde, bevattende een dankbetuiging van een herstelde aan het Instituut Drouet te Brussel, dat hem gratis een vragenlijst en kosteloos een raadgeving had verstrekt, waarna hij door stipte naleving van een lastige ziekte was genezen.

Naar aanleiding daarvan had zijn dienstmeisje, die aan erge doofheid lijdt, hem verzocht ook voor haar eens naar bovengemeld Instituut te schrijven. Als het toch niets kostte, kon zij er ook niets bij verliezen! Zij had daarop, natuurlijk ook gratis, een biljet ontvangen met eenige vragen, hetwelk zij behoorlijk ingevuld reeds weder verzonden had.

Er wordt in die van tijd tot tijd voorkomende advertenties zoo geschermd met „gratis” (vet gedrukt) en „kosteloos” (cursief) dat de minder aandachtige lezer onwillekeurig in den waan zoude geraken, dat hij zonder eenige betaling geheel van pijn en kwalen zou worden verlost, maar het Instituut Drouet weet wel beter.

Het zendt gratis behalve een vragenlijstje, een soort reclame-courant bevattende een aanlokkende tekening van het Instituut en de mededeeling van tal van genezingen met daarop gevolgde dankbetuigingen, en eindelijk later in antwoord op het ingevuld terugontvangen vragenlijstje, een paar recepten met de mededeeling der ziekte. Maar nu komt de aap uit de mouw. Die recepten kunnen alleen in het Instituut worden gereed gemaakt en de prijs daarvoor berekend, laat voor den patiënt zeer veel, voor het Instituut niets te wenschen over.

Persoonlijk heb ik met het Instituut kennis gemaakt en wel op de volgende wijze:

Ik woonde niet lang te Brussel, toen ik ongesteld werd en onbekend met eenig medicus daar, begaf ik mij, op aanraden van een mijner cliënten, naar het Instituut Drouet, destijds gevestigd in de Rue de Trône, thans op Boulevard Anspach, in de veronderstelling, dat ik op weg was naar een of andere kliniek. Daar aangekomen trad ik een spreekkamertje binnen, waar ik ontvangen werd door een welbespraakt jongmensch in uniform, een z.g. „chasseur” van pl.m. 14 à 15 jaar. Zijn vraag, wat mij mankeerde, beantwoordde ik met de wervervraag: of hij de dokter was, waarop hij mij mededeelde, dat ik met den dokter niets te maken had. Hij gaf mij toen een biljet met verzoek de daarop gestelde vragen te beantwoorden, voor zoover die behoorden tot de rubriek waaronder mijne ziekte moest gerangschikt worden. Middelerwijl werd mij gewezen op tal van aan den wand gehechte brieven uit evenveel dankbaar gestemde harten van menschen die totaal waren genezen en wat nog meer zegt . . . met geheel gratis behandeling.

Toen ik echter bepaald bezwaar maakte, zonder deugdelijk onderzoek van een arts eenige raadgeving op te volgen, werd mij toegevoegd, dat de dokter persoonlijk op een bepaalden dag te spreken was en als ik toch in Brussel woonde en er derhalve geen reiskosten mede gemoeid waren, ik mij dus op dien dag op een bestemd uur aan een geneeskundig onderzoek kon onderwerpen.

Ik begaf mij andermaal op het aangegeven uur naar het Instituut. Ditmaal werd ik naar een wachtkamer verwezen, waar mijn geleider mij alleen liet en waar na een half uur wachtens een oud, gezet heer binnentrad, die zich als dokter voorstelde.

Na eenige informatiën zijnerzijds begon het onderzoek, dat ongeveer een kwartier duurde.

Gewapend met 2 recepten, werd ik verwezen naar een loket in den benedengang, waar mij verzocht werd allereerst fr. 5 te betalen met de mededeeling dat een *persoonlijk* onderzoek altijd met fr. 5 betaald moest worden, maar dat verdere behandeling gratis zou zijn. Daarna moest ik de recepten afgeven om copie te nemen en werd mij duidelijk gemaakt, dat de prijs voor die medicijnen fr. 9 zou bedragen.

Op mijn zeggen, dat een apotheker in mijn buurt mijn medicijn-leverancier was, werd mij toegevoegd, dat hij deze recepten echter niet zou kunnen gereedmaken, omdat de ingrediënten daarvoor juist de geheimen van dr. Drouet waren. Bij de aflevering zou het geld in ontvangst worden genomen. Ik keerde huiswaarts en eenige uren later verscheen de loopknecht van het Instituut met een groote en een kleine flech medicijnen en de verrassende boodschap, dat men zich bij de berekening had vergist en de medicijnen niet fr. 9 maar fr. 14 moesten kosten.

Ik had nu eenmaal A gezegd en wilde daarom ook B zeggen, betaalde de fr. 14, gebruikte de medicijnen, werd niet beter en kreeg herhaalde malen brieven van het Instituut om vooral nog eens terug te komen, waaraan ik, het behoeft ternauwernood gezegd, geen gevolg heb gegeven; ik had genoeg van die kwakzalverij.

Sedert was ik wat meer bekend geworden in Brussel en stelde mij onder behandeling van een deugdelijk speciaal-arts onder wiens leiding ik geheel hersteld ben.

Het hierboven bedoelde dienstmeisje heeft inmiddels antwoord gekregen in den vorm van opgave harer ongesteldheid, 3 recepten (natuurlijk door het Instituut zelf gereed te maken) en het beleefd verzoek voor de medicijnen en de toezending daarvan f 7.50 Holl. Court. over te maken.

Mijnheer de Redacteur, U dankzeggende voor de verleende plaatsruimte en in de hoop dat bladen, die genegen zijn aan kwakzalverij en boerenbedrog zooveel mogelijk paal en perk te stellen, deze regelen zullen overnemen, verblijve

Hoogachtend,

Uw dw. dienaar,

H. G. HOLTERMAN,

Amsterdam, 13 October 1898."

Nog eens de fistelpot!

Meermalen werd en terecht in dit blad reeds gewaarschuwd tegen den fistelpot van Ursem en nog altijd is deze in Noord-Holland zoo inheemsch, dat een medicus het woord „fistel“ niet gebruiken kan of hij loopt gevaar zijn patiënt overgeleverd te zien aan de gewetenloosheid van dezen kwakzalver.

Heeft men nu te doen met een zeer klein, omgeschreven proces aan een lang of oppervlakkig been, dan helpt meermalen de genezende kracht der natuur (vis medicatrix naturae) en wordt het zieke gedeelte meermalen uitgestooten als een klein dood stukje been, al wordt daartoe nogal wat geduld vereischt. Gebruikt nu in die gevallen de patiënt den fistelpot, en dat komt meermalen voor, dan heeft deze de genezing volbracht volgens het bijgeloof, hoewel hij er part noch deel aan heeft.

Heeft men evenwel te maken met een ziek gewricht of met een uitgebreid proces en is de tuberculeuze aard daarvan voor den arts duidelijk, dan ziet men al de ellende van dit middel. Een paar gevallen van dien aard, door mij waargenomen, ter illustratie en naar ik hoop tot afschrikwekkend voorbeeld.

Geval I. Een meisje, H., krijgt een zeere enkel, z. g. na een val; de enkel geneest niet, zwelt op, wordt pijnlijk en de toestand verergert ondanks de ingestelde medicatie. Het verloop deed mij de diagnose stellen op „tuberculeuze gewrichts-aandoening. Consult met een professor. Gemeenschappelijk advies: operatie. Deze werd geweigerd en van het huis van den professor direct naar den fistelboer, die vertelde het kind zonder operatie te zullen genezen. Ernstig drukte ik de ouders op het hart, de pasta enz. niet te probeeren, omdat afwachten hier verkeerd was en het de kans verhoogde op uitbreiding van het proces naar de longen. „Als je mij nu later roept en je kind hoest en heeft koorts en het sterft dan aan longtering, denk dan nog eens aan dit oogenblik,” zoo sprak ik de ouders waarschuwend toe, maar te vergeefs. De kwakzalverij zegevierde, ik had ongelijk en bovendien: „had niet eenmaal een mijner voorgangers hier ter stede door zijn eigen zoon die pasta laten gebruiken en nog wel met succes?”

Mijne voorspelling is helaas uitgekomen; na eenige maanden had het kind duidelijk longtering en

daaraan stierf het. Het berouw der ouders kwam, als altijd, te laat. De moeder, een zenuwachtige, door onderbuikslijden verzwakte vrouw, paste haar dochttertje op en wilde, nu het haar kind gold, van voorzichtigheid en ontsmetting niet weten en een jaar na hare dochter overleed zij aan tuberculose.

De fistelpot had hier eene operatie en daardoor de kans op genezing verhinderd, en men ziet met welk treurig succes.

Geval II. Een meisje, K., komt met hare moeder bij mij om een zeer been. Tuberculeuze gewrichts-aandoening. Operatie en uitkrabbing van het zieke weefsel. Aanvankelijk genezing. Later recidief. Wordt voorgesteld grotere operatie met wegneming van voetgewricht en voetwortelbeentjes naar bevind van zaken. Operatie niet toegestaan, fistelboer, fistelpotten, waarschuwing in den wind geslagen. Na 1/2 jaar longtering. Einde: de dood.

Niet alleen bij tuberculose bederft de fistelpot veel door den tijd, waarop nog te helpen valt, te laten passeeren, ook bij andere beenziekten doet zij hetzelfde, omdat de fistelboer alle beenaandoeningen (soms raken ze het been niet eens en zijn het slechts huidwonden of open beenen) voor fistels verklaart en de menschen zijn potten laat slikken.

Geval III. S., een bejaarde man, kreeg een dikke onderkaak. Het gezwel werd grooter en de diagnose luidde: osteosarcoom (kankerachtig gezwel) van de onderkaak. Buurman spreekt van fistelpotten; consult met het boertje of diens remplaçant; buurman gelijk; niet naar het gasthuis. Het gevolg was dat het sarcoom (gezwel) hoe langer zoo meer groeide en dat toen patiënt ten slotte bemerkte dat de fistelpotten niet hielpen, de aandoening zich zoo zeer had uitgebreid, dat operatie niet meer mogelijk was en een jammerlijk einde het gevolg was.

Deze 3 gevallen, door mij persoonlijk waargenomen wijzen er op hoe een „het baat niet, het schaad niet” voor den fistelpot althans niet geldt en dat dit ding niet alleen geld kost en het bijgeloof kweekt, maar bepaald den dood kan veroorzaken, omdat het maakt dat de tijd verloopt, waarin met succes operatief kan worden ingegrepen.

Monnickendam, Oct. '98.

Dr. M. NIEMEIJER.

De reclame voor de Pink-pillen.

Na den „stationschef” de „klompenmaker” en daarna de „timmerman” en zoo gaat het maar door, telkens een ander die den dood nabij was, nergens hulp vond en . . . alleen door een paar doosjes Pink-pillen weer springlevend werd.

Wie kent ze niet, die veelal onder „Ingezonden mededeelingen” in talrijke bladen voorkomende reclames, die ten slotte met een vaste clause eindigen, behelzende een opsomming van de onderscheidene kwalen, waartegen die pillen krachtadig zouden werken? Die reclames zijn duur; sommige à 50 ct. per regel (het staat er boven) en dan 80 regels en meer lang!

En op deze wijze wordt niet alleen in Nederland propaganda voor de pillen gemaakt, maar ook in andere landen waar men, als bij ons, het plaatsen van dergelijke advertenties toelaat.

Maar dit is blijkbaar den fabrikant nog niet voldoende: Dezelfde laffe kinderverhaaltjes die in de annonces voorkomen, vinden, min of meer gevarieerd, ook een plaats in brochures, die, sommige aardig geïllustreerd, met ruime hand worden verspreid.

Op de brochure „De strijd om het leven” hebben wij in het Maandblad van Juli j.l. attent gemaakt; thans ligt er weer een ander voor ons, getiteld „Rijkdom of Gezondheid” en waarin wij verrast worden met het portret van den beroemden DR. WILLIAMS. Daarin wordt maar zonder eenig voorbehoud verklaard, dat:

„De Pink-pillen van Dr. Williams genezen de volgende ziekten:

Bloedarmoede.	Verstopping der klieren.
Gebrek aan eetlust.	Jicht.
Asthma.	Zwaarmoedigheid.
Ruggemergziekte.	Hystérie.
Chronische bronchitis.	Slechte spijsvertering en ver-
Bleekzucht.	stopping.
Hartkloppingen.	Onmacht.
Herstelling van zware ziekten,	Gevolgen der Influenza.
koortsen, enz.	Slapeloosheid.

St. Vitus-dans.
Verzwakking.
Suikerziekte.
Pijnen in den rug.
Verstopping.
Opzwelling der handen en voeten.
Uitputting van het Zenuwstelsel.
Uitslag en puisten.
Chronische belroos.
Benauwdheid bij het geringste werk.
Maagaandoeningen.
Flauwten.
Algemeene zwakte.
Zwakte der spieren.
Vrouwenziekten.
Witte vloed.
Leverziekte.

Verlies van het geheugen.
Schele hoofdpijn.
Zenuwziekte.
Zenuwpijn.
Ruisching in de ooren.
Gedeeltelijke verlamming.
Tering.
Pleurus.
Beenziekte.
Onregelmatigheid of vertraging in de maandstonden.
Nierziekten.
Hevige of chronische reumatiek.
Overvloed van water in 't bloed.
Henpijcht.
Klieren.
Bleke of valse gelaatskleur.
Duizeligheid."

Neen, zooveel kwalen hadden wij in de advertenties nog niet aangetroffen; gelukkig dus voor de arme lijders, dat de boekjes de annonces nog aanvullen. Het lust ons niet meer ruimte af te staan aan den verderen inhoud van de brochure; aan het bovenstaande zal men, bij eenig nadenken, wel voldoende hebben om de waarde van het boekje af te meten.

Ongeveer van gelijk gehalte zijn twee brochures ons uit de Transvaal toegezonden en aldaar verspreid om voor de Pink-pillen reclame te maken. Het eene boekje, in 't Engelsch geschreven, draagt tot titel: „How is it done? A, book for South Africans,” het andere in 't Hollandsch, „Der Wonderenkaart van Zuid-Afrika”; dit laatste draagt op den omslag de portretten van President Krüger, Pres. Steyn en den heer Hofmeijer; wat lief! Zeker zal de reclame zich hiertoe niet bepalen, waar wij lezen dat agentschappen voor den verkoop der pillen gevestigd zijn in 14 landen van België en Zwitserland af tot aan Turkije en Egypte toe. Het staat dus vast dat daaraan enorme kosten worden besteed, en nu stellen wij twee vragen:

1e. Pleit zoo'n reclame voor de deugdelijkheid van het middel?

2e. Wie moet de kosten betalen?

„Goede wijn behoef geen krans.” Goede, werkzame geneesmiddelen tegen enkele ziekten (één geneesmiddel tegen allerlei verschillende ziekten bestaat slechts in het brein, of liever in de aanbeveling van den kwakzalver) hebben altijd van zelf hun weg gevonden zonder dat de groote trom er voor geroerd werd. De reclame, afkomstig van den man, wiens doel is zooveel mogelijk van zijn waar te slijten en die daarvoor hemel en aarde beweegt, kan toch, bij eenig nadenken, niet als brevet van uitstekekenheid worden beschouwd.

En wie moet de kosten betalen? Meent ge soms dat de pillenfabrikant zoo menschlievend is? Denkt ge soms dat hij zich al die opofferingen getroost om zijn zieke medeburgers van dienst te zijn? Och neen, de Pink-pillen zijn een goed „zaakje” en de gebruikers van de pillen zullen de gemaakte onkosten wel vergoeden . . . en meer nog.

Ziet hier. Eén doosje Pink-pillen kost — in Nederland — f 1.75; in 't groot, fabriekmatig vervaardigd, bedragen de bereidingskosten zeker minder dan 10 cent; begrijpt ge 't nu?

Poudre-Indienne tegen nierziekte.

Herhaaldelijk komen ons kwakzalverijen onder de oogen die, ofschoon wij ze thans om verschillende redenen als zoodanig bestempelen, vroeger toch geenszins als zoodanig werden beschouwd en nog dien naam niet zouden verdienen wanneer niet duidelijk bleek, dat zij, voorzien van onware reclame, geëxploiteerd worden alleen met het doel om geld te maken.

Meer dan eens waren wij in de gelegenheid om aan te toonen dat middelen, die voorheen door de medici als geneesmiddelen werden aangewend, doch die later, omdat zij aan de verwachting niet beantwoordden, door hen geheel of grootendeels werden verlaten, daarna door de kwakzalvers werden opgenomen en als universeel geneesmiddel aan den man gebracht.

Een nieuw voorbeeld van een dergelijke handeling troffen wij in den laatsten tijd aan. In de *Haagsche Courant* stond n.l. de volgende advertentie:

„NIERZIEKTE

Graveel (steen in de blaas) en waterzucht worden radicaal genezen door het geheel onschadelijke „Poudre-Indienne”, f 2.50 en f 1.60.

Bij Drogisten en bij den Importeur, Koningstraat No. 3a, bij wien een kleine voorraad voor behoefden gratis te bekomen is."

Door bemiddeling van een onzer lezers te 's Gravenhage die ons de Courant toezond, kwamen wij tevens in het bezit van een pakje poeder, vervat in een enveloppe, waarop geschreven stond: 1 poeder trekken op $\frac{1}{4}$ kan heet water, *niet koken*, hiervan nu en dan een klein kopje."

Dr. M. GRESHOFF te Haarlem, die, wij erkennen het dankbaar, zijn kennis en tijd reeds zoo dikwijls voor de Vereeniging beschikbaar stelde, had de goedheid ook dit poeder aan een microscopisch onderzoek te onderwerpen en deelde ons als resultaat van dat onderzoek mede, dat het bestond uit het met zorg gedroogde poeder van bladen van *Orthosiphon Stamineus Beuth* (Orthosiphonbladeren) een Indisch kruid, dat zekere vermaardheid heeft als middel bij nier- en blaasziekten en dat als diureticum (water-afdrjvend middel) schijnt te werken. Op Java is deze medicijn algemeen bekend en een 10-tal jaren geleden heeft het ook in Nederland een vleugje van beroemdheid gehad (zelfs wordt het nog somwijlen door een enkelen geneesheer voorgeschreven) maar de resultaten hier en in Indië door medici met orthosiphon verkregen, zijn niet erg schitterend geweest.

En ziet — thans heeft de kwakzalver zich van het middel meester gemaakt. Onder een anderen naam, „Poudre-Indienne” (bij voorkeur fransch), wordt het de wereld ingezonden als radicaal geneesmiddel bij graveel en waterzucht. Dit is een groote onwaarheid en een gevaarlijke tevens. De geneeskundigen, die het middel hebben aangewend, zijn, zooals boven gezegd, tot de ervaring gekomen, dat Orthosiphonbladen geen radicaal geneesmiddel voor de genoemde kwalen zijn en, al moge het middel op zich zelf, bij matig gebruik, ook al niet schadelijk zijn, het gevaarlijke, hetzij hier voor de zooveelste maal in herinnering gebracht, schuilt in iets anders. Graveel en waterzucht, het eerste vooral, zijn ernstige ziekten, die lang niet altijd door den leek worden erkend en waarbij een spoedig en doelmatic ingrijpen de meeste kans tot genezing aanbiedt. Laat men die kans voorbijgaan door eerst te knoeien met een middel dat door iemand, ofschoon den patiënt niet onderzocht, zelfs niet gezien hebbende, toch maar als radicaal geneesmiddel wordt aanbevolen, dan kan daaruit ernstig nadeel voor den lijder ontstaan.

Zoo wordt dan een kruid, waarvan men een zekeren tijd goede verwachtingen koesterde, door de onverantwoordelijke handelingen van een kwakzalver, tot een vloek der lijdende menschheid!

Nog eens het maagelixer van A. J. van Riel.

In het vorig nummer konden wij mededeelen dat dit beroemde elixer bestond uit een mengsel van water, drop en het bruine, z.g. staalpoeder, een mengsel dat bij maagkwalen als geheel waardeloos is te beschouwen en waarvoor toch, voor een flesch van ongeveer 400 gram inhoud, f 1,50 moest worden betaald.

Gebrek aan plaatsruimte noopte ons toen ons tot een beknopte mededeeling te bepalen. Wanneer wij thans nog eens op deze zaak terugkomen en de lezers kennis doen maken met de gebruiksaanwijzing enz., dan geschiedt dit met het doel om hen te doen oordeelen aan wien zij hunne gezondheid toevertrouwen. Wij laten derhalve eenige gedrukte en geschreven stukken, die wij bij de flesch ontvingen, onveranderd hier volgen:

Ten eerste het volgende, voorkomende op een vloeipapier, waarin de flesch gewikkeld was:

„Versterkend „ELIXER”, Spijsverteerend.

Geneeskundige Goedkeuring.

Alleen verkrijgbaar bij A. J. VAN RIEL, 's-Bosch, Stooftstraat, H 289.

Gebruiksaanwijzing.

Voor het innemen schommelt men de flesch goed door en men beginne met 's morgens een half uur voor het ontbijt, tegen den middag, en voor het slapen gaan, met een eierlepel vol in te nemen, kan de maag het verdrage, neme men wat meer.

De meeste lijdens vinden na het gebruik der eerste flesch reeds baat, maar voor een volkomen genezing, zullen vele lijdens, vooral die reeds lang sukkelen, meerdere flesschen noodig hebben.

(Welzeke, dat is zooveel daalders of rijksdaalders meer! Red.)

Nuttige raadgeving.

Zorg vooral voor geregelde stoelgang, gaat ge lustig of met genoegen naar de beste kamer, neem dan een of ander pargeer middel, houd de maag warm, zorg dat ge steeds drooge warme voeten houdt, voor vele is het ook zeer goed, des avonds een warm voetbad te gebruiken met daarin een handvol zout en een halven liter azijn, dat trekt alle kwalen van het hoofd en den maag naar beneden, daarop zal men goed slapen, en het bloed krijgt daardoor een beteren omloop.

Gebruik geen sterke dranken ook geen bier of wijn, ook koffie is ongezond.

Rook niet, pruim niet, eet geen ingemaakte groenten, alle groenten zal in den regel bezwaren, gebruik niet veel zout.

Na het eten is het gebruik van een weinig zuiveringszout zeer goed."

(Wat nu? Is dit nog noodig wanneer men het elixer gebruikt? Red.)

Vervolgens kwamen wij in 't bezit van de volgende briefkaart, waardoor wij kennis kregen van het belangrijk getal kwalen, waarbij het elixer moet helpen.

„Vraag het versterkend spijsverteerend MAAG-ELIXER.

Allen die lijden aan maagkwalen, die klagen over weinig eetlust, slechte spijsverteering, duizeligheid, het hartwater, braken, overgeven, galligheid, den geeuwonger, verzuring, verbittering, erg slijmerig, vuilen maag, vuilen mond, erg aangeladen tong, dorstig krampen, hartpijn, pijn in den rug, koude voeten, koorstachtig, hoofdpijn, zenuwachtig, zwaarmoedig, gaperig, verandelijk van kleur vele denken, dat ze te bloedrijk zijn, omdat ze opgedrongen zijn en veel uit de neus bloeden, bloedarmoede voor bleekzuchtigen, vooral voor vrouwen meisjes en kinderen, voor jong en oud, geneeskundig zeer aanbevelend."

Aan de andere zijde van deze kaart, anders voor het adres bestemd, was het onderstaande geschreven:

„s Bosch WEd. Heer.

M.

Het Elixer mag niet op marmer, noch steen geplaatst worden vooral niet warm, mocht er een of ander voorkomen, men geeft dit op men zou nog op een of andere wijzen kunnen werken. In 't eerst zou het Elixer, een weinig bezwaren men zou een weinig scheuten door maag, en ingewanden kunnen krijgen, dat zijn goede teekens, men kan dagelijks meer Elixer verdragen, men eet geen Olie noch pannen gebak niets koud. men knipt de nagels kort van de voeten. In den regel ontdekt men na eenige dager, bij den afgang vuile stoffen, welke thans bij U in de maag, enz. vast zitten.

Verblijven Hoogachtend.

thans 's Bosch Kruisstraat 295

te spreken alleen op Zondag van 9 tot 12 uur."

Waarlijk lezer, 't is ons niet te doen om door mededeeling van het bovenstaande grappig te zijn; de zaak is veel te ernstig. Wij vragen U in goede, nu wij u in de gelegenheid hebben gesteld U eenig denkbeeld te vormen over de mate van ontwikkeling van den elixer-leverancier, is dit de man in wien gij meer vertrouwen moet stellen dan in uw geneesheer?

Het toppunt van brutaliteit.

Onze lezers kennen zeker allen de telkens wederkerende advertentie gericht aan „Ouden en jongen mannen”, waarin een door zekeren (trouwens geheel onbekenden) Med. Raad Dr. Muller geschreven brochure over „Verstoorde Zenuw- en Geslacht-stelsel” wordt aanbevolen. Reeds herhaalde malen, en nog onlangs in het Maanblad van Augustus, hebben wij medegedeeld dat deze brochure, een verzameling van onzin en bangmakerij, alleen ten doel heeft de

middelen, bekend onder den naam van *Miraculo-preparaten*, echte kwakzalversmiddelen, aan den man te brengen.

In de bedoelde brochure nu staat op een der eerste bladzijden de volgende waarschuwing:

„Zoo even kom ik tot de ontdekking, dat ook de „Miraculo-preparaten”, evenals de „Kuur-methode”, het lot, namaak te vinden, niet ontkomen zijn. Het is bijna overbodig, tegen deze kwakzalverijen te waarschuwen, die slechts schijnbaar iets van de voortreffelijkheden der „Miraculo-preparaten” en de „Kuur-methode”, maar in geen geval eene goede uitwerking hebben.”

Dit is toch al te kras!

Ter overneming.

Racahout des Arabes. De *Apoth. Zeit.* geeft een nieuw voorschrift voor de bereiding van dit chocolademengseltje, dat nog steeds als iets zeer bijzonders in de bladen wordt aangekondigd; het voorschrift luidt aldus:

Cacao-poeder	2 deelen,
Zetmeel	5 „
Salep	1 „
Witte Suiker	8 „

welriekend gemaakt met Vanielje-tinctuur.

Het middel komt dus overeen met poeder-chocolade van het geringste gehalte en wordt desniettemin aanbevolen als „een zeer versterkend voedsel voor kinderen en personen met borst- en maagkwalen” en voor verbazend hoogen prijs verkocht.

Correspondentie.

A. A. B. O. te T. De „Valnera tea” is een echt kwakzalversmiddel en het attest van dien „Analyst” beteekent niets. Omdat het ons nog niet bekend is of voor deze zaak reclame in ons land wordt gemaakt zullen wij die thee nog niet uitvoerig behandelen; alleen deelen wij u hier de bevinding mede van Dr. M. Greshoff, te Haarlem, die de goedheid had de beide monsters te onderzoeken.

No. 1 bestaat uit vijfgesneden, bloeiend *alsemkruid* (*Artemisia Absinthium*) en bloemtoppen van *duizendblad* (*Achillea Millefolium*).

No. 2 heett dezelfde bestanddeelen en bovendien bloeiend en vruchtdragend *agrimoniekruid* (*Agrimonia Eupatorium*). Gij ziet dus, niet veel bijzonders. Als *verontreigingen* bevatten de monsters „tea” nog verschillende zaken: haver- en tarwekorrels, klaverzaadjes, duizendknoopootjes, alsmede stukjes van bladluizen en onze-lieve-heersbeestjes, stukjes kool en muiskeuteltjes. Het mengsel blijkt dus met zorg (?) verzameld en bewaard te zijn.

Toezender van het Advertentieblad van Roermond en omstreken. De bladen ontvangen; waarom maakt gij ons uw naam niet bekend? Wees verzekerd van onze stilzwijgendheid.

Dr. v. H. R. te A. Hartelijk dank voor uwe bemoeiingen.

Q. v. N. te G. Een boekje van *Cames* hebben wij nooit aanbevolen; integendeel, in het Maandbl. van Juni 1896 hebben wij het *haarwater* van *Cames* als niets bijzonders vermeld. De vorige redactie heeft echter vroeger de aandacht gevestigd op een werkje van Prof. J. PINCUS, getiteld: *Haarziekten en haarverpleging*. Dit was voor eenige jaren te krijgen bij Bolle te Rotterdam en Gebrs. Koster te Amsterdam; misschien is 't daar nog voorhanden.

In het Maandbl. van September j.l. gaven wij het voorschrift van het haarwater van Naquet, en in dat van December '92 komt een „Ingezonden stuk” voor waarin het recept is opgegeven van een haarkleurmiddel door een Haagsch chemicus uitgevonden, welk middel ons onschadelijk voorkomt.

Het recept luidt aldus:

Pyrogalluszuur	15 gram.
Mangaansulfaat	1 „
Gedistilleerd water	100 „

Dr. R. v. d. L. te A. Het *IJzer Rabuteau*, waarvoor de vervaardigers, CLIN & Cie. te Parijs, het noodig achten ook in Nederland reclame te maken, is, volgens de opgave, *ijzerchloruur*, een zeer onstandvastig ijzerpreparaat, en het zal te bezien staan of daarmee gemaakte bereidingen als de *Dragées*, het Elixer en de Stroop, werkelijk langen tijd onveranderd blijven. Dat deze „het beste geneesmiddel daartellen voor bleekzuchtige-bloedarmoede,” zooals in de aanbeveling staat, zult gij, met ons, wel in twijfel trekken.

— In den laatsten tijd is het getal dergenen, die ons in ons streven behulpzaam zijn door het toezenden van couranten, brochures, prospectussen, strooibiljetten enz. zóo aanmerkelijk toegenomen, dat het ons onmogelijk wordt ieder afzonderlijk onzen dank te betuigen. Wij geven aan die allen echter de verzekering dat wij voor hunne medewerking zeer erkentelijk zijn en ze op hoogen prijs stellen.

— Men zal den Secretaris-penningmeester van onze Vereeniging verplichten door toezending van het Maandblad van Februari 1897.

Herstelling. In het vorig no. is bij het opmaken van het blad een zinstorende zetfout ingeslopen. Op blz. 2, kol. 3, v.o. moest in het artikel over „Een nieuw middel tegen long- en keelziekten in aantocht” de eerste regel luidende: „le. Thee voor chronische long- en keelziekten!” onder den zesden regel worden geplaatst.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

C. Guldensteeden Egeling, te Zeist, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 762.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Bericht aan de leden in de Residentie.

Hoofdartikel: Het middel van Wolffsky tegen long- en keelziekten.

Berichten: Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe: over Hotbrüchl en Kustermann. — Weer een wonderdokter te Nieuwbuinen. — Veroordeeling van Dressel. — Een misdaad te Londen. — De verkoop van geheimmiddelen in Duitschland. — Een aanhouding te Brussel. — Hoever het maken van reclame al gaat.

Grootere artikelen: Dogniaux, volstreckte geneezing van breuken. — Het geneesmiddel van het Staphorster boertje. — Wat is een geheimmiddel? — Tablettes Wybert. — Een circulaire over Haarlemmerolie. — Een aanwinst voor den Haag. — De Zwitsersche regeering en de geheimmiddelhandel.

Rechtszaken: Prof. Schoondermark.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's maagpoeder.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal alsdan dit Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

BERICHT aan de lezers van het Maandblad in de Residentie.

De ondergeteekende, correspondent van de Vereeniging voor deze plaats, brengt bij deze ter kennis van de lezers van het *Maandblad* alhier, dat het den besteller van den Christelijken Volksbond, die de exemplaren van dit blad rondbrengt, door den Directeur van dien Bond, op straffe van ontslag, verboden is, de personen, bij wie hij het bezorgt, Nieuwjaar te wenschen. In verband hiermede wordt men, in het belang van den goeden gang van zaken, door het Bestuur van de Vereeniging zeer beleeft maar tevens dringend verzocht, den besteller bij gelegenheid van het nieuwe jaar ook uit eigen beweging geene giften te verstrekken.

's Gravenhage, 1 Dec. 1898.

W. M. H. ANTEN.

Het middel van Wolffsky tegen long- en keelziekten.

De beide advertenties van WOLFFSKY, waarop wij in ons October-nummer wezen, hebben hare plaats in verscheidene Nederlandsche dagbladen gevonden en zullen — wij twijfelen er geen oogenblik aan — al slachtoffers hebben gemaakt. Wij zullen inmiddels ons best doen om het getal dier slachtoffers te beperken, door onze lezers de oogen te openen voor het gevaar waarin zij verkeeren, wanneer zij hun heil zoeken bij het z.g. geneesmiddel van WOLFFSKY.

In de bovengenoemde advertenties werd een thee aangeboden als uitstekend middel tegen long- en keelziekte, toring en asthma, zelfs in de hardnekkigste en schijnbaar ongeneesbare gevallen.

Wij lieten een pakje van die thee komen en waren daardoor nog in de gelegenheid in het nummer van November te kunnen vermelden, dat de thee, die al die wonderen moest verrichten, niets anders was dan een gewoon onkruid, bekend als *Duizendknoop*, *varkensgras* of *kreupelgras*, dat den wetenschappelijken naam van *Polygonum aviculare* draagt.

Dit onkruid is reeds dikwijls door verschillende kwakzalvers geëxploiteerd als middel tegen toring enz.; en, wanneer het eenigen tijd op den achtergrond was geraakt, kwam het, als een echt onkruid, telkens weer voor den dag. Zoo ook nu weer.

Wanneer wij nu op den voorgrond stellen dat alle deskundigen het er over eens zijn dat het *varkensgras* niet de minste geneeskrachtige eigenschap bezit, waardoor het als doelmatig middel tegen long- en keelziekte zou kunnen worden aangewend, (1) dan willen wij, bij het licht van deze wetenschap, eens enkele zinsneden nagaan uit de brochure, die WOLFFSKY op aanvraag gratis toezendt.

Deze brochure, in 't Duitsch geschreven, bevat tevens een gebruiksaanwijzing in zoogenaamd Hollandsch, blijkbaar later bijgevoegd, toen besloten was het exploitatie-terrein ook naar ons land uit te breiden; daaraan ontleenen wij het volgende:

„Andere geneesmiddelen, met uitzondering van dezulke, die de vermindering van voorhanden zijnde koorts ten doel hebben, moeten, als het mogelijk is, vermeden worden, om de chemische bestandde-

len der plant niet op te heffen of te veranderen.”

Wat een zorg voor de deugdelijke werking van het varkensgras! zou men bij oppervlakkig lezen zeggen; bij eenig nadenken zal men echter inzien, dat dit slechts groote woorden, zonder de minste beteekenis, zijn. Het zal waarlijk geen kwaad doen als die z.g. „chemische bestanddeelen der plant”, die toch als geneesmiddel geheel onwerkzaam zijn, opgeheven of veranderd worden. Die mooie woorden moeten echter ongetwijfeld dienen om tot het doel te komen waarnaar de meeste kwakzalvers streven, n.l. tot het inboezemen van afkeer van alle andere middelen behalve het hunne. En wee dan den ongelukkigen lijder aan long- of keelziekte die aan deze woorden van WOLFFSKY waarde hecht, die zich bepaalt tot het drinken van het nietsbeteekend onkruid en de andere middelen, door de wetenschap aanbevolen, ongebruikt laat. De kans op redding, misschien nog mogelijk bij het begin van het optreden der kwaal, gaat daardoor geheel verloren.

Maar nog meer komt de kwakzalver voor den dag bij de volgende zinsnede uit de gebruiksaanwijzing:

„Heft de kuur eene vlugge uitwerking, wat afhangt van het lichaamsgestel des zieken en van de reeds meerdere of mindere ontwikkeling de ziekte, dan kan eene schijnbare verergering plaats hebben, gekentekend door vermeerderd uitspuiven en eene grootere nyging om te hoesten. Over dezen *mogelyken* toestand behoeft men zich niet bezorgd te maken en is in den regel binnen 12 dagen weer voorby. Tredt dit verschynsel daarentegen in verbinding met koorts op, dan is het beter met het voortzetten dier kuur te wachten tot deze verergering, — die echter steeds als een bewyz van geneezing dient opgevat te worden — geheel voorbij is.”

Deze woorden zijn schandalig, zoo niet meer. Wij durven het gewetenloos te noemen wat hier gezegd wordt van de „*schijnbare verergering*” en vooral dat deze verergering „*steeds als een bewijs van geneezing dient opgevat te worden.*”

Dit is een *grove onwaarheid*, blijkbaar neergeschreven met het doel om de lijders aan het lijntje te houden, wier toestand na het gebruik van het universele middel van den kwakzalver geen verbetering heeft ondergaan, wat trouwens meestal het geval zal zijn.

De patiënt mag niet los worden gelaten en daarom gaat de gebruiksaanwijzing aldus voort:

„Om de zware chronische borstziekten, die dikwijls reeds jaren te vooren in ons lichaam voorbe-

(1) De Gezondheidsraad te Karlsruhe zegt o. a. bij de waarschuwing tegen de *Russische Borstthee* van ERNST WEIDEMANN, ook een middel bestaande enkel uit *varkensgras* en tegen longtering aanbevolen: „*Selbstverständlich kommt dieser Pflanze die ihr zugeschriebene Heilwirkung nicht zu.*”

reid worden, eer dat men ze uiterlyk waarnemen kan, te bestryden, moet men energisch ingrypen en ok tyd en geduld daarvoor hebben. *Het is daarom aan te bevelen, tot deze gewichtige en ingrypende kuur, alleen dan over te gaan, wanneer zy gedurende eenen bepaalden tyd, met inachtneming van al de hierboven genoemde voorschriften, zonder onderbreking wordt doorgezet!* Iede andere wyze, op welke de kuur wordt doorgemaakt, heft geen blyvend resultaat. Voor eene geheele kuur ter genezing van zware longentuberculose zyn, volgens onderzoekingen van geneesheeren, 60 dagen noodig, wanneer men dagelijks 30 gramm van de plant neemt, terwyl darentegen chronische longen — en keelkooptar-rhen, zelfs het begin van eene aandoening der longenspitzen reeds binnen 40 dagen genezen zyn.

Daar hebben wij 't eindelijk! Minstens 20 pakjes thee à f 0.75 per pakje, moeten aan den man worden gebracht, dat is minstens vijftien gulden in het laadje van den kwakzalver voor 1,2 kilogram onkruid, dat hem niet meer dan het arbeidsloon voor het verzamelen kost. Want het kruid, in groote hoeveelheden in 't wild groeiende, is op zich zelf niets waard.

Bespottelijk is dan ook het slot der gebruiksaanwijzing, waar WOLFFSKY tegen *vervalsching* van zijn middel waarschuwt. Of liever bespottelijk is 't niet; ook deze waarschuwing is gevaarlijk, omdat daardoor het publiek in den waan wordt gebracht dat het echte, onvervalschte middel werkelijk iets is waar het op aankomt.

Wij zouden hiermee van de brochure en het middel van WOLFFSKY afscheid kunnen nemen; op 5 bladzijden gebruiksaanwijzing volgen nu (als gewoonlijk) een reeks attesten en dankbetuigingen — 27 bladzijden beslaande — maar daar zal men, na het bovenstaande met aandacht te hebben gelezen, wel geen waarde aan hechten.

Wij meenen overtuigend te hebben aangetoond, dat de handeling van WOLFFSKY met recht kan aanspraak maken op den naam van grove, hoogst gevaarlijke kwakzalverij en WOLFFSKY zelf op dien van een gevaarlijken kwakzalver.

Uit aardigheid — en ook om een denkbeeld te geven van de waarde der attesten — nemen wij het volgende over:

„Der Director des Politechnischen Institutes und analytisch-chemischen Laboratoriums Dr. TH. WERNER in Breslau sagt, indem er die Pflanze chemisch analysirt, dasz die spezifische Wirkung der Pflanze sehr intensiv sein musz, weil der Gehalt an Alkaloid im Verhältnisz zu anderen Heilpflanzen abnormal hoch ist.”

Dit bijzonder groot gehalte aan „alkaloiden” bestaat echter alleen in de verbeelding van genoemden WERNER; dat deze het echter met zijne attesten zoo nauw niet neemt (een reden waarom tal van kwakzalvers van zijne „diensten” gebruik maken) is reeds aangetoond in het eerst verschenen nummer van ons Maandblad. Het kan zijn nut hebben deze zaak hier nog eens in herinnering te brengen.

Onder behoorlijk toezicht werd een zelf bereid die 1 procent rattenkruid (ook bij uitwendig gebruik een zeer gevaarlijke stof) bevatte en aan WERNER toegezonden met de vraag, of het niet een uitstekend middel was tegen roode neuzen. W. was zoo goed voor den verkooper ook een naam voor zijn zelfje te bedenken; hij raadde hem het *Rosalin* te noemen en schreef — natuurlijk tegen goede betaling — daarbij een attest waarvan het slot aldus luidde:

„Ik heb het beschreven praeparaat *persoonlijk* in mijn analytisch-chemisch laboratorium voor gezondheidsleer aan een nauwkeurig, zoowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek onderworpen, waardoor, zooals men weet, het spoedigst en het zekerst de werkelijke waarde van een dergelijk fabrikaat kan worden geconstateerd, en ben tot het volgend oordeel gekomen:

„Het „Rosalin” is een doelmatig bereid fabrikaat, dat *onschadelijke, de huid verzachtende en genezende* chemische bestanddeelen bevat, welke laatste op zeer vernuftige wijze in zoo geconcentreerden vorm er in bevat zijn, dat bij goed gebruik reeds na korten tijd de genoemde huidziekten en met name de onaangename roodheid van den neus, belangrijk ver-

zacht worden en na langdurig gebruik geheel worden weggenomen.

„Ik verklaar nog uitdrukkelijk dat het *Rosalin* vrij is van *schadelijke*, bijtende of narcotische stoffen, en al het genoemde geeft mij het recht deze *Rosalin* voortreffelijk te noemen, en het gebruik er van uit de volste overtuiging daar waar het noodig is aan te bevelen.”

Aldus schreef de zich noemende Directeur van het Polytechnisch Instituut en van het analytisch-chemisch Laboratorium, terwijl het toch duidelijk bleek, dat niet het minste wetenschappelijk, scheikundig onderzoek was verricht. Want dan was de groote hoeveelheid rattenkruid zeker ontdekt.]

Die man heeft nu ook het varkensgras *onderzocht* (?) en het abnormaal hoog gehalte van alkaloiden geconstateerd; dit geeft te denken!

Berichten.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Een zekere „Dr. Med.” HOFBRÜCKL te Munchen, zich noemende specialiteit voor longziekten, beveelt in de bladen zijne sedert jaren als gunstig gebleken methode aan tot genezing van nog niet te ver gevorderde longziekten. Naar buiten geschiedt de behandeling per brief, bij nauwkeurige opgaaf der ziekteverschijnselen. Wie zich tot Dr. HOFBRÜCKL wendt, ontvangt behalve eenige algemeene diëetvoorschriften, een fleschje gevuld met een licht-roode vloeistof.

Deze vloeistof bleek, bij scheikundig onderzoek, een rood gekleurde, waterige oplossing van kreosoot te zijn.

Dr. HOFBRÜCKL werd, wegens ongeoorloofden verkoop van dit mengsel, dat slechts door apothekers mag worden afgeleverd, in Augustus van dit jaar tot 100 Mark boete, subs. 10 dagen hechtenis, veroordeeld.

Voor de kreosootoplossing en het consult worden 8 M. 85 Pf. berekend, terwijl de prijs van het middel, volgens de bestaande bepalingen getaxeerd, niet meer zou bedragen dan hoogstens 1 Mark.

Wij vestigen er de aandacht op, dat het verstrekken van kreosoot en daarmee overeenkomende praeparaten bij longziekten geenszins als een eigene of door Dr. HOFBRÜCKL uitgevondene methode is te beschouwen, maar dat deze middelen reeds sedert jaren in de geneeskundige praktijk worden aangewend.

Dat het verleen van geneeskundigen bijstand, alleen per brief, als voerende tot de grootste misvattingen, door nauwgezette geneesheeren nooit wordt uitgeoefend, hebben wij reeds dikwijls in het licht gesteld.

Wij waarschuwen derhalve voor het raadplegen van Dr. HOFBRÜCKL.

Karlsruhe, 8 November '98.

Reeds sedert geruimen tijd wordt door reclames in de bladen en door strooibiljetten de aandacht gevestigd op het, onder leiding van W. St. KUSTERMANN te Karlsruhe staande, *Hilda-bad* aanbevolen ter behandeling van alle mogelijke ziekten.

Bij alle ziekten zou, volgens de opgaaf, een uitstekend succes zijn verkregen door „Natuur-kuren” en een nieuwe eigenaardige fysieke geneesmethode. Tot deze methode behoort o. a. de aanwending van de z. g. zon-aetherstraal-apparaten. In een publicatie van 29 Juni 1895 heeft de Gezondheidsraad er reeds op gewezen, dat met deze apparaten, onder den dekmantel van een schijnbaar wetenschappelijk iets, het grootste bedrog (plumper Schwindel) wordt gepleegd.

Verder wordt er opmerkzaam op gemaakt, dat W. St. KUSTERMANN, die in het *Hilda-bad* dagelijks spreekuur houdt, geen geëxamineerd geneesheer is, dus niet de bewijzen heeft geleverd dat hij de noodige wetenschappelijke kennis bezit, noodig voor het richtige beoordelen van ziekten.

Tevens is te onzer kennis gekomen, dat KUSTERMANN buiten de omgeving wonende zieken raad en voorschriften per brief verstrekt, alleen op grond van een schriftelijk ziektebericht, zonder den zieke ooit te hebben gezien. Wij moeten bij herhaling deze handeling van een louter schriftelijk verkeer met de zieken, als voerende tot de grootste misvattingen, als een door en door lichtvaardige kenteekenen.

Karlsruhe, 12 November '98.

(Behalve als waarschuwing tegen de in deze publicaties genoemde feiten, vestigen wij de aandacht op de bovenvermelde mededeelingen, omdat in beide opnieuw wordt gewezen op de groote gevaren, verbonden aan de z. g. „behandeling per brief.” Wanneer zal men die gevaren toch eens meer algemeen gaan inzien? RED.)

Weer een wonderdokter te Nieuwbuinen. Men schrijft uit Nieuwbuinen aan de *N. Rott. Ct.*: „We zijn hier weer in het gelukkig bezit gekomen van een „wonderdokter”, nadat we sedert den dood van

het bekende „boertje” het jaren zonder hebben moeten doen. Dezen keer is het een gewezen Duitsche professor, altijd volgens zijn eigen verklaring, die wegens misbruik van sterken drank is ontslagen (!). Hij gaat dagelijks „den boer” op in gezelschap van een klein hondje en verschaft zich als koopman toegang tot de woningen. Hij heeft reeds een uitgebreide praktijk en van heinde en ver komen patiënten hem in het „logement” consulteren. Edoch van gedane wonderen heeft men nog niet gehoord. Naar alle waarschijnlijkheid is hij een „medium” tusschen een drogist en de lichtgeloofige schare, die hem lichtzinnig den „weidschen” titel heeft gegeven.”

Wij vragen: zouden, nu dit bericht gestaan heeft in een veelgelezen dagblad, de autoriteiten, die belast zijn met de zorg voor de naleving der geneeskundige wetten, van deze zaak nog onkundig zijn?

Veroordeeling van een oude bekende?

Het Vaderland schrijft:

„Kras, maar als afschrikwekkend voorbeeld zeker doeltreffend, is de straf, die het Gerechtshof te Zwiekau zekeren DRESSEL oplegde wegens verkoop van waarde-looze geheime geneesmiddelen; hij kreeg 5 jaren tuchthuisstraf.”

Wij weten niet zeker wie met dien DRESSEL wordt bedoeld, maar het zou ons niet verwonderen hier een oude kennis te ontmoeten, n.l. den fabrikant van *Dr. Dressel's Nervenfluid*, een waardeloos middel, aanbevolen tegen allerlei kwalen, ongeveer overeenkomende met het *Beroerte-middel van Roman Weismann*.

Is ons vermoeden juist, dan vinden wij de straf nog zoo kras niet.

Een misdad te Londen. In het vorig no. gewaagden wij van iemand, die er zijn werk van maakte, vrouwen, die gebruik hadden gemaakt van een geheimmiddel, door hem zelf geadverteerd: „The Lady Montrose Miraculous Female Tabules” geld af te persen, onder bedreiging dat hij ze anders bij de politie zou aangeven. De schavuit, met name MITCHELL, die op den loop was gegaan, is thans gepakt. Hij is 23 jaar.

De verkoop van geheimmiddelen in Duitschland. In Duitschland bestaat — wij wizen er reeds meermalen op — een ernstig streven om den verkoop van geheimmiddelen zoo goed mogelijk bij de wet te regelen. Ten einde in deze lastige quaestie de Regeering van raad te dienen, is een Commissie benoemd, waarin, behalve vertegenwoordigers van de verschillende Bondstaten en geneeskundige ambtenaren, ook zitting hebben geneesheeren, apothekers, vertegenwoordigers van de chemische industrie, groothandelaren in geneesmiddelen en drogisten. De eerste vergadering dezer Commissie heeft 21 November jl. plaats gehad; het verhandelde blijft voorloopig geheim.

Wie is dit? Wij lezen in *Het Vaderland*:

„De politie te Brussel heeft een persoon aangehouden voor onwettige nittoefening der geneeskunde. Hij gaf zich uit als specialist voor de genezing van breuken. Hij wordt in Holland opgezocht voor aftruggelarij.

(Hbl. v. Antw.)”

Kan iemand ons over deze zaak ook nadere inlichtingen verschaffen?

Hoever het maken van reclame al gaat! In *Medico* leest men de volgende advertentie, die zoowel getuigt van hoogachting voor den stand der geneeskundigen als van welgezindheid om hen voort te helpen: Gevraagd een welbespraakte jonge arts, bereid om zijn collega's in de groote steden van Duitschland te bezoeken, in het belang van een nieuw vleeschsap, dat in gebruik moet gebracht worden. Aanbiedingen met opgave van levensloop, tot dusver verrichte werkzaamheden, voorwaarden en bijvoeging van portret rechtstreeks in te zenden bij: Die Karno Gesellschaft enz. (W. T. G.)

Dokter L. Dogniaux,

Specialiteit in volstreekte genezing van breuken.

Reeds sedert eenigen tijd en vooral in de laatste maand worden hier te lande brochures verspreid uit *Jumet*, België, waarin een zeker Dr. L. DOGNAUX in zijn „Institut” *volstreekte genezing van breuken* belooft, zóó zelfs, dat de breuk in 't vervolg nooit weder komt.

Die brochure, z. g. in onze taal geschreven, draagt tot motto: „Doet wel en ziet niet om”, een motto waarvan het laatste gedeelte maar al te dikwijls door de kwakzalvers in praktijk wordt gebracht.

De geheele inkleeding der brochure en niet het minst de beloften daarin voorkomende, zijn wel in

staat om wantrouwen tegen deze zaak op te wekken en, nu het ons blijkt dat Nederland met kracht „bewerkt” wordt, zullen wij ons best doen om te trachten iets naders te weten te komen omtrent het genoemde Instituut en de daar gevolgde geneeswijze.

Men begrijpt echter dat dit niet gemakkelijk zal gaan; het zijn hier geen geneesmiddelen, die wij maar behoeven te koop en te onderzoeken, maar het betreft hier een „behandeling”, waarvan wij mededeelingen moeten afwachten van patiënten in het gesticht verpleegd, mededeelingen, die niet altijd te krijgen zijn. Inmiddels nemen wij hier, met instemming, de onderstaande waarschuwing over, die Dr. UBBENS in de *Amsterdamsche Courant* van 22 November j. l. heeft geplaatst:

„Volstreckte genezing van breuken.

De brutaliteit, waarmede buitenlandsche en binnenlandsche kwakzalvers, dank zij onze gebrekkige wetgeving op dat gebied, hoe langer hoe sterker ons land overstroomden met raadgevingen, brochures en advertenties, wordt steeds grooter; doch niet alleen worden deze brochures aan leeken in handen gespeeld, doch reeds begint men ons doctoren deze geschriften toe te zenden, onder volledig adres en per post. Zoo ontving ik heden en zeker hebben velen mijner collega's hetzelfde in hun brievenbus gevonden, een ellendig vertaald prul, getiteld: Volstreckte genezing van breuken door dokter L. Dogniaux. Waarin deze genezing bestaat, wordt niet vermeld; wel staat er: „de tot volmaakt verbeterde behandeling van dokter L. Dogniaux is hem geheel eigen.” Denklijk bedoelt de schrijver: is zijn geheim.

Deze behandeling schijnt een andere te zijn dan die met de beroemde breukzalf van pastoor Beck, die zoo velen reeds heeft bedrogen in hun verwachtingen; want er staat te lezen, dat deze nieuwe methode „niets gemeens heeft met de zoogezegde heilers, die niets kunnen genezen met fleschjes, zalven, zakjes, inspuitingen enz.” Om lichtgeloovigen te waarschuwen tegen dezen nieuwen (ten minste ik hoorde er nog niet van) aanval op hun beurs, is het noodig een kort begrip te geven van een breuk en haar ontstaan, omdat op dit gebied de scheefste voorstellingen bestaan.

Een breuk is een uitpuiling aan den buikwand buiten de normale oppervlakte, meestal gevuld met darmen, soms met een deel van het buiknetvlies, een enkele maal met een ander buikorgaan. Ze ontstaat op de plaats, waar de weerstand van de buikbekleedselen (huid, vetweefsel, spieren en buikvlies) het geringste is, en de oorzaak van haar ontstaan kan verschillend zijn, b. v. zwaar hoesten, groote spanning in den buik, springen, vallen, een hevige stoot of beleediging etc. Voor haar ontstaan is het noodig, dat de diepe weefsels in den buikwand, die zich op die plaats van geringsten weerstand bevinden, verscheuren of door den erop uitgeoeffenden inwendigen druk meegeven. De buikorganen drijven hier dus al die bekleedsels voor zich uit en vormen alzoo een zak (breukzak genaamd) en tevens een verhevenheid onder de huid, die velen zullen kennen onder den naam van breuk.

Nu zijn er slechts twee middelen in staat om het gevaar en den last van zoo'n breuk weg te nemen, n.l. het dragen van een breukband, die door een buiten op de breuk inwerkenden druk den breukinhoud naar binnen dringt, of het opereeren van de breuk, d.w.z. het verwijderen van den gevormden breukzak met sluiting van de in de diepe buikbekleedselen gevormde opening. Eene andere methode bestaat er niet, en er is in de geheele geneeskundige wetenschap geen ander middel bekend om de breuk te genezen. Hij, die beweert, dat hij dit wel kan doen met een zalfje of watertje, is een kwakzalver, d.w.z. iemand, die met leugens het goedgeloovige publiek geld uit den zak zoekt te halen met waardelooze middelen. Talloos zijn de middelen, daartoe door verschillende kwakzalvers aangeprezen als onfeilbaar, omdat het publiek weet, dat een breuk gevaren opleveren kan, omdat veelal een breuk last veroorzaakt, en omdat velen een breuk beschouwen als iets geheims, waarover zij noode tegen een dokter spreken.

Nog een andere reden had ik, om de pen op te vatten tegen bovengenoemde brochure. Op pag. 4 onderaan staat namelijk: „Ingeval van knoopbreuk wende men zich onmiddellijk tot den specialist L. Dogniaux. Dit ongeval, dat zoo dikwijls doodlijk is, zou zich niet meer voordoen, ware de verbeterde methode des dokters van Jumet meer bekend.”

Hiermede wordt bepaald een bekleemde breuk bedoeld, en dat deze aandoening ook als dikwijls doodlijk wordt erkend, maakt het schrijven en rondzenden van zoo'n geschrift onder het publiek hoogst bedenkelijk, ja zelfs misdadig.

Iemand, die deze brochure leest, en met een breuk behebt is, zal allicht niet dadelijk tot een nieuwe en

denkelijk wel kostbare behandeling (ongerekend de reis naar Zuid-België) overgaan; hij zal het vod wegleggen. Doch wat zal er gebeuren, als zijn breuk eens bekleemd raakt, als hij begint te braken, pijnlijk wordt in het onderlijf? Dan herinnert hij zich het gelezene, en begeeft zich misschien aanstonds op weg naar de aangewezen plaats. Hierdoor zal hij den tijd voor krachtige medische hulp voorbij laten gaan; de darm, die in den breukzak bekleemd geraakt is, zal afsterven, en onherroepelijk is zijn dood daarvan het gevolg. Zijne familie zal hem nooit weerzien. Zoolang de kwakzalverij zich bepaalt tot middelen, die vrij onschuldig zijn, en alleen bewerken, dat het geld uit de beurs van den gebruiker in die van den marktscreeuwer terecht komt, zoolang mag men vrijwel met schouderophalen de lichtgeloovigheid der menschen betreuren, doch daar, waar middelen worden aangeprezen tegen kwalen, welke behandeling zóo streng aan tijd gebonden is, dat bij overschrijding van dien tijd het leven er mede gemoeid is, daar komt bij iederen geneesheer, dunkt mij, het gevoel voor zijn evenmensch in opstand, en hij laakt ten zeerste dengene, die laag genoeg is zijn naaste op te offeren aan zijn geldzucht, en droefheid, gebrek en ellende te brengen in zoo menig gezin.

Moge ik hier eindigen met den wensch, dat ik door bovenstaande een weinig, kan het zijn veel, heb bijgedragen tot versterking van het vertrouwen, dat het publiek verplicht is te stellen in zijn geneesheeren, die hun leven, tijd en persoon geven voor het welzijn hunner patiënten. Wendt u tot hen, zij hebben recht op uw vertrouwen, meer dan die marktscreeuwers van u vragen voor waardelooze, gevaarlijke en dure middelen.

Amsterdam.

DR. L. B. UBBENS, arts.”

Het geneesmiddel van het Staphorster boertje.

Op verzoek van een geneesheer lieten wij het middel onderzoeken dat door STEGEMAN aan een teringlijderes in 't laatste stadium was verstrekt, nadat zij vooraf haar „nachtwater” ter onderzoek had opgezonden. (Het zal een prachtig urine-onderzoek zijn geweest!)

Ons lid, de heer D. BIERHAALDER, apotheker te Baarn, had opnieuw de goedheid het middel aan een onderzoek te onderwerpen en vond er in: *Zoethout, Kalmuswortel, Gemberwortel, Sennabladen en Zwavel*, alles tot poeder gebracht. Bij een vorig onderzoek van een anderen doos poeder van STEGEMAN had de heer B. bovendien nog *rhabarber* gevonden. Het middel blijkt dus niet altijd gelijk in samenstelling te zijn.

Hoe het zij, ieder deskundige zal het ons toegeven dat dit mengsel niet alleen geen genezing zal brengen aan een teringlijderes, maar dat het door zijne *prikkelende* bestanddeelen en *laxeerende* eigenschappen zelfs hoogst nadeelig moet werken.

En daarvoor betaalt men aan het „beroemde” boertje een rijksdaalder!

Wat is een geheimmiddel?

*Bij gezamenlijk schrijven van den Minister van Geneeskundige aangelegenheden, den Minister van Binnenlandsche Zaken en den Minister van Handel en Nijverheid in Pruisen is het volgende ter openbare kennis gebracht:

Het verbod van aankondiging in 't openbaar van geheimmiddelen vindt niet overal gelijkelijk toepassing in alle provincies, omdat geneesmiddelen op de eene plaats als geheimmiddelen worden aangemerkt, die nochtans in een andere provincie somwijlen niet als zoodanig worden beschouwd en daarom openlijk worden geadverteerd; dit geeft rechtsonzekerheid en kan nadeel berokkenen aan sommiger handel.

Het is niet mogelijk door eene nauwkeurige en op alle gevallen toepasselijke wettige definitie van „geheimmiddel” aan deze ongelijkheid een einde maken. De oorzaak van het verschil schijnt echter gelegen te zijn in de door velen gehuldigde meening, dat een geneesmiddel niet meer als geheimmiddel kan worden beschouwd, wanneer zijne samenstelling slechts op de eene of andere wijze bekend gemaakt is. Eene verbetering in de tegenwoordige ongelijkmatige verhouding zal dus kunnen worden aangebracht, wanneer wordt vastgesteld onder welke omstandigheden een geneesmiddel bij de beschrijving in de publieke bladen zijn karakter van geheimmiddel verliest.

Dit zal in alle geval nooit eerder geschieden dan wanneer zijne bestanddeelen met nauwkeurige gewichtsverhouding terstond en volledig bij de aankondiging worden openbaar gemaakt in algemeen verstaanbare bewoordingen en op een voor ieder duidelijke manier.

Opgaven, waaruit slechts een zaakkundige een oordeel kan vellen over het middel, kunnen niet als afdoende beschouwd worden en in 't bijzonder niet de mededeeling der bestanddeelen in de latijnsche taal.

Deze opvatting is geheel in overeenstemming met de bestaande jurisprudentie.

Tablettes Wybert.

Deze tabletten worden in sommige plaatsen in Nederland verkocht en staan bekend onder den naam van „Bazeltjes”, waarschijnlijk omdat zij in *Bazel* gemaakt worden.

Een doosje kost 60 cent en — naar aanleiding van den betrekkelijk hoogen prijs — werd ons van geachte zijde de vraag gesteld, of dit middel ook goedkoop bij een apotheker te krijgen was.

Wij beantwoorden die vraag bevestigend. Het middel bestaat uit gewone *Zeeuwsche Drop*, bereid met een beetje menthol of pepermuntolie, (wat tegenwoordig om zoo te zeggen in de mode is) en is met 60 ct. veel te duur betaald.

Wij zouden echter *daarom alleen* deze tabletten niet in onze kolommen hebben besproken; er is iets anders dat ons daartoe noopt. Zeker om de stukjes drop voor heel wat bijzonders te doen doorgaan, staat op het deksel van 't doosje:

„Tablettes Wybert.

Remède éprouvé et recommandé spécialement contre les affections de la gorge, toux, enrrouements, catarrhes du larynx et du pharynx.

Préparé depuis 1846 à la suite d'une epidémie d'influenza par la

Pharmacie d'Or

à

Bâle (Suisse).”

Dit nu is kras. Wij komen beslist op tegen de bewering, dat *Zeeuwsche drop* met wat pepermuntolie een *beproefd middel* is o. a. bij keelaandoeningen en catarrhen van het strottenhoofd.

Wie zulke onwaarheden gebruikt om een bekend soort drop aan den man te brengen, maakt zich schuldig aan kwakzalverij en wie, aan die onwaarheden geloof slaande, tegen de genoemde ongesteldheden bij het aanbevolen middel baat zoekt, zal bedrogen uitkomen.

De pot verwijt den ketel.

Onze lezers weten hoe wij over *Haarlemmerolie* denken; onverschillig van welke fabriek zij afkomstig is, beschouwen wij elk fabriekaat als kwakzalverij en als eene speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek. Het wekte dan ook onzen lachlust op (voor verontwaardiging was de zaak waarlijk te gering), toen ons dezer dagen de onderstaande circulaire onder de oogen kwam:

„M. M.

Een zeer ernstige zaak dwingt ons UEd. beleefd doch dringend een oogenblik om U zeer gewaardeerde aandacht te verzoeken voor onderstaande regelen. Zijnde een ernstige *waarschuwing tegen bedrog*.

Voor ongeveer twee of drie weken werd onzen geachte Cliëntèle bericht dat een gewezen loopknecht der Echte Haarlemmeroliefabriek voor eigen rekening Haarlemmerolie zou gaan fabriceren en onder den zomaar genomen naam *CLAES TILLY* in den handel brengen.

Dezen persoon zijn waren naam is J. G. ERDT-SIECK, doch zijn Reiziger geeft steeds voor te komen voor *CLAES TILLY*, welke naam de kwaliteit van hun fabriekaat en hun handelingen moet dekken.

Dat de, door deze nieuwe fabriek gefabriceerde Haarlemmerolie slechts namaak is van ons wereldberoemd *Medicamentum Gratia Probatum*, en dat zij als *Medicijn* (1) hoegenaamd geen waarde bezit, be-

(1) Wij cursiveeren.

hoeft zeker geen betoog, doch daar de Vertegenwoordiger van deze fabriek (?) (een gewezen Godsdienstonderwijzer) zich niet ontziet bij onze afnemers te verklaren of hun wijs te maken, dat onze firma niet meer bestaat, of dat hun zaak(je) of fabriek(je) één is met onze fabriek, achten wij 't noodzakelijk, zoowel in 't belang onzer afnemers als in 't belang der verbruikers, UEd. er op attent te maken, dat wij steeds als voorheen blijven voortgaan onze alléén *Oprechte Haarlemmerolie* onder den bekende naam MARSEILLE TILLY, in den handel te brengen, welke naam met roode inkt zoowel op fleschjes als op billet en pakpapier moet staan.

Daar euewel onze namakers zich niet ontzien ook hun naam met roode inkt op de fleschjes te plaatsen, lette men wel op 't verschil in naam, daar alleen fleschjes met den naam MARSEILLE TILLY *echte*, en die met den naam CLAES TILLY *na-maak* bevatten.

Aangezien 't bekend is dat *nagemaakte Haarlemmerolie* *schadelijk* is voor de *gezondheid*, zij men dus wel er op attent geen fleschjes met den naam CLAES TILLY in ontvangst te nemen, en alle zoo-genaamde Reizigers, die zich noemen Reiziger van CLAES TILLY of Reiziger van WED. CLAES TILLY te betitelen met de naam die hun toekomst, *namel. bedriegers*.

Men zij dus op zijn hoede en is U voorraad Haarlemmerolie uitverkocht laat U dan niet door deze of gene *Charlatan* of *Oplichter* bepraten, door hun blufferige en opsnijerige praatjes of beleedigende uitdrukkingen over onze firma, maar schrijft eenvoudig een briefkaart met dit adres:

Aan de firma Marseille Tilly,

Koninklijk goedgekeurde Haarlemmeroliefabriek,
Haarlem."

De Circulaire is hiermee nog niet uit, maar aan het bovenstaande hebben wij genoeg. De brutaliteit is de wereld nog niet uit.

Een aanwinst voor den Haag.

Onderstaand strooibiljet werd dezer dagen in de Residentie verspreid:

„Mejuffrouw

BERENDINA VAN DER SCHALK,
maakt bekend dat zij tijdelijk uit Amsterdam *zich gevestigd heeft alhier, met groot verzoek.*

Mejuffrouw BERENDINA is *Wereldberoemd*

Planeetlezeres en Physionamiekundige

van Nederland, is dagelijks te spreken voor het geven van inlichtingen *van alle omstandigheden in het menschelijk leven.*

Zij is in het bezit van het GEHEIME BOEK en het GLAS VAN ANTREBIOLOGIE, waarin zij laat voorkomen, wie men verkiest, en is werkzaam met het EI, zooals hier ter stede nog nooit is vertoond.

Spreekuur dagelijks van des morgens 10 tot des avonds 6 uur.

Zij is desverlangend aan huis te ontbieden.

UEd. Dw. Dienaresse,

BERENDINA v. D. SCHALK.

Westeinde No. 113.

P.S. Men wordt attent gemaakt op het adres, en het geacht publiek late zich geen praatje wijsmaken. Mejuffrouw van der SCHALK is, eenig in hare werken."

't Is treurig op 't einde dezer eeuw. En wat de zaak vooral zoo treurig maakt, is, dat het mensch, hierboven genoemd, niet eenig in haar soort is, maar dat er, vooral in de groote steden van ons land, nog tal van personen zijn, die, door een dergelijke speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek, nog rijkelijk aan den kost komen.

De Zwitsersche Regeering en de geheimmiddelhandel.

*In Mei van dit jaar had te Zurich eene interkantonale bijeenkomst plaats van regeeringsafgevaardigden, speciaal ter behandeling van: *het adverteeren en de verkoop van geheimmiddelen.*

De vergadering kwam overeen ter bestrijding van dit euvel (Geheimmittelunwesen) de volgende beginselen vast te stellen:

I. Het adverteeren en de verkoop van geheimmiddelen en zoogenaamde specialités ten gebruike bestemd of aangeprezen zonder bepaald geneeskundig voorschrift, moet aan iedereen, ook aan geneeskundigen verboden worden.

Onder dezelfde verbodsbepalingen vallen geschriften en brochures, die geneesmiddelen aanbevelen om ongesteldheden daarmede zelf te behandelen of die openlijk of bedektelijk aansporen tot behandeling van zieken per brief.

Verboden zijn bovendien geschriften die middelen aanbevelen tot tegengaan van conceptie of vruchtafdrijving. Ook is verboden het adverteeren van geneeskundige apparaten en toestellen door middel van bedriegelijke en overdreven aanbevelingen.

II. Personen, die verlof wenschen te erlangen voor den verkoop en het aankondigen van eenig middel, zijn verplicht aan het kantonale bestuur der openbare gezondheidsregeling in te zenden:

- het middel zelf;
- opgaaf van de kwalitatieve samenstelling;
- de etiquette en het prospectus;
- den woordelijken text der aanbeveling, zooals zij in de advertentie luidt;
- opgaaf van den prijs van het middel.

III. De beoordeeling van het middel, het apparaat enz. geschiedt door een bepaalde commissie. In het oordeel dezer commissie moet worden vastgesteld:

- of het middel bestanddeelen bevat, schadelijk voor de gezondheid en of in 't algemeen de samenstelling is af te keuren;
- of uit de woorden van de advertentie, de etiquette of het prospectus terstond blijkt dat het oplichterij (*Schwindel*) is en of het wordt aanbevolen tegen ziekten, wier behandeling slechts aan een geneesheer mag worden toevertrouwd;
- of de prijs overdreven is in verhouding tot den prijs der bestanddeelen en de kosten der bereiding;

Het verlof tot verkoop en tot adverteeren van eenig middel mag in geen geval tot reclame dienen of bij de publicatie worden medegedeeld.

IV. Het oordeel der genoemde commissie wordt in handen gesteld van de kantonale regeering. Besselingen, volgens welke het verkoopen en het adverteeren van eenig aangeboden middel wordt verboden, worden *in extenso* medegedeeld in de ambtelijke bladen van het kanton en, in uittreksel, in eenige andere bladen,

V. De verkoop en het adverteeren van geheimmiddelen in de nieuwsbladen is slechts geoorloofd met speciale vergunning van de kantonale regeering, op advies van de gezondheidscommissie.

Een verder door de regeering vast te stellen straf wordt toegepast op al degenen, die met deze bepaling in strijd handelen; voor het adverteeren en aankondigen in openbare bladen zijn uitgever en drukker aansprakelijk.

Wanneer toch Nederland ook maar iets in deze richting doen?

Rechtszaken.

Prof. Schoondermark.

Voor de Amsterdamsche rechtbank verscheen de vorige week de tandarts J. Schoondermark, zich noemende prof. dr. J. Schoondermark Jr., beklaagd van onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Door den kantonrechter was beklagde vrijgesproken wegens gebrek aan wettig en overtuigend bewijs. Van deze vrijspraak was echter het O. M. in hooger beroep gekomen.

Het geval betrof het uitreiken van een recept ter verkrijging van bitterwater. Voor de rechtbank eischte het O. M. thans eene boete van f 300.

De beklagde, zich verdedigende, zeide geen geneeskunst te hebben uitgeoefend.

De patiënte bad in verband met andere vragen, welke zij te doen had, ter loops medegedeeld aan bloedarmoede te lijden, waarop beklagde haar gezegd had, dat daarvoor bitterwater goed placht te zijn. En om haar te gerieven, had hij haar op een papiertje, met zijnen naam bedrukt, het artikel dat in zijn oog niet als geneesmiddel kan worden beschouwd, opgeschreven, daar zij het dan bij een bepaalden winkelier, een slijter van sterken drank, geen apotheker, kon krijgen.

De president maakte den beklagde de opmerking, dat hij noch „professor”, noch „doctor” voor zijnen naam mocht schrijven, waarop de beklagde antwoordde

met deze titels te zijn vereerd door de nationale universiteit te Chicago. Toen de president zeide, dat hier te lande slechts zij professor genoemd worden, die aan eene hoogeschool doceeren, wierp de beklagde hier tegen in, dat de directeur van den Plantentuin te Buitenzorg nu ook professor is geworden, zonder aan eene universiteit verbonden te zijn. (N. Rott. Ct.)

Correspondentie.

J. v. d. S. te S. Uit het u gezonden Maandblad zal u gebleken zijn dat ons de samenstelling van den *fistelpot* van Ursem bekend is en dat wij het middel beschouwen als een groote kwakzalverij, waartegen wij niet genoeg kunnen waarschuwen. Hoe het mogelijk is dat er een apotheker wordt gevonden, die er zich toe leent dit goedje te verkoopen, begrijpen wij niet.

J. M. v. E. te D. Ofschoon wij van plan waren (wij schreven het in ons vorig no.) nader terug te komen op de advertentie ter aanbeveling van de methode van *Louis Kuhne* en het daarop betrekking hebbend schrijven van den Gemeenteraad van Leipzig, zijn wij van dat plan teruggekomen. Kuhne is juist de man om, zooals in het bedoeld schrijven uit Leipzig zoo terecht wordt aangemerkt, de officieele tegenspraak op zijn advertentie, wanneer deze openbaar wordt gemaakt, weer op een of andere wijze als reclame-middel te gebruiken.

Dr. v. D. te L. U zult ons verplichten met een monstertje *Sen-Sen* over te zenden; wij kennen het middel niet.

K. S. te R. Gij kunt er op rekenen dat wij, bij toezending van *iets belangrijks* voor onze Vereeniging of ons blad, daarvan steeds melding maken.

A. A. B. O. te T. Gelieve ons zoo mogelijk op de hoogte te houden of er voor de *Valnera-tea* nog verder propaganda wordt gemaakt; in dat geval moeten wij het middel in ons blad bespreken.

Dr. v. H. R. te A. Hartelijk dank voor de toezending van *La Pharmacie Laborieuse*; zeker is het daarin voorkomend artikelje geschikt voor ons blad, maar daar de schrijver daarvan belooft zijne verdere ervaringen op dat gebied nader mee te deelen, zouden wij gaarne die mededeelingen eerst afwachten. Gij zult ons derhalve zeer verplichten door ons, indien het u mogelijk is, ook het nummer toe te zenden waarin het vervolg van het bedoelde artikel geplaatst wordt.

Dr. H. F. C. K. te N. (Japan). Gij hebt gelijk. Uw naam was op de ledenlijst uitgevallen; 't is nu in orde gebracht.

K. W. H. te K. De brief van het *Instituut Drouet* wordt niet opgenomen; wij hebben den inhoud reeds dikwijls medegedeeld.

A. M. te M. (O.I.) Dank voor uw schrijven en circulaire; een dergelijke hadden wij reeds vroeger gezien toen Nederland voor de *Pink-pillen* moest worden bewerkt. Dat er een apotheker is gevonden, die zich met den verkoop dier pillen in Indië belast, vinden wij treurig maar het verwondert ons niet. Het komt er op één kwakzalverij niet aan.

Dr. R. v. d. L. te A. Het *Eau déperditrice Stowe* is ons niet bekend; het biljet belooft iets moois, het is een echte alles-geneezer.

A. M. te M. Uw postwissel en brief in dank ontvangen; uw voorstel zal door het Bestuur in overweging worden genomen.

Mejuffr. J. B. te W. Tegen het *Instituut Drouet* is reeds herhaalde malen in dit blad gewaarschuwd. Indien zoo'n waarschuwing niet in uw bezit is, zal de Secretaris-penningmeester U, op aanvraag, het betrekkelijk Maandblad toezenden.

J. B. R. te B. Het *asthmamiddel van Clery* is een poeder om te verbranden; het bevat Digitalis-, Stramonium-, Belladonna- en Saliebladen, Tijn en Saipeter. Gij ziet, weer het oude liedje.

— De Secretaris-penningmeester betuigt zijn dank voor de hem gezondene Maandbladen van Februari 1897.

Herhaalde waarschuwingen.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel, blijkens de grove stukken die er in voorkomen, met weinig zorg bereid, van *carbonas calcis*, (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *curacaoschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van Boom. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.